HERKESE "FANTASTİK DÖRTLÜ" FİLMİNİN BÜYÜK BOY AFİŞİ

sinema

SAYI: 2005 - 08 5 YTL (5.000.000 TL.)

MERKEZ

ISSN 1304-5695

DOSYA

20 maddede komedi türleri

Fars, parodi, slapstick, pastiş, screwball, hiciv, vodvil, sitcom ve diğerleri

Tim Burton'dan bir çocuk edebiyatı klasiği

"Charlie'nin Çikolata Fabrikası"

George Romero ve zombileri aramızda:

"Land of the Dead"

Ömer Kavur sineması üzerine

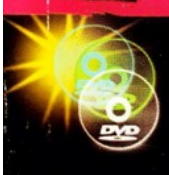

Ayın yeni DVD'leri

Bilimkurgu edebiyatının kült eseri

"Bir Otostopçunun Galaksi Rehberi"

nihayet sinemalarda

Süper kahramanların kare'si

4 FANTASTİK DÖRTLÜ

Yaz tatilinde de
özel avantajlarınız var.

CardFinans özel avantajları 1000'i aşkın markada ve 30.000'e yakın alışveriş noktasında.
Telefon Bankacılığı: 444 0 900 • İnternet Bankacılığı: www.finansbank.com.tr • www.cardfinans.com.tr

CARDFINANS
BURADA ÖZEL AVANTAJLARINIZ VAR

İlk aşkınıza yeniden
aşık olmanın güzelliğini
hiç yaşadınız mı?
İşte size bir fırsat.
KAYRA
BUZBAĞ
Öküzgözü - Boğazkere
üzümlerinden üretilmiştir.
2004
Kırmızı Sek Şarap
KAYRA

içindekiler

Ağustos 2005

sinema

MERKEZ

Sahibi
Merkez Gazete Dergi Basım Yayıncılık San. ve Tic. A.S. adına
Turgay Ciner

Medya Grup Baskanı
M. Kenan Tekdağ

Genel Müdür
Mehmet E. Demirel

Genel Yayın Koordinatörü
Alev Er

Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür
Mehmet Açar

Görsel Yönetmen
Murat Bayar

Yazı İşleri
Senem Erdine
Ebru Çeliktuğ
Müjde Isıl

Yönetim

Genel Müdür Yardımcıları:
Levent Tayla (Yazışleri)
Tülay Tosun (Satış Pazarlama)
Güray Çakır (Mali İşler)

Üretim: **Gamze Cin Demir**
Tanıtım Tasarım: **Naci Yavuz**
Teknik: **Engin Altuntas**
Ofset Hazırlık: **Ercan Karaaslan**

REKLAM SATIS PAZARLAMA

Genel Müdür
Rana Karlıdağ
Genel Müdür Yardımcıları
Erhan Özdemir
(Finans ve Operasyon)
Serap Yakın *(Satış)*
Yonca Ertürk
(Pazarlama ve Araştırma)
Reklam Gurup Koordinatörü
Hakan Yonsul
Rezervasyon
Tel: (0212) 354 33 61/63/65
Fax: (0212) 354 33 75
Ankara Bölge Reklam Müdürü
Elif Tetikbas
Tel: (0312) 292 51 53
Fax: (0312) 292 51 43

Yazı ve fotoğrafların tüm hakları SINEMA MERKEZ Dergisine, yayınlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.

Merkez Dergi Tel: (0212) 426 64 94
Fax: (0212) 354 47 85
Yazışma: Merkez Dergi Grubu Tevfik Bey Mahallesi, 20 Temmuz Caddesi, No: 24, 34295 - Sefaköy / İstanbul
Yönetim Yeri: Barbaros Bulvarı, Cam Han, No: 125, 80700 Beşiktaş İstanbul
Yayının Türü: Yerel Süreli
Basıldığı Tarih: Agustos 2005
Dağıtım
Merkez Dağıtım Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.S.
(0216) 585 91 00 (PBX)
Basımcı: Merkez Gazete Dergi Basım Yayıncılık Ve ticaret Sanayi Anonim Şirketi
Adres: Barbaros Bulvarı, Cam Han, No: 125, 80700 Beşiktaş İstanbul

Basıldığı Yer:
Printcity, Fatih Mah. Hasan Basri Cad. Samandıra/Kartal/İstanbul

İsletme Müdürü: Kemal Erginsoy
İsletme Koordinatörü: Kazım Varol
Bu dergi basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

MERKEZ DERGİ ABONE HİZMETLERİ
Tel: 0212 411 22 22 Faks: 0212 354 33 22
e-mail: abone@merkezdergi.com.tr
(Hafta içi 09:00-18:00saatleri arası hizmet verilmektedir)

40 Süperleri dörtleyelim!
Marvel evreninden dört süper misafirimiz var: "Fantasik Dörtlü - Fantastic Four"

48 Hem tatlı hem postmodern
Samantha burnunu yeniden oynatıyor: "Tatlı Cadı - Bewitched".

52 Çikolata tadında bir masal
Tim Burton, "Charlie'nin Çikolata Fabrikası"nı yeniden uyarladı.

60 Zombilerden kurtuluş yok
George Romero, yeni bir zombi filmiyle huzurlarımızda: "Ölüler Ülkesi"

64 Evren hakkında bilmek istediğiniz her şey
Kült bilimkurgu romanı "Bir Otostopçunun Galaksi Rehberi" nihayet sinemalarda

82 Dünya sinemasının ustaları
Sayfalarımızın konuğu bu kez Türkiye'den bir büyük usta: Ömer Kavur

72 20 maddede komedi
Alt türleriyle komedi filmleri: Fars, vodvil, screwball, ironi, parodi, hiciv, pastis, slapstick ve diğerleri...

Gizemli Geçmiş, Evet, Cevapsız Arama 2, Ölüler Ülkesi, Fantastik Dörtlü, Charlie'nin Çikolata Fabrikası, Bir Otostopçunun Galaksi Rehberi, The Long Weekend, İskelet Anahtar, Tatlı Cadı, Yaz Aşkım, Eve Dönerken

12 Box office
ve elestirmenlerin yıldız tablosu

14 Elestiriler
"Günah Şehri", "Mumya Evi", "Karanlık Su", "Whisky", "Dünyalar Savası"

22 Özel seans
Yeni filmler, kitaplar, festivaller ve haberler...

34 Işık ve Gölge
Atilla Dorsay

36 Profil
Jessica Alba, John Leguizamo, Will Ferrell.

92 Ayın makalesi
Sinema ve din

95 DVD Rehberi
Kült Filmler, Teknik Analiz, Bir Film Bir An, Gömülü Hazineler, DVD Kritik..

114 Sinema çıkısı
Isıl Yücesoy

Armağanlar

Koleksiyon kartı: Big Fish

Afisetler: "Whisky", "Eve Dönerken" "Eyvah Yas 35", "Ödesme"

Büyük boy afis: "Fantastik Dörtlü"

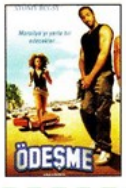

KAPAK TASARIMI: NACİ YAVUZ

SERİNLİK BİZDEN
DESENLER LINENS'TEN

MARKA

BiON-X MXP

İONİZER TEKNOLOJİSİ

BiON-X TRiO

Vestel negatif iyon plazma teknolojili BiON-X MXP klimalar, kendi kapak modasını yarattı. Linens tarafından tasarlanan bu yeni kapakları, günün modası ve evinizin dekorasyonuna uygun olarak alabiliyorsunuz. Şimdi, MXP Gold ya da Silver klima aldığınızda bu desenli kapaklardan seçtiğiniz bir tanesi de hediye! Ayrıca; şu an sahip olduğunuz MXP klimanın kapağının yerine de belli bir ücret karşılığında, yenisini takabiliyorsunuz. Sınırlı sayıda üretilen bu dekoratif kapaklara sahip olmak, zevkinize en uygun olanını seçmek için acele edin.

MXP klimalarda 12.000, 18.000, 24.000 BTU/h seçeneklerimiz mevcuttur.
Klima kapağı seçeneklerimiz, şimdilik yukarıdaki desenlerle sınırlıdır.

LINENS
Ev Güzellik Merkezi

VESTEL
teknolojinin türkçesi

ZORLU

www.vestel.com.tr
ÜCRETSİZ DANIŞMA MERKEZİ
0 800 219 01 12

3 YIL GARANTİ
3 yıl komple ürün garantisi

5 YIL GARANTİ
5 yıl kompresör garantisi

ayın filmleri ağustos

GİZEMLİ GEÇMİŞ
TROUBLE

Yönetmen: Harry Cleven. Oyuncular: Benoit Magimel, Natacha Régnier, Nathan Lacroix, Olivier Gourmet, Christian Crahay, Patrick Descamps, Hanna Novak, Benjamin Engelman, David Engelman, Sabrina Leurquin. Senaryo: Harry Cleven, Isabelle Coudrier-Kleist, Sophie Hiet, Yann Le Nivet, Jérôme Salle. Görüntü Yönetmeni: Vincent Mathias. Müzik: George Van Dam. Kurgu: Matyas Veress. Yapım Tasarımcısı: Hubert Pouille. Yapımcı: Laurent Brochand. Süre: 98 dk. Yapım: Fransa, Belçika. Dağıtımcı: 1 Film. Gösterim Tarihi: 29 Temmuz

27 yaşındaki Matyas (Benoît Magimel), eşi Claire (Natacha Régnier) ile mutlu bir evliliği olan bir fotoğrafçıdır. Küçük bir oğlu vardır ve karısı 8 aylık hamiledir. 6 yaşında öksüz kalan Matyas, çocukluğuna dair hiçbir şey hatırlamamaktadır. Günün birinde, geçmişiyle ilgili bir haber onu şok eder: Matyas'ın kendisine tıpatıp benzeyen, Thomas adında ikiz kardeşi vardır aslında. Birdenbire kendini büyük bir gizemin içinde bulan Matyas, ailesinin kendisini niye terk ettiğini ve neden o günlere ait bir şey hatırlamadığını Thomas'tan öğrenebilecek midir?

NOTLAR 2005 başında ülkesinde vizyona giren bu Fransız gerilim filmi, aktörlükten yetişme Harry Cleven'ın imzasını taşıyor. Film hakkında, zaman zaman tökezlese de izleyiciyi rahatsız etmeyi başardığı ve ikiz kardeşleri canlandıran Benoît Magimel'in başarılı bir performans sergilediği yorumu yapılıyor.

EVET
YES

Yönetmen: Sally Potter. Oyuncular: Joan Allen, Simon Abkarian, Samantha Bond, Sam Neill, Shirley Henderson, Stephanie Leonidas, Gary Lewis, Raymond Waring. Senaryo: Sally Potter. Görüntü Yönetmeni: Aleksei Rodionov. Müzik: Philip Glass, Sally Potter. Kurgu: Daniel Goddard. Yapım Tasarımcısı: Carlos Conti. Yapımcı: Andrew Fierberg, Christopher Sheppard. Süre: 95 dk. Yapım: İngiltere, ABD. Dağıtımcı: ANS. Gösterim Tarihi: 5 Ağustos

İrlanda kökenli bilim kadını (Joan Allen) evlidir ve Londra'da yaşamaktadır. Kocası sıkıcı ve mesafeli bir insandır. Parasal açıdan sorunsuz ama tekdüze bir yaşamları vardır. Ancak kocası onu aldatmaktadır. Erkek (Simon Abkarian), Londra'da şık bir restoranda aşçıbaşı olarak çalışan Lübnanlı bir göçmendir. Göç etmeden önce, ülkesinde başarılı bir cerrahtır. Yeni mekânına alışamamıştır; yabancılık çeker. Zaten herkes ona yabancı olduğunu hissettirmektedir. İkisinin yolları bir davette kesişir. Böylece Londra'da başlayıp Küba'ya uzanan bir yolculuk başlar. Ancak sorunlarla dolu geçmişleri, ilişkilerinin bugününü de etkileyecektir.

NOTLAR "The Tango Lesson", "Orlando" gibi filmleriyle yurt dışında pek çok ödüle layık görülmüş İngiliz yönetmen Sally Potter'ın imzasını taşıyan "Yes", 11 Eylül saldırılarının etkisiyle, Doğu-Batı ilişkisine bireysel anlamda odaklanan yapımlardan... Yönetmen, "The Tango Lesson"da olduğu gibi yine iki farklı kültürden insanın aşkını anlatıyor. 24. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde izleyiciyle buluşan film, İngiltere ile aynı zamanda ülkemizde de vizyona giriyor.

CEVAPSIZ ARAMA 2
ONE MISSED CALL 2

Yönetmen: Renpei Tsukamoto. Oyuncular: Mimula, Yu Yoshizawa, Asaka Seto, Renji Ishibashi, Haruko Wanibuchi. Senaryo: Miwako Daira (Yasushi Akimoto'nun aynı adlı romanından). Görüntü Yönetmeni: Tokusho Kikumura. Müzik: Koji Endo. Kurgu: Soichi Ueno. Süre: 106 dk. Yapım: Japonya. Dağıtımcı: 35 Milim. Gösterim Tarihi: 5 Ağustos

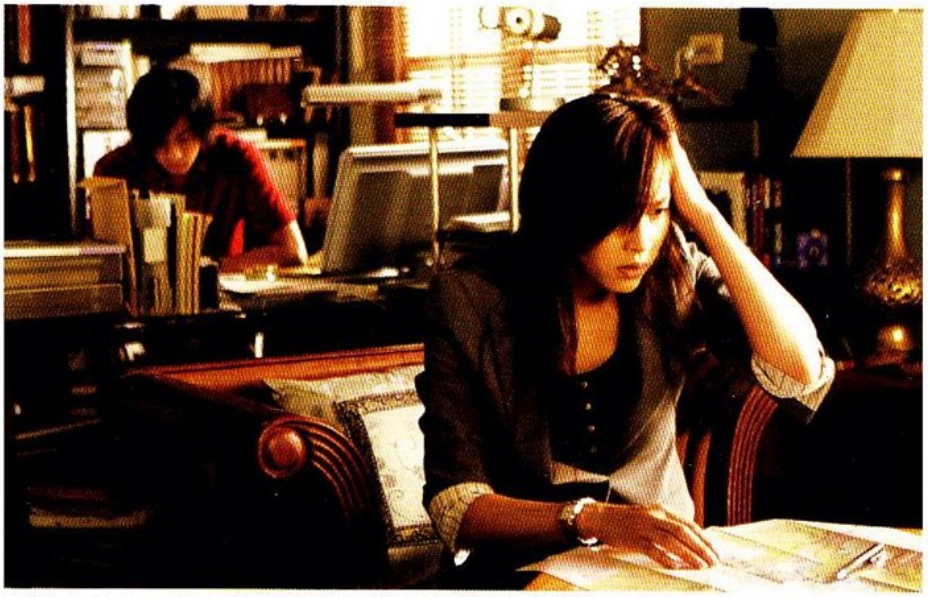

Çocuk yuvasında çalışan Kyoko (Mimula), bir gün erkek arkadaşı Naoto'ya (Yu Yoshizawa) sürpriz yapmaya karar verir. Naoto'nun part-time çalıştığı Çin lokantasına uğrar. Kyoko oraya varır varmaz, cep telefonu sinir bozucu bir tonda çalar. Kyoko ve Naoto, bu tondaki sesin "ölü tahmini"ni haber verdiğini bilmektedir. İkisi de geçen seneki o olayı hatırlamaktadır. Takoko (Asako Seto) isimli muhabir ise Mimiko Mizunuma'nın lânetinin neden olduğu olaylar ve şimdiki aktüel vakalar arasındaki farklılıklar üzerine çalışmaktadır. Ve Takoko bu olayların en derine indiğinde, Kyoko ve Naoto ile karşılaşır. Kyoko, Naoto ve Takoko bir takım olup, bu gizemi bulmaya çalışırlar.

NOTLAR Takashi Miike'nin yönettiği ve geçtiğimiz sene ülkemizde vizyona giren Japon korku filmi "One Missed Call", özellikle ülkesinde büyük ilgi gömüş, 15 milyon dolarlık gişe hasılatı yapmıştı. Yapımcılar ikinci film için hiç vakit kaybetmedi. Yepyeni oyuncu kadrosu (Renji Ishibashi hariç) oluşturuldu; ilk sinema filmini yapan bir yönetmenle anlaşıldı. 3 milyon dolara mal olan "Cevapsız Arama 2" Japonya'da vizyona girdiği ilk hafta sonunda 2 milyon dolar gişe yaptı.

ÖLÜLER ÜLKESİ
LAND OF THE DEAD

Yönetmen: George Romero. Oyuncular: Simon Baker, John Leguizamo, Asia Argento, Robert Joy, Dennis Hopper, Eugene Clark, Jennifer Baxter, Boyd Banks, Joanne Boland, Krista Bridges. Senaryo: George Romero. Görüntü Yönetmeni: Miroslaw Baszak. Müzik: Reinhold Heil, Johnny Klimek. Kurgu: Michael Doherty. Yapım Tasarımcısı: Arvinder Grewal. Yapımcı: Mark Canton, Bernie Goldmann, Peter Grunwald. Süre: 100 dk. Yapım: Kanada, Fransa, ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 12 Ağustos

Dünyanın büyük bölümünü yaşayan ölüler ele geçirmiştir. Yaşayan ölülerin estirdiği terör karşısında çaresiz kalan insanlar ise normal hayatlarını sürdürebilmek için çareyi tahkim edilmiş kent duvarlarının arkasına çekilmekte bulmuşlardır. Egemen sınıfın son kalesi Fiddler's Green adlı kulelerde servet sahibi, güçlü ve seçkin zümre yaşamaktadır. Hem Fiddler's Green'in, hem de aşağıdaki morali bozuk kalabalıkların yönetimi, Paul Kaufman'ın (Dennis Hopper) başını çektiği bir avuç acımasız fırsatçının elindedir. Dışarıda ise yürüyen ölüler ordusu, olağandışı bir gelişim göstererek organize olmayı ve iletişim kurmayı öğrenmiş; kent için büyük tehdit oluşturacak noktaya gelmiştir.

NOTLAR "Night of the Living Dead" ve "Dawn of the Dead"in ardından "Day of the Dead" ile zombi defterini kapattığı için üzüldüğümüz George Romero, 20 yıl sonra kadim dostları ile yeniden beyazperdede... Üçlemenin geleneğini bozan yönetmen, bu sefer tanınmış isimlerle beraber çalışıyor. Filmin oyuncu kadrosunda Dennis Hopper ve bir diğer korku ustası, Dario Argento'nun kızı Asia Argento var. Dördüncü zombi filmi, 15 milyon dolar gibi Romero'ya göre astronomik sayılan bir fiyata mal oldu. Yurt dışındaki genel kanı, "Land of the Dead"in ABD'yi siyasi anlamda "ciddi" biçimde eleştirdiği yolunda...

ayın filmleri ağustos

FANTASTİK DÖRTLÜ
FANTASTIC FOUR

Yönetmen: Tim Story. Oyuncular: Ioan Gruffudd, Michael Chiklis, Jessica Alba, Chris Evans, Julian McMahon, Kerry Washington, Mark S. Allen, Paul Belsito, Lorena Gale, G. Michael Gray. Senaryo: Michael France, Mark Frost (Jack Kirby ve Stan Lee'nin çizgi romanından). Görüntü Yönetmeni: Oliver Wood. Müzik: John Ottman. Kurgu: William Hoy. Yapım Tasarımcısı: Bill Boes. Yapımcı: Avi Arad, Michael Barnathan, Chris Columbus, Bernd Eichinger. Süre: 123 dk. Yapım: Almanya, ABD. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 12 Ağustos

Onları süper kahraman haline getiren, deneysel bir uzay araştırması sırasında kozmik ışınlara maruz kalmalarıdır. Grubun kurucusu Reed Richards (Ioan Gruffudd) vücudunu değişik şekillere sokabilmektedir ve Mr. Fantastic adını alır. Kız arkadaşı Sue Storm (Jessica Alba), görünmez olabilmektedir. Erkek kardeşi Johnny Storm (Chris Evans) ateşi kontrol edebilmektedir ve Human Torch adını alır. Pilot Ben Grimm (Michael Chiklis) ise adeta taştan bir adama dönüşmüştür. Süper güçlerini biraraya getiren grup, birlikte Doktor Doom'un (Julian McMahon) kötülüklerine karşı koymaya çalışır.

NOTLAR Marvel Comics'in Hulk, X-Men ve Spider Man gibi kahramanlarının öncüsü olan "Fantastic Four", ilk kez beyazperdede... Diğer süper kahramanlar gibi bireysel başarıları değil ekip ruhunu ve takım içindeki samimi ilişkileri ön plana çıkaran "Fantastic Four", "New York Taxi"nin yönetmeni Tim Story'nin ellerinde hayat buluyor. Kahramanların yaratıcısı Stan Lee, filmde bir postacıyı canlandırıyor. Oscar'lı animasyon "The Incredibles"ın "Fantastic Four"dan esinlendiği, filmin de daha etkili olabilmesi için senaryoda bazı değişiklikler yapıldığı söylenmişti.

CHARLIE'NİN ÇİKOLATA FABRİKASI
CHARLIE AND THE CHOCOLATE FACTORY

Yönetmen: Tim Burton. Oyuncular: Freddie Highmore, Johnny Depp, Helena Bonham Carter, Sandra Darnell, Eileen Essel, James Fox, Jordan Fry, Noah Taylor, Dominique Gerrard, Nikki Gerrard. Senaryo: John August (Roald Dahl'ın romanından). Görüntü Yönetmeni: Philippe Rousselot. Müzik: Danny Elfman. Kurgu: Chris Lebenzon. Yapım Tasarımcısı: Alex McDowell. Yapımcı: Brad Grey, Jeff Werner, Richard D. Zanuck. Süre: 106 dk. Yapım: ABD, Ingiltere. Dağıtımcı: WB. Gösterim Tarihi: 12 Ağustos.

Ailesiyle birlikte köhne bir evde yaşayan Charlie Bucket'ın (Freddie Highmore) her gece penceresinden son gördüğü şey büyük çikolata fabrikasıdır ve küçük çocuk uykuya dalmadan önce fabrikanın içinin nasıl olduğuna dair hayaller kurar. Bir gün Willy Wonka (Johnny Depp), ünlü fabrikasının kapılarını açıp, tesadüfen seçilmiş beş Wonka çikolatasının içine saklanmış altın biletleri bulan beş çocuğa "fabrikanın tüm sırlarını ve sihrini" gösterme kararı alır. Charlie karla kaplı caddede bulduğu parayla Wonka çikolatası alır. Ambalajının altında altın biletin parladığını görür. Bu son bilettir. Charlie fabrikaya gidecektir!

NOTLAR Daha önce "Willy Wonka & the Chocolate Factory" (1971) ile beyazperdeye uyarlanan Roald Dahl'ın klasik eseri, fantastik hikâyelerin yönetmeni Tim Burton'un ellerinde hayat buluyor. Willy Wonka karakteri için Robin Williams, Christopher Walken ve Michael Keaton'ın adı geçmiş; rol Johnny Depp'e gitmişti. Bu film, Tim Burton-Johnny Depp işbirliğinin 4. ürünü... "Finding Neverland"de Depp'e eşlik eden çocuk oyuncu Freddie Highmore, bu filmde de yakışıklı aktör ile beraber çalışıyor. Film, ABD'de vizyona girdiği ilk hafta sonunda 55,4 milyon dolar hasılat elde etti.

BİR OTOSTOPÇUNUN GALAKSİ REHBERİ HITCHICKER'S GUIDE TO THE GALAXY

Yönetmen: Garth Jennings. Oyuncular: Mos Def, Martin Freeman, Zooey Deschanel, Sam Rockwell, Bill Nighy, John Malkovich, Alan Rickman, Bill Bailey, Stephen Fry, Dominique Jackson. Senaryo: Douglas Adams, Karey Kirkpatrick (Douglas Adams'ın aynı adlı kitabından). Görüntü Yönetmeni: Igor Jadue-Lillo. Müzik: Joby Talbot. Kurgu: Niven Howie. Yapım Tasarımcısı: Joel Collins. Yapımcı: Gary Barber, Roger Birnbaum, Jonathan Glickman, Nick Goldsmith, Jay Roach. Süre: 108 dk. Yapım: ABD, Ingiltere. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 19 Ağustos.

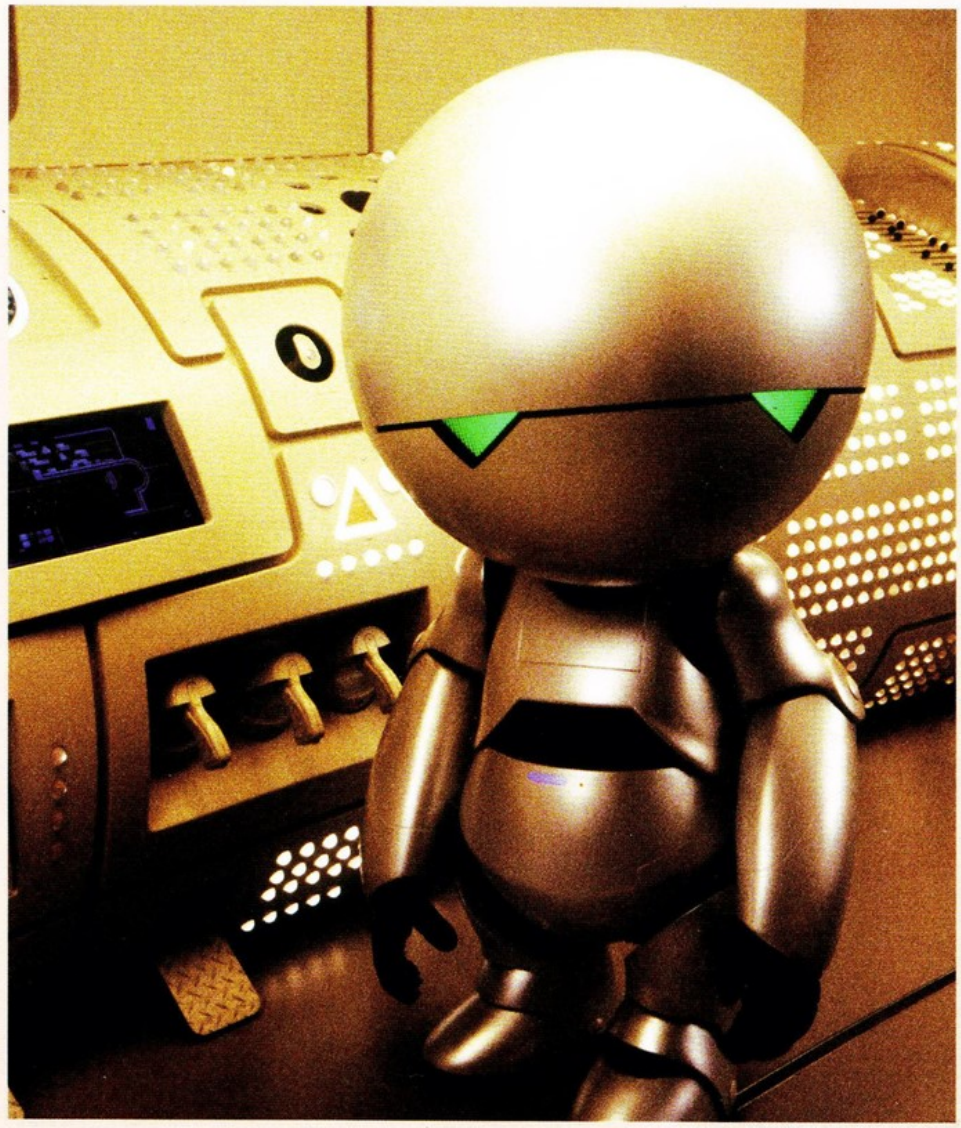

Dünyalı Arthur Dent (Martin Freeman) berbat bir gün yaşamaktadır. Evi buldozerlerle yıkılmak üzeredir. En iyi arkadaşı sandığı kişinin aslında bir uzaylı olduğunu keşfetmiştir. Bunlar yetmezmiş gibi bir de, uzayda açılması düşünülen yeni otoyol güzergâhının üzerinde kaldığı için Dünya'nın yok edileceğini öğrenir. Hayatta kalabilmesi için Arthur'un tek şansı vardır: Dünyamızın yakınlarından geçmekte olan bir uzay gemisine otostop çekmek... Acemi bir uzay yolcusu olan Arthur'un evrendeki en büyük macerası, dünyamızın yok olmak üzere olduğu noktada başlar. Hayatın gerçek anlamını ve ihtiyaç duyduğu her şeyi "Otostopçunun Galaksi Rehberi" adlı kitapta bulacaktır.

NOTLAR İlk olarak 1970'li yılların başında yayımlanan Douglas Adams'ın yazdığı popüler kitap dizisi bugüne kadar 30'u aşkın ülkede 15 milyonun üzerinde satış rakamına ulaştı. 80'lerin başında televizyon dizisi ve daha sonra bilgisayar oyunu haline getirilen eserin sinema serüveni, yazarın 2001'de ölümü üzerine bir süreliğine ertelenmişti. John Malkovich'in canlandırdığı karakter, Douglas Adams tarafından film için özel olarak yaratıldı. Filmde teknoloji harikası görsel efektlere ve stilize edilmiş fantastik görüntülere ağırlık verildiği söyleniyor. Bu yapım Garth Jennings'in yönettiği ilk sinema filmi.

THE LONG WEEKEND

Yönetmen: Pat Holden. Oyuncular: Brendan Fehr, Chris Klein, Paul Campbell, Kristina Copeland, Angelika Libera, Evangeline Lilly, Dustin Milligan, Dakota Morton, Evan Pinsoneault, Andy Thompson. Senaryo: Tad Safran. Görüntü Yönetmeni: Brian Pearson. Müzik: David A. Hughes. Kurgu: Martin Brinkler. Yapım Tasarımcısı: James Steuart. Yapımcı: Paul Brooks, Vin Di Bona, Peter Safran, Shawn Williamson. Süre: 85 dk. Yapım: Kanada, Ingiltere, ABD. Dağıtımcı: PRA Film. Gösterim Tarihi: 19 Ağustos

Ed (Brendan Fehr), Cathy ile tanışıp ona aşık olduğunda, parlak bir reklamcılık kariyerine yeni adım atmıştır. Ancak onu meslek hayatında zorlu bir sınav beklemektedir. İşini kaybetmemek için pazartesi öğleden sonraya kadar, görevlendirildiği reklam kampanyasını tamamlamak zorundadır. Kardeşi Cooper (Chris Klein) ise Japon viskisi satışından iyi para kazanmıştır ve keyifli bir hafta sonu tatilinin hayallerini kurmaktadır. Ed isteksizdir, ancak kardeşi tatilin ona iyi geleceği ve ilham kaynağı olacağı konusunda ısrar eder. Bu hafta sonu, hapishanede geçirilecek bir gecenin de dahil olduğu büyük sürprizlere gebedir.

NOTLAR "The Long Weekend", Pat Holden'ın ilk sinema filmi... "Haşarı kardeş" rolünde, "American Pie 2" ve "We Were Soldiers"tan tanıdığımız Chris Klein var.

ayın filmleri ağustos

İSKELET ANAHTAR
THE SKELETON KEY

Yönetmen: Iain Softley. Oyuncular: Kate Hudson, Gena Rowlands, Peter Sarsgaard, John Hurt, Joy Bryant, Jen Apgar, Andreas Beckett , Ann Dalrymple, Natasha Delahunt, Ianello Garcino. Senaryo: Ehren Kruger. Görüntü Yönetmeni: Daniel Mindel. Müzik: Ed Shearmur. Kurgu: Joe Hutshing. Yapım Tasarımcısı: John Beard. Yapımcı: Daniel Bobker, Michael Shamberg, Stacey Sher, Iain Softley. Süre: 104 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 26 Ağustos.

Kiliseye bağlı bir düşkünler evinde hastabakıcılık yapan Caroline'nin (Kate Hudson) amacı, hemşire okuluna devam etmesini sağlayacak parayı kazanmaktır. Louisiana deltasındaki eski malikânede yaşayan Violet adlı yaşlı bir kadının yatalak kocasına bakmak üzere anlaşma yapar. Malikânenin bulunduğu bataklık bölge, birtakım mistik ayinler ve törenlerle ünlenmiş esrarengiz bir yerdir. Evde işleri daha kolay yapabilmesi için ona, her kapının kilidini açabilen bir maymuncuk verilir. Maymuncuk sayesinde keşfettiği yerler arasında tavan arasındaki gizli bir oda da vardır. Caroline yeni şeyler keşfettikçe tavan arasındaki karanlık gizeme doğru hızla çekildiğini hisseder.

NOTLAR Bu korku filminin yönetmeni "The Wings of the Dove" ve "K-PAX"ten tanıdığımız, İngiliz asıllı Iain Softley. Senaryo ise "The Ring" serisinin güçlü kalemi Ehren Kruger'a ait. Ünlü senarist eserini "geleneksel olmayan, farklı bir hayalet öyküsü ve çağdaş bir doğaüstü gerilim" olarak tanımlıyor.

TATLI CADI
BEWITCHED

Yönetmen: Nora Ephron. Oyuncular: Nicole Kidman, Will Ferrell, Shirley MacLaine, Michael Caine, Jason Schwartzman, Kristin Chenoweth, Heather Burns, Jim Turner, Stephen Colbert, David Alan Grier. Senaryo: Nora Ephron. Görüntü Yönetmeni: John Lindley. Müzik: George Fenton. Kurgu: Tia Nolan, Stephen A. Rotter. Yapım Tasarımcısı: Neil Spisak. Yapımcı: Lucy Fisher, Penny Marshall, Douglas Wick. Süre: 102 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: WB. Gösterim Tarihi: 26 Ağustos.

Saf ve iyi huylu bir cadı olan Isabel (Nicole Kidman), doğaüstü güçlerine başvurmayarak "normal" bir yaşam sürmeye çalışmaktadır. Yakışıklı aktör Jack Wyatt (Will Ferrell) ise kariyerinde yükselme mücadelesi vermektedir. 1960'ların sevilen sitcom'u "Tatlı Cadı"nın yeni uyarlamasında fani koca Darrin rolünü gözüne kestirmiştir. Jack ile Isabel tesadüfen karşılaşır. Genç kadına ve onun Elizabeth Montgomery'ninkine tıpatıp benzeyen burnuna vurulan Jack, yeni dizide Samantha rolünü Isabel'in üstlenebileceğine ikna olur. Isabel de Jack'e ilgi duyar çünkü onu, birlikte bir yuva kurup, arzu ettiği normal yaşamı sürebileceği örnek fani erkek olarak görür. Ancak olaylar onların hayal bile edemeyecekleri şekilde gelişecektir.

NOTLAR Amerikan televizyonlarında 1964 - 1972 yılları arasında yayınlanan, 70'lerin ortalarından itibaren ve 80'lerin başında TRT'de de ilgiyle izlenen "Bewitched" yani "Tatlı Cadı", 84 milyon dolar bütçeli sinema versiyonuyla beyazperdede... Yapım ekibi filmi, dizinin birebir uyarlaması değil; "film içinde dizi" şeklinde değiştirilmiş ve taklide kaçmadan orijinaline sadık kalmış hali olarak tanımlasa da yurt dışındaki eleştiriler tam tersi olduğu yönünde... "The Hours"dan sonra Nicole Kidman'ın yine "burnuyla" magazin basınına konu olduğu bu filmde, Kidman-Ferrell ikilisinin "uyumlu çift" görüntüsünden uzak olduğu söyleniyor.

YAZ AŞKIM
MY SUMMER OF LOVE

Yönetmen: Pawel Pawlikowski. Oyuncular: Nathalie Press, Emily Blunt, Paddy Considine, Dean Andrews, Michelle Byrne, Paul Antony-Barber, Lynette Edwards, Kathryn Sumner. Senaryo: Pawel Pawlikowski (Helen Cross'un aynı adlı romanından). Görüntü Yönetmeni: Ryszard Lenczewski. Müzik: Alison Goldfrapp, Will Gregory. Kurgu: David Charap. Yapım Tasarımcısı: John Stevenson. Yapımcı: Chris Auty, Tanya Seghatchian. Süre: 86 dk. Yapım: İngiltere. Dağıtımcı: Chantier Films. Gösterim Tarihi: 26 Ağustos

Mona (Nathalie Press); eski alkolik, şimdilerde ise koyu dindar ağabeyi ile yaşayan orta halli bir genç kızdır. Tamsin (Emily Blunt) ise hayatı ne kadar yıkıcı olursa olsun tüm zevkleriyle yaşamak isteyen, zengin ve şımarık bir yeni yetme... Sessiz Yorkshire kasabasında yaşayan bu iki genç kızın arasında, tanıştıktan kısa süre sonra sıkı bir dostluk başlar. Karakterlerindeki zıtlık, onları birbirine daha da yakınlaştırır. Ve sonunda, sıkıcı yaşamlarından kaçma kararı alırlar.

NOTLAR Helen Cross'un aynı adlı romanından uyarlanan filmin yönetmeni ve senaristi, ödüllü belgeselci Pawel Pawlikowski... Ülkesi İngiltere'de övgülerle karşılanan "Yaz Aşkım", bu seneki Bafta'da En İyi İngiliz Filmi seçildi.

TEMMUZ SÜRPRİZİ

EVE DÖNERKEN
HOSTAGE

Yönetmen: Constantine Giannaris. Oyuncular: Stathis Papadopoulos, Theodora Tzimou, Giannis Stankoglou, Minas Hadjisavas, Arto Apartian, Marilou Kapa-Valeonti, Konstantina Angelopoulou, Antonis Ntourakis, Manolis Afoliano. Senaryo: Constantine Giannaris. Görüntü Yönetmeni: Panagiotis Theofanopoulos. Müzik: Nikos Patrelakis. Kurgu: Ionna Spiliopoulou. Yapımcı: George Lykiardopoulos, Constantine Giannaris, Baran Seyhan, Jale Onanç. Süre: 105 dk. Yapım: Türkiye, Yunanistan. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 8 Temmuz.

Kuzey Yunanistan'da bir sabah genç bir adam (Stathis Papadopoulos), Selanik'e giden bir otobüse biner. Bindiği otobüsü silah tehdidiyle kaçırır ve yolculardan yedisini rehin alır. Sol eliyle bir el bombası tutmaktadır. Amacı yarım milyon avroluk fidyeyi alıp, ana vatanına güvenli bir şekilde dönmektir. Otobüsün kaçırılışı ulusal televizyonda naklen verilir. Gelecek 20 saat boyunca polis arabalarının, televizyon ekibinin, umutsuz akrabaların ve olayı izleyen seyircilerin eşliğinde vahşi ve zaman zaman da kasvetli ve komik bir kovalamaca başlar.

NOTLAR Eurimages'ın katkılarıyla çekilen Türk-Yunan ortak yapımı film, Berlin Film Festivali'nin resmi bölümü Panorama'da gösterildi. Yönetmen, "One Day in August" ve "From The Edge of The City" ile tanınan Constantine Giannaris... Yunan yönetmen, iki filminde rol alan Stathis Papadopoulos'la "Eve Dönerken"de de beraber çalışıyor. "Yolda"nın yapımcısı Baran Seyhan, bu filmin de yapımcıları arasında.

box office

Hazırlayan: Tolga Akıncı
tolgaakinci@superonline.com

TÜRKİYE box office

10 Haziran 2005 - 14 Temmuz 2005

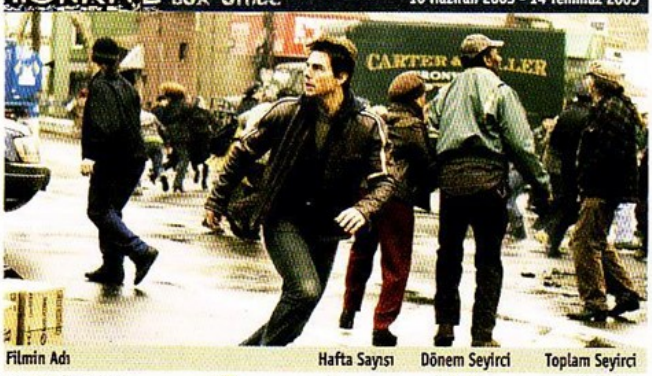

Filmin Adı		Hafta Sayısı	Dönem Seyirci	Toplam Seyirci
1. Dünyalar Savası	UIP	2	445.985	445.985
2. Bay & Bayan Smith	Pinema	5	300.686	300.686
3. Batman Başlıyor	Warner Bros.	4	172.098	172.098
4. Madagaska	UIP	6	132.838	208.862
5. Vay Kaynanam Vay	Özen Film	6	93.888	159.090
6. Cennet'in Krallığı	Özen Film	9	57.853	629.691
7. Kurtlar İmparatorluğu	Warner Bros.	7	57.148	202.929
8. Mumya Evi	Warner Bros.	1	45.834	45.834
9. Kır Zincirlerini	Özen Film	4	45.711	45.711
10. Star Wars Bölüm 3	Özen Film	7	42.335	317.889

AB'D box office

10 Haziran 2005 - 14 Temmuz 2005

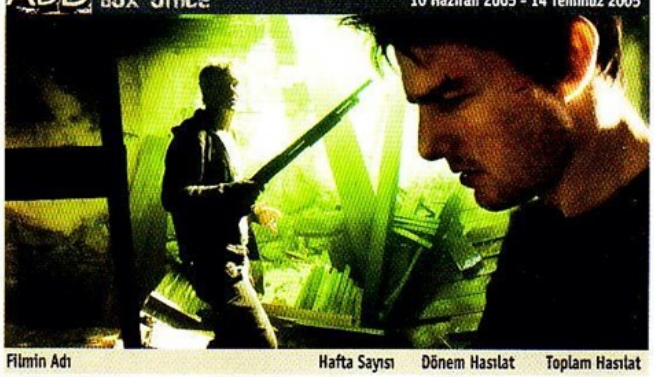

Filmin Adı		Hafta Sayısı	Dönem Hasılat	Toplam Hasılat
1. Dünyalar Savası	Paramount	2	177.2	177.2
2. Batman Başlıyor	Warner Bros.	4	177.1	177.1
3. Bay & Bayan Smith	20th Century Fox	5	163.1	163.1
4. Fantastik Dörtlü	20th Century Fox	1	77.4	77.4
5. Madagaskar	DreamWorks	7	70.5	181.7
6. Star Wars Bölüm 3	20th Century Fox	8	54.9	372.2
7. Tatlı Cadı	Sony	3	54.4	54.4
8. Herbie: Fully Loaded	BuenaVista	3	52.3	52.3
9. The Longest Yard	Paramount	7	48.8	153.4
10. The Adv. of Shark Boy & Lava Girl Dimension		5	37.3	37.3

Rakamlar Milyon Dolardır.

...1 Yıl önce

2004

11 Haziran - 08 Temmuz
1. Harry Potter
2. Örümcek Adam 2
3. Truva
4. Yarından Sonra
5. Gizli Pencere

...2 Yıl önce

2003

13 Haziran - 10 Temmuz
1. Matrix Reloaded
2. Asabiyim
3. Charlie'nin Melekleri
4. Telefon Kulübesi
5. Besikten Mezara

...3 Yıl önce

2002

05 - 25 Temmuz
1. Örümcek Adam
2. Adım Adım Cinayet
3. Sonsuz Aşk
4. Elim Belim Bağlı
5. Ateşli ve Tatlı

2005'in İlk Yarısı

Geçen 26 hafta içinde toplam 115 filmi sinemalarımıza konuk ettik. Bu rakam 2002'de 77, 2003'de 92, 2004'de ise 93 idi. 2005'in ilk altı ayında sinemalarımızda vizyona giren yerli yapım sayısı ise 16 olarak gerçeklesti. Sadece 2005'te vizyona giren filmlerin toplam seyirci sayısı 14.669.630. Bu rakamın %48'lik dilimi, yani 7.073.260 kişi 16 adet Türk filmini izledi. Bu yapımların 5'i, yılın en çok iş yapan filmler sıralamasında ilk sıraları paylaşırken ilk 25 içinde de toplam 8 yerli yapım yer aldı.

Film Adı	Dağıtım	Vizyon Tarihi	Hafta	Toplam Seyirci
1. Hababam Sınıfı Askerde	Özen Film	14.01.05	22	2.570.988
2. Hırsız Var	UIP	21.01.05	20	934.025
3. Gönül Yarası	Warner Bros.	07.01.05	24	883.971
4. Gelibolu	Özen Film	18.03.05	12	662.595
5. Eğreti Gelin	Özen Film	18.02.05	17	632.903
6. Cennet'in Krallığı	Özen Film	06.05.05	8	626.752
7. Ocean's Twelve	Warner Bros.	04.02.05	14	452.760
8. İnanılmaz Aile	UIP	14.01.05	20	440.745
9. Halka 2	UIP	18.03.05	12	406.245
10. Sans Kapıyı Kırınca	Warner Bros.	28.01.05	13	381.583
11. Constantine	Warner Bros.	11.03.05	15	370.418
12. Star Wars Bölüm 3	Özen Film	19.05.05	6	317.516
13. Bay & Bayan Smith	Pinema	10.06.05	3	258.050
14. Zor Baba ve Dünür	UIP	11.02.05	18	224.359
15. Kutup Ekspresi	Warner Bros.	14.01.05	22	218.681
16. Göklerin Hakimi	Warner Bros.	18.02.05	11	204.589
17. Çevirmen	UIP	22.04.05	9	204.359
18. Kahraman	Medyavizyon	31.12.04	20	203.805
19. O Şimdi Mahkum	KenDa	15.04.05	11	201.642
20. Kurtlar İmparatorluğu	Warner Bros.	27.05.05	5	195.210
21. Madagascar	UIP	03.06.05	4	189.121
22. Anlat İstanbul	Warner Bros.	11.03.05	16	188.294
23. Saklambaç	Özen Film	01.04.05	13	179.969
24. Daha Yaklas	Warner Bros.	04.03.05	13	176.439
25. Karabasan	Medyavizyon	13.05.05	7	174.641

Not: Filmler ve seyirci rakamları 31 Aralık 2004 - 30 Haziran 2005 tarihleri arasını kapsamaktadır.

İNGİLTERE box office

10 Haziran 2005 - 10 Temmuz 2005

Filmin Adı		Hafta Sayısı	Dönem Seyirci	Toplam Seyirci
1. Dünyalar Savası	UIP	2	17.5	17.5
2. Batman Başlıyor	Warner Bros.	4	13.8	13.8
3. Bay & Bayan Smith	20th Century Fox	3	12.5	12.5
4. Star Wars Bölüm 3	20th Century Fox	8	5.1	38.8
5. Günah Şehri	BuenaVista	6	3.2	6.9
6. Aşk Gibi Bir Şey	BuenaVista	3	1.2	1.2
7. Kung Fu Hustle	Sony	3	1.1	1.1
8. Komando Dadı	BuenaVista	7	1.1	4.1
9. Vay Kaynanam Vay	Entertainment	9	0.6	6.3
10. Mumya Evi	Warner Bros.	7	0.6	2.9

*Rakamlar milyon pound.

Johnny Depp
Charlie'nin Çikolata Fabrikası

2005	Düsler Ülkesi	62.604
2004	Gizli Pencere	148.738
2003	Bir Zamanlar Meksika'da	180.625
2003	Karayip Korsanları	363.504
2002	Cehennemden Gelen	152.031

Nicole Kidman
Tatlı Cadı

2005	Çevirmen	204.359
2004	Stepford Kadınları	137.056
2004	İnsan Lekesi	126.271
2004	Soguk Dag	307.259
2003	Dogville	46.535

ELEŞTİRMENLERİN YILDIZ TABLOSU

Koyu renkte olan bantlar en yüksek yıldız ortalamasına sahip olan filmleri gösterir.

	Mehmet Açar	Burak Göral	Burcu Aykar	Cumhur Canbazoğlu	Atilla Dorsay	Engin Ertan	Murat Özer	Murat Erşahin	Uygar Şirin	Yeşim Tabak	Alin Taşçıyan	Ali Ulvi Uyanık	Uğur Vardan	Burçin Yalçın	Fırat Yücel
Batman Başlıyor	★★★	★★½	★★★½	★★★½	★★★	★★★½	★★★★	★★★½	★★	★★★	★★	★★★★½	★★★	★★★	★★★★
Blueberry		★★		★★		★★★½		★★½		★★★½	★	★★★			★★★
Cennet'in Krallığı	★★★½	★★★★	★★	★★★★	★★★★	★★½	★★★½	★★★★	★★		★★★½	★★★★½	★★★★	★★★½	★★½
Çarpışma	★★½	★★★★	★★★	★★★★	★★★★½	★★	★★★½	★★★½	★★★½	★½	★★★★½	★★★	★★★★	★★★★	★★½
Çıplak Tatil	★★			★½					★★½	★★		★★	★★½	★★	
Dünyalar Savaşı	★★★½	★★★	★★	★★½	★★★★	★★	★★	★★★½	★★★★	★★½	★★★	★★★★	★★★	★★★★	★
Eve Dönerken		★★½		★			★½		★		★★	★★★		★½	
Evet	★★½		★★★★	★★★	★★★½		★★★½	★★★½	★½		★★★★	★★★		★★½	★★½
Eyvah, Yaş 35				★★★	★★★			★★½			★★½	★★★	★★★½		
Günah Şehri	★★★½	★★★★½		★★★★	★★★★½		★★★★½	★★★	★★★	★★★★	★★½	★★½	★★★	★★★★★	★★★★
Hipnoz		★★	★★	★★	★★½			★★	★½	★★½	★	★½		★★½	★★★
Karanlık Su	★★★	★★½	★★★½	★★★	★★		★★★	★★½			★★	★★★★		★★★½	★★★★
Kır Zincirlerini	★★	★★★½		★★½	★★★½		★★½	★★★	★½	★★	★	★★★	★★★		★★★
Kurtlar İmparatorluğu	★★½	★★½	★½	★★	★★½		★½	★★	★½		★	★★	★★★	★★½	
Madagaskar		★★★	★★★	★★★½				★★★½	★★★½		★★★	★★★½	★★★½	★★★	★★½
Mr. and Mrs. Smith	★★½	★★★	★★★½	★½	★★		★½	★★★	★★★½		★★	★★★	★★★	★★½	★★★
Mumya Evi	★★½	★★½		★★★	★★★½	★	★★½	★★★			★	★★★	★★★½	★★½	★★½
Ödeşme				★½				★★			★★	★★½	★★½		
Son Kurgu		★★	★★½	★★	★★½	★½		★★★	★★★	★★	★★★	★★★½			★★★½
Star Wars III	★★★★	★★★★★	★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★½	★★★	★★★★	★★★★★	★★★★½	★★½	★★★★★	★★★★★
Vay Kaynanam Vay!...	★★★	★★		★	★★★			★★			★★	★★	★★		
Whisky	★★★½		★★★★	★★★★	★★★★		★★★	★★★★★	★★★★	★★★★	★★★★½	★★★★★	★★★½	★★★★	★★★★
Zevk Düşkünü	★★½	★★			★		★★½			★★	★★	★★★½			★★

Günah Şehri

Heybetli, etkileyici, hatta devrimci...

Kutlukhan Kutlu

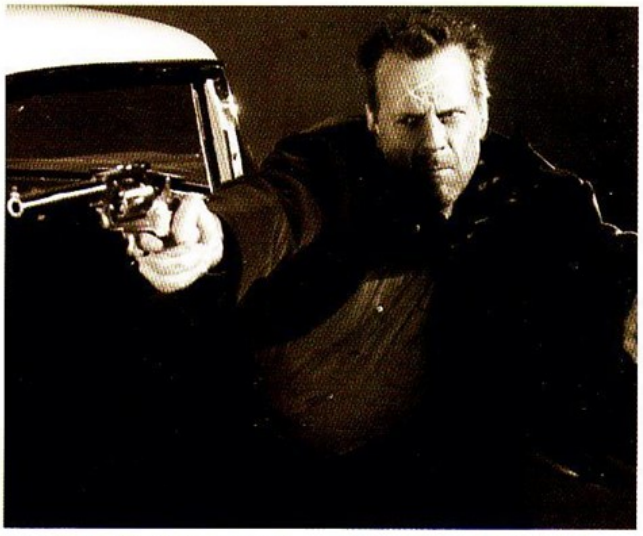

Frank Miller 80'li yıllarda Amerikan çizgi romanının geçirdiği değişimde en önemli paya sahip olmuş isimlerden biriydi. Onun "Daredevil"deki çalışması boyunca ilk popüler örneklerini gördüğümüz, "sert ve tortulu" biçiminde tarif edilen üslubu, genellikle kendi dönemi içinde hayli "gerçekçi" bir çizgi olarak kabul edildi... Oysa Miller'ın üslubu bir bakıma "hard boiled" polisiye gibiydi: hayatın kendisini resmetmekten ziyade, hayat üzerine karanlık bir fanteziyi resmetmekle uğraşan stilistik bir çalışmaydı. Daredevil ve Batman çalışmaları, süper kahraman çizgi romanında tam anlamıyla yeni bir moda başlatmıştı (ki son Batman uyarlaması "Batman Begins" de onun seksenlerde yazdığı Batman: Year One öyküsünün izlerini taşıyor). Ama Miller'ın köklerini, estetik açıdan beslendiği kaynakları en iyi gösteren işi, kara film türünün görsel açıdan hayli "stilize" bulunmasına sebep olan unsurları ele alıp, çizgi romanın göz kamaştıran spotunun altına koyduğu, böylece kağıt üzerinde neredeyse aşırılık noktasında stilize edilmiş bir kara film anıtı ortaya çıkardığı Sin City idi.

Frank Miller Sin City öykülerinde, aşağı yukarı yarım asır önce Will Eisner'in devrimci The Spirit serisiyle çizgi romanlara adım atmış olan o yüksek kontrastlı, bol gölgeyle donanmış "kara film evreni"ni tutkuyla yeniden ele alıyor, adeta kara film görselliği üzerine kurulu bir düş diyarı çıkarıyordu ortaya. Karanlık sokaklarında kötü polislerin (ve bir tane "son iyi polis"in), kiralık katillerin, son derece tehlikeli (ve sıkça çıplak gördüğümüz) kadınların ve elini kana bulamaktan hiç mi hiç çekinmeyen ama yine de görece olarak (çünkü etik de alabildiğine görece bu evrende) "şövalye ruhlu" denebilecek anti-kahramanların gezindiği, bela ve ihtiras dolu, buram buram kan ve cinsellik kokan bir şehir. Bu "pulp" hayal her açıdan o kadar uç noktalara taşınmış ki, gerçek hayatla varolabilecek -vaktiyle "gerçekçi" olarak anılmasına sebep olmuş- her tür bağ, aşırı gerilmeye pes edip kopuyor ve ortaya tamamen sürreal, tamamen kurmaca üzerine inşa edilmiş bir kurmaca çıkıyor. Katıksız bir postmodern fetiş diyarı.

Roberto Rodriguez bu dokunun rafineliğinin farkında olmalı ki, hiçbir köşesini değiştirmeksizin, iki boyutlu orijinalin karelerini "storyboard" olarak kullanarak, biraz sertçe dokunulsa dağılabilecek kadar havai ve narinleştirilmiş bu yapının üzerine titreyip onu tapınaklaştırarak, sinemaya uyarlıyor Sin City'yi. Sonuçta ortaya çıkan şey, kara filmin fetiş nesnelerinin yarım asır sonra çizgi romanın büyütecinden görünümünün, tekrar sinemaya aktarılmış hali... Tabiri caizse, iki kere rafine bir görsel varlık. Bir sinemasal janrın iğnelemeyle değil, saygıyla ve tutkuyla biçimlendirilmiş karikatürü. Ve daha önce herhangi bir film için "çizgi roman gibi film" tanımını kullanmış olan herkesi tanımsız bırakabilecek kadar "hareketli çizgi roman" tadı veren bir eser.

Rodriguez ve Miller'ın yönetmenlik payesini paylaşıyor olmaları bile, film ile çizgi roman arasındaki sınırın ne kadar bulandığının, iki eserin nasıl organik bir şekilde birbirlerine bağlı olduklarının bir göstergesi. Daha önce de "çizgi romansı görsellik" denen o puslu bölgeye doğru seyahat eden filmler olmuştu -"Dick Tracy"nin renk paletinden tutun da, Ang Lee'nin "Hulk"daki etkileyici çok-kare kullanımına kadar- ama Rodriguez'in bu filmdeki vizyonu, ilişkinin çizgi roman tarafında Will Eisner ile Jim Steranko'nun yaptığını bu defa sinema tarafında yapmaya eşdeğer. Bir bakıma, sinemayı çizgi roman diliyle, onun sınırlarıyla, onun ikonlarıyla, onun renkleriyle konuşturmak demek... Sistemler arası bir tercüme demek. Daha önce "Sky Captain and the World of Tomorrow", tıpkı "Sin City" gibi artık varolmayan bir sinemasal coğrafyayı (Sky Captain için sözkonusu coğrafya, 30'lu yıllar seriyal filmleriydi) görkemli bir nostaljiyle yeniden canlandırmak için oyunculu çekimlerin arkasını bilgisayar ürünü görüntülerle donatmıştı... "Sin City"de de uygulanan bu yöntem, altı böylesine kalın çizilmiş stilize görsel dünyalara çok yakışıyor. Zaten filmin karakterleri, her tür fiziksel ve dijital müdahale sonucunda artık kara filme de değil, kara filmlerin düşlerde ve kabuslarda mutasyona uğramış mahlukatına dönüşmüşler - canavarlaştırılmış, insanüstüleştirilmiş, Tim Burton'ın Joker'i gibi kendi karikatürünün içine hapsolmuş. Benicio Del Toro'nun Jackie Boy'undan Mickey Rourke'un Marv'ına (şüphesiz orijinal kitaptaki karşılığını en iyi yakalayan, en olağanüstü tipleme), Jessica Alba'nın Nancy'sinden Rosario Dawson'ın Gail'ine kadar, bütün karakterler özel olarak şişirilmiş, iki boyutlandırılmış, gizli derinliklerinden ziyade göz alıcı çıkıntılarıyla, yumuşak geçişlerinden ziyade sivri inişleri ve çıkışlarıyla, ısrarla birinci tekil şahıs dış sesleriyle, bir kara film parkında nostalji turuna çıkıyorlar sanki -ama 21. yüzyıl gözüyle. Polislerin, politikacıların ve çetelerin bulaşamadığı kurtarılmış fahişe bölgesinde ve diğer "suç ve günah kaynayan" mekanlarda gezinirken o eski "noir"ın aslında asla eskisi gibi olamayacağını anlıyoruz: artık onun yerinde siberpunk'la ve neo-noir'la, daha da önemlisi animeyle terbiye edilmiş, salt estetik üzerinden işleyen, insanlardan çok onların zihinsel üretisi (günahlardan çok da, insanın günahlar üzerine söyledikleri şeyler ve inşa ettikleri fetişler) üzerine konuşmayı seven yeni bir mahlukun bulunduğu aşikar.

Evet, "Sin City" son derece tuhaf bir sinemasal mahluk. Insanların özdeşleşebileceği karakterler sunmak şöyle dursun, kendi günlük hayatlarıyla ilişkilendirebilecekleri tek bir şey bile sunmuyor görünürde. Bilimkurgudaki makineler tarafından üretilen makineler gibi, adeta popüler kültürün kendisi tarafından üretilmiş, sadece onun kriterleriyle anlamlanan, ancak hayalhanesi onun tarafından -hem de iflah olmaz bir biçimde- yoğurulmuş, artık beyninin bir kısmı bu alemde yaşayan insan türüne yönelik bir popüler kültür yapıtı bu. Ancak bu tür bir seyircinin karşısında, yani kendi çöplüğünde son derece heybetli ve etkileyici, hatta devrimci bir duruşu bulunduğu kesin.

Sin City

✪✪✪✪

Yönetmen: Frank Miller, Robert Rodriguez. **Oyuncular:** Bruce Willis, Mickey Rourke, Jessica Alba, Clive Owen, Nick Stahl, Powers Boothe, Rutger Hauer, Elijah Wood, Rosario Dawson, Benicio Del Toro. **Senaryo:** Frank Miller (kendisinin aynı adlı grafik romanından) **Görüntü Yönetmeni:** Robert Rodriguez. **Müzik:** John Debney, Graeme Revell, Robert Rodriguez. **Kurgu:** Robert Rodriguez. **Yapımcı:** Elizabeth Avellan, Frank Miller, Robert Rodriguez. **Süre:** 124 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** Film Pop. **Gösterim Tarihi:** 15 Temmuz

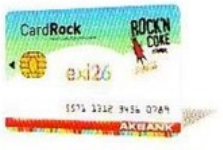

Festival'in ana besin kaynağı

Kesintisiz müzik, sınırsız eğlence...
exi26 ile daha da heyecanlı!

Akbank exi2o CardRock İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa ve İzmit'teki belirli Akbankalarda 20 veya 50 YTL'lik önden yüklenmiş Akbank exi2o CardRock'larınızı erkenden alın, festival boyunca indirim, eğlenin, sürpriz hediyeler kazanın.

Durma, www.exi26.com'a uğra!

exi26
26 yaş altındakiler için sıcak bankacılık ortamları

44 25 25
www.akbank.com

AKBANK

Mumya Evi

Sadistçe bir korku çeşitlemesi...

Engin Ertan

Korku filmleri için sinema dünyasının yaramaz çocukları diyebilir miyiz? Pek tabii... Özellikle "gore" veya "splatter" gibi alt türleri söz konusu olduğunda korku filmlerine burun kıvıran kişilere denk gelebilirsiniz. Sebebi ise belli, bu filmlerin içerdikleri yoğun şiddet. Aynı kişilerin "Mumya Evi"ne ne tepki verdiklerini veya vereceklerini merak etmemekse elde değil. Dürüst olmak gerekirse, korku filmlerini (alt tür ayrımı yapmadan) seven, grafik şiddet sahnelerine karşı şerbetli olan ve pek hassas bünye sayılmayacak ben bile filmin kimi anlarında midemin bulandığını hissettim ve bakışlarımı perdeden kaçırdım. Seyircisini bu şekile rahatsız etmek bir film için meziyet mi? Kanımca asla. Özellikle de sözkonusu olan ana akım ve popüler olmaya yeltenen bir filmse. Peki "Mumya Evi"ni kanın gövdeyi götürdüğü onca korku filminden farklı kılan unsur ne?

Örneğin filmlerindeki şiddet nedeniyle çokça eleştirilen bir korku filmi yönetmenini, Dario Argento'yu ele alalım. Argento filmlerinde, evet yoğun bir şiddet kullanımı vardır ve bu anlar estetik şekilde realize edilmişlerdir ancak geri kalan sahnelerin de pek aşağı kalır yanları yoktur. Başka bir deyişle, Argento'nun filmlerine her anında yoğun bir sinema duygusu hâkimdir. Elbette mevzubahis şiddet sahnelerinin bu sinema duygusu içerisinde eriyip gittiğini, kabullenir hâle geldiklerini de savunabilirsiniz. Ancak aynı sahnelerin, eğer bu sinema duygusuna konsantre olursanız rahatsız edici olmaktan çok uzağa düştüklerini de kabul etmek gerekiyor. Zira Argento sadece bir organın vücuttan ayrılmasını teşhir etmeye yeltenmeyip, ışıktan müziğe, sanat yönetiminden kamera hareketlerine kadar pek çok anlatım unsurunu aktif olarak kullandığı bir tasarım sunuyor seyirciye.

Bir diğer örneğe geçelim; George Romero... Romero'nun filmlerinde, özellikle de zombi üçlemesinde şiddetin yoğun şekilde kullanıldığını reddetmek imkânsız. Ancak bu sahneleri filmlerin politik bağlamının dışında değerlendirmek de aynı şekilde mümkün değil. Peki Peter Jackson'ın ilk dönem filmleri? "Bad Taste" veya "Braindead"de şiddetin bir aşırılık hâlinde kullanıldığını, bu şekilde hem gerçekçilikten uzaklaştığını hem de rahatsız edici olma motivasyonunu yitirerek bir komedi unsuruna dönüştüğünü görmek işten bile değil. Özetle bu filmlerde şiddetin kullanımının bir nedeni, bunun ardında bir yönetmenlik tercihi var. Ancak "Mumya Evi"nde bu yönetmenlik tercihinin y'sini bile görmek imkânsız.

Kanımca filmin en büyük sorunu da burada yatıyor. Evet, işin doğrusu yıl boyunca izlediğimiz filmlerin çoğu kötü yönetilmiş oluyorlar. Ancak yönetmenlik açısından başarısız bir film, bu açığını grafik şiddet sahneleriyle gidermeye çalışınca neredeyse tehlikeli bir hâl alıyor. "Mumya Evi", sanki eline yeni oyuncağı olarak kamera verilmiş bir çocuğun röntgencilik macerası gibi. Gördüğü her "ilginç" şeyi büyük ve yakından filme almak istiyor. Ne kadar büyük olursa o kadar ilginç, o kadar şok edici olacağına inanırcasına... Örneğin Elisha Cuthbert'in parmağının kesildiği sahne gibi. Bu çocukça merak ve ısrarın vardığı yer ise, en fazla seyircinin midesini bulandırmak, düpedüz iğrenç olmaktan ibaret kalıyor. Tavrın basitliği ve kabalığı bir yana, söz ettiğim çocuksuluğu da filmin tehlikeli olabilecek yönünü imliyor. Filmde dudakların japon yapıştırıcısı ile birbirine tuttırulması, beyzbol sopası ile bir kişinin kafasının ezilmesi, vb. anlar âdeta birer oyuna dönüşüyorlar. Ancak oyun derken, daha önce adını andığım yönetmenlerin filmlerindeki yapay tasarımdan eser yok "Mumya Evi"nde. El altındaki ev aletleriyle rahatça oynanabilecek, pis bir oyun burada akla gelen.

"Mumya Evi" ile ilgili bir diğer rahatsız edici şey ise, şiddet dışındaki diğer şeyleri de nasıl gördüğü ve nasıl sunduğu. Aslında tahmin etmek çok güç değil. Karşımızdaki gişeye oynayan, popüler bir Amerikan korku filmi. Karakter listesinde herkesten önce, kısa şortları veya iç çamaşırlarıyla arz-ı endam eyleyecek genç kızları ve üstsüz dolaşacak yakışıklı delikanlıları var. Uzun lafın kısası, seksi ve cazip gözükmeye çalışan bir film bu. Adını aldığı mumya evinin tasarımına veya (son dönem korku filmlerinin hemen hepsinde olduğu gibi) popüler şarkıların ve müzik türlerinin yüksek volümde ses bandına döşenmesine kadar, hemen her özelliğiyle büyük ve çekici olmaya çabalayan bir film karşımızdaki. Bu derece dürtüleri, özellikle de cinsel dürtüleri hedef alan (belki de almaya çalışan demek daha yerinde olabilir) bir filmin, şiddete bu kadar çok yer vermesi de elbette zihinde soru işaretleri oluşturuyor. Bahsettiğimiz grafik şiddet sahneleri giderek cinsel zevke, hatta orgazma denk düşen bir düzlemde seyirciye sunuluyorlar.

Aslında bu bahsettiklerimizi Paris Hilton'ın filmdeki varlığı daha da belirgin hâle getiriyor. Geçtiğimiz yıl korsan şekilde internete düşen seks kasediyle basının gündemini uzun süre işgal eden Hilton, "Mumya Evi"nde de sık sık takip ediliyor ve videoya alınıyor. Bunun zekice bir popüler kültür göndermesi olduğunu sanmayın. Film, seyircinin zihninde cinselliğe, hatta pornografiye dair imgelerin belirmesi için elinden geleni yapıyor. Bu anların ilginçliği tükendiğinde de hemen şiddetin sularına sığınıyor.

Elbette isteyenler "Mumya Evi"nde ilginç göndermeler de yakalayabilirler. '50'lerden kalma gotik bir korku filminin, saf Amerikan gotiği şeklinde ve bolca "The Texas Chainsaw Massacre"ı anımsatır şekilde yeniden filme alınmasını, "Bebek Jane'e Ne Oldu?"ya bıkmadan usanmadan tekrar tekrar yapılan referansları (filmde bir değil, iki adet kardeş rekabeti var ve bunun çağrıştırdıkları yetmezmiş gibi Aldrich'in filmi sinemada geçen bir sahnede bizzat karşımıza çıkıyor, bir bakıma kör parmağım gözüne durumu) ilginç bulabilirsiniz. Ancak Wes Craven ve Kevin Williamson'ın "Çığlık" serisinden sonra iyice suyu çıkan bu "türü deşifre etmek" veya "alt türleri karıştırmak" veya "türün kendisine referans yapmak" durumu artık tek başına bir filmi kurtarmaktan çok uzak. Dolayısıyla, en azından bence, bu görece olumlu özellikleri de "Mumya Evi"ni katlanılır kılmıyorlar. Ancak iyi vakit geçirmekten anladığımız genç bedenlerin zevkle parçalanmasını seyretmekse, daha da önemlisi, bunun tahrik edici şekilde sunulmasına bir itirazınız yoksa, son yılların en hastalıklı ve kanımca en kötü korku filmlerinden birisi salonlarda sizi bekliyor.

Mumya Evi

Yönetmen: Jaume Collet-Serra. **Oyuncular:** Elisha Cuthbert, Chad Michael Murray, Brian Van Holt, Paris Hilton, Jared Padalecki, Jon Abrahams, Robert Richard, Dragicia Debert, Thomas Adamson, Murray Smith. **Senaryo:** Chad Hayes, Carey Hayes (Charles Belden'in oyunundan). **Görüntü Yönetmeni:** Stephen F. Windon. **Müzik:** John Ottman. **Kurgu:** Joel Negron. **Yapım Tasarımcısı:** Graham Walker. **Yapımcı:** L. Levin, Susan Levin, Joel Silver, Robert Zemeckis. **Süre:** 113 dk. **Yapım:** ABD, Avustralya. **Dağıtımcı:** Warner Bros. **Gösterim Tarihi:** 8 Temmuz

Bir kutu ciklet 1 lira...

Karanlık Su

Anneliğin karanlık sularıyla ilgili tedirgin edici bir film.

Burcu Aykar

Çocuk sahibi olmaya karar veren kadınlar, illa ki bir yeterlilik sınavına maruz kalıyorlar. Acaba iyi bir anne olabilecekler mi? Herkesin onlardan beklediği gibi, çocuklarını her şartta kendilerinden önceye koyabilecekler mi? Ve aynı korku pek çok kadını bir kere yoklayıp gidiyor ya da kalıyor onlarla: Ya çocuğumu yeterince sevemezsem? Başkalarının ve kendi gözlerinde ideal anne imgesine yaklaşma çabasında boğuluyor kadınlar zaman zaman. Halbuki bazı kadınların yapısı belki de çocuk sahibi olmaya uygun değil. "İdeal annelik" ise bir illüzyondan ibaret. "Dark Water", anneler ve kızlarını anlatırken, anneliğin karanlık sularında dolaşıyor.

Alkolik annesi ve saldırgan babası tarafından terkedilen Dahlia şimdi kendi evliliğinin kopma aşamasında, küçük kızı Ceci ile birlikte oturabileceği, ucuz bir ev aramaktadır. New York'un merkezindeki kiraları karşılayamadığından, şehirden bir tramvay ötedeki kasvetli adacıkta, köhne bir apartman dairesi bulur. Ancak taşınmalarından hemen sonra binanın sorunları hayatlarının düzenini bozar. Yatak odasının tavanından sızan ve tüm odaya hakim olan su damlaları bir türlü durdurulamaz. Ayrıca Ceci'nin yeni hayali arkadaşıyla olan ilişkisi, okulunda arkadaşları ve öğretmenleriyle sorun yaşamasına neden olmaktadır. Boşanmak istediği için kırgın olduğu kocasıyla yaşadığı problemler ve yeni hayatlarını bir türlü yoluna koyamamanın sıkıntısı, Dahlia'nın migren ağrılarını artırır. Apartmanın garip bekçisi, evi bulan emlakçı ve boşanma avukatının yardımlarına başvurarak, içinde bulunduğu durumdan kendini ve kızını kurtarmaya çalışır.

Dahlia'nın bulduğu apartman, aslında kendi ruh halinin bir yansıması; kırık dökük ve çözümlenemeyen sorunlarla dolu. Apartmanın siyah, bulanık sular fışkırtan boruları gibi, Dahlia'nın hayat damarları da annesi tarafından terkedilmiş olmanın ezikliği ve kendi annesi gibi bir anne olmanın korkusuyla tıkanmış. Dairesini basan kirli sular, onun kopmaya çalıştığı ama zihninde bir türlü peşini bırakmayan annesinin karnındaki "karanlık sular" sanki. Borular yenilenip, duvara sıva yapılsa da derinlere işlemiş olan geçmişin izleri silinemiyor. Dahlia sık sık kafasını kaldırıp tavana baktığında, çaresiz bir çocuk gibi giriyor kadraja. Çocukluğuyla ve geçmişiyle hesaplaşmasını tamamlayamadığından, bugününü sürdürmekte zorlanıyor.

Apartmanın kafasına göre çalışan eski asansörü ise bir yolculuk aracı gibi işliyor. Bineni korkularına, benliğinin derinliklerine götürüyor sanki. Sürekli su basan en üst kattaki dairede Dahlia'nın tüm korkularını birarada bulmak mümkün. Terkedilmiş bir ev ve terkedilmiş bir çocuktan arta kalan izler... Parçalanmış, başarılı olamamış bir ailenin yıkıntıları... Kocasının boşanma isteği ile Dahlia'nın terkedilmeye dair tüm kötü anıları geri geliyor. Bir yandan da her şey onun kendine güvensizliğini tetikliyor.

Annesinin üzücü anısı ve kendi anneliğine dair korkular Dahlia'nın kabuslarının ana maddesini oluştursa da, somut olarak mücadelesi hep erkek figürleriyle. Öncelikle, ona terkedilme travmasını yeniden yaşatan kocası duruyor karşısında. Sonra, baskın ve idareci bir kişiliğe sahip olan emlakçının yardımına ihtiyaç duyuyor. Apartmanın aynı anda bekçisi, kapıcısı ve tesisatçısı olan adama işini yaptırmak için mücadele vermesi gerekiyor. Boşanma davası için tuttuğu avukata ise çocuğunun velayet davası konusunda muhtaç. Aslında ona yardım amacıyla hayatında bulunan bu erkeklerin hepsi Dahlia'yı kendilerince eziyorlar. Dahlia'nın, genelde "kadın özellikleri" olarak kabul edilen yanlarını ön plana çıkarmaya ve bir anlamda onu köşeye sıkıştırarak zayıf düşürmeye çalışıyorlar. Kocası boşanma davası için, Dahlia'nın tüm kalbiyle unutmak istediği geçmişini ifşa etmekten kaçınmıyor. Apartmanın sorunlarını büyük bir beceriyle örtbas eden işbitirici emlakçı, evi kiralarken Dahlia'nın zor ve çaresiz durumundan faydalanmasını biliyor. Evle ilgili problemlerde yardım etmesi gerektiğinde de, telefonun öbür ucunda büyük bir kayıtsızlıkla sandviçini yemeye devam ediyor. Nasıl olsa, karşısındaki kolay lokma, rahatlıkla kandırabileceği bir kadın. Boruları tamir etmesi gereken bekçi ise işe koyulmamak için elinden geleni yapıyor. Dahlia'nın evdeki hayatını sürdürebilmesi için ona muhtaç olmasını adeta bir güç unsuru olarak kullanmaktan mutlu. İyi niyetli tavrına rağmen avukat da işine geldiği kadar Dahlia'nın yanında. Canı çekmediğinde, varolmayan ailesini bahane ederek Dahlia'nın sorunlarına bulaşmıyor. Tüm istediği, kızına iyi bir anne olmakken, sanki etrafındaki her şey ve herkes bunun aksini kanıtlamak için elbirliği ediyor.

Atmosfer kurmaktaki başarısı, Jennifer Connely'nin iç acıtan performansıyla "Karanlık Su" yerinde bir yeniden yapım. Çünkü Walter Salles'in hüzünlü yeşil filmi, Hideo Nakata'nın orijinal versiyonundan farklı bir tecrübe vaat ediyor izleyiciye. Korkudan yerinizden zıplatacak irkiltici sahnelere sahip bir film değil bu. Daha çok, tedirginliği insanın içine damla damla sızdıran ve bu annenin çaresizliğini paylaşmanızı sağlayan bir film.

Dark Water

✪✪✪◡

Yönetmen: Walter Salles. **Oyuncular:** Jennifer Connelly, Ariel Gade, Jennifer Baxter, Shelley Duvall, Pete Postlethwaite, Tim Roth, John C. Reilly, Linda Emond, Camryn Manheim, Simon Reynolds. **Senaryo:** Rafael Yglesias (Kôji Suzuki'nin Honogurai Mizu No Soko Kara adlı romanından). **Görüntü Yönetmeni:** Affonso Beato. **Müzik:** Angelo Badalamenti. **Kurgu:** Daniel Rezende. **Yapım Tasarımcısı:** Thérèse DePrez. **Yapımcı:** Doug Davison, Bill Mechanic, Roy Lee. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** UIP. **Gösterim Tarihi:** 22 Temmuz

aykarburcu@hotmail.com

1 lira hiç bu kadar değerli olmamıştı.

Yeni Aktüel şimdi sadece 1 YTL.

YENİ AKTÜEL

Her Salı bayilerde.

ciner KURULUŞUDUR

Whisky

Cheese, üçyüzotuzüç ve "viki"...

Murat Erşahin

Sinemanın cesur yürekli ismi Godard, en az onun kadar cesur bir sinemacı olan Bresson'un "Au Hasard Balthazar / Rastgele Balthazar"ını "bu film, bir buçuk saate sığdırılmış hayattır" diye yorumlar. İki genç Uruguaylı yönetmen Rebella ve Stoll'da, 95 dakikalık filmlerine neredeyse hayata dair bütün ayrıntıları sığdırmışlar. Üstelik bunu, yeni bir sinema anlayışı ile yapmışlar. İzleyicinin zihnini alt üst eden, birbiri ardı sıra sıralanan soru işaretleriyle dolu bir filmle. Çok bilinmeyenli bir denklemle, "Whisky" ile. İçindeki "bilinmezlere" karşın, inanılmaz yalın ve gerçek olmayı başarabilen "Whisky", yürek parçalayan hüzünlü yapısı ve mütevazı duruşuyla bambaşka bir film. Başlıca üç karakterin ilişkileri ekseninde aslında bedbaht bir Uruguay toplum tablosu çizen film, söyleyeceklerini alçak sesle söylerken, insanı tarifsiz bir hüzne boğmayı başarıyor.

Hayatı fena halde ıskalamış biri olan Jacobo Koller'i tanıyoruz. Hayatındaki tek şey eski püsküçorap atölyesi. Altmış yaşlarında, mutsuz ve yalnız bir adam. Eğlenemeyen ve asla gülemeyen. Hiç evlenmemiş. Neredeyse bütün yaşamı bir sene önce ölen annesiyle birlikte geçmiş. Yaşlı kadın hastalandığında ölene dek ona baktığını biliyoruz. Her sabah aynı yoldan gidiyor atölyesine. Sağ kolu olan Marta Acuna ile her sabah aynı saatte atölye kapısında buluşuyorlar. Jacobo, yanıp yanmamakta kararsız floresanları ve çorapları işleyecek olan makineyi çalıştıracak düğmelere basarken; Marta, Jacobo'nun çayını hazırlıyor. O da orta yaşı çoktan geçmiş. Uzun yıllardır Jacobo ile çalışıyor. Aralarında birkaç cümleyi geçmeyen kelimelerle konuşuyorlar. İsmi konmamış, "resmi" bir işçi-işveren ilişkisi sadece yaşadıkları. Marta, kendine izin verdiği anlarda atölyenin dışındaki küçük sahanlıkta sigarasını içiyor. Sıkıntılı ve keyifsiz bir mola bu. Yaşadığı hayat gibi. Atölyede iki işçi daha çalışıyor. Çalışırken Marta'nın yanındaki duvara monte edilmiş rafta duran eski radyoyu dinlemeyi seven iki genç kız bunlar. Dinlemek istedikleri kanalı değiştirip değiştiremeyeceklerine Marta karar veriyor. Ve her akşam atölyeyi terk ederken Marta'yla karşılıklı "Tanrı izin verirse ertesi gün görüşeceklerini" diliyorlar birbirlerine. Bu arada Marta her akşam, "küçük çorap hırsızlıklarına karşı" kızların çantalarını kontrol ediyor. Jacobo'nun annesinin ölümünün üzerinden bir yıl geçmiş ve musevi olan Koller ailesinin inançlarına göre kadının "mezar taşı dikme töreni" yapılmak durumunda. Jacobo'nun uzun zamandır Brezilya'da yaşayan kardeşi Herman, törene geleceğini bildiriyor ve Jacobo, olağan rutinini bozan bu ziyaret karşısında küçük bir plan yapmak zorunda kalıyor. Marta'dan kardeşinin kalacağı süre boyunca evine taşınmasını ve karısı gibi davranmasını rica ediyor. Jacobo'nun tersine dünyevi bir adam olan Herman oldukça neşeli, hayat dolu biri. O da çorap işinde. Büyük bir fabrikası, birçok işçisi var. İyi kazanıyor. Eşi ve çocuğuyla birlikte yaşıyor. Rahat ve geniş tavırları, hayattan istediğini almış bir insan gibi. En zor karakter ise Marta. Jacobo ile oynadıkları evlilik oyunu Herman ile tanıştıktan sonra Marta'nın dünyasını değiştiriyor. Siyah beyaz bir dünya renkleniyor adeta. Herman'ın ziyareti sayesinde bütün karakterler birbirlerini tanımaya başlıyorlar.

Hayatın dışına düşmüş ve ağzından kelimelerin nadiren döküldüğü Jacobo, zorla çalışan arabası ve atölyesindeki bozuk panjuruyla uğraşmanın dışında, sıkıntısını futbol maçlarında küfür ederek bastırıyor. Çenebaz Herman ise kardeşi ve annesini geride bırakıp terk etmiş ülkeyi. Yeni bir hayat kurmuş kendine, dışarıda bir yerde akıp giden hayatın ritmine karışmış. Marta ise yıllardır Jacobo'dan beklediği ilgi ve kibarlığı Herman'da buluyor. İkisi beraber pastanede minik tatlılar seçerlerken, Jacobo dışarıdaki camekandan vitrinde dönen pastayı izliyor ama, alamayacak veya içerdekilerden isteyemeyecek kadar yılgın. Yaşamındaki "olası" tek tat o pasta belki de. Filmdeki karakterler arasındaki her şey yarım yamalak, belirsiz ve sakat. Marta, Jacobo ve Herman'ın tatillerini geçirdikleri otele balayı için gelen Arjantinli genç çift, yani "Uruguaylıların Arjantinli kardeşleri!" de bu tablonun bir parçası. Belirsizlik, filmin her şeyi aslında. Bir masal atmosferinde melankolik ve dokunaklı belirsizliklerle sürüyor film. Jacobo'nun şahsi problemleri için Marta'dan daha önce yardım isteyip istemediği, Herman'ın eksik kalmış anıları olup olmadığı, kardeşini özleyip özlemediği, Marta ile Herman'ın ilişkilerinin boyutu, Marta'nın Jacobo'nun hayatından mutlak bir kesinlikle çıkıp çıkmadığı veya Jacobo'nun kadıncağızı azat edip etmediği gibi birçok soru işareti bırakıyor "Whisky" geride.

Birçoklarının söylediği gibi "küçük" bir film değil aslında "Whisky". Küçük olmak zorunda olan bir film. Müziksiz, sessiz, diyalogları minimuma indiren, sözün yerine olağanüstü bir içsellik kullanan, hipnotize edici farklı ve yeni bir masal. Çılgınca akan günlerin arasında durup görebilenler için "büyük" bir film. Yaşamı farklı bir yerde bulanlar ve arayanlar için, yoksul ve dertli bir coğrafyanın sıcak yüreğinden çıkmış bir iş. "Whisky", inanması güç iki nokta içeriyor. İki yönetmenin de sadece 1974 doğumlu olmaları son derece inanılmaz. Bu denli bir duyarlılığın böylesine genç insanlarda bulunması şaşırtıcı. Diğer nokta, derin karakter tahlilleri içeren senaryoda görev alan oyuncuların muhteşem performanslarına rağmen hepsinin amatör isimler olmaları. Filmin künyesinde bulunan bir isim ise özellikle ilginç. Finli sinemacılar Kaurismaki kardeşlerden Aki'ye teşekkür ediliyor. (Filmi izlerken zihne takılan bir "Kaurismaki dokusu" sezgisi boşuna değilmiş demek. Buradan hareketle "Whisky"yi izlerken akla takılan Kaurismaki kardeşler imzalı 1984 yapımı şiirsel "The Clan Tale of the Frogs" şiddetle tavsiye edilir)

Filmdeki karakterler sadece fotoğraf çektirirken gülümsüyorlar. Uruguay'da fotoğraf çekilirken, insanın gülümserken ve güzel çıkması için "Whisky" dediğini öğreniyoruz. "Viki" şeklinde telaffuz edilen bu kelime, bütün "masalı" özetliyor aslında. Hayata ve kendimize söylediğimiz kocaman yalanı. Cheese, Üçyüzotuzüç veya Whisky. Her dilde söylediğimiz yalanlar. Hayatta değil, sadece fotoğraflardayken mutlu ve "yaşarken görünmek" için söylediğimiz yalanlar.

★★★★★

Yönetmen: Juan Pablo Rebella, Pablo Stoll. **Oyuncular:** Andres Pazos, Mirella Pascual, Jorge Bolani, Daniel Hendler, Ana Katz. **Senaryo:** Gonzalo Delgado, Juan Pablo Rebella, Pablo Stoll. **Görüntü Yönetmeni:** Barbra Alvarez. **Kurgu:** Fernando Epstein. **Yapımcı:** Fernando Epstein, Christoph Friedel, Hernan Musaluppi. **Süre:** 95 dk. **Yapım:** Uruguay. **Dağıtımcı:** Barbar Film. **Gösterim Tarihi:** 8 Temmuz.

Dünyalar Savaşı

Yönetmenin seyrine doyum olmuyor...

Uygar Şirin

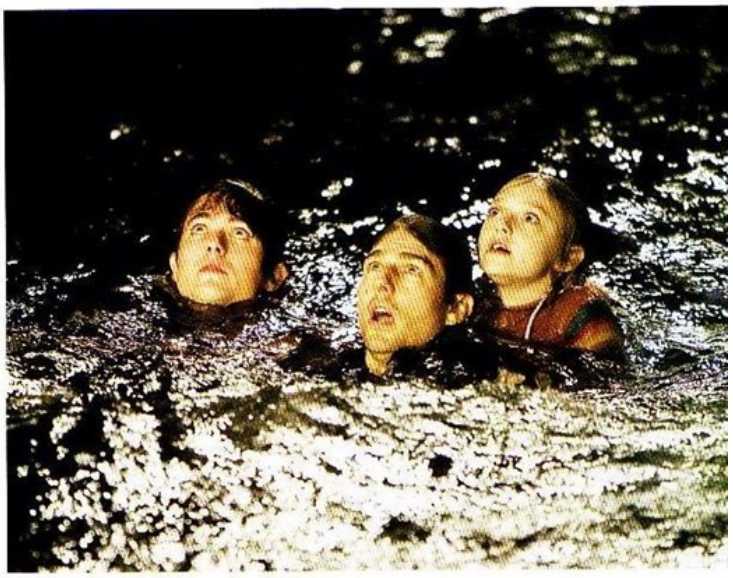

Günün birinde uzaylılar dünyaya saldırınca, New Jersey'de oturan liman işçisi Ray Ferrier, çocukları Robbie ve Rachel'ı, Boston'da bulunan eski eşinin yanına götürmeye çalışır.

"Dünyalar Savaşı"nın öyküsü bu cümleye sığacak cılızlıkta. Kötü bir öykü, değil mi? "Kötü öykü" demek az olur, bir öykü bile değil. "Öykü parçacığı", "öykü ekseni" gibi bir şey. Öyle ki, bir filmden değil de bir romandan söz ediyor olsaydık elimizdeki metni hemen çöpe atabilirdik. O yüzden, baştan söyleyeyim, Fatih Özgüven'in dediği gibi "Bir Steven Spielberg filminden hikâye olarak hâlâ bir biçimde umudunuz varsa 'Dünyalar Savaşı'na gitmeyin."

Ama eğer filmlerin bazen hikayesiz de yürüyebileceğine, hem de ne güzel yürüyebileceğine inananlardansanız "Dünyalar Savaşı"na gidin. Zira tahmin edeceğiniz gibi, yönetmen Steven Spielberg ve senarist David Koepp bu öyküsüzlük hâlini gözden kaçırmış değiller, bile isteye böyle bir film (hareketli, gürültülü, yalın ve büyük bir aksiyon/gerilim) yazıp çekmişler.

Spielberg'in böyle bir film çekmesi hiç şaşırtıcı değil. 70'lerin ortalarında bu tür sinemanın dirilmesine/yaratılmasına önayak olan birkaç kişiden biri bizzat kendisiydi. Kaldı ki ilk dönem filmleriyle "Dünyalar Savaşı" arasında "tematik" bir benzerlik de var. İster "Bela"nın kaçan otomobili ve kovalayan kamyonuna, ister "Sugarland Ekspresi"nin kaçan ailesi ve kovalayan polislerine, ister "Jaws"un kaçan insanları ve kovalayan köpekbalığına bakalım, karşımıza aynı basit "av-avcı" hikayesi çıkıyor. Tıpkı "Jurassic Park"ın kaçan insanları ve kovalayan dinozorları gibi. Tıpkı "Dünyalar Savaşı"nın kaçan insanları ve kovalayan uzaylıları gibi. Aynı yol, aynı yöntem.

"Benim böyle filmlerle aram iyi değil" diyenlere sözüm yok. "Dolgun ve doyurucu bir öykü gibisi yoktur" diyenlere de katılırım. Ancak, son yıllarda yere göğe koyulamayan bazı aksiyon filmlerinin felsefi itelemelerinden ve yenilikçi görünümlü sığ öykülerindense, "Dünyalar Savaşı"nın basitliğini tercih ederim, orası kesin. Sonuçta, eğer bu hikayesizlikten, gürültüden ve büyüklükten rahatsızlık duymayıp "Dünyalar Savaşı"nı izlemeye giderseniz ne bulabilirsiniz?

Herhangi bir filmde 3 tanesini gördüğümüzde heyecanlanıp "Ne yönetmen ama!" dememizi sağlayan çerçeve, açı ve kamera hareketlerinden, tam sayamadım ama, yaklaşık 100 tane bulabilirsiniz. İki saatlik bir filmin her karesinin kusursuz olmasının tadını çıkarabilirsiniz. Diyelim Ridley Scott'ı bile "orta halli bir sinemacı" gibi gösteren bir sinematografiye tanık olabilirsiniz. New York Times yazarı A. O. Scott'ın deyimiyle "her zaman aynı kaliteyi tutturmasa da nasıl oluyorsa kötü film yapmayı beceremeyen" bir yönetmenle karşılaşabilirsiniz. Ve 15 yıl önce izlediğimiz kalburüstü filmler bile bugün dokuları ve anlatımlarıyla eski püskü görünürken 30 yıllık Spielberg filmleri nasıl hâlâ taptaze duruyorsa, bu filmin de 30 yıl sonrasına aynı biçimde kalacağından emin olabilirsiniz.

"Sinema" sözcüğünün karşısına birkaç ayrı tanım yazacaksak, "Dünyalar Savaşı"nın bu tanımlardan "görsellik" ve "sinematografi"yle ilgili olanının eşsiz bir örneğini sunduğunu teslim etmeliyiz. Bu da, bildiğim kadarıyla, bir filmi izlemek için yeterince değerli bir gerekçe.

Tabii bu filmin altında H. G. Wells'in 100 yılı aşkın bir süre önce yazdığı romanı yattığından, sinematografiye dalıp gitmek ve "Uzaylılarla dünyalılar arasındaki savaş neyi simgeliyor?" sorusunu ıskalamak olmaz. Cevap olarak karşımızda birkaç seçenek duruyor. (A seçeneği "11 Eylül" çeldirici.) Birini işaretlemem gerekse, uzaylıların dünyalılara saldırısının, Amerika'nın Irak'a saldırısını simgelediğini söylerdim.

Bir kere, H. G. Wells'in romanı 19. yüzyılda İngiliz emperyalizminin eleştirisiydi, günümüzde olsa olsa Amerikan emperyalizmi eleştirisine denk düşebilir. İkincisi, uzaylıların (yani saldırganın) dünyalılar karşısındaki askeri ve teknolojik üstünlüğü, "El Kaide Amerika'ya karşı" formülüne değil "Amerika Irak'a karşı" formülüne uyuyor. Üçüncüsü, uzaylıların insanları yok eden, fakat mallara ve mamullere (giysilere) zarar vermeyen özel silahları, canlı malı ayırt etmeyen teröristlerden ziyade, insanları öldürürken petrole ve boru hatlarına zarar vermeyenleri hatırlatıyor. Dördüncüsü, senarist David Koepp her fırsatta, senaryoyu yazarken aklında Amerikan saldırganlığının bulunduğunu ifade ediyor.

Ama olsun, her şeye ve Koepp'e rağmen, "Dünyalar Savaşı"nın hedefinin daha geniş olduğu inkâr edilemez. 11 Eylül'e de atıfta bulunuyor, Hiroşima'nın da adını anıyor, Yahudi soykırımını da akla getiriyor. Şunu da düşünmek lazım: Bir Boşnak ya da bir Filistinli bu filmi izlese nereyi anımsar? Auschwitz'i mi yoksa Serebrenitza ya da Gazze'yi mi?

Wells'in romanının özelliği bu zaten; dünyamızın zengin yıkım ve zulüm tarihinden birçok örneği çağrıştırıyor. Ne zaman ve nerede okunduğuna (veya filme çekildiğine) bağlı olarak kâh emperyalizmi iğneliyormuş, kâh komünizm paranoyasını deşiyormuş, kâh Dünya Ticaret Merkezi'nde yaşananları işaret ediyormuş gibi görünüyor.

Film politik açıdan tutturduğu bu yalın ve kapsayıcı tavrı, psikolojik anlamda da sürdürüyor. Spielberg ve Koepp "Dünyalar Savaşı"na yer altından fışkıran makineler, yılanımsı uzuvlar, şimşekler, su altında debelenen insanlar, ağız/anüs karışımı organlar serpiştirmiş. İnsanoğlunu ezelden beri diken üstünde tutan ya da irkilten korku nesnelerinin çoğu şöyle bir görünüyor. Film böylelikle, geçtiğimiz yüzyıldan kalan ve son yıllardan beslenen politik korkuları insanın genetik korkularıyla harmanlayarak seyircinin önüne sanal bir mayın tarlası seriyor.

"Dünyalar Savaşı"nı izlemek bu tarlada dolaşmaya benziyor. Ama merak etmeyin, "insanoğlu boşu boşuna yaşamadığı gibi boşu boşuna ölmüyor."

War of the Worlds

✪✪✪✪

Yönetmen: Steven Spielberg. **Oyuncular:** Tom Cruise, Justin Chatwin, Dakota Fanning, Tim Robbins, Miranda Otto, David Alan Basche, James DuMont, Yul Vazquez, Daniel Franzese, Cass Asher. **Senaryo:** David Koepp (H.G. Wells'in The War Of The Worlds adlı romanından). **Görüntü Yönetmeni:** Janusz Kaminski. **Müzik:** John Williams. **Kurgu:** Michael Kahn. **Yapım Tasarımcısı:** Rick Carter. **Yapımcı:** Kathleen Kennedy, Colin Wilson. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** UIP. **Gösterim Tarihi:** 1 Temmuz

uygarsirin@yahoo.com

Maskeyi tak, pelerini savur!

"The Legend of Zorro"da Antonio Banderas, Zorro maskesi ve peleriniyle yine kötülere meydan okuyor. Üstelik bu sefer tek başına değil...

Beyazperdenin vazgeçilmez kahramanı Zorro, başta Douglas Fairbanks ve Tyrone Power gibi birçok ünlü aktör tarafından canlandırılmış olsa da, genç kuşağın belleğinde Antonio Banderas'lı versiyonuyla iz bıraktı. 1998 yapım tarihli "The Mask of Zorro"da Don Diego de la Vega yani asıl Zorro, Anthony Hopkins'di ve halefi olarak seçtiği Alejandro Murrieta'yı yani Antonio Banderas'ı yetiştiriyordu. 65 milyon dolar bütçeli film, dünya çapında 200 milyon dolar hasılat yaparak yapımcıların yüzünü güldürürken Catherine Zeta-Jones da bu filmle yıldız kıvamına geliyordu. Aradan geçen 7 sene içinde oyuncu kadrosunun değişeceği söylendi ancak Banderas ve Zeta-Jones ile yola devam kararı alındı. "The Legend of Zorro"da Zorro, ailesi ile birlikte sakin bir yaşam sürerken kendini büyük bir tehlikenin içinde buluyor ve karısı Elana ile birlikte kötülere meydan okuyor. 80 milyon dolara mal olan filmin yönetmeni ilk filmde olduğu gibi yine Martin Campbell... Senaryo ise "The Island" ve "Mission: Impossible III"de de beraber çalışan Roberto Orci ve Alex Kurtzman'ın imzasını taşıyor. Başarılı bir ikili oluşturan Banderas ve Zeta-Jones, bakalım bu sefer bizlere nasıl bir heyecan yaşatacak?

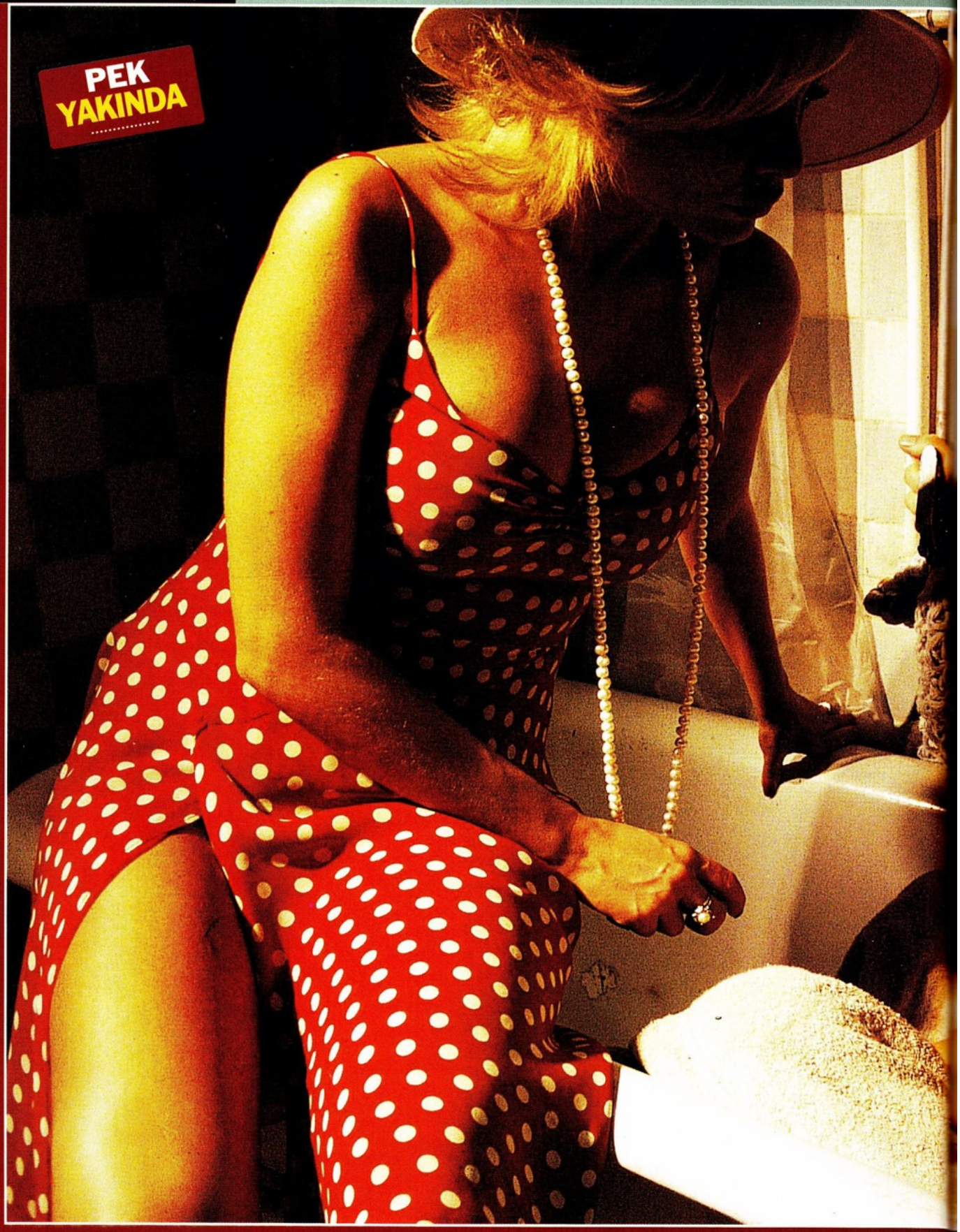
PEK
YAKINDA

Komedi penceresinden erotizm...

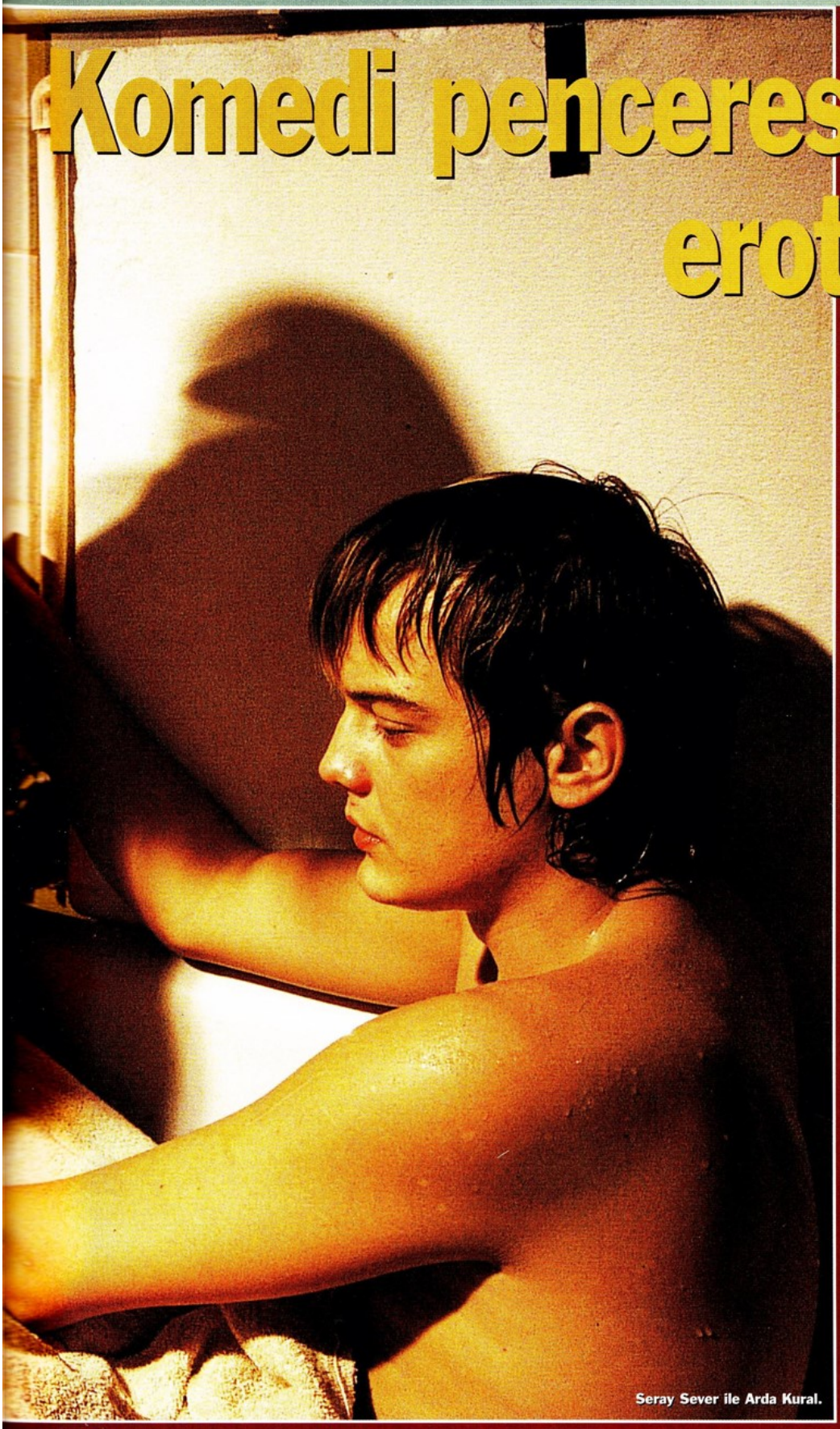

Seray Sever ile Arda Kural.

Mustafa Altıoklar'ın uzun süredir gündemde olan yeni filmi "Banyo", kadın-erkek ilişkilerini ve ihanetleri, banyonun kapı aralığından gözetleyen bir kara komedi...

"O Şimdi Asker"den sonra televizyon dizilerine ağırlık veren Mustafa Altıoklar, sinemasal suskunluğunu üç filmle bozuyor: "Banyo", "Beyza'nın Kadınları", "Pisuvar Tedirginliği"... İlk önce tamamlanan ve yakın zamanda vizyona girecek olan yapım "Banyo"... Çekimleri 13 gün süren ve mekân olarak mahrem bir alanda geçen film, üç ayrı banyoda ilişkileri, ihanetleri ve hesaplaşmaları çakışan üç ayrı çift arasındaki duygu ve ego savaşlarını mizahi bir yaklaşımla işliyor; metropol yaşantısındaki yozlaşmayı anlatıyor. Sevinçli Haller dizisinin senaryo yazarı Gül Abus Semerci'nin yazdığı aynı adlı tiyatro oyunundan Mustafa Altıoklar'ın sinemaya uyarladığı "Banyo"da; Selçuk Yöntem, Demet Evgar, Janset Paçal, Burak Sergen, Sermiyan Midyat, Seray Sever ve Arda Kural rol alıyor. Proje genel yönetmenliğini Altıoklar'ın yaptığı Emret Komutanım adlı dizide izlediğimiz Demet Evgar, "Beyza'nın Kadınları" ve "Pisuvar Tedirginliği"nin de oyuncu kadrosunda... Altıoklar Film'in yapımcılığını üstlendiği "Banyo", 2 Eylül'de vizyona giriyor.

Sakar müfettişin dönüşü...

Blake Edwards'ın yönettiği ve Peter Sellers'ın harikalar yarattığı "The Pink Panther", yepyeni bir kadroyla yeniden beyazperdede...

İlki 1963'te çekilen ve "The Return of the Pink Panther", "The Pink Panther Strikes Again", "Revenge of the Pink Panther", "Trail of the Pink Panther" ve "Curse of the Pink Panther" ile devam eden Pembe Panter serisi, 1993'te Roberto Benigni'nin başrolde oynadığı "Son of the Pink Panther" ile sona ermişti. İlk filmin üzerinden 40 yılı aşkın bir zaman geçti ve Hollywood bu efsaneyi yenilenmiş haliyle yeniden beyazperdeye getirmek üzere kolları sıvadı. Fransız aksanıyla İngilizce konuşan, beceriksizliğini şansı ile dengeleyen Müfettiş Clouseau'yu Peter Sellers ile sevmiştik. Şimdi ise Müfettiş rolünde karşımıza çıkan aktör Steve Martin... Orijinal filmin yenilenmiş versiyonunda Müfettiş Clouseau, yine Pembe Panter elmasının peşine düşüyor. Usta yönetmen Blake Edwards'ın yerinde televizyon kökenli bir isim, Shawn Levy oturuyor. Aralarında Lassie'nin de bulunduğu pek çok televizyon dizisi çeken Levy'yi "Just Married" ve "Cheaper by the Dozen"ın yönetmeni olarak tanıyoruz. Oyuncu kadrosunda Jean Reno ve ünlü şarkıcı Beyoncé Knowles var. Orijinalinde Herbert Lom'un canlandırdığı Başmüfettiş Dreyfus rolünde bu sefer Kevin Kline'ı izliyoruz. Henry Mancini'nin unutulmaz müziği, yeni filmin de baştacı...

PEK
YAKINDA

CASANOVA

Yeni Casanova'mız Heath Ledger

Beyazperdenin favori kahramanlarından, "dünyadaki en mükemmel aşık" Casanova, bu sefer Heath Ledger'ın bedeninde hayat buluyor. "Monster's Ball" ve "The Four Feathers"daki performansı ile beğeni toplayan genç aktör, alışkın olduğumuz şekilde yine tarihi bir kişiliği canlandırıyor. "Casanova"nın yönetmeni, "The Cider House Rules", "Chocolat" ve "The Shipping News"den tanıdığımız İsveçli Lasse Hallström... Kadınların kalbini çalmakta usta olan Casanova, bu sefer Venedikli bir güzele, Francesca'ya (Sienna Miller) aşık olur. Ancak hesaba katmadığı bir sürpriz gerçekleşir ve genç kadın onu geri çevirir. Bu durumu sanına yediremeyen Casanova, Francesca'nın kalbini kazanmak için hayatını riske sokacak bir oyun oynamaya karar verir.

UNDERWORLD: EVOLUTION

Savaş büyüyor

Kurt adam ve vampirleri karşı karşıya getiren 2003 yapım tarihli "Underworld", fantastik sinema tutkunları tarafından oldukça beğenilmişti. Ve doğal olarak ikinci film için hemen kollar sıvandı. "Underworld: Evolution"da iki tür arasındaki savaş daha da büyüyor ve seyircinin karşısına, ilkine göre daha kanlı bir yapım çıkıyor. İkinci filmde kadro bir değişiklik görünmüyor. Kate Beckinsale, Scott Speedman ve Bill Nighy yine başrolde. Savaşçı vampir Beckinsale'in bu sefer daha fazla efor sarfettiği söyleniyor. İlk filmin çekimleri sırasında Beckinsale ile tanışıp evlenen Len Wiseman, yine yönetmen koltuğunda oturuyor. Senaryo da Danny McBride'e ait.

KISS, KISS, BANG, BANG

Ünlü senaristin ilk yönetmenliği

"Lethal Weapon", "The Long Kiss Goodnight" ve "Last Action Hero"nun senaristi olarak tanıdığımız Shane Black, "Kiss, Kiss, Bang, Bang" ile ilk kez yönetmen koltuğuna oturuyor. Ancak esas mesleğini terk etmiş değil. Zira filmin senaryosu da kendisine ait. Brett Halliday'in "Bodies Are Where You Find Them" adlı romanının bir bölümünden uyarlanan film, ismini ise "Kiss Kiss Bang! Bang!: The Unofficial James Bond 007 Film Companion" adlı kitaptan ilham alıyor. Film, gizemli bir cinayetin biraraya getirdiği fiyakalı bir hırsız, bir özel dedektif ve kariyerinde yükselmek için çırpınan bir aktrisin macerasını anlatıyor. Kara film ve suç komedisinin birleştiren bu film için kıran kırana siddet gösterisi yapan parlak bir yapım yorumu yapılıyor. "Kiss, Kiss, Bang, Bang"de basrolleri Val Kilmer ve Robert Downey Jr. paylaşıyor. Onlara "Unfaithful", "It Runs in the Family", "The Bourne Supremacy" ve "Mr. & Mrs. Smith"te yan rollerde izlediğimiz Michelle Monaghan eslik ediyor.

A HISTORY OF VIOLENCE

Cronenberg'in kamerasından şiddetin tarihi

Tom Stall, dükkanını soymaya çalışan hırsızları alt eder. Ancak bu olay, adamın sırlarla ve siddetle dolu geçmişini ve eski düşmanlarını yeniden ortaya çıkaracaktır. John Wagner'in yazdığı ve Vince Locke'un çizdiği romandan uyarlanan, Josh Olson'un senaryosunu yazdığı "A History of Violence", yeni sezonun merakla beklenen yapımlarından... Bu üçüncü filmin yönetmeni David Cronenberg. Usta yönetmen, filmini "John Ford westerni tarzında" epik bir yapım olarak nitelendiriyor. Siddet senfonisini çağrıştıran bu çağdaş ve karanlık westernde basrolü Viggo Mortensen oynuyor. Ed Harris ve William Hurt, filmin ağır topları...

RUMOR HAS IT

Jennifer Aniston'dan atak

Brad Pitt'le evliliği ile magazin basınının manşetlerinden düşmeyen Jennifer Aniston, artık kendini sinemaya adamış görünüyor. Geçtiğimiz sene onu söhret yapan Friends dizisini bitiren Aniston, 90'ların ikinci yarısından itibaren sinema filmlerinde rol almaya baslamıstı. Jim Carrey'li "Bruce Almighty" ile ilk defa büyük bütçeli bir fimde yer alan aktris, simdi de "Rumor Has It"de eski yakısıklılardan Kevin Costner ile basrolü paylasıyor. Film, "The Graduate" adlı klasik yapımın aslında kendi ailesinden esinlendiğini, annesinin gerçek Mrs. Robinson olduğunu öğrenen genç bir kadının macerasını anlatıyor. Kadrosunda Shirley MacLaine, Mark Ruffalo ve Mena Suvari'yi de barındıran "Rumor Has It" bakalım kariyerinde düsüs yarayan Kevin Costner'a da yarayacak mı?

MATCH POINT

Woody'den maç sayısı

Woody Allen ilk defa tamamını yurt dısında (İngiltere) çektiği bir filme imza attı. Adını tenis müsabakalarındaki kazanma vurusundan yani maç sayısından alan "Match Point", spor odaklı gibi görünse de Allen'ın ince mizahıyla örülü, sınıf farklılıklarını ti'ye alan bir kara komedi olarak yorumlanıyor. Filmin ana karakterleri; İngiliz soyluları arasına katılarak sınıf atlamaya çalışan bir tenis öğretmeni ile ünlü bir aktris olma hevesindeki Amerikalı bir genç kız... Basrolleri, su sıralar kariyerinde altın günlerini yasayan Scarlett Johansson ile genç oyuncu Jonathan Rhys-Meyers paylasıyor.

HAZIRLIK AŞAMASINDAKİLER

INLAND EMPIRE

Blinçaltı dünyasının sıra dısı yönetmeni David Lynch, "Mulholland Dr."dan 4 sene sonra yeni filmine baslıyor. Senaryosunu kendisinin yazdığı "Inland Empire", bası dertte olan esrarengiz bir kadının Lynch usulü macerasını anlatıyor ve basrolleri Laura Dern, Jeremy Irons, Justin Theroux paylasıyor. Yönetmenin uzun süredir üzerinde çalıstığı bu filmi son iki senedir aralıklarla ve gizlice Polonya'da çektiği söyleniyor.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinlesmedi

ZODIAC

"Panik Room"un ardından sessizliğe bürünen David Fincher, ondan yeni bir "Seven" bekleyenleri sevindirecek bir yapımla geliyor: "Zodiac"... San Fransisco'da geçen bu seri katil öyküsünde basrolleri Anthony Edwards, Robert Downey Jr., Jake Gyllenhaal ve Mark Ruffalo paylasıyor. Robert Graysmith'in yazdığı, gerçeklere dayanan bu suç öyküsünün senaryosu, "Basic"ten tanıdığımız James Vanderbilt'e ait.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinlesmedi

DECAMERON: ANGELS & VIRGINS

"Star Wars" serisinin söhret yaptığı Hayden Christensen, yeni projelerin gözbebeği... Genç oyuncu, David Leland'ın yönettiği "Decameron: Angels & Virgins"de de basrolde... Giovanni Boccaccio'nun Decameron'undan uyarlanan film, sehirleri veba yüzünden yok olan bir grup Floransalı'nın kaçıs macerasını anlatıyor. Filmde Tim Roth da rol alıyor.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinlesmedi

AS YOU LIKE IT

Ünlü Shakespeare yorumcusu Kenneth Branagh, yine bir uyarlamayla beyazperdeye geliyor. William Shakespeare'in aynı adlı oyunundan uyarlanan "As You Like It", 19. yüzyıl Japonya'sında geçen bir romantik komedi. Branagh'ın yer almadığı filmin oyuncu kadrosunda Bryce Dallas Howard, Kevin Kline ve Alfred Molina bası çekiyor.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinlesmedi

RAMON

Uğur Yücel, "Yazı Tura"nın ardından bu sefer bir komedi-westernin yönetmen koltuğuna oturuyor. Filme adını veren çingene Ramon'u Cem Yılmaz canlandırıyor. Filmin oyuncu kadrosunda Sezen Aksu da yer alıyor. Uğur Yücel'in yazıp yöneteceği "Ramon"un çekimleri 15 Ağustos'ta baslıyor.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinlesmedi

FIDO

"The Matrix" serisinde canlandırdığı Trinity karakteri ile ünlenen Carrie-Anne Moss'u yine hareketli bir filmde izleyeceğiz. "Fido", zombi filmlerini ti'ye alan bir korku-komedi... Filmle aynı ismi tasıyan altı ayaklı yaratığı Billy Connolly canlandırıyor. Filmin yönetmeni Andrew Currie.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinlesmedi

Bazin'den Welles'e selam...

Sinema kuramcısı ve film eleştirmeni André Bazin, "Orson Welles" adlı kitabında, usta yönetmenin hayatını ve filmlerini hem bir uzman hem de bir hayran gözüyle anlatıyor.

1946 yılının Fransa'sı... Cahiers Du Cinema dergisinin kurucularından, henüz 28 yaşında bir film eleştirmeni... Alman işgali ve Vichy Hükümeti'nin Amerikan filmlerine koyduğu ambargo nedeniyle yapım tarihinden ancak 6 yıl sonra Fransa'da gösterime girmiş bir Amerikan filmi... O genç eleştirmen André Bazin, "harika çocuk" lakaplı Orson Welles'in o gecikmeli filmini, "Citizen Kane - Yurttaş Kane"i izler. Dört yıl sonra, konusu Welles olan ilk kitabını yazar; kitap kısa sürede klasikler arasındaki yerini alır: "Orson Welles".

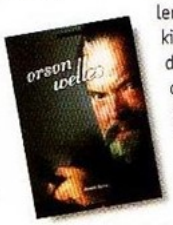

Sinema dünyasının iki dehasını buluşturan kitap, Jean Cocteau'nun önsözüyle ilk kez 1950'de yayımlandı. Kısa sürede baskısı tükenen eser, 1958'de Bazin tarafından gözden geçirilmiş haliyle yeniden basıldı. Bu yeni baskıya, François Truffaut'nun önsöz niteliğindeki denemesi ile Jean Cocteau'nun hazırladığı biyografi eklendi. Okuyan Us Yayın'dan çıkan "Orson Welles", sözü edilen baskının daha genişletilmiş hali. Jean Cocteau ve François Truffaut'nun sunumlarına André S.Labarthe'ın özsözü de eklenmiş. Bu üç isim, Bazin ve Welles hakkındaki fikirlerini kendi deneyimleriyle derleyerek okuyucuya aktarıyorlar.

André Bazin, kitabına detaylı bir hayat öyküsüyle başlıyor. Welles'in aile ortamı, bu ortamın geleceğe etkileri, tiyatro ve radyo günleri, Hollywood ve Avrupa'ya uzanan kariyeri, filmlerindeki karakterler ile Welles'in kişiliği arasındaki paralellikler detaylanyla anlatılıyor. Rol aldığı oyunlar ve filmler de teker teker tanıtılıyor. Ünlü filmlerinden "Citizen Kane - Yurttaş Kane", "The Magnificent Ambersons - Muhteşem Ambersonlar", "The Lady from Shanghai - Şangaylı Kadın", "Macbeth", "The Third Man - Üçüncü Adam", "Othello" ve "Mr. Arkadin"in başlıklar halinde yer aldığı kitap, "Touch of Evil - Bitmeyen Balayı" ile son buluyor. Bazin'in Welles'in sanat yaşamının 1958 yılıyla sınırlı tutmasının nedeni, yazarın "Bitmeyen Balayı"nın Paris'te gösterime girdiği günün ertesinde kitabına son halini vermesi ve o sene vefat etmesi... Kitabın son bölümünde ise André Bazin, Charles Bitsch ve Jean Domarchi'nin Welles ile yaptıkları söyleşiler ve Welles'in filmografisi yer alıyor.

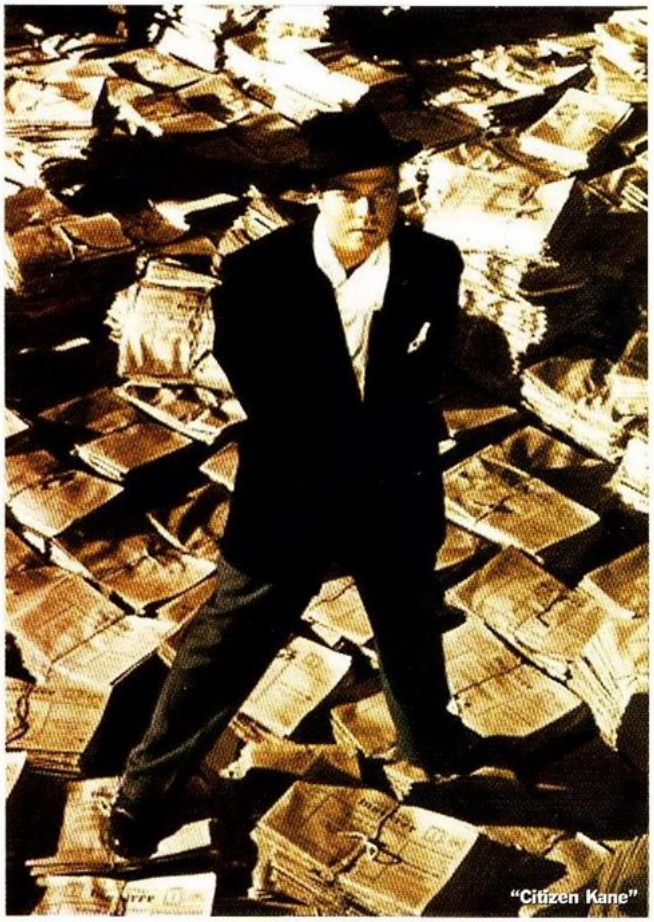
"Citizen Kane"

Bu sözler unutulmaz!

Her sene 100 yılın "en"lerini listeleyen American Film Enstitüsü (AFI), bu sefer de 100 Yılın En İyi Film Replikleri'ni seçti. Birincilik, "Rüzgar Gibi Geçti"de Clark Gable'ın ağzından dökülen cümlenin oldu.

American Film Enstitüsü (AFI), sinema dünyasından yönetmenler, senaristler, oyuncular, montajcılar, görüntü yönetmenleri, eleştirmenler ve tarihçilerin yer aldığı 1500'ü aşkın kişinin oylarıyla 400 aday replik arasından 100 Yılın En İyi 100 Repliği'ni seçti. Sıralamanın birincisi "Gone With The Wind - Rüzgar Gibi Geçti"de Clark Gable'ın söylediği "Açıkçası sevgilim, umurumda değil!" olurken son sırayı Titanic'in pruvasında Leonardo DiCaprio'nun söylediği "Dünyanın kralıyım!" repliği aldı. Listede en fazla repliği olan filmler "Casablanca" (6), "The Wizard Of Oz - Oz Büyücüsü" (3) ve "Gone With The Wind - Rüzgar Gibi Geçti" (3)... Yapım tarihlerine bakıldığında ise listede daha çok 30'lu ve 40'lı yıllara ait filmlerin yer aldığı görülüyor. Listedeki en eski yapım 1927 tarihli ilk sesli film "The Jazz Singer - Caz Şarkıcısı" (Bir dakika, bir dakika; daha hiçbir şey duymadınız), en yeni film de 2002 tarihli "The Lord Of The Rings: Two Towers - Yüzüklerin Efendisi: İki Kule" (Kıymetlim) oldu. 100 Yılın En İyi Film Replikleri listesinde ilk on söyle:

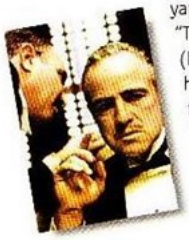

1. Frankly, my dear, I don't give a damn. - Açıkçası sevgilim, umurumda değil! (Gone With The Wind - Rüzgar Gibi Geçti) 1939
2. I'm going to make him an offer he can't refuse. - Ona reddedemeyeceği bir teklif yapacağım. (The Godfather - Baba) 1972
3. You don't understand! I coulda been a contender. I could've been somebody, instead of a bum, which is what I am. - Anlamıyorsun! Bir şeylerle uğraşıyor olabilirdim. Şimdiki gibi bir serseri olacağıma önemli biri olabilirdim. (On The Waterfront - Rıhtımlar Üzerinde) 1954
4. Toto, I've got a feeling we're not in Kansas anymore. - Toto, içimde artık Kansas'ta olmadığımıza dair bir his var. (The Wizard Of Oz - Oz Büyücüsü) 1939
5. Here's looking at you, kid. - Şu an sana bakıyorum. (Casablanca) 1942
6. Go ahead, make my day. - Devam et, beni eğlendir. (Sudden Impact) 1983
7. All right, Mr. DeMille, I'm ready for my close-up. Pekâlâ Mr. DeMille, yakın çekim için hazırım. (Sunset Boulevard - Sunset Bulvarı) 1950
8. May the Force be with you. - Güç seninle olsun. (Star Wars - Yıldız Savaşları) 1977
9. Fasten your seatbelts. It's going to be a bumpy night. - Emniyet kemerlerinizi bağlayın. Hareketli bir gece olacak. (All About Eve - Perde Açılıyor) 1950
10. You talking to me? - Benimle mi konuşuyorsun? (Taxi Driver - Taxi Şoförü) 1976

"Ne kadar Almanız desek de..."

Alman Film ve Televizyon Akademisi'nden mezuniyet projesi olan "Tüyü Takip Et!" (Folge der Feder!) ile önce Ankara, daha sonra da İstanbul Film Festivali'ne konuk olan NURAY ŞAHİN, son yıllarda iyice dikkat çeken Türk-Alman sinemasının yeni isimlerinden. ENGİN ERTAN

Sürekli Fatih Akın'la aynı kefeye konmanın bazı açılardan pek hoş olmadığını düşünüyor.

Mart ayında Ankara Film Festivali'nde ilk uzun metraj filmi "Tüyü Takip Et!" (Folge der Feder!) ile Umut Veren Yeni Yönetmen ödülünü kazanan Nuray Şahin, aynı filmle Nisan ayı içerisinde de Uluslararası İstanbul Film Festivali'ne konuk oldu. Genç yönetmen DFFB'den (Alman Film ve Televizyon Akademisi) mezuniyet projesi olan "Tüyü Takip Et!" ile ilk festival macerasını geçtiğimiz yılın Kasım ayında Uluslararası Mannheim-Heidelberg Film Festivali'nde yaşamış ve oradan da Seyirci ödülü ile dönmüştü. Kendisiyle Mannheim'da yaptığımız röportajı sunuyoruz.

"Tüyü Takip Et!" sinema yapmaya karar verdiğinizden beri aklınızda olan bir proje miydi? Sinemaya okumaya karar verisiniz ve bu filmin oluşum sürecinden biraz bahseder misiniz?
İlkokula küçük yaşta başladığım için, liseyi bitirdiğimde henüz 14 yaşındaydım. Üniversite dönemi geldiğinde ilk hedefim Ankara Konservatuvarı'nda tiyatro eğitimi almaktı ama yaşım küçük olduğu gerekçesiyle alınmadım. Daha sonra çeşitli kısa öyküler yazmaya başladım ve yavaş yavaş sinemanın kendimi ifade etmek için daha uygun bir alan olduğuna karar verdim. Sinema eğitimi almaya da bu noktada karar verdim. Bu dönemde Erzincan'da yaşıyorduk. Ben de Türkiye'de mi, yoksa Almanya'da mı sinema eğitimi almamın daha iyi olacağı konusunda düşünmekteydim, çünkü annem Almanya'da yaşıyordu. Aynı dönemde Özdemir Nutku ile tanıştım ve bana "Bence Almanya'ya git, hiçbir şey yapmasan bile en azından Almanca öğrenmiş olursun," dedi. Ben de onun önerisiyle Almanya'ya, Berlin'e geldim. Bir yandan Almanca öğrendim, bir yandan da sınavlara hazırlandım. Daha sonra da DFFB'ye kabul edildim.
Filmdeki tüyle ilgili hikâye aslında benim dedeme ait. Kafamda buradan yola çıkarak bir film çekmek hep vardı. Aslında sadece dedeme ait, onu konu alan bir film çekmek isterdim ama "Tüyü Takip Et!"te bir yan hikâye olarak kullanmak nasip oldu.

Öncelikle şunu sorayım, Türk-Alman sineması denilen kavramın varlığına inanıyor musunuz?
Bence bunu inkar etmek mümkün değil.

Peki, Türk-Alman sineması diye adlandırılan bu akım içerisinde aktif olan erkekler kadar kadınlar da var. Erkeklerin yönettikleri filmler daha ziyade suç dünyası ve alt kültürle ilgilenirken, sizin filminizde daha yumuşak bir ton var. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
Filmi izleyen çoğu insandan bu konuyla ilgili yorumlar geliyor, "Tüyü Takip Et!"in çok "kadınsı" bir film olduğunu söylüyorlar. Başta bu tanımlamaya pek anlam verememiştim ama zamanla ne demeye çalıştıkları benim kafamda da oturdu. Filmin hikâyesine ve nasıl çekildiğine baktıklarında, bir kadının elinden çıkmış olduğunun hissedildiğini söylemeye çalışıyorlar. Aynı filmi bir erkek çekmiş olsa sonuç kuşkusuz çok farklı olurdu.

Filmde rüya önemli bir kavram. Baş karakter Helin için gerçekleşmesi istenen rüya, yüzeyde hayallerinin erkeği ile buluşmak olabilir ama onun altında yeni bir hayat kurma arzusu yatıyor. Diğer yandan anne ve abla karakterlerine baktığımızda daha ilginç bir boyut var. Anne için kendi ayakları üzerinde durmak ve özgürlüğünü kazanmak, lezbiyen abla karakteri için de cinsel kimliğini yaşamak önemli. Filmin tonu bir yana, ilgilendiği bu ve benzeri temalar da Türk-Alman sineması için ilginç ve belki de yeni. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?
Bence bu üç kadın da kendi yaşama tarzlarını, bir bakıma kendilerini Almanya'da, Berlin'de buluyorlar. Aslında filmin esas teması da buydu. Aynı yerden, hatta aynı aileden gelen ancak farklı hayallere sahip, üç farklı kadının rüyalarını gerçekleştirecek yeni bir mekan bulmaları.

Peki bu karakterlerin hayallerini aynı şekilde Türkiye'de de gerçekleştirebileceklerini düşünüyor musunuz?
Olabilir, hatta istedikleri hayatı Türkiye'de yaşayabilseler çok daha iyi olurdu. Sonuçta Türkiye kendi ülkeleri ve sadece bu karakterler için değil, Almanya'da yaşayan tüm Türkler için çok büyük bir özlem söz konusu. Ben de dahil, Almanya'daki tüm Türkler hep aynı şeyi söylüyoruz; keşke burada yapabildiklerimizi kendi ülkemizde gerçekleştirebilseydik. Keşke buradaki imkanları Türkiye'de bulabilseydim ve Türkiye'de film çekseydim. Elbette başka bir ülkede yaşamak, farklı kültürlerle tanışmak da güzel ama ister istemez sürekli bir yabancılık hissi taşıyorsunuz. Türkiye'de bu hayalleri gerçekleştirmek mümkün olabilirdi belki ama çok zor olurdu. Kendi hayatıma baktığım zaman, ben Tunceli'de doğdum ve oradaki koşullardan çıkıp Türkiye'de sinema eğitimi almam ve istediğim filmleri çekmem çok güç olurdu. Oysa Berlin'e geldiğimde Almanca bile bilmiyordum ve hiçbir bağlantım olmadan, sadece kendi emeğimle bu filmi yapmayı başardım. Belki zaman içerisinde Türkiye'de koşullar değişti veya değişecek. Eğer bazı zorluklar ve önyargılar aşılırsa, insanların da istedikleri hayatı yaşamak ve istediği işleri gerçekleştirmek konusunda daha fazla imkanları olabilir.

Öyleyse, sizin için bir insanın doğduğu yer mi esas yurdu yoksa kendisiyle barıştığı ve mutlu olduğu yer mi?
Açıkçası Berlin'de mutlu olduğumu ve istediklerimi gerçekleştirdiğimi söylüyorum ama asla Almanya benim vatanım diyemem. Hep Türkiye'ye dair bir özlem var. Sonuçta doğup büyüdüğün, belirli bir kültürü aldığın, ailenin geldiği yere de bir bağın var. Bu bir yandan farklı kültürleri özümsemek açısından çok güzel. Sonuçta bu film için gerekli imkanları Almanya'da bulsam bile kendi hayatımdan, kendi kültürümden yola çıkarak bir şey yarattım. Ancak diğer yandan hep bir şeylerin eksikliğini hissediyorsunuz. Berlin'i ve Almanya'yı ne kadar seversem seveyim, kalbimin bir yarısı hep Türkiye'de. Ne kadar Almanız desek de, özellikle zorluklarla karşılaştığımızda, sık sık kendi kültürümüze sığındığımız anlar oluyor.

Fatih Akın'ın ve "Duvara Karşı"nın kazandığı başarı diğer Türk-Alman yönetmenler için bir avantaj mı, yoksa dezavantaj mı?
Türkiye'den geldiğini ve sinemayla ilgilendiğini duyunca artık Almanya'da herkesin sorduğu ilk şey Fatih Akın ve "Duvara Karşı" oluyor. Bir bakıma sembol oldu. Bu nedenle aslında dezavantaj, çünkü herkesin yaptığı işi onunla karşılaştırılıyor. Burada benimle röportaj yapan Alman gazetecilerden de "Duvara Karşı"dan esinlenip, esinlenmediğimi soranlar oldu. Hep Fatih Akın ile aynı kefeye konmak bu anlamda hoş değil. Diğer Türk-Alman yönetmenlerin projelerine imkan sağlamak açısından faydalı mı, ondan da emin değilim. Projeler arasında bir benzerlik olduğunu düşünen yapımcılar, "Fatih Akın benzerine para yatırmaktansa, Fatih Akın ile çalışırım", diye düşünebilirler.

Hollywood'un eşiğinde bir Kanadalı

"Dünyalar Savaşı"nda izleme fırsatı bulduğumuz JUSTIN CHATWIN, gelecek vaat eden bir oyuncu

Çok sayıda genç yeteneğin arasından başarıyla sıyrılıp; H.G. Wells klasiği "Dünyalar Savası"nda Tom Cruise'in oğlunu canlandırmaya hak kazanan genç bir Kanadalı oyuncu Justin Chatwin. Babasıyla olan gerilimli ilişkinin filmdeki önemli noktalardan biri olması, önemli bir yan rolü üstlendiğinin göstergesi. Aslında bu film Dreamworks ile ilk çalışması değil; yine 2005 yapımı "The Chumscrubber"da Ralph Fiennes ve Glenn Close ile oynama fırsatı bulmustu. Newsweek dergisi mini dizi "Traffic"teki performansı yüzünden genç oyuncuyu takibe almıştı. Ama eleştirmenlerin dikkatini ilk kez 2004 yapım "Taking Lives" ile çekti. Angelina Jolie, Ethan Hawke, Kiefer Sutherland, Gena Rowlands gibi ustaların yanında, üstelik çok da kısa ve sönük bir rolde olmasına rağmen (seri katilin ilk kurbanıydı!). Gelecekte ümit vaat eden genç oyuncu olarak mimlenmişti artık.

1982'de Kanada'da Vancouver Adası'nda dünyaya gelen Chatwin, küçük yaşlarından beri oynamayı ve insanları eğlendirmeyi sevmiş. En büyük tutkusu oyunculuk için Vancouver'a taşınmış ve orada, Spotlight Academy'ye yazılmış. Kanada'nın tanınmış oyuncuları olan Bart Anderson ve Andrew McIlroy'dan da dersler almış. Daha sonra ABD ve Kanada'da çeşitli reklamlarda, tiyatro oyunlarında ve televizyon dizilerinde oynamış. Ardından da Hollywood kapıları açılmış. Oyunculuğunun yanısıra, sponsorlu bir snowboarder (kar kaykaycısı), gitar çalıyor ve British Columbia Üniversitesi'nde ticaret okuyor.

Atilla Dorsay
at.dorsay@superonline.com

Amerikan sineması: Ustalardan yenilere uzanan bir yolun devamlılığı

"Dünyalar Savaşı"

"Etraf sanki hiç çocuk olmamış, çocukluk çağlarında hiç sinemaya gitmemiş ve o büyüyü yaşamamış insanlarla dolu. Bilemiyorum, o yaşlarda ne yaptılar? Sinema yerine diyelim ki Kuran kurslarına mı gittiler? Yoksa siyasal mitinglere mi katıldılar?"

(Bu yazı, Spielberg'in "Dünyalar Savaşı" filminin aldığı kimi eleştirilerden ve Mehmet Açar'ın derginin geçen sayısındaki yazısından yola çıkarak yazılmıştır)

Son aylarda, amazon.com ve özellikle zaman zaman yaptıkları 'okazyon'lar, yani indirimli paket satışları sağolsun, klasik Amerikan sinemasına ve öncelikle de kara film türüne dalmış vaziyetteyim. Kimi görece düşkırıklıklarının yanısıra, bol bol da hazine keşfettiğimi söylemeliyim.

Böylece, Tod Browning'in "Freaks", Otto Preminger'in "Laura", Anatole Litvak'ın "Sorry, Wrong Number", John Farrow'un "The Big Clock", W.S.Van Dyke'ın "The Thin Man", John Cromwell'in "Dead Reckoning", Raoul Walsh'ın "The Roaring Twenties", Bretaigne Windust-Raoul Walsh'ın "The Enforcer", Nicholas Ray'in "In A Lonely Place" gibi filmlerini izlerken, bu sinemanın yarattığı o karanlık ve kasvetli dünyaya, ama daha çok yönetmenleri aşarak bir ölçüde ortak hale gelen anlatım özelliklerine şaşmamak kabil değil.

Öncelikle, aralarında Dashiel Hammett, Raymond Chandler gibi ünlüler de bulunan iyi yazarlarla yapılan işbirliği. Böylece ortaya çoğu zaman oldukça şiirsel deyişler içeren düzeyli metinler, hayata sarılmış, ama hayalgücünü de dışlamamış senaryolar çıkıyor. Elbette bir ölçüde yönetmenin kişiliğine bağlı olarak... Örneğin şu cümlelere bakınız: "Beni öptüğünde doğdum/ Beni bıraktığında öldüm/ Beni severken -yani birkaç hafta- yaşadım". Bu sözler, Nicholas Ray gibi bir büyük lirik ozandan başka kimin filminde duyulabilir? Onun yarım yüzyıl önce ülkemizde "Tehlike İşareti" adıyla oynayan ve hayal-meyal hatırladığım kara filmi "In A Lonely Place" geçenlerde Time dergisinin "en iyi 100 film" listesine girince ("Johnny Guitar" ve "Asi Gençlik" yerine!), meraklandım ve getirtip izledim. Pişman da olmadım.

Ama asıl önemlisi, bu senaryolardan bağımsız olarak tüm bu filmlerdeki anlatım. Akışkan, denetimli, herşeyi, hatta o tumturaklı sözleri bile açık bir görselliğe oturtmasını ve filmin bir görsel anlatım alanı olarak hakkını tam anlamıyla teslim etmesini bilmiş bir sinema. Elbette farklılıklar var: diyelim ki Von Sternberg, Lang, Preminger, Litvak veya Wilder'ın Avrupa'dan (özellikle de Almanya veya Avusturya'dan) taşıdıkları Dışavurumcu bir tad çok belirgin. Walsh veya Hawks'taysa tipik Amerikan pragmatizminden gelen bir kıvraklık, bir akışkanlık egemen. Ama sonuç olarak tüm bu ögeler, sanki Amerikan toplumunun 'melting pot' özelliğine paralel biçimde Hollywood denen kazanın içinde karışarak, eksiksiz bir bireşime dönüşüyor. Ve içindeki Fransız, Alman veya Orta Avrupa özellikleri de kendi hamurunda eriterek, bir Amerikan kara film sanatı doğuyor. Benzer şeyler, kuşkusuz yine sık sık klasik örneklerini keyifle izlediğim klasik Amerikan komedisi için de söylenebilir.

İşin tuhafı, bu sinemanın en parlak yıllarında (30'lardan 50'lere) kendi ülkesinde çok ciddiye alınmaması, bu filmlere iş filmi diye bakılması. Kanıtı: Oscar almış tek bir kara film başyapıtı yok!... Çünkü o yıllarda Hollywood'da egemen olan anlayış şu: sinema bir ticaret alanıdır, ama zaman zaman prestij filmleri yapmak da gerekir. İlki kasaları doldurmak, ikincisi Oscar gibi ödülleri toplamak ve bir saygınlık vitrini inşa etmek için... O yıllarda Oscar'lar hep gösterişli filmlere, 'büyük konular' anlatan yapımlara giderdi. 1930 sonları- 40 başlarında 'en büyük' sayılan yönetmenlerin Frank Capra, William Wyler ve John Ford olması boşuna değil. Capra ve Wyler, sinemasal özelliklerinden çok "büyük hikayeler" anlatan, toplumsal mesaj sahibi filmler yapmakla ünlüydüler. Oysa zaman onları biraz geri plana itti ve o yıllarda önemsenmeyen Hawks, Walsh, Ray ve Hitchcock gibi yönetmenleri, hatta Delmer Daves, William Wellman, Anthony Mann, Joseph Lewis, Edgar G. Ulmer gibi 'küçük ustaları' daha ön plana çıkardı. Western türü o yıllarda önemsenen bir tür değilse de, sonuç olarak Amerikan tarihinin önemli bir bölümünü inatla ve ustalıkla

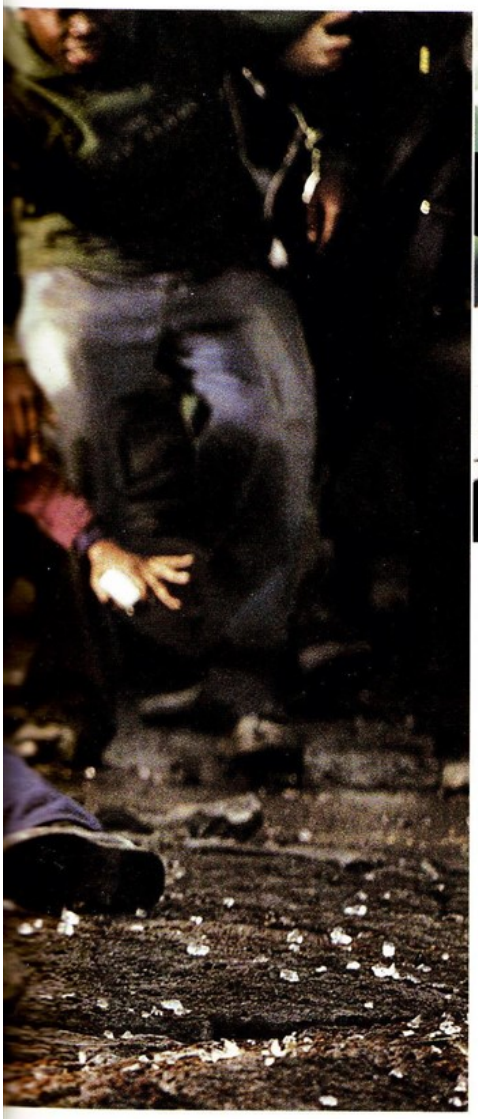

Spielberg

Kubrick

anlatarak bir tür görsel 'Americana' yaratan John Ford'un erkenden gelen saygınlığı ise apayrı bir konu kuşkusuz...

Sinema eleştirisi, özellikle Fransızların Yeni-Dalgacı yazar-yönetmenlerinden başlayarak, sinemada anlatılandan çok anlatma tarzının, özden çok biçimin, mesajdan çok üslubun önemli olduğunu keşfetti. İyi bir hikaye, önemli bir toplumsal mesaj, ahlaki bir yorum başka medyumlarla da verilebilirdi: örneğin edebiyat veya tiyatroyla... Ama iyi bir filmin temel özelliği, ancak sinemayla, sinema sanatının kendine özgü anlatım ögeleriyle verilebilecek bir dünya yaratmasıydı. Bir diğer deyimle, bir hikaye, ancak sinemayla o biçimde, o güçte ve o etkinlikte anlatılabiliyorsa, başka hiçbir sanatsal anlatım alanı o hikayeyi ayni güçle anlatamıyorsa, ortaya çıkan şey iyi filmdi. Eğer bir filmden iyi bir hikayeyi, önemli bir mesajı, gereğinde 'politically correct" bir özü, veya, ideolojik açıdan (sol ve sağ bakış açısına göre) dürüst ve tutarlı bir yaklaşımı çıkarınca geriye kalan şey yeterince ilginçse, işte orda iyi bir filmden söz edilebilirdi. Elbette tüm bunlar hala tartışılabilir. Ama işte Yeni-Dalga'nın getirdiği eleştiri anlayışı buydu. Ve modern sinema eleştirisi de (özellikle 1960-70'lerin aşırı politize ortamının getirdiği marksist eleştiri felaketi aşılınca) sonuç olarak bu temele oturtuldu. Böylece, diyelim ki ustaca kullanılmış bir kameranın hareketleri gösterişli bir konunun, hikayeye çok uygun bir ışıklandırma cafcaflı sözlerin, dakik bir kurgu göz boyayan bir aksiyonun önüne geçti.

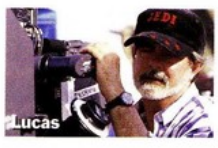
Lucas

Bu genel bir yaklaşım ve bu yaklaşımı benimsemek, kuşku yok ki bizleri Amerikan sinemasını 'en büyük güç' olarak görmeye zorlamıyor. Ben sadece son dönemde gelişen ve sanki 1970'lerin sol ideoloji güdümlü eleştirisine dönüş yapan koyu anti-Amerikan bir anlayışı sergilemek ve kendimce bunun yanlışlığını göstermek için bunları yazdım. Kimi köşeyazılarına tırmanan ve o zaten sinema sanatına temelsiz ve tutarsız yaklaşımları büsbütün kadük hale getiren ucuz ve kolay bir Amerikan-karşıtı tavrı sergilemek gerekiyor. Bir sinema yazarının sinema sanatına böylesine ideolojik bir tavırla ve ondan beslenen yargılarla yaklaşma hakkı yok. Olası bir Amerikan karşıtlığı ise Amerikan sinemasına gündelik siyasetin gözlükleriyle yaklaşılmasını hiçbir biçimde mazur gösteremez, mübah kılamaz. Biz ideolojilerin değil, sanatın sözcüleriyiz. Elbette ideolojik bir bağlanmamız, sadık kaldığımız bir dünya görüşümüz olabilir, hatta olmalı. Ama bunu hele büyük gazete/dergi köşelerindeki yazılarımıza birebir yansıtmamız ve eleştirilerimizi bu şablonlara oturtmamız doğru olmaz.

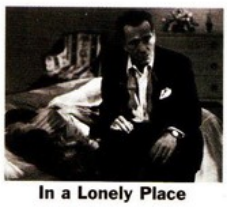
In a Lonely Place

Ayrıca, dediğim gibi, sinema denen büyük alanda başka önemli çıkışları, yaratışları, akımları, ustaları ve dönemleri unutmamız sözkonusu değil. Örneğin 1960'larda sanki tek bir yürek gibi adeta tüm dünyada patlayan yerel-ulusal sinemalar olayını ve onun yarattığı sinema kültürü ortamını. Sinemayı tarihinde belki ilk kez bu denli bilinçli olarak bir sanat, tam adıyla Yedinci Sanat olarak gören, yoğun bir entellektüel katılımı sağlayan ve art arda mantar gibi fışkıran sinemaları: Fransa, İtalya, İngiltere, Almanya gibi ülkelerde doğan Yeni Dalga, Yeni Gerçekçilik, Özgür Sinema, Genç Alman Sineması gibi eylemleri. Ama ayni zamanda, Hint sinemasını, Japon mucizesini, Avustralya sinemasının ilk filizlerini de içeren... Ve giderek Hollywood'da da Stanley Kubrick'le başlayıp David Lynch'le süregiden bir aydın yönetmenler ve entellektüel ustalar kuşağını açmasını...

Ama tüm bu akımlar, sonunda yine birer prestij gösterisi olarak kaldılar. Ulaştıkları büyük kitleler değil, sınırlı aydın gurupları oldu: sinemacı ve 'müstakbel' sinemacı olarak, seyirci olarak... Ve sinemanın büyük, çok büyük bir kitle iletişim aracı olarak büyüsü yiter gibi oldu. Biraz da buna tepki olarak, sinemayı yeniden bir büyük kitle eğlencesi haline getirmeye sıvanan yeni Amerikan ustaları geldiler. Özellikle de Coppola, Spielberg ve Lucas üçlüsü. Yani tıpkı doğabilimlerindeki gibi bir iniş-çıkış olayı, bir etki-tepki fenomeni.

Geçenlerde çok ters bir benzetme yaptım ve Walsh'ın "The Roaring Twenties" adlı 1939 yapımı filmini izlerken Spielberg'i andım (Normalde tersi olması gerekirdi). Bu tipik ve klasik gangster filminde, Walsh'ın kalabalık sahneleri (bir barda, bir sokakta, bir çatışmada, hiç farketmiyor) olabilecek en inandırıcı biçimde yaratması, mekanı çok iyi değerlendirmesi (hele o finalde, James Cagney'in yaralı halde sürüklenerek geldiği kilisenin merdivenlerindeki ölümü!) öylesine başarılıydı ki... İşte Spielberg ve dostları Lucas ve Coppola, artlarından gelen ve sanırım Tarantino'yla zirvesine ulaşan tüm bir yeni Amerikan yönetmenleri kuşağı, bu tür bir sinemanın mirasçısıydılar. Bir 'auteur' olmaya, her filmle bir tuğla eklediklerini son derece tutarlı ve bilinçli bir çağdaş dünya görüşü duvarı inşa etmeye kalkışmaksızın, eski Amerikan geleneğine uygun olarak, her filmlerini olabilecek en iyi, en 'sinemasal' biçimde anlatma çabası. Ve de gerçeklikle fantezi dünyaları arasında uygun dengeler kurarak, sinemayı yeniden birzamanlar sahip olduğu o son derece büyük kitlelere ulaştırma isteği. Bu da yeterince saygın bir çaba değil mi? Bence öyle.

Ama işte kimi zaman böylesine ağır eleştirilere muhatap olmaları da bu yüzden... Çünkü biz ne denli 'birtürlü büyümek bilmeyen çocuk ruhlarımızdan', bilim-kurgunun, has aksiyonun, çizgi-roman estetiğinin ve başka şeylerin büyüsünden söz etsek de, etraf sanki hiç çocuk olmamış, çocukluk çağlarında hiç sinemaya gitmemiş ve o büyüyü yaşamamış insanlarla dolu. Bilemiyorum, o yaşlarda ne yaptılar? Sinema yerine diyelim ki Kuran kurslarına mı gittiler? Yoksa siyasal mitinglere mi katıldılar? İlk gençliklerinde yoğun biçimde yaşadıkları ya da, tam tersine, hiç yaşamadıkları (ve içlerinde bir 'ukde' olarak kalmış) bir militan-ideolog tavrıyla, filmlere kesin sol (veya sağ) ideoloji kalıplarıyla yaklaşmak... Başta söylediğimi yine söylüyorum: elbette farklı sinema anlayışları, farklı zevkler, farklı yaklaşmalar sözkonusu olabilir. 'Tüm ideolojilerin öldüğü' lafı da doğru değil elbette: ideolojisiz yaşanabilir mi? Ama gerçek bir sinema yazarına, hatta sıkı bir sinemasevere böylesine katı ve dogmatik bir yaklaşım tarzı hiç yakışmıyor. ■

Jessica Alba

kötüler değil ama biz göreceğiz

Hayranlarının hala "Dark Angel" olarak hatırladıkları genç oyuncu, "Günah Şehri"nden sonra gene bir çizgi roman uyarlaması olan "Fantastik Dörtlü"de "Görünmez Kadın" Sue Storm'u canlandırıyor.

Jessica Alba adını bir kenara not etmekte fayda var; çünkü büyük olasılıkla önümüzdeki yıllarda "en" filmlerin "en" rollerinde karşımıza çıkacak. 2005'te artık oyuncu olarak rüştünü ispatlamış ve kariyerini "Günah Şehri" ve "Fantastik Dörtlü"de oynadığı ana karakterler sayesinde sağlamlaştırmış durumda. (Hayranları "Görünmez Kadın"ı canlandıracağını duyunca filmde göremeyeceklerini düşünüp üzülmüşler ama özel bir görsel efekt sayesinde görünmez de olsa varlığı hissedilecek). Babası Meksikalı, annesi ise Fransız ve Danimarka kanı taşıyor. Hava kuvvetlerinde görevli olan babası sayesinde ülkenin birçok yerinde yaşama fırsatı bulan aile, en son gene Jessica'nın doğduğu yere, California'ya yerleşmiş. Daha beş yaşından beri oyuncu olmayı kafasına takmış olan Alba; 12 yaşından beri de oyunculuk kurslarıyla başlayan meslek hayatını sürdürmekte. Melez güzelliğin kusursuz bir örneği olan genç oyuncu henüz 24 yaşında ve pek çok yaşıtı Hollywood oyuncusunu kariyer anlamında yaya bırakmış, artık hızla zirveye oynuyor. Çünkü çok küçük yaşlardan beri şov dünyasının içinde profesyonelce yer almış, artık yıllardır ektiklerini biçmeye başladığını söylüyor. Yetenek, güzellik ve disiplin yanında şansının da bu süreçte yaver gittiğini belirtmekte fayda var. Zira 1993'te ilk kez "Camp Nowhere"de küçük bir rol için sette bulunurken, esas kızlardan birinin aniden rolü bırakması ve Jessica'nın saç renginin aynı olması nedeniyle yönetmenin dikkatini çekiyor ve rolü alıyor. Bunun ardından reklamlar ve bağımsız filmlerde çeşitli fırsatlar karşısına çıkıyor. 1994'te "Flipper"ın pilot çekimlerinde "Maya" rolünü alınca 1995'i Avustralya'da "Flipper"da yunuslarla şov yaparak geçiriyor. İlk sezonun başarısı ikinci sezonda da başrolde Jessica'yla devam ediyor. Yunuslar uğurlu geliyor ve "Flipper" çok sayıda televizyon ve sinema filminin yolunu açıyor. 1990'lar Alba'nın durmadan çalışıp çabaladığı bir zaman dilimi olarak geçiyor. 1996'da "Venus Rising"de "Young Eve" olarak parlıyor. "Chicago Hope" dizisinin bir bölümünde gözüküyor. 1998'de çeşitli TV dizilerinde birkaç bölüm rol alma imkanı buluyor. 1999'da çok sayıda dergide boy göstermeye başlıyor. Drew Barrymore'un rol aldığı "Never Been Kissed"deki küçük rolün ardından "Idle Hands" geliyor. Her iki filmdeki performansı, artık kendisinden bahsedilmesini sağlıyor. Ama asıl patlamayı "Dark Angel" TV dizisindeki başrolüyle gösteriyor. Ordu tarafından genetik olarak değişime uğratılan 12 gencin kaçışlarını ve on yıl sonraki mücadelelerini anlatan dizide, Max Guevera rolüyle James Cameron'ın dikkatini çekince, ünlü yönetmenin çektiği bölümlerde de oynama fırsatı buldu. (Erkek kardeşi Joshua da projede rol aldı). Artık Hollywood'da gerçek anlamda yerini sağlamlaştırmaya başlamıştı.

1981 doğumlu Alba, çocukluğunda Jennifer Beals'i üne kavuşturan 80'lerin başarılı müzikallerinden "Flashdance" ile büyümüştü. Hiç ders almamasına karşın, (filme hazırlanırken sadece üç ay kadar jazz ve bale dersi gördü) dans tutkusunu ve yeteneğini 2003 yapımı "Honey"de gösterdi. Filmde yarı Latin bir hip hop dansçısını canlandırıyordu; amacı koreograf olmaktı, Harlem'de çocuklara dans öğretiyordu ve şans yüzüne güler gibi olduğunda, şöhretin kapıları patronunun tacizi yüzünden kapanıyordu.

"Günah Şehri"nde, travmatik geçmişe sahip, kendisinden yaşça büyük dedektife olan aşkı ve seksi kement dansıyla unutulmaz bir Nancy Callahan portresi çizdi. Birçok striptiz barına gidip dansları izledi ama asıl esin kaynağı Salma Hayek'in "Günbatımından Şafağa" filmindeki dansı oldu. Ardından, Fox'ın geniş bir bütçeyi gözden çıkarıp yaklaşık on yıldır doğru projeyi aradığı ve sonunda özel efektleriyle hayli ilgi göreceğe benzeyen "Fantastik Dörtlü"de Sue Storm'u canlandırdı. İki film de çizgi roman uyarlaması olarak nitelendirilse de, arada çok büyük fark olduğunu söylüyor. Alba için işin en güzel yanı, olumlu eleştirilerle karşılanan böyle projelerde yer alması ve artık yeni yetme rollerin değil yetişkin kadın karakterlerinin teklif edilmesi. Tabii kaliteli projeler yanında; güzelliği ve çekiciliği nedeniyle kendisine fahişe, deri kıyafetler giyen motorsiklet güzeli ya da ateşli genç kız rolleri de önerilen Alba, bunu zaman zaman komik bulsa da sıkıldığını söylüyor, artık böyle senaryoları çöpe atıyormuş.

"Flipper"dan beri, genç kızlıktan kadınlığa geçişini adım adım izleme şansını bulan hayranları, internet sitelerinde saç rengini bile oylayarak, ilgilerini devamlı canlı tutuyorlar. Saçları ve gözleri kahverengi ama sarışın hali de çok beğeniliyor. Bu arada Tom Cruise'in Katie Holmes ile olan beraberliğinin reklam için olduğunu düşünenlere göre, Cruise'in ilk tercihi aslında Jessica Alba'ymış. Cruise'in yanında bugün Holmes yerine Alba olsaymış, Alba'nın seksapeli sayesinde 40'larını süren oyuncunun da cazibesi halkın gözünde artacakmış.

Genç sanatçı hayata bakışını şu cümlelerle özetliyor: "Günün sonunda sorulacak soru, 'kendinden memnun musun?' olmalı. Şöhreti çok fazla umursamıyorum. Benim için ilk sırada değil ve beni tanımlamıyor. Neysem oyum".

"Fantastik Dörtlü", 12 Ağustos'ta gösterimde.

Küçük yaşlardan beri oyunculuk yapan Alba, artık çalışmalarının meyvesini topluyor.

John Leguizamo

binbir suratlı tatlı serseri

Latin Amerikalıların medarı iftiharı aktör, "Ölüler Ülkesi" sayesinde ilk kez bir korku filminde rol alıyor.

1960'ların başında Sidney Poitier'nin Hollywood'un Afro-Amerikalılarına konmuş bariyerleri yıkması gibi, John Leguizamo da Amerikan kültür mozaiğinde Latin Amerikalıların simgesi olmuş durumda. Aslında yıllar önce, 1974'de henüz 22 yaşındayken kendini vuran Freedy Prinze (kendini komedi prensi ilan etmişti) yeteneğiyle Hollywood'da Latin kökenli oyuncuların varlığını hissettirmiş bir komedyendi. Leguizamo ise daha sağlam adımlarla ve ne yaptığını bilerek kariyerini çiziyor. Sadece bir oyuncu değil, yazıyor, yönetiyor, seslendiriyor ve oyunculuğunun en önemli özelliği çok rahat doğaçlama yapması. Tabii, doğaçlamaya izin veren, körü körüne senaryoya bağlı kalmadan oyuncuya bu konforu sağlayan yönetmenlerle çalışmış olması da bir şans.

Kolombiya'nın başkenti Bogota'da 22 temmuz 1964'de dünyaya gelen Leguizamo, dört yaşındayken ailesinin daha iyi şartlarda yaşamak için ABD'ye göçmesiyle, kendini New York, Queens'de buldu. Babası Porto Riko'lu, annesiyse Kolombiya'lıydı. John'un ilk gençlik yıllarında boşandılar. Lisede en çok konuşan öğrenci ünvanını elinde tuttu ve o dönemde kendi kendine skeçler yazmaya başladı. Efsanevi Lee Strasberg'ün oyuncu stüdyosuna kabul edildi ve büyük usta ölmeden önce sadece bir kez sınıfında bulunma şansını yakalayabildi. (Bu bir tek günün etkisinin oyunculuğunda çok önemli olduğunu söylüyor nükteyle!) Dönemindeki tek Latin kökenli öğrenci kendisiydi. Oldukça dışa dönük ve samimi bir kişiliği olan oyuncu, ilk başlarda New York çevresindeki komedi kulüplerinde çalışmaya başladı ve 1984 yılında "Miami Vice" dizisiyle kameralara merhaba dedi. Ertesi yıl, ilk kez, Andy Warhol'un film projelerini hayata geçiren eski Factory'li (Warhol'un türlü sanatsal faaliyetlerini hayata geçirdiği, yapım evi-yaşam ünitesi) Paul Morrissey'in yönettiği "Mixed Blood"da küçük bir rolle perdede göründü. Ama asıl yükselişi ve fark edilişi, 1991'de "Hanging With Homeboys"daki Bronxlu kanı kaynayan bir gencin markette çalışmak ya da üniversiteye gitmek arasında seçim yapmak zorunda kaldığı öfkeli ve asi tiplemesiyle oldu. Aynı yıl, yedi farklı Latin karakteri canlandırdığı sahne şovu "Mambo Mouth" ile büyük sükse yaptı. İki yıl kadar sonra, gene Latin tiplemeleriyle ve yergiyle süslediği "Spic-O-Rama" şovuyla çeşitli eleştirmen ödülleri kazandı. Kendi yazıp oynadığı TV dizisi "House of Buggin" ile Emmy ödüllerine aday oldu. Artık Hollywood kapıları da ardına kadar açılmaya başladı: 1993'te "Super Mario Bros" ve "Carlito'nun Yolu", 1996'da Buz Luhrmann'ın sıra dışı "Romeo + Juliet"i ve 1997'de "Spawn"da çarpıcı yan rollerde kendini gösterdi. Özellikle 1995 yapımı "To Wong Fu, Thanks For Everything! Julie Newmar"daki Miss Chi Chi Rodriguez adlı travesti rolüyle haklı bir başarı kazandı. 1998'de kendi yazıp yönettiği ve otobiyografik özellikler de taşıyan "Freak" ile Broadway'de sahne aldı. Tony Ödülleri'nin en iyi oyuncu ve en iyi oyun yazarı dallarında aday gösterildi. 2001'de yine bir Buz Luhrmann çalışması ve yine bir sıra dışı müzikalde Toulouse-Lautrec'i canlandırdı. "Doctor Dolittle"daki sinir bozucu fareyi seslendirdi, ama 2002'nin animasyon harikası "Buz Çağı"nda seslendirdiği tembel hayvan "Sid" ile izleyenleri çok eğlendirdi. Bu karakter için çeşitli ses denemeleri yaparken, tesadüfen Discovery Channel'da seyrettiği bir belgeselde, tembel hayvanların yiyeceklerini ağızlarının içinde, avurtlarında sakladıklarını öğrenince, peltek peltek konuşarak "Sid"i seslendirdi. ("Buz Çağı 2"de de Sid'i seslendiriyor.)

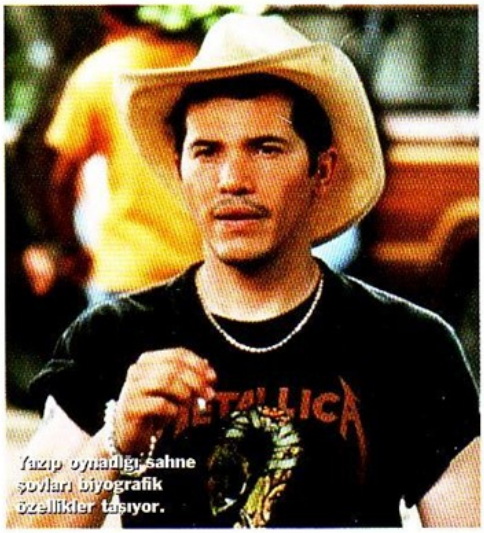

Yazıp oynadığı sahne şovları biyografik özellikler taşıyor.

Oyunculuk kariyerinin ilk korku filmi ise bu ay sinemalarda izleme şansı bulacağımız, George Romero'nun "Land of the Dead"(Ölüler Ülkesi). Tüm zamanların en iyi korku filmleri arasında Romero'nun "Night of the Living Dead"(Yaşayan Ölülerin Gecesi)ni ilk sıraya koyan oyuncu, zombileri hayatımıza Romero'nun yerleştirdiğini söylüyor. "Ölüler Gecesi"nde bir zombi katilini canlandırıyor ve bol bol İspanyolca küfrediyor. Romero da doğaçlama yapmasına izin vermiş, bu yüzden keyfi yerinde. Zombilerin proleteryayı simgelediğini düşünüyor ve filmde politik, sosyal ve psikolojik alt metinler olduğunu, bu yüzden de derinliği olan bol katmanlı bir film çektiklerini ifade ediyor. Hayatında çektiği bu ilk korku filminde bayağı zorlanmış, çünkü bir fantezi yi canlandırmak için oyuncu olarak daha fazla efor sarf etmek zorunda kaldığını söylüyor. Ama her zaman için favorisi dram oynamak. Bu arada, 68 yaşındaki yönetmen George Romero'nun yüksek enerjisinden çok etkilenmiş: "Komik biri. İyimser, hep şakalar yapıyor, durmadan sigara ve kahve içiyor. Oyun oynamaya bayılıyor. Gece sahnelerinde tüm heybetiyle dimdik ayaktaydı..."

1999'da kızı Allegra Sky, 2000'de de oğlu Ryder Lee dünyaya geldi, birkaç yıl sonra da çocuklarının annesi Justine Maurer ile evlendi. 2005'te dört farklı türde sinema filmiyle hayranlarının karşısına çıkacak olan Leguizamo, 2003'te yazıp yönettiği ve oynadığı "Undefeated"taki sorunlu boksör rolünün kendisini çok yorduğunu söylüyor. Her zaman yeni projeleri beklenen ve yaptıkları sıkı sıkı takip edilen sanatçıyı, hayranları artık başrollerde izlemeyi umut ediyor.

"Ölüler Ülkesi", 12 Ağustos'ta gösterimde.

Will Ferrell

yeni nesil komedyen

Saturday Night Live'da George W. Bush'u taklit ediyordu... Şimdilerde ise Nicole Kidman'la aynı filmde oynuyor...

DERLEYEN: MÜJDE IŞIL

John William Ferrell 16 Temmuz 1967'de Irvine, California'da dünyaya geldi. Babası Lee Farrell, The Righteous Brothers adlı grupta uzun yıllar klavye ve saksafon çalmış bir müzisyen; annesi Kay ise öğretmen... Kendinden 3 yaş küçük kardeşi Patrick, ağabeyinin birkaç filminde küçük roller aldı ve onun asistanlığını yaptı. Liseyi California'daki University High School'da okuyan Will Ferrell, komediyle lise yıllarında ilgilenmeye başladı. Ama onun yeteneğini sergileme yöntemi, okul piyeslerinde sahne almak yerine sabahları yapılan anonslarda sesini değiştirip muziplik yapmak ve başkalarını taklit etmek şeklindeydi. 1986'da liseden mezun oldu ve University of Southern California'da yayıncılık üzerine eğitim aldı. 1990'da üniversiteyi bitirince komedyenliği meslek edinmeye karar verdi ve Jon Lovitz, Cheri Oteri ve Phil Hartman gibi komedi ustalarını yetiştiren The Groundlings adlı komedi grubuna katıldı. Bundan sonraki basamak ise The Groundlings üyesi Chris Kattan'ın tavsiyesiyle dahil edildiği Saturday Night Live oldu.

Amerikan televizyon kanalı NBC'de 1975'den itibaren yayınlanmaya başlayan ve kısaca SNL olarak bilinen Saturday Night Live'ın üne kavuşturduğu isimlerden biri oldu Will Ferrell... Eddie Murphy, Mike Myers ve Adam Sandler gibi meslektaşlarının izinden yürüyen Ferrell, 1995'den itibaren 2002'ye kadar Saturday Night Live'da televizyon seyircisini kahkaha krizine soktu. "Spartalı Ruhu" amigosu Craig ve müzik okulu öğretmeni Marty Culp gibi kendi yarattığı kahramanlara hayat verdi; birçok skeçte rol aldı. Bu televizyon programında asıl hünerini ise taklitlerde gösterdi. Özellikle George W. Bush, Charlton Heston, Sean Connery, Alex Trebek ve Jesse Ventura taklitleri, Ferrell'ı televizyon camiasında popüler yapıverdi. Beyazcamdaki bu başarısı beyazperdeye geçişini hızlandırdı. Sinemaya kendi çapında iddialı bir filmle "Austin Powers: International Man of Mystery" ile başladı. Başrolünde eski bir SNL'ci Mike Myers'ın oynadığı bu absürd komedide Ferrell'ın küçük bir rolü vardı. Dr. Evil'in en güvendiği adamlardan biri olan Mustafa'yı canlandırıyordu. Dövüş sanatları konusunda usta olan Mustafa, Dr. Evil'in silah ve işkence uzmanıydı. Başındaki fesi, yüzündeki güneş gözlüğü ve koyulmuş ten rengi ile onu tanımak neredeyse imkânsızdı. 1999'da serinin ikinci filmi "Austin Powers: The Spy Who Shagged Me"de de aynı kahramanı canlandırdı. Bu sefer Powers'ı zorda bırakıyor ve kolay kolay ölmeyeceğini ispatlıyordu herkese. Bu dönemde sinema ile televizyonu beraber yürütmekteydi ve SNL'deki başarısı ona 2001 yılında Şov/Müzik Programındaki En İyi Bireysel Performans dalında Emmy adaylığı getirdi. Sinema çalışmalarına ağırlık vermek isteyen Ferrell, 2002'de SNL'den ayrıldı.

"A Night at The Roxbury"de gece kulübü açma hayalleri kuran ancak babası tarafından evlenmeye zorlanan genci canlandırdı. Bağımsız yapım "Jay and Silent Bob Strike Back"de, Jay ve Silent Bob'un karıştığı davayı ısrarla üstlenmeye çalışan federal vahşi yaşam görevlisi idi. Ben Stiller'li "Zoolander"da ise şeytani planlar kuran gösterişli bir

Onu popüler yapan, zeka kokan doğaçlamaları ve en basit olayları mizaha kaydırmadaki yeteneği...

tasarımcıya hayat verdi. "Old School"da, eski okul günlerine dönmek ve gençliklerini yaşamak isteyen üç arkadaştan biriydi. Ünlü komedyen televizyonu da ihmal etmeyip Conan O'Brien ile Late Night, David Letterman ile Late Show ve The Rosie O'Donnell Show gibi programlarda izleyici karşısına çıktı. Aktörün son yıllarda ülkesinde en çok ses getiren filmleri ise "Elf" ve "Anchorman" oldu. "Elf"te bir elf olarak yetiştirilen ancak büyüdükçe boyu uzayan ve insan olduğu anlatılan Buddy'ye hayat verdi. Bu film sürpriz şekilde ABD box office'inde bir numara oldu; 100 milyon dolar hasılat yaptı. Ferrell'ın "Elf"deki performansı o kadar beğenildi ki, o seneki Oscar'larda aday gösterileceği bile konuşuldu. 70'li yıllarda geçen "Anchorman"de San Diego'nun en ünlü haber spikerini canlandırdı. Arkaya fönlü düz saçları (orijinal hali kıvırcık) ve afili bıyıkları ile kılık değiştirmedeki ustalığını konuşturdu. Will Ferrell, 2005'e oldukça hızlı bir giriş yaptı. Onu önce Woody Allen'ın yönettiği "Melinda ve Melinda"da, karısı tarafından aldatıldığından habersiz, yeni tanıştığı Melinda'ya aşık olan şaşkın Hobie rolünde izledik. "Bewitched"de ise Tatlı Cadı dizisinin yeni versiyonunda Samantha'nın kocası Darrin'i canlandıracak aktör olarak karşımıza çıkıyor. "Bewitched" için şimdilik kariyerindeki doruk noktası diyebiliriz. Zira hem Nicole Kidman ile başrolü paylaşıyor hem de bu film Ferrell'ın rol aldığı en yüksek bütçeli yapım. "Bewitched"deki rol arkadaşı Shirley MacLaine onun için "Will bir dahi. Öylesine spontane ki... Attığı her adımın birinci, ikinci ve üçüncü aşaması var" diyor.

Ferrell'ın tamamlanan yeni filmleri arasında Robert Duvall'le başrolleri paylaştığı ve onun oğlunu canlandırdığı "Kicking & Screaming" adlı spor komedisi; Nathan Lane, Matthew Broderick ve Uma Thurman'lı müzikal komedi "The Producers: The Movie Musical" göze çarpıyor. Aktörü, sonbaharda ülkemizde vizyona girecek Owen Wilson ve Vince Vaughn'lu komedi "Wedding Crashers"da izleyeceğiz. Özel hayatını merak edenler için söyleyelim; iki şehirde, Los Angeles ve New York'da ikamet eden Will Ferrell, 12 Ağustos 2000'de meslektaşı İsveç asıllı Viveca Paulin'de evlendi. Oğlu Magnus Paulin şimdi 1 yaşında...

"Bewitched", 26 Ağustos'ta gösterimde.

Süperleri dörtleyelim!

Stan Lee-Jack Kirby'nin klasikleşmiş çizgi romanı "FANTASTİK DÖRTLÜ / FANTASTIC FOUR", yıllardır özel efekt teknolojisinin gelişmesini bekledi ve artık hayranlarıyla sinemada buluşma fırsatını yakaladı.

DERLEYEN: EBRU ÇELİKTUĞ

Fantastik Dörtlü, kimliklerini gizleme gereği duymadan her an insanların yardımına hazırdır.

Jessica Alba (Sue Storm) dörtlüyü birbirine bağlayan en önemli karakter.

1961 yılında Marvel çizgi romanlarının yayıncısı Martin Goodman, rakip şirket DC'nin yayıncılarından biriyle golf oynarken, süper kahramanlı çizgi romanların satışının çok iyi gittiğini öğrenince, Marvel'in yetenekli yazarı Stan Lee'den karşı hamle yapmak için bir süper kahraman ekibi yaratmasını ister. Jack Kirby'nin çizgileriyle ortaya önce "Fantastik Dörtlü" çıkar ve ardından büyük bir Marvel Evreni yaratılır. Bu evrenin en uzun soluklu çizgi romanı olan "Fantastik Dörtlü", her şeyden önce bu başarısını, karakterlerini sıradan fanilerden ayıran süper güçlerine ve bunları Batman ya da Süpermen gibi gizli bir kimliğe ihtiyaç duymadan açıkça kullanabilmelerine borçlu. Üstelik aile bağları olan bir grup ve aralarında her zaman mizah, hoşgörü ve sevgi ağır basmakta. Stan Lee bu konuda şunları söylüyor: "Onların gerçek dünyada bizim gibi yaşayan gerçek insanlar olmalarını istedim. Tek farkları süper güçlere sahip olmalarıydı. Süper kahramanlardan oluşacak ilk aile olacaklardı. Önceki çizgi romanlarda bu tip ilişkiler yoktu; böylece daha özgün ve popüler olacaklardı". Stan Lee artık beyazperdede izleme olanağı çıktığı için de çok mutlu ve gelişen teknolojinin en sonunda filmi çekmeye yardımcı olacak seviyeye geldiğini düşünüyor. Çünkü bugüne dek yapılan çeşitli uyarlamalar tatmin edici olmamıştı ve hikayenin unsurlarını çarpıcı biçimde yansıtmaktan uzaktı. 1960'ların sonunda Hanna-Barbera Şirketi 15 bölümlük bir çizgi film serisi hazırlamıştı ve böylece hayranları televizyonda dörtlünün maceralarını izleme fırsatı yakalamıştı. O zamandan beri de Fantastik Dörtlü'nün en iyi çizgi film uyarlaması ünvanını bu seri elinde tutuyor. 1970'lerin ortalarındaysa, "Ateş Adam"ın yerini H.E.R.B.I.E adlı şirin bir robotun aldığı yeni bir çizgi film serisi, DePatie-Freleng Şirketi'nce NBC'de yayınlandı. Bu değişikliğin nedeni, Ateş Adam'ı seyreden çocuk ve gençlerin karakterin yeteneğine heves edip ateşle oynayabilecekleri ve yangın çıkarabilecekleriydi. Bu NBC'nin açıklamasıydı, asıl nedense ticariydi çünkü Ateş Adam'ın maceralarını konu alan ayrı bir proje vardı ve çizgi filmde bu karakteri göstermek istemiyorlardı. Gerçi sonra proje de gerçekleşmemişti. DePatie-Freleng de 1980'lerde şimdiki Marvel Stüdyoları'na dönüştü. 90'ların ortalarında Marvel, iki sezon sürmüş olan "Marvel Action Hour" adında yeni bir Fantastik Dörtlü çizgi film serisi başlattı. İlk yarım saat "Iron Man"e ayrılmıştı; diğer yarısı da dörtlünün maceralarına. Birçok bölüm, 1960'lardaki orijinal serinin maceralarından derlenmişti. Sezon boyunca her bölümün başında Stan Lee sesiyle izleyicilere hitap ederek karakterleri ve olayları açıklar, özetler verirdi. 1994'e gelindiğinde, sonunda bir sinema filmi çekilmeye başlandı. Yönetmen, B sınıfı filmlerin kült ve tartışmalı yönetmeni Roger Corman'dı. Fakat film ne sinema salonlarında ne de video dükkanlarında izleyicisiyle buluşamadı, sadece kaçak video dağıtıcılarından elde edilebildi. Düşük bütçeli ve alay konusu olan başarısız bir film çıkmıştı ortaya. Kötü oyunculuk ve kalitesiz efektlerle doluydu, mesela gerçek karakterler

Ben Grimm (Michael Chiklis) taş gibi görünümüne rağmen yumuşak kalpli ve kederli bir süper kahraman.

aniden çizgi karakterlere dönüşebiliyordu. Beklenen açıklama Stan Lee'den geldi sonunda. Başından beri kalite ve iyi çekilme kaygısı duyulmamıştı ve ne oyuncuların ne de teknik ekibin bundan haberi vardı. Sadece bir "Fantastik Dörtlü" filmi çekme hakkını elinde tutan stüdyo, eğer belli bir tarihte prodüksiyona başlamazsa bu hakkı kaybedecekti, bu yüzden proje yasaksavar bir zihniyetle ele alınmıştı.

On yıldan beri birçok senarist defalarca senaryo taslakları hazırlayıp Fox yapımcılarına sundu. Amaç en doğru senaryoyu bulmaktı. Sonunda "The Hulk"ün senaristi Michael France ile "Twin Peaks"in senaristi Mark Frost adı etrafında birleşildi. Yönetmen ise Tim Story'ydi ve 44 yıllık maceraların hepsine sadık kalmanın imkansız olduğunun farkındaydı. Ama karakterlere sadık kalınması gerektiğini biliyordu. İzleyicilere ve özellikle yeni kuşak gençlere hikayenin çıkış noktasını, mitolojisini ve güçlerini kazanışlarını Lee ve Kirby'nin yarattığı gibi coşkulu ve gösterişli bir şekilde anlatmak lazımdı. Yapımcıların projeyi bekletmelerinin bir nedeni de, filmin gelişmiş görsel efektlere duyduğu ihtiyaçtı ve ancak son iki yıldan beri gerekli ve yeterli teknik ilerleme sağlanabilmişti. Diğer fantastik filmlerden dört kat daha fazla özel ve gelişmiş efekte ihtiyaç duyan film, bilgisayar grafiklerinin, bilgisayar destekli görüntüleme ve foto-gerçekçi yazılımlardaki ilerleme sayesinde gerçekleştirilebildi. Bu noktada Tim Story şunları söylüyor: "Lee ve Kirby'nin 1960'larda yarattıkları bilim kurgu 21. yüzyılın gerçeği olmuştu. Uzay yolculuklarının özelleştirilmesi, DNA araştırmalarıyla ilgili öyküler yaratıyorlardı ve bu konular artık gündemimizi oluşturuyor. Öte yandan karakterlere göz attığımızda, gizli kimlikleri ya da saklı alter egoları yok. Manhattan'da caddede yürüdüklerinde insanlar onları Bay Fantastik ya da Reed Richards olarak, tüm kimlikleriyle tanıyorlar. Johnny Storm (Ateş Adam) bir gecede gelen şöhretin ve adını spotlara yazdırmanın tadını çıkarmanın en güzel örneği. Fonksiyon bozukluğu gösteren bedenleriyle barışıklar, bunları insanlığın yararına kullanmaktan memnunlar, ünlü ve kült yıldızlara dönüşmenin keyfini sürüyorlar. İnsanlar için kolay erişilen, hep hazır ve amade süper kahramanlar oldukları içindir ki üç kuşaktır en çok okunan ve sevilen çizgi roman karakterler olmuşlar". Filmdeki 800'den fazla görsel efektten sorumlu Kurt Williams ise projenin en ağır yükünü taşımış biri olarak: "Tim, karakterlerin birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkisinin köklü ve organik olmasını istiyordu. Bu yüzden o ve oyuncular karakterleri nasıl katman katman geliştirdilerse biz de görsel efektleri benzer şekilde aşama aşama ilerlettik; böylece filme dengeli, inandırıcı ve foto-gerçekçi bir bakış ve duygu kazandırmaya çalıştık. Her karaktere ayrı fizik kuralları yarattık. Çünkü bizim dünyamızın fizik kurallarına göre hareket etmiyorlardı. Her birinin kişisel güçlerine

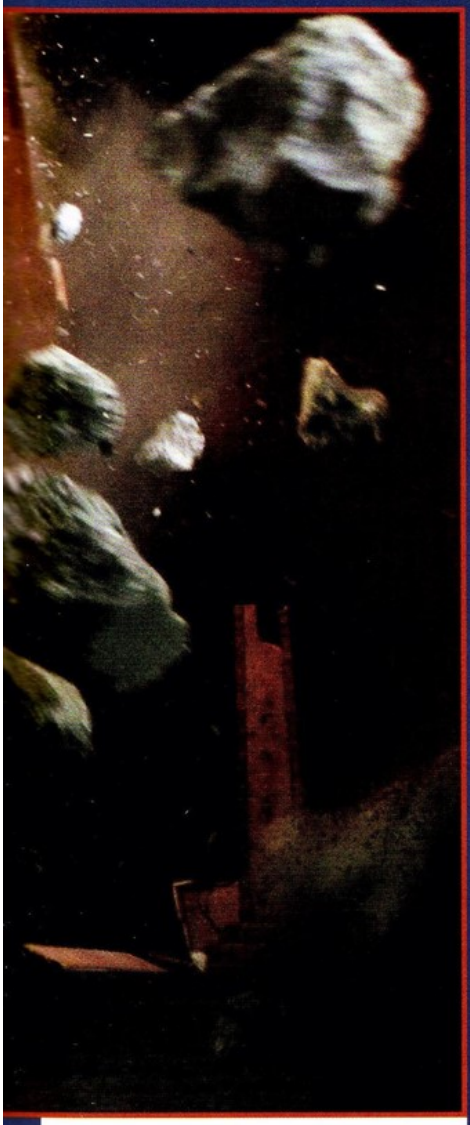

göre farklılık gösteren fizik kuralları söz konusuydu. Örneğin Bay Fantastik kendi fizik kuralları gereğince vücudunu istediği gibi uzatıp bükebiliyordu. Bu sadece derisiyle değil, kemik ve kaslarıyla da yaptığı bir şeydi. Tabii bu da özel bir efekte gerek duyuyordu" diyor.

Yönetmen Story de "Öykünün en eğlenceli yanı, sahip oldukları güçler. Kim görünmez olmak, uçmak ya da insanüstü güce sahip olmak istemez ki? Bence hepimizin içindeki çocuk bunları yapmak ister. İlk kez güçlerini keşfederken, sonra yeni hayatlarına uyum sağlamaya çalışırken ve bunları kötülüğe karşı savaşırken kullanışlarını izlemek çok eğlenceli" diye ekliyor. Stan Lee ve Jack Kirby dörtlüyü ve ezeli düşmanları Dr. Doom'un güçlerini tasarlarken, her karakterin kişiliğine uygun olmasını göz önünde tutmuşlardı. Zaten klasik Yunan mitolojisinin dört elementi, Fantastik Dörtlü'nün üyeleriyle simgeleniyordu:

Fikir babası: Stan Lee

80'li yaşlarında, hala büyümeyen bir çocuk...

Daha Timely Yayınları, Marvel Yayınları'na dönüşmemişken, Stan Lee henüz yeniyetme bir gençti ve yayıncı Martin Goodman'in yanında ofisboy olarak çalışmaya başlamıştı. Asıl adı Stanley Martin Lieber'di. 1941 yılında ilk kez Captain America çizgi romanının bir kösesinde Stan Lee imzasıyla yazdığı metinler yayınlandı. 17 yaşında sektörün en genç editörü oldu. II. Dünya Savaşı'na katıldı ve muharebe birliğinde el kitapları yazdı, sloganlar buldu.

Savastan sonra artık Marvel adını alan yayınevinde yeniden eski pozisyonunda çalışmaya basladı. 1950'ler boyunca Lee, Marvel bünyesinde çesitli türlerde çizgi romanlar yazmaya devam etti. Ama 1960'ların basında yaptığı işten sıkılmıştı ve baska seyler yapmak istiyordu. Rakip kuruluş DC ise yarattıkları süper kahramanlarla büyük basarı kazanmıştı, özellikle "Justice League of America" takımıyla. Buna karşılık Martin Goodman, Lee'den yeni bir süper kahraman takımı yaratmasını istedi. Karısı da onu, nasıl olsa kovulmaktan korkmadığı için değişik öyküler yazması için zorladı. Bu tavsiyeye uyan Lee'nin kariyeri tamamen değisecekti. Öncelikle, süper kahramanlara insani kusurlar bahsetti, bu da karakterlere derinlik kattı. O dönemde çocuklar ve ilk gençlik çağlarını yaşayan kusaklar için mükemmel kahramanlar sunulmaktaydı, Batman ve Süpermen gibi. Oysa Lee'nin kahramanları öfkeli, melankolik, kibirli ya da açgözlü olabilirlerdi. Jack Kirby'nin çizgileriyle Lee'nin fikirleri birlesti ve 1961'de Fantastik Four'un (Fantastik Dörtlü) ilk sayısı yayınlandı. Ardından "The Incredible Hulk", "Iron Man", "The Mighty Thor" ve "X-Men" geldi. Bill Everett ile "Daredevil"a, Steve Ditko ile "Doctor Strange" ve "Spider-Man"e imza attı. 60'lar boyunca Lee, Marvel'in yazarı, sanat direktörü, editörü oldu; mektup sayfalarını yönetti, "Stan's soapbox" başlığıyla köse yazıları yazdı. Sayesinde bir "Marvel metodu" ya da "Marvel stili" olustu. Önce, çizerle bir öykünün "beyin fırtınası"nı gerçekleştiriyor, bütün metni yazmaktansa kısa bir sinopsis yazıyordu. Sinopsise dayanarak çizer, hikayeyi kutu kutu tasarlayıp çizerek numaralanmış sayfaları dolduruyordu. Çizer sonra kursun kalemle çizdiği sayfaları teslim edince Lee, konuşma balonlarını ve başlıkları yazıyordu. Sonra renkleri ve yazıları kontrol ediyordu. Çizerin ortak-yazar olduğu durumlarda da onun ilk taslakları üzerinde Lee hikayeyi kurardı. Bu sistem yüzünden, Lee'nin çizgi romanlarındaki yaratıcılığın, yazar ile çizer arasında doğru sekilde paylasılıp paylasılmadığı hala tartışılmakta. (Özellikle Kirby ve Ditko ile yaptığı çalışmalarda anlaşmazlıklar doğmustu). Buna rağmen Lee her zaman bu iki çizerden övgüyle bahseder. Ama Ditko ile arasında Spider-Man (Örümcek-Adam) yüzünden zaman zaman siddetli tartışmalar olmustu. Stan Lee'nin kahramanları alışılmış süper kahramanlardan farklı oldu ve bir Marvel evreninin içinde maceradan maceraya koştular. Hatta bazı sayılarda, birbirlerinin maceralarında yer aldılar. Zaafları, acıları, askları, üzüntüleri, sıkıntılarıyla modern çağın mitolojisini oluşturan bu karakterler, insancıl özellikleriyle çok sevildi.

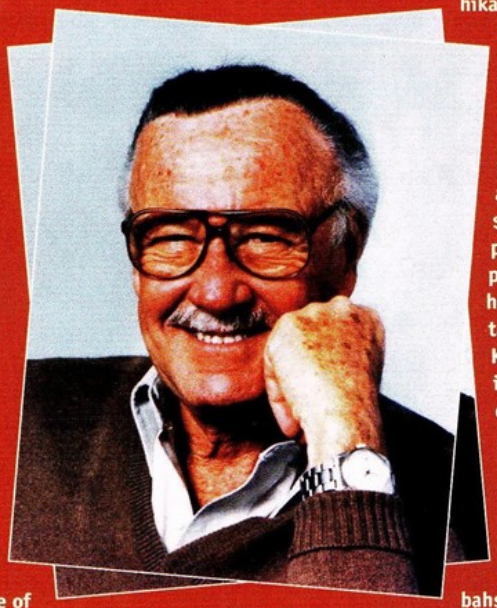

2000'lerde, Stan Lee'nin Marvel ile yolları ayrıldı, çünkü yarattığı kahramanlar filme çekilmişti ve o hala maaşlı bir eleman olarak çalışmaktaydı. Mahkeme yoluna gidildi ve eserlerin fikir babası olduğu için hasılattan kar payı alma hakkını aradı. Ve DC'ye transfer olarak, "Just Imagine..." serisini baslattı; "Superman", "Batman", "Wonder Woman" gibi kahramanları revize etti. "Fantastik Dörtlü"yü izlerken postacıya dikkat edin, çünkü o Stan Lee.

Toprağı "Şey", ateşi "Ateş Adam", havayı "Görünmez Kadın" ve suyu "Bay Fantastik" temsil etmekteydi. Ekibin mucidi, lideri, beyni ve baba figürü Bay Fantastik'i canlandıran Ioan Gruffud (Yoan Grifit diye okunuyor), karakterler ve süper güçleriyle olan ilişkiyi çok zekice buluyor; çünkü Reed'in aklı fikri yıldızlarda, araştırmaları ve icatlarında. Aynı anda birkaç deneyi, araştırmayı yapmasına imkan veren bir güce sahip. Zaten kişi olarak da utangaç, nazik ve ince biri. Ama Gruffud'in en büyük endişesi, uzayıp kısalırken fazla gerçekdışı ve karikatür gibi görünmek olmuş. Bu konuda Story oyuncuyu, teknik olarak sakil görüntüler ortaya çıkmayacağı konusunda ikna etmiş. Hatta uzayan kas ve kemiklerin sesini duymamızı sağlayan efektler sayesinde acı çekerek uzadığına şahit olacağız.

Anne figürü Sue Storm ise Jessica Alba tarafından canlandırılıyor. Alba'ya göre Sue, dörtlüyü bir arada tutan zamk gibi. O da bir bilim kadını ve erkek egemen dünyayla savaşıyor. Dr. Doom, eşi Reed ya da kardeşi Johnny olsun karşısındakinin kendisini dinlemesini, anlamasını ve eşit muamelede bulunmasını istiyor. O da diğerleri gibi sahip olduğu gücü yavaş yavaş fark edip kullanıyor. Ruh haline göre, eğer üzgünse görünmez oluyor; öfkeliyse psiyonik enerjisiyle tehlikeli bir güç alanı yaratabiliyor. Stan Lee de Sue ile ilgili şunları söylüyor: "Sue'nun diğer kadın çizgi roman karakterleri gibi ağlayıp yardım isteyen bir stereotip olmasından kaçındım. Dertli bir küçük hanım olmasını istemedim. Takımın tamamlayıcı bir üyesi olması için iki zorlayıcı yetenek verdim. Sonuçta onun güçlerinin toplamı, diğer takım arkadaşlarını geride bırakıyor". Görsel efekt uzmanı Williams'ın en zorlandığı efektlerden biri de görünmezlik efekti olmuş, çünkü bu iddialı bir efekt ve Sue'nun görünmez olduğu halde bile onu fark etmemizi sağlayacak ince, tül gibi uçuk bir etki verilerek başarılı bir sonuç elde edilmiş.

Tabii Williams'ın işi bununla bitmiyor; Ateş Adam Johnny Storm'un süper yeteneğini ekrana aktarmak da bir başka iddialı efekt gerektirmiş: "Johnny'nin gücü gerçek ve sanal ateşlerin değişik oranlarda karıştırılmasıyla elde edildi. Önce özel bir odada gerçek ateş görüntülerini çektik, bunlar en büyüğünden küçüğüne doğru sıralıydı ve dönen bir tornadoyu andıran görüntüyü yakaladık. Sonra bunları bilgisayar efektleriyle zenginleştirdik. Sue'nun görünmezliği gibi, Johnny'nin ateş üretme yeteneği oyunculuğunu bütünüyle kapsamadı. Her yanı ateşlerle çevrili bile olsa, seyircinin Johnny'nin yüzünü ve gözlerini görebilmesini sağladık". Ateş Adam rolünde Chris Evans'ı izleyeceğiz.

Johnny'nin şakalarının daimi kurbanı Ben

"Fantastik Dörtlü"yü yakından tanıyalım

44 yıl öncesine dayanan mazisiyle ekip elemanları, kötüler kötüsü Dr. Doom ile mücadeleye devam ediyor. Kozmik kaza öncesi kimdiler ve neye dönüştüler?

Mr. Fantastic, Reed Richards / Bay Fantastik

Fantastik Dörtlü'nün korkusuz lideri ve beyni. Zengin bir fizikçiyle karısının tek oğlu olarak doğdu. Matematik, fizik ve mekaniğe olan olağanüstü yeteneğiyle; harika çocukluktan yetiskinliğe, gezegenin en zeki insanı. Babasının rehberliği ve cesaretlendirmesiyle 14 yaşında üniversiteye kaydoldu. Bu dönemde düşüncelerini yıldızlararası seyahate yoğunlaştırdı. Üniversiteden sonra da bu amaçla bir gemi insasına basladı. Hükümet, projesine yaptığı mali desteği kaldıracağını bildirince de hayatı boyunca süren rüyasının sona erdiğini anladı. Ama kendi çektiği acıdan çok insanlık adına üzüldü; çünkü projesi sadece insanların uzak güneş sistemlerini keşfetmesine değil dünyadışı tehditlere karşı yerkürenin savunmasını da sağlayacak bir projeydi.

Umutsuzlukla zamana karşı yarışan Reed, yakın arkadaşı pilot ve astronot Ben Grimm ile acil bir deneme uçusu yapmaya karar verdi. Mürettebata nisanlısı Sue Storm ve kardeşi Johnny Storm da katılacaktı. Ne yazık ki maruz kaldıkları radyasyon tüm ekibi genetik mutasyona uğrattı. Ve Reed kendini asla affetmedi.

Dünyanın en zeki adamı, aynaya baktığında kendinden nefret ediyordu. Çünkü arkadaşları birer yaratığa, laboratuar numunesine dönüşmüştü adeta. Ama Reed, onların yazgısını değiştirmeyi kafasına koymustu. Durumlarını gizlemek yerine, insanlığın hizmetine sunmaya karar verdi; arkadaşlarına New York'ta son teknolojiyle donatılmış bir ev tuttu, sıra dışı isimler verdi, giysilerini tasarladı. Böylece onları sevilen ve hayran olunan kahramanlar haline getirerek, bir anlamda vicdan borcunu ödedi. Mutasyon sonrasında kendi iradesiyle vücudunu değişik şekillere kolayca dönüştürebilir: uzayabilir, genisleyip kısalarak formunu bozabilir hale geldi. Bulusları ve patentleri sayesinde dörtlünün en önemli elemanı. Isın silahları, ısınlanarak yolculuk ve çok sunumlu araçlar icat ederek kötülere karşı teknik anlamda ekibin en önemli kaynağı durumunda.

Invisible Woman , Sue Storm / Görünmez Kadın

Fantastik dörtlünün tek kadın süper kahramanı ve Johnny Storm'un ablası. Daha çocukken hayatında ne olmak istediğini biliyordu: bir oyuncu. Ama henüz 12 yasında gelecekte esi olacak Reed Richards ile tanıstı ve bu utangaç bilimadamı adayına asık oldu. O sıralarda Reed, Sue'nun teyzesinin kiracısıydı. Yıllar sonra, Reed'in California'da olduğunu öğrenince hem bir yıldız olmak hem de Reed'e olan askından Sue da California'ya göçtü. Talihsiz test uçusunda uğradığı mutasyon sonucunda gözü yüksekte bir aktris adayından, çevresindeki kozmik enerjiyi manipüle ederek kendini, başkalarını ve esyaları görünmez kılma ve havada uçma yeteneğine sahip bir süper kahramana dönüstü. Sue'nun beyin hücreleri bu enerjiyi üretebiliyor ve bu sayede uzun süreli görünmez güç alanları meydana getiriyor. Sarsıcı enerjilere kalkan olusturabiliyor. Göreli olarak basit formdaki dikdörtgen düzeyleri, küreleri, silindirleri ve konileri yaratabiliyor.

Human Torch, Johnny Storm / Alev Adam

Belki de henüz 9 yasında annesini bir araba kazasında kaybettiği için küçük yaslardan beri arabalara

Grimm'i (The Thing) oynayan Michael Chiklis, onyedi yaşındayken erkek kardeşine, "Eğer bir gün Fantastik Dörtlü filme çekilecek olursa, Şey'i ben oynayacağım" demiş. Bu bir hüsnükuruntu mu yoksa kehanet miydi, bilinmez. Chiklis: "Ne diyebilirim ki, her zaman "Fantastik Dörtlü'ye ve Ben Grimm'e özel bir sevgim ve sempatim vardı. Benim gibi orta sınıf, mütevazı bir yaşantıdan gelen bu alçakgönüllü adamın maceralarını okumaya bayılıyordum. Birçok zorluğun üstesinden gelerek önemli bir pilot ve astronot olmayı başarmıştı. Benim gibi çocuklara hayallerini gerçekleştirme umudu vermişti. Şimdi bu filmde onu canlandırmakla en büyük rüyam gerçeğe dönüşüyor" diyor ve karakter çözümlemesi için de şunları ekliyor: "Ben Grimm, uzayda geçirdiği kaza sonrasında bazı ağır bedeller ödüyor. İnanılmaz sayıda duygusal ve fiziksel değişimler geçiriyor. Maceranın başında güçlü, kendinden emin ve kendine yeten biriyken, bir canavara, bir kahramana ve sonunda ünlü birine dönüşüyor. Onun için en zor olan şey, kötü kaderini kabullenebilmek. Çünkü ilgi odağı olmak değil, sadece eski Ben olmak istiyor". Chiklis'i en fazla yoran şey ise üç saat süren ağır makyaj ve kostümü olmuş. O güne kadar klostrofobiden haberi olmayan oyuncu, ilk kez kostümü denediğinde (sadece gözlerini açıkta bırakan poliüretan bir kostüm) gerçek bir korku ve paniğin içine düşmüş ve bir psikiyatristten profesyonel yardım istemek durumunda kalmış: "Gerçekten korkmuştum. Tüm yeteneklerim psikolojik bir teste tabii tutulmuş gibiydi. Asla fobi sahibi biri değilim. Bu yüzden klostrofobik bir korku yaşayınca, kendimi korunmasız ve bütünüyle asabi hissettim. Kafam bozuldu ve rolü alamayacağımı düşünmeye başladım. Ama danıştığım psikiyatrist ve tavsiyeleri sayesinde bunları aşabildim." Chiklis'in içine girdiği kostüm 30 kilo kadardı ve protez makyaj da eklenince, üç saat sonra "Şey"e dönüşüyordu. Bu kaya görünümlü kahramanı bilgisayar destekli görüntülerin pratiğine başvurmayıp, zor yolla yaratma kararını yönetmen, yapımcılar, özel efekt ekibi ve kostüm-makyaj ekibi birlikte aldı. Erken alınan bu kararla, doğru Şey'i elde edebilmek için bu yola başvurmuşlar ve böylece konuşan, duyguları olan bir karakteri, bilgisayar destekli değil oyuncu destekli çekmeyi tercih etmişler. Bir canavar gibi görünmesine rağmen, Chiklis'in makyaj ve kostümle Şey'i oynaması (sadece gözleri görünürken üstelik) onu bir insan gibi canlı kılmış. Yapımcı Avi Arad da şunları ekliyor: "CGI (Bilgisayar destekli görüntüleme) yönteminin Hulk, Gollum ve dinozorlardan ziyade kendine yardımı dokunuyor. Bazı bilgisayar programlarıyla Michael'ın performansını kaybetmeyi istemedik. Yerine,

meraklı. Hep öfkeli, gözüpek ve aceleci. 16 yaşında babasının kendisine toplanmış bir eski araba almasıyla yazgısı geri dönülemez bir sekilde sekillenmeye baslar. Ablası Sue'yu görmek için ilk uzun yolculuğuna çıkar, California'ya gidecektir. Ablasının nisanlısı Reed'in yaptığı uzay gemisiyle çıkacağı test uçusu ve baslarına gelen kaza, Johnny'yi ateşe dönüsebilen bir mutant haline getirecektir. Kısa hayatının en önemli deneyimi bir felaketle sonuçlanmıstır. Ama Fantastik Dörtlü'nün ayrılmaz bir parçası olmak ve bu özelliğini insanlığın yararına kullanmak, diğer elemanlar gibi Johnny'nin de hayata bağlanmasını sağlamıstır. Toplama arabalar ve kızlar gene ilgi alanına girer. Üstelik artık bir süper kahramandır... Zihniyle çevredeki ısı enerjisini kontrol altına alır. Bu sayede vücudunu canlı bir aleve dönüstürebilir. Uçabilir ve etrafa ates topları gönderebilir. Reed'in kendisine özel olarak tasarladığı değisken moleküllü kıyafeti sayesinde "yanar" hale geldiğinde vücudu zarar görmez.

The Thing, Ben Grimm / Şey

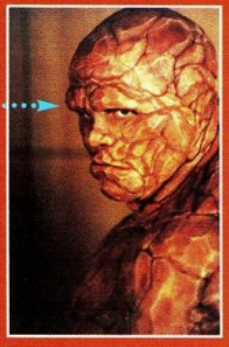

Dörtlünün en sanssız elemanı. Aslında yumusacık bir kalbi ve masmavi gözleri var ama mesum kazadan sonra sanki tupturuncu tastan oyulmus bir "sey"e dönüstü. Diğerleri gibi süper özelliğini bir yana bırakıp eski fiziksel görünümüne kavusmasına imkan yok! Kazadan beri hep bunun özlemiyle ve umuduyla yasadı ama Reed'in değisik kereler bilimsel olarak kanıtladığı üzere artık geri dönüs imkansız.

Manhattan'ın fakir mahallelerinden birinde başlayan yaşamı, bir sokak çetesinin lideri olan ağabeyi Daniel'in ölümüyle sarsıldı ve çocuk yasta ağabeyinin yerine geçti. 18 yasında ebeveynlerinin ölümüyle fizikçi amcasıyla yasamaya basladı ve kazandığı burs sayesinde Reed ile aynı üniversitede okuma sansını yakaladı. Mezun olduktan sonra hava kuvvetlerinde yetenekli bir pilot ve astronot olan Ben, test uçusunun tehlikelerinin farkında olmasına rağmen, sırf Reed'i yalnız bırakmamak için uçusa katıldı; bu yüzden Reed'in en fazla üzülüp vicdan azabı duyduğu kisi Ben oldu. İnsanüstü gücü, radyasyona maruz kaldığında en yumusak dokularına kadar tüm vücudunun taslasmasından kaynaklanıyor. Refleksleri çok kuvvetli değil. Sıcağa ve basınca dayanıklı, ama hastalığa ve soğuğa insanlar gibi duyarlı. 10 dakikanın üzerinde nefessiz kalabiliyor.

Dr. Doom, Victor Van Doom

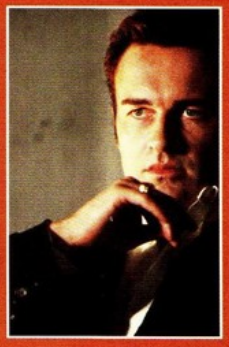

Geçmisindeki travmaların, acımasız ve hırslı bir tiran olarak sekillendirdiği Dr. Doom, Fantastik Dörtlü'yü en çok uğraştıran kötü adamlardan biri. Küçük yasta kimsesiz kalıp minik bir Balkan ülkesi olan Latverya'da çingenelerle büyüyen Dr. Doom, sıcak bir ev ortamını çoktan unutmus ama çektiği acılar sayesinde güç ve intikam takıntısı içinde dünyayı fethe hazırlanıyor. O da Reed ve Ben ile aynı üniversitede burslu okuyup parlak bir öğrenci olarak mezun oldu ama Reed ile iyi ve kötünün kutuplarını olusturduklarından hiç anlaşamadılar. Reed, insanlık için yıldızgemisi tasarlarken Doom daha iddialıdır: boyut ötesi projeksiyon makinesi. Sadece 2 dakika 37 saniye çalışan makine infilak eder ve Doom yüzünden yaralanır. İzinsiz yaptığı tehlikeli deney yüzünden okuldan da atılır. Aslında yarası çok da büyük değildir ama durumu abartıp sargılarla, diyar diyar gezerek kuvvetli bir ilaç arar. Tibet'e gider. Latverya'ya yüzünü ve vücudunu saran bir zırhla döner ve iktidarı ele geçirir. Artık amacı dünyayı ele geçirmektir ve karşısındaki en büyük engel de dört süper kahramandan oluşan Fantastik Dörtlü'dür.

Marvel evreni

Doğaüstü, gerçeküstü ve insanüstü olaylar...

İlk kez türlü çizgi roman karakterleri aynı dünyayı paylaşıyordu. Merkez New York'tu. Olabildiğince gerçekçi bir şehir ve dünya yaratma gayreti vardı. Ama zaman geçtikçe bazı Marvel yazarları, editörlere daha kalabalık ve çeşitli dünyalardan oluşan bir evren yaratma konusunda lobi yapmaya başladı. Bunlar, normalde bir arada bulunamayacak çeşitli kurgusal evrenlerdi. Bir evrendeki karakterler, diğer evrenden karakterlerle ilişki kurduklarında buna köprü ya da çapraz geçiş denecekti. Çok sayıda Marvel yazarı rakip firma DC'nin, "Justice League of America"sının Batman, Supermen, Wonder Woman ve Aquaman gibi süper kahramanlarıyla köprü kurmak istiyordu. Ama bu gerçekleşmedi. Marvel çizgi romanlarının karakterleri, değişik kostüm ve isimlerine rağmen, DC'nin kahramanlarıyla şaşırtıcı benzerlikler taşıyordu. 1982'de Marvel "Contest of Champions" (Şampiyonlar Müsabakası) adlı mini seriyi yayınladı, bu bir ilkti. İçinde ortak tehlikeye karşı birleşen, tüm zamanların en önde gelen kahramanları vardı. Her biri için biyografik bilgi veriliyordu ve bu biyografiler "Marvel Evreni'nin Resmi Elkitabı"nın müjdecisiydi.

1986'da Marvel'in süper kahramanlarının 25. yıldönümü nedeniyle editör Jim Shooter, büyük ölçüde başarısız olan "yeni evren çizgileri"ni başlattı; özgün bir süper kahraman evrenine sahip olma iddiasındaydı ama yayın yönetiminin yetersizliği ve okuyucunun genel ilgisizliği yüzünden üç yıl sonra yayından kaldırıldı.

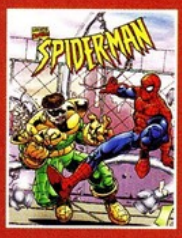

Marvel çizgi romanlarında ana eksen, her şeyin gerçek hayatta olduğu gibi yaratılması (tabii süper kahramanlar ve süper kötüler hariç) ve önde gelen bilim-kurgu ve fantazilere yer verilmesidir; devamlılık da yazarların ayrıca önem verdikleri bir konudur. İleride bu konular sık sık birbirleriyle çelişmeyecek şekilde yürür, ama ortak geçmişe bağlı kalırlar. Ülkeler, kişiler (politikacılar, film yıldızları, vb), tarihi olaylar ve diğer bir sürü şey gerçek dünyamıza ait öğelerdir. Tabii bunlara kurgusal olanlar da eklenir; Wakanda ve Genosha gibi ülkeler, sayısız kişi ve kuruluşlar... Bir diğer önemli nokta da, Marvel yayıncıları, karakterlerin yaşlanmasını istemez, öyküler her birkaç yılda bir güncellenir. En önemli kahramanlar 1960'ların başında yaratılmıştır ama zaman sadece bir on yıl kadar ilerlemiştir. "Iron Man" ve "Professor X" Güney Asya ve Kore'de maceralar yaşarken, güncellesme sonucunda 90'ların ortasında coğrafya Afganistan'a kayabiliyordu.

Marvel'in en parlak dönemi 1961-1963 arasındaki "Gümüş Çağı"ydı. "Spider-Man", "Iron Man", "Doctor Strange", "Daredevil", "Thor", "The Incredible Hulk", "Fantastic Four" ve "Nick Fury" bu verimli dönemde yaratıldı. Bu süper kahramanların çoğu güçlerini göksel kaynaklardan alır. Bir milyon yıl kadar önce dünyamızı ziyaret etmiş kozmik varlıklar, prehistorik çağda yaşamış atalarımız üzerinde deneyler yapmışlardır. (Bu deneyler başka gezegenlerde de yapılmıştır). Böylece iki gizli ırk yaratılmıştır: tanrısal güç taşıyan ölümsüzler ve genetik olarak dönüsebilen varlıklar. Bunlara ek olarak genlerine X ışınları verilen bazı insanlar, bazen normal bazen süper güçlere sahip mutantlara dönüstürülmüştür. Göksel güçlerin bunu neden yaptıkları pek net değildir; ama genel kanı insan ırkının evrimini gözleme isteğinde olduklarıdır. İnsanlar süper güçlerin nereden kaynaklığından haberleri yoktur ve mutantların günün birinde insan ırkının yerini alacağına dair paranoya geliştirmişlerdir.

Bunun için üç kampa ayrılmış bazı gruplar sekillenmiştir: X-Men ve onların ilişkili olduğu gruplar, insanlarla mutantlar arasında barışçıl bir ortak yaşam arayışındadır. "Magneto" ve "Apocalypse" gibi, insan ırkını kontrol altına almak ya da yok etmek isteyen, kötü niyetli, iktidar peşindeki mutantlar vardır. "Sentinels" ve "Phalanx" gibi insanların lehine mutantları kontrol etmek veya ortadan kaldırmak isteyen anti-mutant kişi ve gruplar da ortaya çıkmıştır. Süper güçlerin diğer olası kaynakları arasında büyü, genetik manipülasyon ve biyonik unsurlar da yer alır. Bazı kahramanların ve kötülerin süper güçleri yoktur ama ilerlemiş teknik donanımla bunu elde edebilirler. Bu evrende teknoloji, gerçek dünyadakinden kat be kat ileridir. Güç kalkanları ve ölüm ışınları, insanlar için elde etmesi güç ve pahalı silahlardır ama hükümet ve "Hydra" gibi gizli suç organizasyonları için zor değildir. Bu teknolojileri üreten şirketlerden biri olan "Stark Intl." Anthony Stark yani "Iron Man"e aittir. Bilim ve teknolojinin bu derece ileri olmasının bir nedeni de hikayelere arada girip çıkan zaman gezginleridir.

Marvel Evreni, batı mitolojisinden kaynaklanan ve zaman geçtikçe de kendine ait bir mitoloji yaratan canlı bir evrendir. Bu evrenin tanrıları genelde çok güçlü, eski zamanlarda diğer boyutlardan dünyamıza ziyarete gelen, ölümsüz, insanımsı ırklardır. İnsanlarla ölümsüzlerin karışmasını engellemeye çalışırlar. Bu evrende ayrıca çok sayıda zeki yaratıklar da bulunmaktadır. Güneş sistemimizde gerçeklesen "hiperuzay bükülmesi" sayesinde, dünyamız bu yaratıklarla ilişkiye girmektedir. Kree, Skrull ve Shi'ar, üç önemli uzay imparatorluğudur ve kendi adlarını taşıyan galaksileri yönetmektedirler. Zaman zaman dünyalıları da meşgul eden anlaşmazlıklara düşerler ve özellikle Kree ve Skrull'lar eskiden beri savaşırlar.

Marvel Evreni'ndeki süper güçlerden bazıları:

Psiyonik Enerji: Görünmez olmayı mümkün kılan bu enerji, madde ve diğer enerji türlerini başka formlara çevirebilir ve canlıların beyninden kaynaklanan bilinmeyen bir formata sahiptir.

Kuantum Alanı: Bir çok boyuta yayılan ve neredeyse sonsuz miktarda enerjiyle bağlantı kuran görünmez elektromanyetik enerji. Evrenin varlığını sürdüren, uzayın değişimini sağlayan bir güce sahiptir.

Karanlık Güç: Başka bir boyuta ait, karanlık ve bilinmeyen bir güç. Değişik yollarla çağrılıp kullanılıyor. İçine girilmesi imkansız bir karanlık yaratmak, onu çeşitli formlarda katılaştırmak ya da yoğunlaştırmak mümkün; en korkunç özelliği de canlıların hayat enerjisini çekip alabilmesi. Tabii her kullanıcı bunların hepsini yapmaya muktedir değil. Kullananlar üzerinde şeytani bir etkisi olabilir.

Yaşam Işığı: Karanlık gücün tersine, ışığa benzeyen bir enerji ve ayrı bir boyuttan geliyor. Canlılar üzerinde iyileştirici etkisi var.

Kozmik Güç: Gerçekliği değiştirebiliyor, kullananın istediğini yapabilmesine imkan tanıyor, buna fizik kurallarını asmak da dahil. Kozmik varlıkların kullandığı bir güç türü.

Büyü: Fizik kurallarına karşı koyan ve kendi izleyeceği kurallar yaratabilen ve özel kelimelerin kullanıldığı özel bir enerji formu. Marvel Evreni'nde doğru şekilde eğitilmiş olan herkes bu gücü kullanabilir. Her 100 yılda bir en üstün büyücünün seçildiği bir yarışma yapılır ve bu kişi evreni kötü büyücülerden korur. Dr. Strange en güçlü büyücüdür.

Reed Richards (Ioan Gruffud) Baxter Building'deki ünlü laboratuvarında.

Ben'in gözlerine baktığımızda Michael'ın gözleriyle karşılaşmayı yeğledik. Gözlerindeki dokunaklılık tamamen Michael'ın yeteneği ve oyun gücü sayesinde çıktı. Ve tabii yaratıcı ekibimizin çabalarını da unutmamak gerek". Kostüm tasarımcısı Jose Fernandez, yaratıcı efektler uzmanı Mike Elizalde, görsel efekt yönetmeni Kurt Williams ve çok sayıda heykeltraş, tasarımcı ve teknisyen Spectral Film Şirketi'nde aylarca çalışarak "Şey" kostümünü yarattılar. Lateksten üretilen kostümün kalınlığı bazı yerlerde 15-16 santimetreye ulaşıyordu. Fernandez'e göre kostüm gerçek bir düdüklü tencere gibiydi: "Üzerinizde sırılsıklam bir elbise olduğunu düşünün. Bunun ağırlığının daha fazla olduğunu farz edin. Bu sadece hazırladığımız kostümün ağırlığı hakkında bir fikir verecektir. Michael, kostümün içinde tamamen kapalı kalmıştı ve sıcağın dışarı çıkacağı hiçbir delik yoktu. Sadece gözleri açıktaydı". Kostüm ekibi Chiklis'i serinletmek için başının üstündeki "taş"lardan birini açılır kapanır yapıp oradan oyuncunun derisiyle poliüretan kostümün astarı arasına soğuk hava üfleyen bir hortum yerleştirdi. Ayrıca, yaklaşık 45 derece arkaya yaylanabilmesini sağlayacak özel bir tahta eklendi. Bu eğilebilen tahta sayesinde, kostümü nedeniyle çekim aralarında hiçbir yere oturamayan Chiklis, dinlenme fırsatı buldu. Üstelik makyaj ve kostüm ekibi başından tırnağına gereken türlü düzeltmeleri rahatlıkla yapabildi. Gene de bazı bilgisayar destekli görüntülerle Şey'e destek yapıldı. Bu konuda Kurt Williams şunları anlatıyor: "Mesela kaldırıma atladığında, onun taş ağırlığı altında kaldırım kırılmalıydı. Eğer taş bir binanın köşesine değerse, tuğlalardan bir kısmı bu saf güce dayanamayıp kopmalıydı. Tabii yüzünü kaşırsa, azıcık sıyrılma ve toz parçaları havaya dağılmalıydı. Ne zaman aşırı bir hareket yapsa, sanki taşlar birbirine sürtünüyormuş gibi vücudundan çıkan tozu göstermek zorundaydık. Aslında sadece 30 kiloluk bir kostümdü ama onun üzerinde 100 kilo gibi duruyordu".

Öykünün beşinci ama başlıklarda olmayan karakteri Doktor Doom, yani kötüler kötüsü Victor Von Doom'u, TV dizisi "Nip/Tuck"tan hatırlayacağımız Julian McMahon canlandırıyor. Parlak, zeki, zengin ama iktidar peşinde kötü kalpli bir karakteri canlandırmak, çocukluğunda sevdiği bir çizgi roman uyarlamasında oynamanın zevkini tatmak McMahon için gerçekten farklı bir deneyim olmuş. Başta şık, pahalı, stil sahibi bir zenginden, sadece gözlerini açıkta bırakan baştan aşağı çelik bir zırhın içinde pelerinli bir kötüye dönüşen Doktor Doom, Stan Lee'nin yarattığı en özgün ve farklı kötü karakter olarak tanımlanıyor.

Senaristlerden Michael France, çocukluğunda en sevdiği çizgi romanlardan biri olan Fantastik Dörtlü'yü metne dökerken, orijinal hikayedeki bazı noktaları değiştirmiş; örneğin Reed, Ben, Sue ve Johnny'nin bindiği uzay gemisini bir uzay istasyonuna çevirmiş. Sue' yu bilim kadını, Johnny'i de Ben Grimm gibi pilota dönüştürmüş; böylece birlikte uzay yolculuğuna çıkmaları için daha mantıklı bir neden oluşturmuş. Mark Frost ise Doom'u Sue'ya romantik duygular besleyen zengin bir sanayici olarak betimlemiş; özgün hikayedeki Latverya geçmişi gene varlığını korumuş. Zaten devam filmi için yapımcı ve senaristler son derece umutlu. Bakalım "X-Men", "The Hulk", "Spider-Man"den sonra bir Marvel klasiği daha filme dönüşürken neler kaybedip neler kazanacak? ■

Çizeri: Jack Kirby

Çizgi roman aleminin en yetenekli ve çalışkan kahramanı.

Müthiş ikilinin 1994'te dünyadan göçen üyesi. 1935'te partneri gibi henüz ilk gençlik çağlarının başında, Popeye'ın (Temel Reis) çizgi film projesinde çizmeye başladı. Joe Simon ile tanıştı ve birlikte yayınevlerine çizgi romanlar hazırlayıp sattılar. 1941'de Marvel ailesine vatansever "Captain America" maceralarıyla katıldılar. Ve Kirby, çizerlikte gerçek bir çığır açtı. Sarsıcı çizgileri, sinematografik tekniği ve abartılı aksiyon tarzıyla çizgi roman sanatının kurallarını bir daha yazdı. On sayılık "Captain America" denemesinden sonra rakip firma DC'ye geçen ikili, bu kez "Sandman", "Boy Commandos","Newsboy Legion" ve "Manhunter"ı çıkardı. II. Dünya Savaşı'ndan sonra süper kahramanlara olan ilgi azalınca, farklı türlerde üretmeye devam ettiler. Mesela romantik türde bir ilk olan "Young Romance Comics" ortaya çıktı. Arkasından suç, korku, western ve komik çizgi romanlar da geldi.

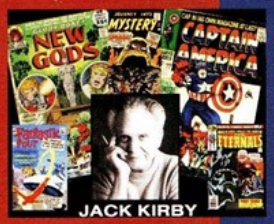

1954'te ortaklıkları bitti, Kirby Marvel'a geri döndü ve 1961 itibariyle "Fantastik Four" macerası başladı. Sadece FF değil, daha sonraki çok sayıda resimli romanda Kirby'nin emeği vardı: "Thor", "The Incredible Hulk", "Iron Man", "X-Men", "The Silver Surfer", "The Avengers", "Doctor Doom", "Galaktus", "Magneto", "The Inhumans" ve onların kayıp sehri "Attilan", "Daredevil"... Okuyucuların yoğun isteğiyle yeniden baslatılan "Captain America"yı da eklemek gerek tabii. Kirby sadece çizmiyor, Lee ile konsept ve karakterlerle ilgili yaratıcı fikirler de veriyordu; mesela "Silver Surfer"ı bir haberci olarak tasarladı, çünkü "Galactus" gibi çok güçlü bir kötünün yanında mutlaka bir haberci olmalıydı. Bu katkıları hep meyvelerini verdi, ama ikilinin de araları açılmaya basladı. Lee, Kirby'nin hızlı ve kaliteli işler çıkaran yeteneği karşısında bir noktada iktidar savaşı baslattı ve yönetici konumundan yararlanarak, Kirby'yi sadece çizerlikle sınırlamak istedi. Sonuçta 1970'lerin başında Kirby, yine DC'ye geçti ve bu kez "The Fourth World", "Mister Miracle", "OMAC", "Kamandi", "The Demon" ve bir kez daha "Sandman" yayınlandı.

Hayatı boyunca 25.000 sayfa çizim yapan bu büyük usta, bant karikatürler, Hollywood filmlerine illüstrasyonlar, tablolar da çizdi. Adına Kirby Ödülleri veriliyor.

gündem

"Tatlı Cadı"

Bewitched

Hem tatlı hem

1960'ların sevilen dizisi "TATLI CADI" (Bewitched), romantik komedilerdeki tecrübesiyle tanınan Nora Ephron'un yazıp yönettiği modern bir yorumla beyazperdeye uyarlandı. Bu yaza biraz sihir ve neşe katması umulan filmde Samantha'yı, dizinin yıldızı Elizabeth Montgomery'ye benzerliğiyle dikkat çeken Nicole Kidman canlandırıyor.

DERLEYEN: SENEM ERDİNE

Nicole Kidman, normal insanlar gibi bir hayat kurmak isteyen iyi huylu bir cadıyı, Will Ferrell ise kendini beğenmiş bir Hollywood aktörünü oynuyor.

postmodern

Yalnızca sevimli bir burun hareketiyle çözemeyeceği sorun, içinden çıkamayacağı iş bulunmayan, olağanüstü sihir yeteneğiyle çocukluk düşlerimize renk katan, bir zamanların ünlü televizyon kahramanı Samantha'yı hatırlarsınız. Amerika'da 1962 ile '74 yılları arasında devam eden ve zamanında bizim ekranlarımıza da konuk olan (bugünlerde Digitürk'ün RetroMax kanalında yeniden gösterilmeye başladı) ünlü diziyi seyredip de burnunu onun gibi oynatıp oynatamayacağını denemeyen olmamıştır herhalde. Genellikle pek başarılı bir sonuç alınamazdı. Oysa, dizinin yıldızı Elizabeth Montgomery'ye benzerliğiyle dikkat çeken ünlü oyuncu Nicole Kidman, bu ay gösterime girecek olan sinema uyarlamasındaki rolünü bu konudaki yeteneğine borçlu. Efekt numarası falan yok; Kidman gerçekten de burnunu tıpkı onun gibi oynatabiliyor. Aslına bakarsanız ünlü yıldız, Columbia Pictures'ın uzun zamandır beklettiği projelerden biri olan "Tatlı Cadı"nın bu yaz seyirci karşısına çıkmasının başlıca sebeplerinden birisi. Filmin yapım öyküsüne baktığımız zaman yapımcıları harekete geçirerek filmi bu yaz izlememizi sağlayan kişinin o olduğu anlaşılıyor. Küçük bir kızken o da diziye bayılırmış. "Sanırım sihir yapabilmesi hoşuma gidiyordu" diyor. "Ve sürekli yapmamak için kendisiyle savaşması. Sadece burnunu oynatarak bütün dileklerini gerçekleştirebilmek, küçük bir kız için çok güzel bir hayaldi." Son yıllarda nefes almadan çalışan ve dolayısıyla bir hayli sık karşımıza çıkmaya başlayan yıldız, bu yoğun temponun hayatında bir denge kurmakta zorlanmasından

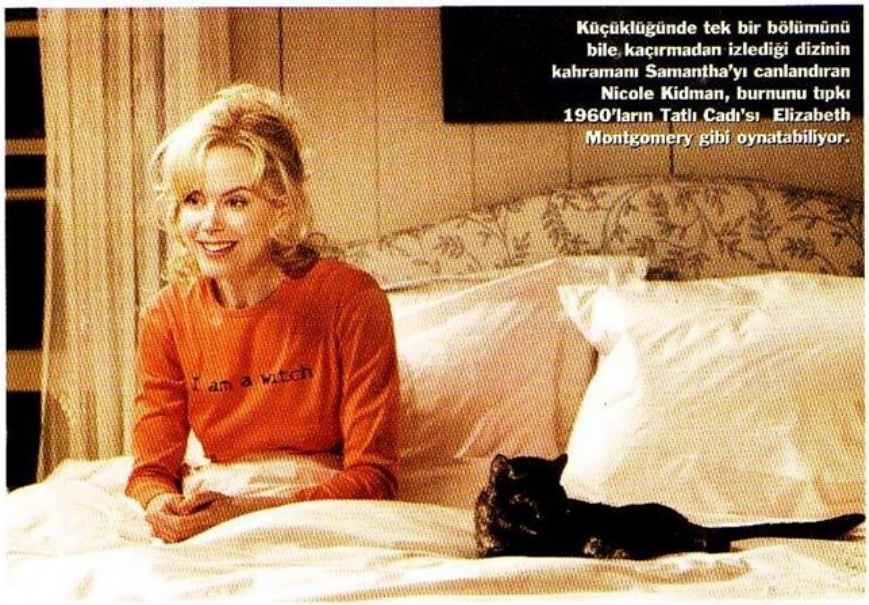

Küçüklüğünde tek bir bölümünü bile kaçırmadan izlediği dizinin kahramanı Samantha'yı canlandıran Nicole Kidman, burnunu tıpkı 1960'ların Tatlı Cadı'sı Elizabeth Montgomery gibi oynatabiliyor.

kaynaklandığını söylüyor. "Ya çok çalışıyorum ya hiç çalışmıyorum" diyor. "Bu öyle bir dönem ki filmlerim, aşk ilişkilerim oldu sanki. Bütün duygularımı canlandırdığım karakterlere aktarıyorum. Oysa hayatınızda o boşluğu dolduran bir şey varsa, iş o kadar ilginizi çekmiyor. Evliyken daha az çalışmamın sebebi de buydu. O zaman bir şekilde takılıyorsunuz sadece, ben de öyle yapıyordum. Oysa şimdi (işimi) çok daha fazla ciddiye alıyorum."

Arkadaşlarıyla birlikte olduğu bir akşam yemeğinde içlerinden birisi "Neden hala 'Tatlı Cadı'nın sinema versiyonu yapılmadı sanki" deyince, yukarıda söylediklerinden de anlaşılacağı üzere şu sıralarda bir dakika boş kalmaya tahammül edemeyen oyuncu, hemen ertesi gün projenin son durumunu öğrenmek üzere Sony Pictures'tan Amy Pascal'ı aramış. Yıllardır, orijinal bir fikir bulunamadığı için projeyi bekleten yapımcılar, Nicole Kidman'ın Samantha rolüyle ilgilendiğini öğrenince vakit geçirmeden filmi yeniden gündeme almışlar ve ünlü yıldıza sunulabilecek bir fikir geliştirmesi için romantik komediler konusundaki deneyimine ve yazarlık yeteneğine güvendikleri Nora Ephron'a başvurmuşlar. "Columbia Pictures'takiler bir gün aniden arayıp 'İmdat! Nicole Kidman'la bir toplantı yapmak üzere-

İsabel'in tatlı kaçık annesi Iris rolünde Shirley MacLaine'i izleyeceğiz.

"Aslında bir hayli eski moda bir televizyon dizisi olan 'Tatlı Cadı'nın bugün hala geçerliliğini koruyan tarafı bir erkekle bir kadın arasındaki güç dengesini ele alıyor olması." Nora Ephron

yiz, 'Tatlı Cadı'da rol almak istiyor ama elimizde senaryo yok. Yarın sabah 11'e kadar bir şeyler düşünmen lazım' dediklerinde ilk aklıma gelen Elizabeth Montgomery'nin burnuydu ve o burnun Kidman'ınkine ne kadar benzediği" diye anlatıyor o günü yönetmen. "Amy Pascal, bana Nicole Kidman'dan bahsetmeseydi bu kadar kısa sürede böyle bir fikir gelir miydi aklıma bilmiyorum. Ama şu burun meselesi benim için çok önemli bir başlangıç noktası oldu doğrusu. Sırf burnu Elizabeth Montgomery'ye çok benzediği için 'Tatlı Cadı'nın yeni bir televizyon uyarlamasında Samantha rolünü alan bir kadın karakteri yaratmak oradan aklıma geldi. Buradan yola çıkarak çok kısa sürede yeni ve modern bir hikaye geliştirdik."

"Sleepless in Seattle" ve "You've Got Mail/Mesajınız Var" gibi 90'lı yılların başarılı romantik komedilerinden bazılarına hem yazar hem de yönetmen olarak imza atan ve bu iki filmin yanısıra "When Harry Met Sally/Harry Sally'yle Tanışınca" filminin senaryosuyla da Oscar'a aday gösterilen Nora Ephron, "Tatlı Cadı"nın senaryosunu üç ay gibi kısa bir sürede, senaryo çalışmalarında zaman zaman kendisine eşlik eden kız kardeşi Delia Ephron'la birlikte yazmış. "Tatlı Cadı"nın sinema versiyonunun en dikkate değer taraflarından birisi Nora Ephron'un diziyi yeni oyuncularla olduğu gibi beyazperdeye taşımak yerine, dizideki hikayeyi ve karakterleri yeni ve daha modern bir hikayenin çıkış noktası olarak kullanmış olması gibi duruyor. Elizabeth Montgomery'nin canlandırdığı Samantha karakteri, kocasına göre üstün yeteneklere sahip olmasına rağmen en azından görünüşte her zaman ondan bir adım geride duran, zamanının büyük bölümünü ev işleriyle geçiren ve sihir yeteneğini genellikle ya günlük sorunları çözmekte ya da kocasının başını beladan kurtarmakta kullanan bir hayli klasik bir ev kadınıydı hatırlarsanız. Bu kez Nicole Kidman tarafından canlandırılan çok daha çağdaş bir kadınla karşılaşacağımız söyleniyor, ancak bunun yalnızca görüntüyü kurtaran yüzeysel bir değişiklik mi yoksa ciddi bir yorum farkı mı olduğunu filmi izleyince göreceğiz. Senaryo çalışmasına başlamadan önce dizinin birçok bölümünü yeniden seyreden yönetmen "Aslında bir hayli eski moda bir televizyon dizisi olan 'Tatlı Cadı'nın günümüzde hala geçerliliğini koruyan tarafı, bir erkekle bir kadın arasındaki güç dengesini ele alıyor olmasıydı" diyor. "Birçok bakımdan çekildiği dönemi yansıtıyordu. Mesela Samantha'nın bir mesleği yoktu ve yeteneklerini büyük oranda ev işleri için kullanırdı. Buna karşılık yine de temelde, aralarında çok güçlü bir bağ olan bir çiftin hikayesiydi."

Nora Ephron'un çıkış noktaları hakkında ipucu verecek bu açıklamalardan sonra lafı fazla uzatmadan yeni filmin hikayesini özetleyelim isterseniz. Isabel (Nicole Kidman), sihir yeteneğinden vazgeçip normal bir hayat sürme kararını hayata geçirmeye çalışan saf ve temiz yürekli bir cadıdır; Jack Wyatt (Will Ferrell) ise kariyerinde bir aşama kaydetmeyi kafasına koymuş, gözü yüksekte bir aktör. 1960'ların ünlü komedi dizisi "Tatlı Cadı"nın yeni uyarlaması tam aradığı projedir. Samantha'nın kocası Darrin rolüyle şöhret basamaklarını tırmanmayı ummaktadır. Isabel'le Jack, bir gün tesadüfen karşılaşırlar. Isabel'i çok çekici bulan ve hokka burnunun dizinin orijinal versiyonunda Samantha'yı canlandıran Elizabeth Montgomery'le ne kadar benzediğini hemen fark eden Jack, dizinin yeni uyarlamasında onunla birlikte rol alabileceğini düşünür. Aslında bir yandan da tanınmamış birisiyle birlikte kamera karşısına geçerek bütün dikkati kendi üzerine toplamak niyetindedir. Bu arada Isabel de Jack'ten etkilenmiştir. Birlikte bir yuva kurup sihirden uzak normal bir hayat süreceği erkeğin o olabileceğini düşünmeye başlayan genç kadın, süpürgesini bir kenara bırakır ve Samantha rolünü kabul eder. Ancak çok geçmeden dizideki varoluşunun Jack'in yıldız kişiliğine hizmet etmekten başka bir anlamı ol-

Yurt dışındaki eleştirilerine bakılırsa filmin en iyi tarafı usta işi oyunculukları.

madığını fark etmeye başlar. Hikaye bütünüyle Jack'in canlandırdığı karakter üzerine kurulmuştur. Isabel'in doğru dürüst bir repliği bile yoktur. Jack'in onu kullandığından iyice emin olunca süpürgesini bıraktığı yerden alır ve küçük burnunu intikam için oynatmaya başlar.

Başlangıçta nostalji duygusuyla ilgisini çeken projenin, Nora Ephron'un işin içine girmesi ve söz konusu senaryoyu ortaya koymasıyla birlikte kendisi için çok daha anlamlı bir hale geldiğini söyleyen Nicole Kidman, pek sık uğramadığı romantik komediler dünyasını türü iyi tanıyan ve çok seven bir yönetmenin rehberliğinde ziyaret etmiş olmaktan memnun görünüyor. "Herkes Elizabeth Montgomery'ye çok benzediğimi söylerdi" diyor. "Küçükken dizinin hemen her bölümünü izlemiştim. Ama Nora işin içine girdikten sonra proje benim için vazgeçilmez oldu. Bu iki yönlü, zekice kurgulanmış hikayeyi yavaş yavaş ortaya çıkarışını izlemek harikaydı."

Kidman, filmde başrolü komedyen olarak isim yapmış bir aktör olan Will Ferrell'la paylaşıyor. İlk bakışta tarz olarak pek uyumlu bir ikili gibi görünmeseler de Nora Ephron'un epey zaman ayırdığı uzun prova döneminde birbirlerine iyice alıştıkları ve hatta birlikte çok başarılı doğaçlama performanslar çıkardıkları söyleniyor. "Will Ferrell'ın doğaçlama konusundaki yeteneği meşhurdur biliyorsunuz" diyor yönetmen. "Bu yüzden çekimden önceki prova döneminde Nicole'le birbirlerine iyice alışmalarını ve birbirlerinin ritmini keşfetmelerini istedim. Sonuçta Nicole'ün de doğaçlama konusunda ne kadar yetenekli olduğu ortaya çıktı. Bu kısmen Will'in yanında rahat hissetmesinden kaynaklanıyordu, kısmen de canlandırdığı karakteri iyi tanımasından. Sonunda filme dahil ettiğimiz çok etkileyici doğaçlama performanslar yakaladık."

Nicole Kidman ve Will Ferrell'a, filmdeki performanslarıyla iyi eleştiriler alan güçlü bir oyuncu kadrosu eşlik ediyor. Isabel'in annesi Iris rolünde (filmin içindeki dizide o da Endora rolünü üstleniyor) Shirley MacLaine'i, çapkın baba Nigel Bigelow rolünde Michael Caine'i izleyeceğiz. Orijinal dizinin unutulmaz kahramanları olan Arthur Amca'yla Clara Teyze'yi, Steve Carrell ve Carole Shelley canlandırıyorlar. Jack Wyatt'ın menajeri rolünde Jason Schwartzman'ı izleyeceğiz. Kristin Chenoweth ve Heather Burns, Isabel'in yeni arkadaşlarını, David Alan Grier yeni "Tatlı Cadı" uyarlamasının yönetmenini, Stephen Colbert ile Jim Turner ise dizinin yazarlarını oynuyorlar.

"Tatlı Cadı"nın Amerika'daki gösteriminden önce devam filmlerine kesin gözüyle bakılıyordu. Hatta yönetmen Nora Ephron, bir röportajında henüz yeni bir hikaye düşünmediklerini, o yüzden her türlü öneriye açık olduklarını söyleyerek devam filmleriyle ilgili söylentileri doğruluyordu. Ancak Kuzey

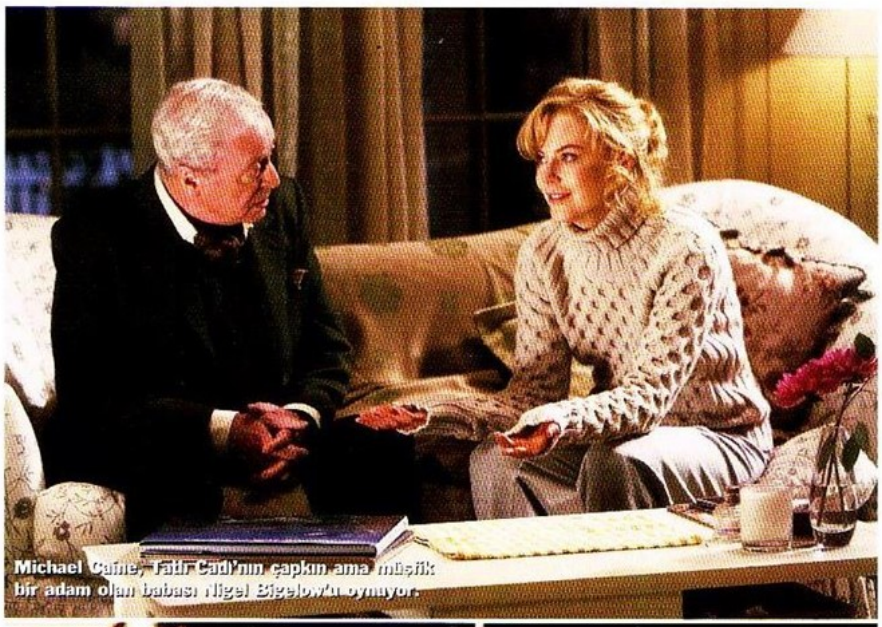

Michael Caine, Tatlı Cadı'nın çapkın ama müşfik bir adam olan babası Nigel Bigelow'u oynuyor.

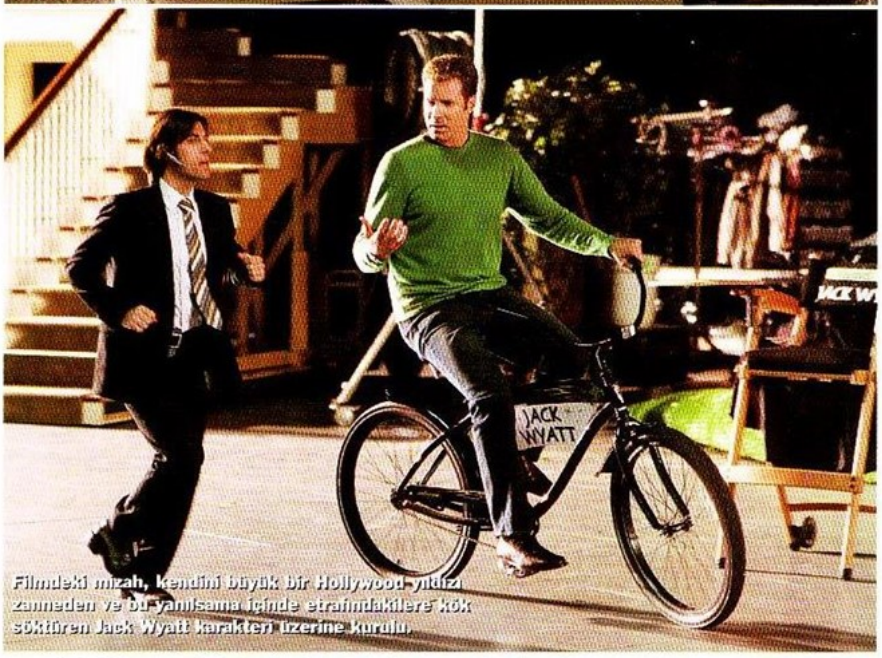

Filmdeki mizah, kendini büyük bir Hollywood yıldızı zanneden ve bu yanılsama içinde etrafındakilere kök söktüren Jack Wyatt karakteri üzerine kurulu.

Amerika'daki gösteriminin dördüncü haftasında 56 milyon dolar civarında gişe yapan film, gişede beklendiği kadar parlak bir sonuç vermemiş görünüyor. Eleştirmen görüşleriyse genel olarak pek olumlu sayılmaz. Bu koşullarda devam filmiyle ilgili projenin rafa kaldırılma ihtimali de yüksek görünüyor. Öyleyse birçoğumuzu tıpkı Nicole Kidman gibi bir nostaljiyle sinema salonlarına çekecek olan bu ayki sinema uyarlamasının tadını çıkarmakta fayda var. Başta Nicole Kidman ve Will Ferrell olmak üzere bütün oyuncuların performansları izlenmeye değer bulunuyor aslında. Buna karşılık iki başrol oyuncusu ayrı ayrı iyi performanslar sergilemiş olsalar da eleştirmenler, iki oyuncunun klasik tabirle iyi bir kimya ortaya koymadıkları görüşünde. Büyük oranda Will Ferrell'in canlandırdığı Jack Wyatt karakterinin sınır tanımayan egosundan kaynaklanan mizahın filmi bir hayli eğlenceli kıldığı ancak özellikle ikinci yarıda gücünü ve hedefini yitiren hikayeyi kurtarmaya yetmediği söyleniyor. Chicago Sun-Times'ın yazarı, ünlü eleştirmen Roger Ebert da aynı görüşte. "Will Ferrell ve Nicole Kidman eğlenceli ve komikler ama aynı sebeple aynı sona doğru ilerlemelerine izin vermeyen bir hikayenin içindeler" diyor ve şöyle devam ediyor eleştirisinde: 'Tatlı Cadı', insanı gülümseten, hatta yer yer güldüren ve sonuç olarak eğlendiren filmlerden aslında, ama komedi gücüyle seyirciyi alıp götüren sıkı bir film duygusu uyandırmıyor izleyicide. Ortada bir film yok; sadece bir film oluşturması umut edilen sahneler var." ■

"Charlie'nin Çikolata Fabrikası"

WILLY WONKA (Johnny Depp): Muazzam bir çikolota fabrikasının sahibidir. Aslında yıllar önce bir fabrikadan çok bir çocuğun hayal edebileceği en güzel masal diyarını yaratmış ve sonra da kendini buraya kapatıp dış dünyadan soyutlamıştır. Hem kendisini hem de fabrikasını insanlardan gizleyen bu eksantrik adamın kim olduğu ve hayatını neden şekerleme yapmaya adadığı meçhuldür. Günün birinde, ünlü fabrikasının kapılarını beş şanslı çocuğa açmaya karar verir.

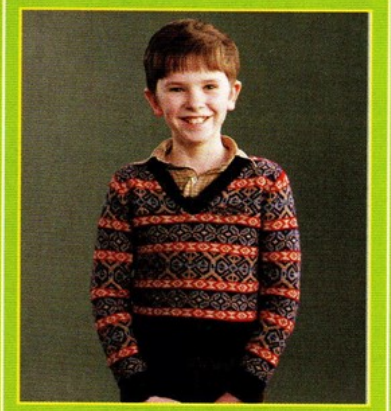

CHARLIE BUCKET (Freddie Highmore): Wonka'nın çikolata fabrikasının hemen yanıbaşındaki yıkık dökük bir evde yaşayan ve her akşam lahana çorbasına talim eden yoksul ama sevgi dolu bir ailenin iyi yürekli çocuğudur. Sık sık şekerleme alacak parası olmadığı için rüyalarını süsleyen fabrikayı görebilmesini sağlayacak altın bileti bulması çok zordur ama şansı yaver gider.

Çikolata tadında bir masal

Roald Dahl'ın ünlü çocuk klasiği "CHARLIE'NİN ÇİKOLATA FABRİKASI" (Charlie and the Chocolate Factory) "Burtonesk" bir masala dönüştü. Yazarın atmosfer yaratmak konusundaki ustalığını ve absürd mizah anlayışını paylaşan yönetmen Tim Burton, 1971 yapımı ilk uyarlamadan belki biraz daha karanlık ama tam da bu sebeple romanın ruhuna daha sadık bir uyarlama vaat ediyor; başrol oyuncusu Johnny Depp ise görüp göreceğimiz en eksantrik Willy Wonka olacak muhtemelen.

DERLEYEN: SENEM ERDİNE

"Charlie'nin Çikolata Fabrikası"

AUGUSTUS GLOOP (Philip Wiegratz): Charlie'yle birlikte fabrikaya giren kasabalı çocuklardan biri. Onun en büyük sorunu da nefsine hakim olamamak.

İyi bir masalda olması gereken her şey var "Charlie'nin Çikolota Fabrikası"nda; sıkı bir macera, biraz gizem, hatta biraz korku, mizah, ironi, hakkın yerini bulmasıyla birlikte adalet duygumuzu tatmin edip bizi huzura kavuşturan bir final ve en önemlisi de hayal gücümüzün sınırlarını zorlayarak bizi sıkıcı gerçeklikten koparıp uzaklara götüren, içinde kaybolmak istediğimiz güzel bir fantezi dünyası. Bu yüzden bütün iyi masallar gibi yalnızca çocukların değil yetişkinlerin de ilgisini çekiyor. Üstelik yıllar içinde eskimek bir yana, değer kazanıyor.

Roald Dahl'ın ilk kez 1964'te yayınlanan ünlü klasiği, yoksul ama sevgi dolu bir ailenin küçük oğlu Charlie'nin başından geçen olağanüstü maceranın hikayesidir biliyorsunuz. Charlie'nin her gün okula gidip gelirken önünden geçtiği, etrafa güzel kokular saçan çikolata fabrikası yıllar önce kapılarını kasaba halkına kapatmıştır. O günden sonra kimse ne fabrikanın esrarengiz sahibi Willy Wonka'yı ne de fabrikada çalışan birini görmüştür. Charlie, her gece dünyanın dört bir yanına çikolata ve şekerleme gönderen bu büyük fabrikanın içinde neler olabileceğini hayal ederek uykuya dalar. Günün birinde Willy Wonka, çikolata kutularının içinden çıkan altın biletleri bulan beş şanslı çocuğa fabrikanın kapılarını açacağını duyurur. Çikolataya verecek parası olmayan Charlie'nin bu biletlerden birini

Willy Wonka, saklı cennetinin kapılarını nihayet dış dünyaya açıyor. Gördükleri karşısında kendilerinden geçen misafirler, Wonka'nın asıl niyetinden henüz habersizler.

bulması neredeyse imkansızdır ama şansı yaver gider ve kasabalı dört çocukla birlikte Willy Wonka'nın davetlisi olarak fabrikayı gezmeye hak kazanır. Willy Wonka tuhaf görünümü ve alışılmadık davranışlarıyla güven telkin etmeyen, üstelik çocuklardan pek hoşlanmadığını açıkça belli eden tedirgin edici bir adamdır ama yıllardır gözlerden uzak tuttuğu fabrikası çocukların hayallerinde canlandırdıklarından da olağanüstü bir yer, gerçek olamayacak kadar güzel bir masal diyarıdır. Kendi icadı olan cam asansörü içinde fabrikanın istediği köşesine kolayca ulaşabilen Willy Wonka, karamela dağları, köpük köpük çikolata şelaleleri, naneli şekerden yemyeşil çimenleri, dallarından kirazlı lokumlar sarkan fundalıklarıyla şekerleme ve çikolatadan bir cennet yaratmıştır. Bu manzara karşısında kendinden geçen aç gözlü, şımarık, bencil ve ukala olan diğer çocuklar gezi sırasında esrarengiz bir şekilde birer birer ortadan kaybolmaya başlar. Geriye bir tek Charlie Bucket kalır. Willy Wonka, asıl sırrını yalnızca onunla paylaşacak ve esas ödül Charlie'nin olacaktır.

Daha önce 1971'te Mel Stuart'ın yönettiği "Willy Wonka and the Chocolate Factory" adlı müzikalde sinema seyircisiyle buluşan roman, yaklaşık 35 yıl sonra şimdi Tim Burton yönetmenliğinde yeniden beyazperdeye geliyor. Bu ay gösterime girecek filmde, fabrikanın çalışanları olan Umpa Lumpa'ların şarkı söyledikleri bölümler var ama önceki uyarlamanın aksine "Charlie and the Chocolate Factory" bir müzikal değil. Willy Wonka rolündeki performansı kariyerinde bir zirve olarak görülse de zaman zaman Wonka'yı kitaptakinden daha sevimli bir karaktere dönüştürdüğü öne sürülerek eleştirilen Gene Wilder'ın yerine Johnny Depp'i izleyeceğiz. Özellikle atmosfer yaratmak konusundaki ustalığı ve absürd mizah anlayışı bakımından ilk bakışta bile Roald Dahl'la çok benzer bir bakış açısını paylaştığı söylenebilecek olan Tim Burton ise ilk uyarlamadan daha karanlık ve ürkütücü ama tam da bu sebeple romanın ruhuna çok daha sadık bir uyarlama vaat ediyor. Bugüne kadar çektiği bütün filmlerde kendini gösteren masalsı anlatımı, ironik yaklaşımı, sınır tanımayan hayal gücü ve olağan dışı dünyaları perdeye aktarmak konusundaki ustalığıyla "Burtonesk" tanımının ortaya çıkmasına neden olacak denli sıradışı ve karakteristik bir sinema dili yaratan yönetmen, Roald Dahl'ın ünlü klasiğini sinemaya uyarlamayı düşündüğünüzde ilk aklınıza gelecek isimlerden birisi hiç şüphesiz. Yeni uyarlamanın yapımcıları da böyle düşünmüş olmalı. "Charlie"nin Çikolota Fabrikası"nı ikinci kez sinemaya uyarlamak Tim Burton'ın fikri değil. Bir süredir bu proje üzerinde çalışan stüdyo, yönetmene teklif götürmüş ve o da bir Roald Dahl hayranı olduğundan ve genel olarak sevilen bir film olmasına rağmen romanın yazarı Roald Dahl'ın hiç beğenmediği bilinen ilk uyarlama konusunda yazarla benzer duyguları paylaştığından yeni bir uyarlamanın iyi olacağını düşünerek teklifi kabul etmiş. Dolayısıyla film, Burton'ın her fırsatta dile getirdiği gibi ilk uyarlamayı değil romanın kendisini temel alıyor. Hatta filmin senaryosunu yazan John August, Tim Burton'ın isteği üzerine senaryonun ilk taslağını bitirmeden önce 1971 versiyonu uyarlamayı seyretmekten özellikle kaçınmış. Burton'ın önceki filmi "Big Fish"in de senaryosunu yazan August da küçüklüğünden beri sıkı bir Dahl hayranı. Romanı sinemaya uyarlama görevini üstlenmeyi büyük bir onur ve sorumluluk olarak görüyor bu yüzden. Tim Burton ve Johnny Depp'le sürekli bir iletişim halinde çalışan yazar, hikayenin zamandan ve mekandan bağımsız, farklı yorumlara açık yapısını koruduklarını ve Willy Wonka'nın neden bu kadar

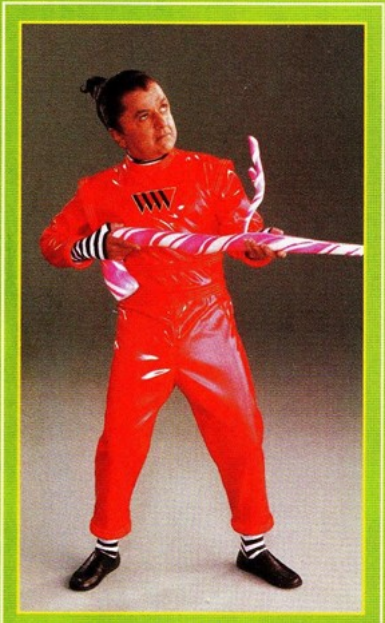

UMPA LUMPA'LAR (Deep Roy): Wonka'nın çikolata fabrikasının yegane işçi gücünü oluştururlar. Zorlu bir hayat sürdükleri uzak diyarlardaki memleketlerinden Wonka sayesinde kurtulmuslardır. Neşe içinde çalışıp en sevdikleri yiyecek olan kakao taneleriyle beslendikleri fabrikada çalışmaktan mutludurlar.

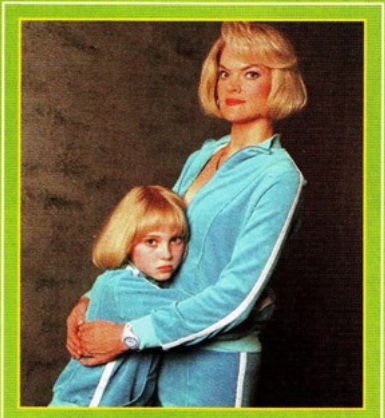

VIOLET BEAUREGARDE (Anna Sophia Robb): Sınır tanımayan rekabet duygusunu tatmin etmek için önüne gelen yarışmaya katılan ve halihazırda aralıksız sakız çiğneme dünya rekoru üzerinde çalışan hırslı bir kız. Violet, fabrika gezisine, bir anneden çok kızının sinir bozucu özgüvenini körükleyip duran bir menajer gibi davranan annesi **BAYAN BEAUREGARDE'la (Missi Pyle)** beraber katılır.

"Charlie'nin Çikolata Fabrikası"

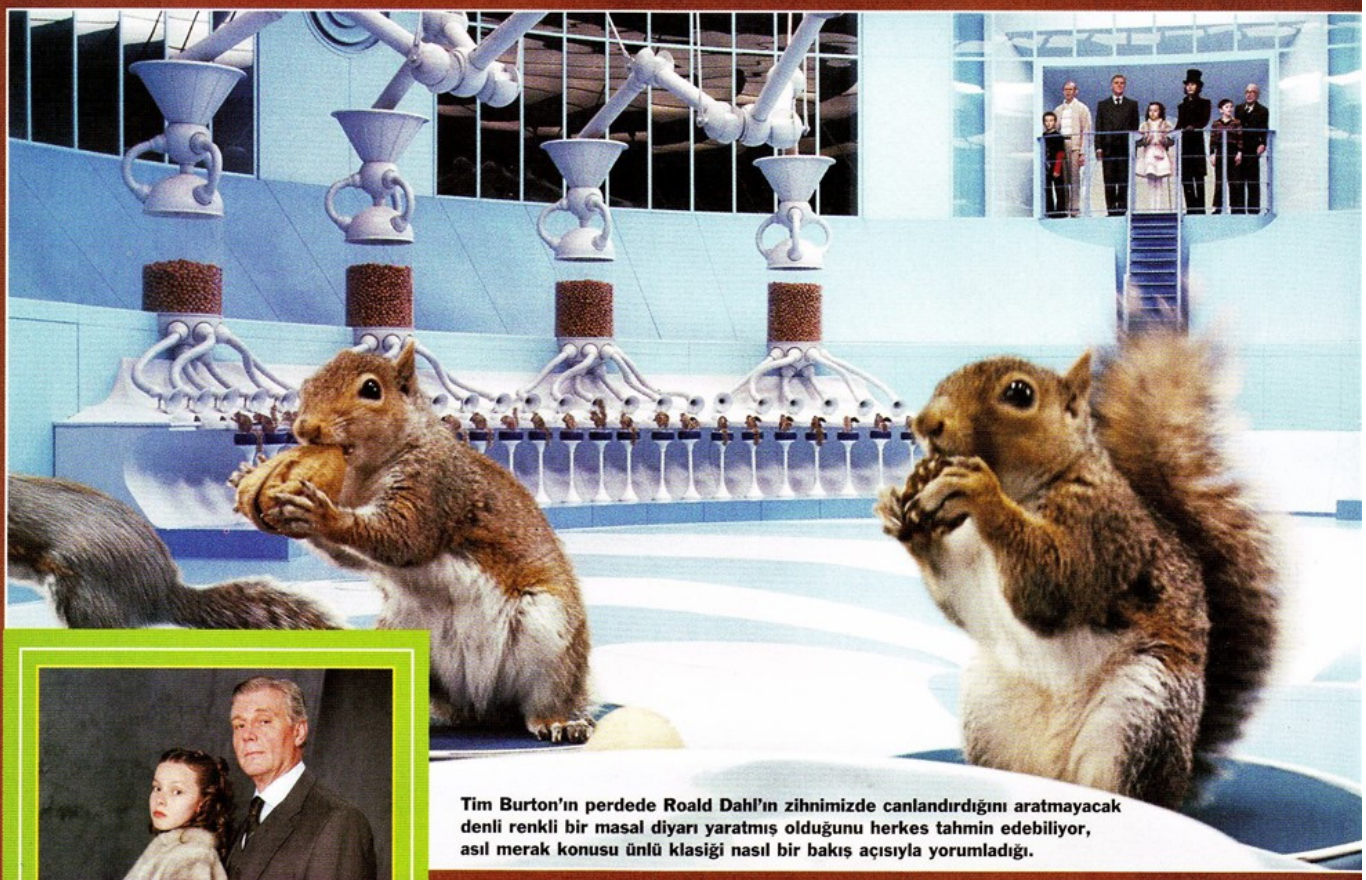

Tim Burton'ın perdede Roald Dahl'ın zihnimizde canlandırdığını aratmayacak denli renkli bir masal diyarı yaratmış olduğunu herkes tahmin edebiliyor, asıl merak konusu ünlü klasiği nasıl bir bakış açısıyla yorumladığı.

VERUCA SALT (Julia Winter): İflah olmaz bir şımarık, babası BAY SALT (James Fox) ise kızının her istediğini yaparak masum bir çocuğun nasıl bencil ve düşüncesiz bir canavara dönüştürüleceğini gösteren iyi bir örnektir.

tuhaf bir adam olduğunu açıklayan çocukluğuna ilişkin küçük hikayenin dışında büyük oranda romana sadık kaldıklarını söylüyor. Hayatta olsaydı Roald Dahl'ın da onaylayıp seveceği bir film ortaya çıkarmak isteyen stüdyo, yazarın eserleri üzerinde hak sahibi olan eşi Felicity Dahl'ı da yapım ekibine dahil ederek bir anlamda bunu garantilemiş. Daha önce 1996'da yine bir Roald Dahl uyarlaması olan "James and the Giant Peach"te Tim Burton'la birlikte çalışan Felicity Dahl, Burton'da eşinin benzersiz yaratıcı gücünün ve aykırı mizah anlayışının yansımalarını gördüğünü ve hayatta olsaydı birlikte çok iyi bir ekip olacaklarını düşünüyor. Bu yüzden stüdyonun yönetmen seçimini sonuna kadar desteklemiş. Ayrıca sonuçtan son derece memnun kaldığı söyleniyor.

Bugüne kadar hep iyi sonuçlar veren Tim Burton, Johnny Depp ortaklığının bu filmde tekrarlanıyor olması beklentimizi yükselten etkenlerden biri kuşkusuz. Burton'ın "Jön görünümünde bir karakter oyuncusu" olarak tanımladığı aktör, en iyi ve en sıradışı performanslarından bazılarını Burton filmlerinde sergiledi ne de olsa. Çevresindekilerle iletişim kurmasını neredeyse imkansız hale getiren makas biçimindeki elleri yüzünden toplum dışına itilmiş bir karakterin hüznünü ("Edward Scissorhands/Makas Eller"), dünyanın en kötü yönetmeni damgasını yemesine rağmen istediği filmi çekmek için direnen bir yönetmenin azmini ("Ed Wood") ya da metafiziğe prim vermeyen işinin ehli bir dedektifin bir cinayeti çözmek için geldiği kasabada karşılaştığı doğaüstü olaylar karşısında yaşadığı şaşkınlığı ("Sleepy Hollow") o kadar büyük bir doğallıkla perdeye yansıtmıştı ki bütün bu karakterler onunla bütünleşmiş halde yerleşti hafızalarımıza. Hepsi de şu ya da bu biçimde toplum dışına itilmiş, dışlanmış karakterlerdi, tıpkı Willy Wonka gibi. Aşırı baskıcı bir babanın otoritesi altında travmatik bir çocukluk geçirmiş, günün birinde kendisine çocukluğunda yasaklanmış şekerlemeler ve çikolatalarla dolu gizli bir cennet yaratmış ve kendini buraya hapsetmiş tuhaf bir adam Willy Wonka. Toplum onu değilse de o kendini toplum dışına itmiş. Bu bakımdan tam Johnny Depp'in kalemi bir karakter. Yıllar içinde iyice yalnızlığa alışmış, tuhaf alışkanlıklar geliştirmiş. O yüzden 15 yıl sonra fabrikasının kapılarını yeniden halka açmaya karar verdiğinde yeniden insanlarla karşı-

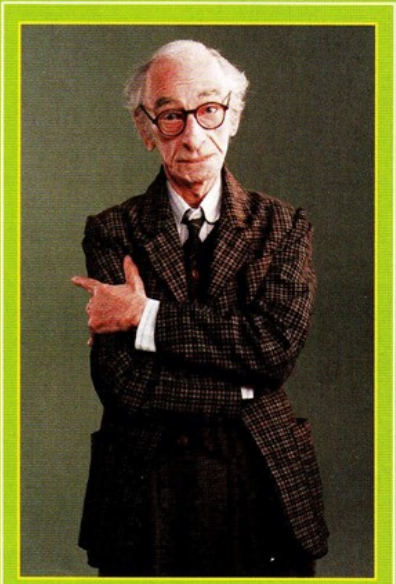

JOE BUCKET (David Kelly): Charlie'nin büyükbabası. Kapıları halka kapatılmadan önce orada çalıştığı için fabrika hakkında bir seyler bilen pek az insandan biri olan bu yaşlı ve hasta adam, Charlie'nin velisi olarak onunla birlikte fabrikaya girmesi söz konusu olunca yeniden hayata döner.

"Yetişkinler çocuk olmanın nasıl bir şey olduğunu unutuyorlar."

Aşağıda "Charlie'nin Çikolota Fabrikası", baş karakteri Willy Wonka, Johnny Depp, Roald Dahl ve çocukluk travmaları üzerine konuşan TIM BURTON bugünlerde bir çocuk filmi çekme olasılığının porno çekme olasılığından daha az olduğunu söylüyor.

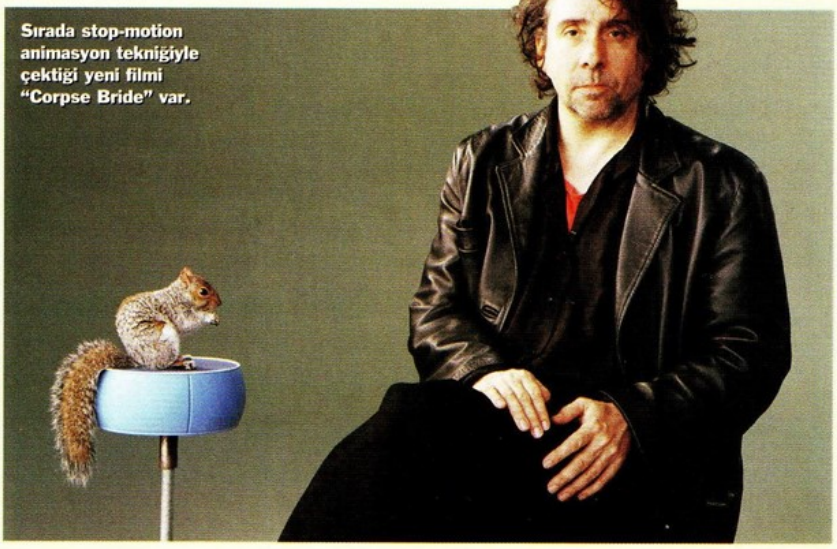

Sırada stop-motion animasyon tekniğiyle çektiği yeni filmi "Corpse Bride" var.

Willy Wonka'nın derdi babasıyla. Zaten, önceki filminiz "Big Fish"te de olduğu gibi, sık sık babasıyla sorunu olan karakterlerle karşılaşıyoruz filmlerinizde. Çocukluğunuzda ebeveynleriniz tarafınızdan bir odada kilitli tutulmuş olmanızla bir ilgisi var mı bunun?
Evet bazı sorunlarım var. Bunu fark edecek kadar tanıdınız artık beni, öyle değil mi? Annemle babam öldü, onun için beni neden odaya kapattıklarını hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz. Kaçmamı istemedikleri içindi herhalde. Bilmiyorum. Ama hayır... bu tür meselelerinizi çektiğiniz filmlerde çözmeye çalıştığınız zaman bunun mümkün olmadığını görüyorsunuz. Bu tür travmatik deneyimler sonsuza kadar sizinle kalıyor ve tekrar tekrar ortaya çıkıp kendilerini hissettiriyorlar.

Sizin Willy Wonka'nızla Michael Jackson arasında benzerlik görenler olabilir. Siz böyle bir şey düşündünüz mü?
Hayır, bu aklımızdan bile geçmedi. Böyle bir bağ kurmam mümkün değil çünkü ikisi çok farklı tipler. Michael Jackson çocukları sever, Willy Wonka ise onları görmeye bile tahammül edemiyor. Bir kere bence sırf bu bile çok büyük bir fark. Her ikisinin de sorunlu tipler olduğu söylenebilir belki ama ne olmuş yani, hepimizin sorunları var.

Willy Wonka karakterinin geçmişine ilişkin olarak romanda yer almayan bir hikaye yaratmanızın sebebi neydi?
Willy Wonka çok eksantrik bir karakter ve romanda da gayet iyi duruyor ama filmde neden bu kadar tuhaf davrandığını açıklamak istiyor insan. Neden böyle biri olduğunu anlatmak iyi olur diye düşündük çünkü öbür türlü yalnızca tuhaf bir adam olacaktı. İnsanın babası bir dişçiyse ve Christopher Lee'yse birtakım travmatik deneyimler yaşamış olmasını anlamak daha kolay.

Gene Wilder'ın Willy Wonka'sı hakkında ne düşünüyorsunuz?
Bence harikaydı; yani harika bir iş çıkarmıştı. Ama biz... yani prodüksiyondaki hiç kimse onu geçmeye ya da ona bakarak bir şey yapmaya çalışmadı. Bizim hedefimiz, -Willy Wonka'nın geçmişine ilişkin o küçük hikaye hariç- kitaba daha sadık bir film çekmekti sanırım.

Uyarlamanızın kitaptan daha karanlık olduğu söylenebilir mi?
Hayır, çünkü, yani dönüp kitaba baktığınız zaman bizim bir bakıma daha da aydınlık olduğumuz söylenebilir. Kitabı okuduğunuzda daha travmatik, daha korkunç bir şeyle karşılaşıyorsunuz aslında ama yine de bu bir çocuk klasiği. Galiba yetişkinler bazen çocuk olmanın nasıl bir şey olduğunu unutuyorlar. Dahl, çocukluğun daha tedirgin edici yönlerini ele almış. Kitabı sevmemin sebebi de bu ve zaten bence kitap bu yüzden bir klasik.

Dahl'ın dünyasını olduğu gibi perdeye yansıtmamak gibi bir zorunluluk duydunuz mu?
Her şey kendiliğinden oldu, bunun için özel bir çaba sarf etmedim, roman gözümüzün önünde zaten ama Dahl'ın romanlarının en müthiş tarafı birçok şeyi yoruma açık bırakması. O yüzden kendimizi tamamen özgür hissettik. Bucket'ların evinin, kasabanın ve fabrikanın görünümünü tasarlarken hiçbir şekilde sınırlandırılmış hissetmedik.

Sizce Willy Wonka filmde kötü adam olarak mı çıkıyor karşımıza?
Hayır, bence yalnızca duygusal olarak baskı altında tutulmuş, duygusal gelişimi engellenmiş bir adam. Travma geçiren insanlar kendilerini dışarıya kapatabilirler biliyorsunuz. Ayrıca yine bununla bağlantı olarak, hayatın bir alanında resmen dahi olmalarına rağmen diğer alanlarında, özellikle sosyal alanda, çok yetersiz kalan insanlar tanıdım ben. Bütün bunların bir karışımı olarak düşünebiliriz Willy Wonka'yı.

Bu role başka birini düşündüğünüz oldu mu?
Hayır ve hayatımda ilk defa birilerini ikna etmek zorunda kalmadım. Daha ben ağzımı açmadan onlar "Johnny Depp'e ne dersin?" dediler. Ben de hemen "Tamam, madem bu kadar ısrar ediyorsunuz, kabul" dedim tabii.

"Charlie'nin Çikolata Fabrikası" başarılı olursa bir başka Dahl romanını, mesela "Büyük Cam Asansör"ü uyarlamak ister misiniz?
Hayır. Ve, evet, bu konuda bana güvenebilirsiniz.

Romanla aranızda özel bir bağ olduğunu düşünüyor musunuz?
Hayır, benim çekmemin tamamen zamanlama meselesi olduğunu düşünüyorum. Bu proje bir süredir ortalıktaydı ve stüdyo yönetmenliğini bana teklif etti çünkü benim ilgimi çekecek bir proje gibi görünüyordu. Bir filmi kimin nasıl çektiğini bazen tamamen zamanlama ve kader belirliyor.

Johnny Depp sizce de çok sıradışı bir aktör değil mi?
Başrol oyuncusu görünümünde bir karakter oyuncusu çünkü. Her rolü canlandırmaya hazır. Bir başrol oyuncusundan çok Lon Cheney'e benziyor. Dönüşüm geçirmek istiyor, farklı filmlerde farklı karakterlere bürünmek istiyor. Her role - hatta kadın rollerine bile- hiç korkmadan düşünebileceğiniz bir aktör. Hepsini yapabilir.

Bir çocuk kitabını uyarlamanızın kısa süre önce çocuk sahibi olmuş olmanızla bir ilgisi var mı?
Bununla hiçbir ilgisi olmadığını düşünüyorum. Birdenbire Teletubbies ya da Wiggles filmleri çekmeye başlayacak değilim. Baba olmanın sinemaya bakışımı değiştirdiğini sanmıyorum, aslında şu anda çocuk filmleri yerine başka şeyler, mesela porno filmler çekmeye daha eğilimliyim.

Tim Burton'ın çektiği bir porno nasıl olurdu acaba?
Ben yalnızca G sınıfı (Amerikan sansür kurulunun sınıflandırmasına göre, küfür, cinsellik ve şiddet içermeyen, çoluk çocuk izlenebilecek filmler) porno filmler çekerdim.

Bu fabrikanın ürettikleri başka...

Tüm zamanların en popüler ve en sevilen çocuk kitaplarından birisi olan ROALD DAHL'un "ÇARLİ'NİN ÇİKOLATA FABRİKASI"nı yeniden okuduğumuzda karşımızda çocukluk yıllarında algıladığımızdan çok farklı bir metin bulduk. Bakalım romanın esasında kapitalist sistemi idealize eden bir sınıf atlama hikâyesi olduğu konusunda bize katılacak mısınız? ENGİN ERTAN

Son kırk yıl içerisinde doğmuş pek çok kişinin çocukken en azından bir kez okuduğu, hayal gücü ve hatırası zihne çakılan, "tadı damakta kalan" bir romandır Roald Dahl'un "Çarli'nin Çikolata Fabrikası" veya orijinal ismiyle "Charlie and the Chocolate Factory". İlk olarak 1964 yılında ABD'de yayımlanan roman, o zamandan beri en çok satılan, en çok okunan ve dolayısıyla en tanınan çocuk kitaplarından birisi. Tim Burton'ın merakla beklenen uyarlaması öncesinde, 1971 yılında Mel Stuart tarafından "Willy Wonka & the Chocolate Factory" adıyla sinemaya uyarlanmış olması bir yana, popüler kültüre çeşitli etkileri de gözden kaçacak gibi değil. Örneğin "Seether" isimli single'ları ile parlak bir çıkış yapan, ancak sonra balon gibi sönen, '90'ların grunge gruplarından Veruca Salt, ismini bu romandaki karakterlerden birisinden almıştı (hani şu gördüğü her şeye sahip olmak isteyen, şımarık kız çocuğu). Kolay kolay akıldan çıkmayacak şekilde tasvir edilen çikolata fabrikasının sahibi Willy Wonka ise sonraları soyadıyla bir abur cubur firmasına isim verdi.

"Çarli'nin Çikolata Fabrikası"nı bu derece vazgeçilmez, aradan geçen yıllara rağmen hâlâ taze ve etkileyici kılan unsur kuşkusuz yazarı Dahl'un hayal gücü. Sayısız ünlü çocuk kitabına imza atan ("Çarli'nin Büyük Cam Asansörü", "James ve Dev Şeftali", "The BFG", "The Witches", vb.) yazarın, yetişkinlere hitaben yazdığı ve ekseriyetle cinsellik etrafında şekillenen pek çok öyküsü ve romanı da mevcut. Dahl'u ayrıcalıklı kılan, hayal gücünü öykü ve romanlarında sınırsız şekilde kullanmasına kapı açan en önemli unsurlardan birisi de bu belki. Farklı yaş grupları için, farklı tarzlarda kaleme aldığı eserlerin sıradan bir zihinden çıkmalarını beklemek de yanlış olurdu.

Geçtiğimiz yüzyılın başında Norveç'ten İngiltere'ye göç eden bir ailenin oğlu olan Roald Dahl, 1916 yılında Galler'de doğmuş. Önce bir katolik okulunda, daha sonraysa yazılı olmayan hayli sert kuralların geçerli olduğu yatılı bir erkek lisesinde eğitim gören Dahl, ilk gençlik yıllarında bu okullarda yaşadığı tatsız deneyimleri daha sonra romanlarına aktarmakta sakınca görmemiş. Aslında "Çarli'nin Çikolata Fabrikası"nı yazma fikri de bu dönemden kalma anılarına dayanmakta. O yıllarda sınıf arkadaşlarıyla beraber Cadbury'nin yeni ürünlerini test etmesi talep edilen Dahl, hep kendi çikolata formülünü geliştirmeyi ve bunu Bay Cadbury'ye bizzat sunmayı hayal edermiş. Okulu bitirdikten sonraysa yazarlıktan ziyade, yeni maceralara kapı açabilecek bir işe başvurmuş ve Shell firmasının Doğu Afrika temsilcilerinden birisi olarak yolculuklara başlamış. Ancak II. Dünya Savaşı ile beraber çoğu İngiliz erkek gibi Dahl da göreve çağrılmış ve pilot olarak orduya katılmış. Hem uzun boyunun uçaklara sığmakta sebep olduğu dezavantaj, hem de 1940 yılında Libya'da yaşadığı bir uçak kazası Kraliyet Hava Kuvvetleri günlerini sona erdirmiş. İngiltere'de yüksek mevkiden edindiği tanıdıkları ise pilotluk görevi ertesinde yolunun bir atâşe olarak ABD'ye düşmesini sağlamış. Dahl'un yazarlık serüveni de okyanusun öbür yakasında başlamış zaten. 1990 yılında hayata veda edinceye kadar da devam etmiş.

İlginç ve maceralı bir yaşam öyküsüne sahip olan yazarın romanlarının çeşitli tartışmalara neden olması da hiç şaşırtıcı değil. Yetişkinlere yönelik eserleri genellikle içerdikleri yoğun cinsellik nedeniyle bazı kesimleri rahatsız ederken, çocuk kitapları da yer yer fazla karanlık olmaları nedeniyle eleştirilebiliyorlar. Dahl'un çocuklar için yazdığı romanlarında kimi anlarda karanlık yönünü serbest bıraktığı (örneğin "Çarli'nin Çikolata Fabrikası"nda Umpa-Lumpaların söyledikleri, yer yer şiddet dozu bir hayli yüksek tasvirlerden beslenen sözlere sahip şarkıları hatırlayın; sürekli sakız çiğneme saplantısı nedeniyle gece uykusunda dilini ısırıp ikiye bölen kadın veya televizyon izlerken göz bebekleri yere düşen insanlar gibi) reddedilemeyecek bir gerçek. Ancak söz konusu "Çarli'nin Çikolata Fabrikası" olduğunda üzerine tartışmaya değecek bir konu daha var; bu romanın nasıl analiz edileceği... Yüzeyde bakarsak karşımızda, misal kitap okumanın televizyon izlemekten daha yararlı ve hayal gücüne daha fazla katkıda bulunan bir alışkanlık olduğunu savunan, temeldeyse iyi huylu, açgözlü olmayan, uslu ve terbiyeli çocukların hayatta kazanacaklarına dair mesaj veren bir masal var. Ancak aynı mesajı farklı bir bağlamda ele alırsak, açlıktan ölmek üzere bir işçi ailesinin çocuğu olan Charlie, kendisine verilenden fazlasını talep etmediği, ses çıkartmadığı, isyan etmediği ve uslu durduğu için kapitalist sistemin elince ödüllendirilen ve sınıf atlayan bir kahraman. Açıkçası midesine haşlanmış patates, ekmek ve lahana çorbası dışında bir şey girmeyen Charlie'nin, hayatta özlemini çektiği ve hayalini kurduğu tek şeyin bir lüks tüketim maddesi, yani çikolata olması da ilginç. Başka bir deyişle, küçücük bir evde ebeveynleri ve her iki taraftan büyük anne ve babalarıyla (toplam yedi kişi), kışları soğuktan titreyerek, ekseriyetle aç şekilde yaşayan Charlie'nin, Willy Wonka'nın fabrikasıyla elde ettiği maddeden alınan zevkten başka bir şey değil (zaten Wonka'nın hayal gücünü zorlayan ve her tarafından çikolata fışkıran "Disneyland" benzeri fabrikası yarattığı baş dönmesiyle tam da hazda bir aşırılık durumunu, zevkten dolayı yaşanan kendinden geçmeyi çağrıştırıyor). Bu durumda Dahl'un romanı pekâlâ materyalist değerleri savunan bir hâl almıyor mu?

Willy Wonka karakterinden ise ayrıca bahsetmek gerekiyor. Romanda eksantrik, ilginç, hatta tüm garipliğine rağmen yer yer sevilesi (ne de olsa Charlie ve ailesini finalde yoksulluktan o kurtarıyor) bir karakter olarak çizilen Wonka, esasında eksiksiz bir kapitalist canavar. Her şeyden önce Wonka'nın çocuksu tarafı, kapitalist sistemin öngördüğü bencilliği müthiş şekilde destekleyen bir unsur. Kendisi için dünyadaki hiçbir şey ve hiçbir insan ne fabrikasından, ne orada ürettiği yeni çikolata ve şekerlerden, ne de tüm bu işlemlerden aldığı keyiften daha önemli değil. Örneğin üreteceği ve ününe ün katacak özel bir sakızla tüm yemek endüstrisini çöpe atmanın hayalini kurabiliyor. Bunun sonucunda issiz kalacak insanlarsa umurunda değil. Yeter ki herkes onun ürünlerini alsın. Formüllerinin çalınmamasına dair titizliğiyse tüm işçilerini kapı önüne koymak ve kendini dış dünyaya kapamakla sonuçlanabilecek kadar hayati Wonka için. Peki kapı önüne koyduğu işçilerin yerine kim çalışıyor Wonka'nın fabrikasında? Romanın ilk yarısında bir gizem olarak korunan bu sorunun, fabrikadaki tur esnasında açıklanan cevabı yüz kızartacak düzeyde. Lumpa ülkesinde yaşayan yerlileri, Umpa-Lumpaları fabrikasında çalışmak üzere getirişini şöyle anlatıyor Wonka kitapta; "... Böylece Umpa-Lumpa kabilesindeki her kadını, erkeği ve çocuğu gemiye koyup buraya getirdim. Çok kolay oldu bu. Hepsini üstlerine delik açtığım tahta sandıklara koydum, böylece güven içinde geldiler. Hepsi de çok iyi birer işçi." (ufak bir not; romanın orijinal İngilizce metninde "getirmek" değil, "bir şeyi veya bir kişiyi gizlice bir yere sokmak" anlamındaki "smuggle" fiili kullanılıyor). Buna günümüzde "modernize edilmiş kölelik" veya daha yaygın bir tabirle "kaçak işçi çalıştırmak" diyoruz. İşin esas can sıkıcı tarafıysa romanda bu emek sömürüsünün neredeyse idealize edilmesi. Zira Wonka ısrarla Umpa-Lumpalara

büyük bir iyilik yaptığından dem vuruyor. Her ne hikmetse Umpa-Lumpalar da "balta girmemiş ormanlarla dolu, korkunç bir yer" olarak tasvir edilen ülkelerini hiç özlemiyorlar. Dış dünyayla hiçbir bağlantılarının olmaması, yabancılaşmış şekilde sadece Wonka'nın fabrikasında yaşamaları ve sabah akşam demeden aralıksız çalışmaları, hatta bazılarının Wonka'nın çılgın deneyleri esnasında hayatlarını kaybetmeleri umurlarında değil. Sürekli şarkı söylüyorlar, gülüyorlar ve çok mutlular. Çalışmalarının karşılığıysa parayla değil, hayatta en sevdikleri şey olan ama ülkelerinde pek bulamadıkları kahve çekirdeğiyle ödeniyor. Ne de olsa dışarı çıkamadıkları için paraya ihtiyaçları yok. Wonka'da bolca bulunan kahve çekirdeğiyle besleniyor ve kendi ürettiklerini bile tam anlamıyla tüketemiyor, faydasını göremiyorlar.

Açıkçası romanı çocuk yaşta okuduğunda insanın aklına bu tarz sorular takılmıyor elbette. Daha ziyade Dahl'un üstün hayal gücüne ve anlatımına kapılıp gidiyor insan. Ancak yetişkin birisinin "Çarli'nin Çikolata Fabrikası"nı okuyup, bu noktalara takılmaması bizce neredeyse imkânsız. Belki tüm bunları komik ve yersiz bulacak, "alt tarafı bir çocuk kitabı, abarttınız ama" diyecek, hatta belki de bize kızacaksınız. Fakat "Çarli'nin Çikolata Fabrikası"nı böyle bir düzlemde yorumlarken yalnız değiliz. Örneğin bu satırları kaleme alırken yaptığımız ufak bir araştırma, yolumuzu Million Dead isimli bir grubun "Charlie and the Propaganda Myth Machine" isimli şarkısına çıkarttı. Grubun Willy Wonka'yı "neo-liberalizm için bir poster oğlanı" şeklinde tanımlamasına katılmamak mümkün değilken, aklımıza başka sorular geldi. Acaba Charlie yaşamının geri kalanını Wonka'nın fabrikasında geçirirken okula devam edecek mi? Yoksa hayatı Wonka'dan mı öğrenecek? Ailesinin en parasız olduğu dönemde, açlıktan kıvrandıkları zamanlarda bile ebeveynleri veya büyük anne ve babalarından bir lokma fazla yemeyi reddeden bu çocuk büyüyünce nasıl bir insan olacak? Mesela fabrikayı devraldığında Umpa-Lumpaları aynı şekilde çalıştırmaya devam edecek mi? Dahl daha sonra bir devam romanı olarak "Çarli'nin Büyük Cam Asansörü"nü kaleme almıştı. Belki üçüncü veya dördüncü romana sıra gelseydi bu sorularımızın cevaplarını alabilecektik. Hâl böyleyken, çocukluğumuzun favori romanlarından birisinin anısına biraz ihanet etmiş olsak bile, Burton'ın vizyonu ve Depp'in Wonka kompozisyonunun nasıl bir sonuç vereceğini bizler de merakla bekliyoruz. Yönetmenin romana sadık kaldığı söyleniyor ancak kendimizi her türlü sürprize hazırlamamızda fayda var. Zira tüm söylediklerimiz üzerine, Depp'in performansı için esin kaynakları arasında geçtiğimiz yüzyılın en büyük "girişimci"lerinden birisi olan Howard Hughes'u göstermesini ekleyince, sanki romanı benzer şekilde yorumlamış olabilirler gibi geliyor.

Charlie rolündeki Freddie Highmore'u daha önce "Finding Neverland"de izlemiştik.

laşacak olmanın tedirginliği var üzerinde. Daha ilk bakışta herkesin ona çok yakıştırdığı bu çelişkilerle dolu, sorunlu adamı perdede de en az romandaki kadar eksantrik ve esrarengiz kılması beklenen aktörün Willy Wonka'yı yorumlarken aykırı rock müzisyeni Marilyn Manson'dan esinlendiği söyleniyor. "İnsanların önünde resmen rol yapıyor çünkü içten içe onlarla kurduğu yakınlıktan büyük bir tedirginlik duyuyor. Galiba mikrop fobisi var, o yüzden eldiven kullanıyor ve sanki bir de bu eldivenleri tamamlayan bir maske taşıyor yüzünde. Gezi sırasında hiç de iyi rol yapamıyor aslında, sürekli elindeki kağıtlardan okuduğunu görüyoruz. Bu insanlarla vakit geçirmeyi hiç istemiyor ve ilk andan itibaren yüzündeki gülümsemeyi korumak için büyük bir mücadele veriyor bence ama aynı zamanda dikkatleri üzerine çekmekten ve icatlarını insanlara gösterip alkışlanmaktan çocuksu bir heyecan duyuyor."

Gerçek çikolata olmasa da tonlarca yenilebilir malzeme kullanarak çikolata ve şekerleme dolu rengarenk setler kuran Tim Burton, özellikle çocuk oyuncularının kendilerini gerçek bir çikolata cennetinde hissedebilmeleri için filmin büyük bölümünü 360 derecelik setlerde çekmiş. "Mekanların tasarımında mümkün olduğunca kitaba sadık kalmaya çalıştım" diyor. "Yine de yoruma açık bir çok şey vardı ki böyle bir uyarlama yapmanın en iyi taraflarından biri de bu zaten. Filmdeki her oda tasarım konusunda kendine özgü bir tat ve değişik olasılıklar sunuyordu. Mavi ya da yeşil ekranlı efekt çekimleri kullanmak yerine setlerin büyük bölümünü inşa etmeyi ve bir çoğunu 360 derecelik setler olarak kurmayı tercih ettik."

Tim Burton gibi bir masal ustasının sihirli dokunuşuyla daha da renkli ve gözalıcı bir havaya büründüğünü tahmin ettiğimiz Roald Dahl'ın dünyası seyircisini bekliyor artık. İçinizdeki çocuk hala hayattaysa bu olağanüstü fantezi dünyası sizin de ilginizi çekecektir. Zaten Tim Burton'a sorarsanız ne romanın ne de filmin sadece çocuklara hitap ettiğini düşünmek büyük bir yanılgı. "Çocukken, ilk okuduğumda bile romanın okurunu hiç de küçümsemeyen bir yetişkinin elinden çıktığını düşünmüştüm" diyor yönetmen. "Her yaşta yeniden okunabilir ve yeni şeyler çıkartılabilir. Her anında okuru tahmin yürütmeye zorlayan, son derece özgün, yaratıcı ve sıra dışı bir roman olduğunu düşünürüm. Biz de filmle seyircide benzer düşünceler uyandırmaya çalıştık." ■

MIKE TEAVEE (Jordan Fry):
Wonka'nın fabrikasına girmeye hak kazanan çocuklardan biri. Ukala bir oyun müptelası.

"Ölüler Ülkesi"

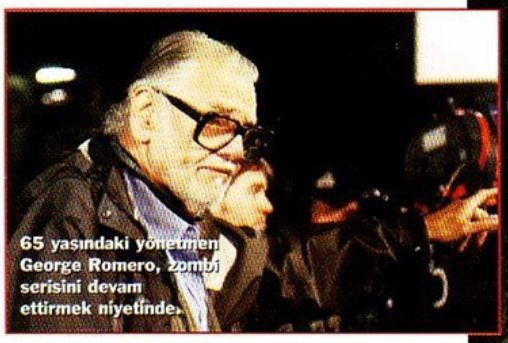

65 yaşındaki yönetmen George Romero, zombi serisini devam ettirmek niyetinde.

20 yıl aradan sonra unutulmaz zombi serisini devam ettiren dördüncü bir filmle geri dönen George Romero, yurtdışında iyi eleştiriler alan "ÖLÜLER ÜLKESİ"nde (Land of the Dead) 11 Eylül sonrasında içine kapanıp sorunlarını görmezden gelerek onlardan kurtulabileceğini zanneden Amerikan toplumunu eleştiriyor.

DERLEYEN: SENEM ERDİNE

Zombilerden

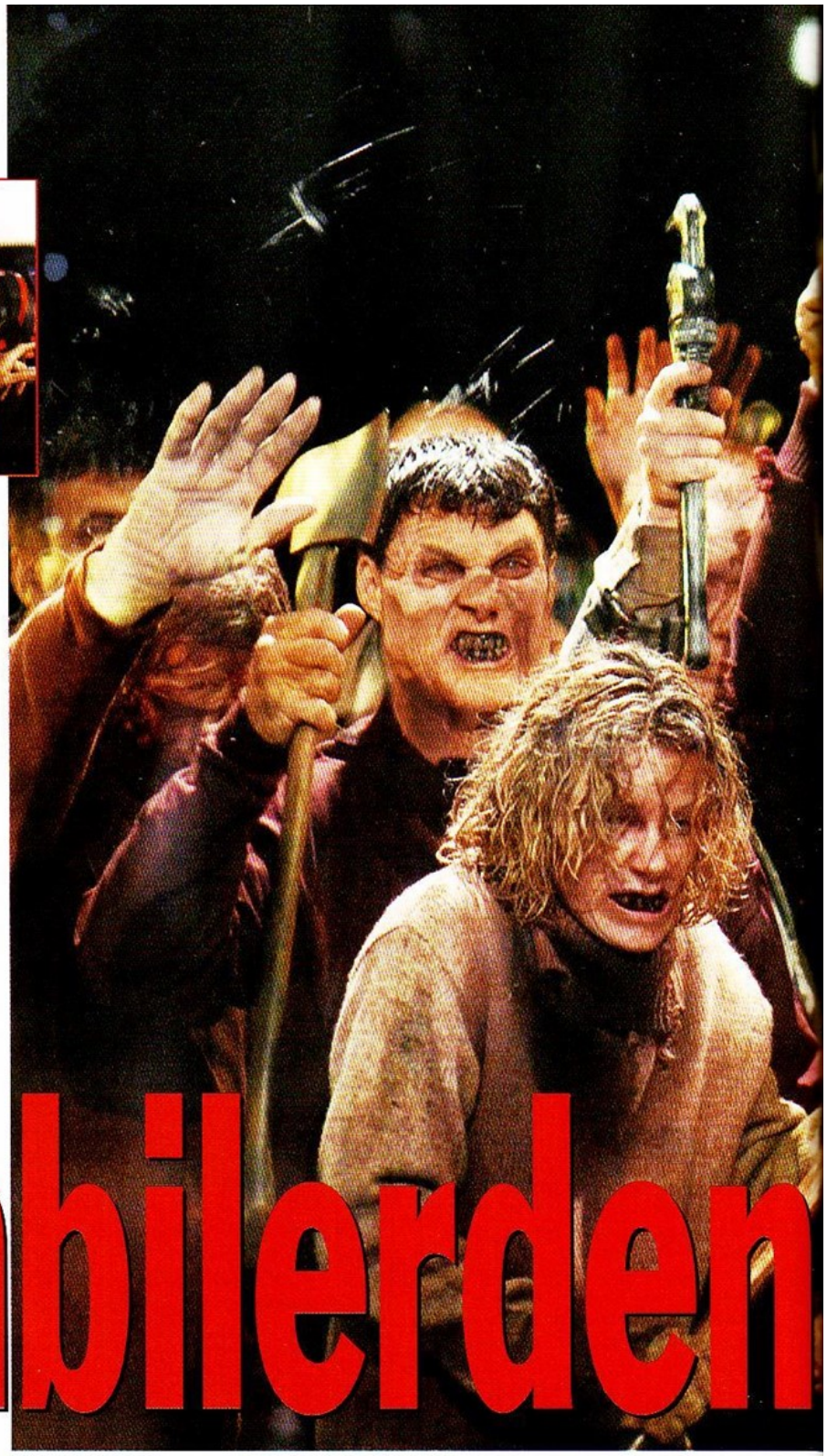

Filmleri hep çok sevdim, bu işe meslek olsun diye girmedim ve her zaman 'Hadi çocuklar hemen şimdi burada dansa başlayalım deme cesaretini gösterdim. 'Night of the Living Dead' bu sayede ortaya çıktı." Söz konusu film, bundan 37 yıl önce Amerika'da yalnızca birkaç sinemada gösterim olanağı bulan, son derece düşük bütçeli, siyah-beyaz çekilmiş, bağımsız bir yapımdı biliyorsunuz. Yukarıdaki sözlerin sahibi olan yönetmeni George Romero ise o sırada 28 yaşındaydı ve her türlü maddi olanaksızlığa rağmen (100 bin dolarlık bütçeyi güç bela denkleştirebilmişti) kafasındaki filmi hayata geçirmekten başka bir şey düşünmeyerek arkadaşlarını biraraya toplayıp sete çıktığında ileride modern korku sinemasının köşe taşlarından biri olacak bir kült klasiğe imza atmakta olduğunun farkında değildi. Mezarlarından kalkıp saldırıya geçen zombilerden korunmak için ıssız bir çiftlik evine sığınan bir grup yabancının hikayesini anlatan bu film, zombi filmlerinin modern korku sinemasında bir alttür haline gelmesine öncülük eden film olarak sinema tarihine geçecekti. 1968 yapımı "Night of the Living Dead", sinema tarihindeki ilk zombi filmi değildi elbette. Ancak zombi efsanesini geleneksel, dinsel köklerinden koparark görece bilimsel bir temele oturtan (ölülerin dirilişini radyasyona maruz kalmalarıyla açıklıyordu) ve gayet güçlü ve güncel siyasi çağrışımlar uyandıran bir filmin malzemesi haline getiren ilk filmdi. Zaman içinde özellikle korku filmi hayranları, sinefiller ve sinema öğrencileri arasında geniş bir

kurtuluş yok

hayran kitlesi edinen ve değeri giderek daha iyi anlaşılan film, 1999'da Birleşik Devletler Ulusal Film Arşivi'ne kabul edildi. Romero, uzun aralıklarla çektiği iki devam filminde - "Dawn of the Dead" ve "Day of the Dead"- kendi yarattığı bu alttürü, yaşadığı çağın sosyal ve politik koşullarına eleştirel bir gözle yaklaşmasını sağlayan bir prizma gibi kullanmaya devam etti. Bir röportajında şöyle diyor yönetmen: "'Night of the Leaving Dead'le nereye varacağını öngöremediğim bir şey başlatmıştım. Yapmaya çalıştığım şey, değişik dönemlerin sosyo-politik atmosferine ayna tutmaktı. Filmlerimin hikayeleri birbirine benzer ama farklı dönemleri ele alırlar. Bu alışılmış bir fikir değil ama bir yandan hikayenin sürekliliğini korurken bir yandan da politik anlamda güncel filmler yapmak hoşuma gidiyor."

Romero'nun zombi serisini başlatan "Night of the Leaving Dead", zamanın Hollywood kalıplarını ve Amerika'nın kültürel şartlanmalarını ciddi anlamda zorlayan bir filmdi ve 1960'lı yıllara damgasını vuran ırkçı şiddeti ve Vietnam Savaşı'nı eleştiren bir film olarak yorumlanmıştı. On yıl sonra, 1978'de, İtalyan hayranı, dostu ve aynı zamanda bir korku ustası olan Dario Argento'nun desteğiyle çektiği ikinci zombi filmi "Dawn of the Dead", 70'li yılları ele alan açık bir tüketim toplumu eleştirisiydi. 1985'de çektiği "Day of the Dead"deyse askerlerle bilim adamlarını karı karşıya getiren bir hikaye kurgulayan yönetmen militarizmi eleştiriyordu. Aradan 20 yıl geçtikten sonra unutulmaz "yürüyen ölüler" serisini dördüncü bir filmle devam ettirmek ⇨

Yine yavaş hareket ediyorlar ama bu kez her zamankinden fazla insana benziyorlar.

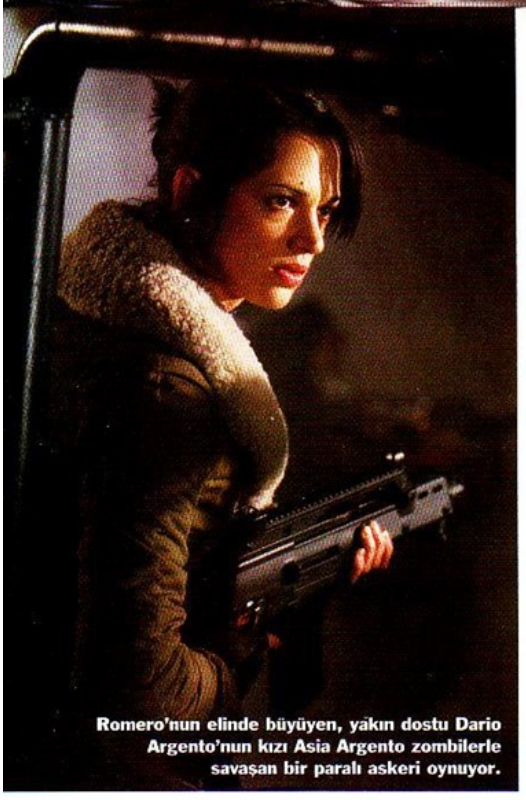

Romero'nun elinde büyüyen, yakın dostu Dario Argento'nun kızı Asia Argento zombilerle savaşan bir paralı askeri oynuyor.

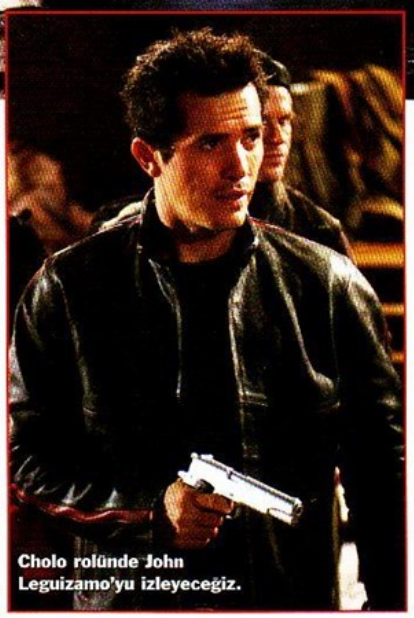

Cholo rolünde John Leguizamo'yu izleyeceğiz.

üzere geri dönen George Romero bu kez de 11 Eylül sonrasının korku atmosferi içinde iyice içine kapanan ve sorunları görmezden gelip kapısının dışında tutarak onlardan kurtulabileceğini zanneden Amerikan toplumunu hedef alıyor. Bu ay ülkemizde de gösterime girecek olan "Ölüler Ülkesi", yönetmenin sözleriyle tanımlayacak olursak, "Terörle yaşamak fikri etrafında şekillenen bir film" aslında.

Her zamanki gibi yine iyi günlerini çok gerilerde bırakmış kıyamet sonrası bir dünyadayız; insanlığın bitmeyen kabusu olan "yürüyen ölüler"in işgali altındaki bir dünya. Canını kurtarabilenler, etrafı duvarlarla çevrili bir kentin içine sığınmıştır. Kaynaklar kısıtlıdır ve kentin içindeki hayat büyük zorluklarla dışarıdan getirilen malzemeye bağlıdır. Buna rağmen zenginler, egemen sınıfın son kalesi olarak nitelendirilebilecek olan Fiddler's Green denilen kulelerde eski dünyada sahip oldukları konforu aratmayan bir hayat sürmektedir. Kulelerin gölgesindeki sokaklarda yaşayan daha şanssız insanlar içinse hayat zordur. Yaşadıkları cehennemi bir an olsun unutturabilecek her teselliye açık olan yoksullar, kumar ve uyuşturucuyla oyalanmaktadır. Hem kulelerin hem de aşağıdaki sokaklardaki mutsuz kalabalığın yönetimi Paul Kaufman'ın (Dennis Hopper) başını çektiği bir avuç fırsatçının elindedir. Kenti işine geldiği gibi yöneten Kaufman, kulelerdeki ayrıcalıklı hayatı korumak için elinden geleni yaparken sefalet içindeki kalabalıkları sindirmek için en acımasızca yöntemleri uygulamaktadır. Kentin her türlü ihtiyacını ve tabii zenginlerin lüks tüketim malzemelerini temin etmek üzere zombilerin kol gezdiği dış dünyaya çıkma göreviniyse Riley (Simon Baker) ve Cholo (John Leguizamo) adındaki iki komutanın yönetimindeki bir paralı askerler grubu üstlenmiştir. Dead Reckoning adı verilen zırhlı bir aracın içinde dışarıya çıkan Riley ve Cholo'nun bu tehlikeli görevi üstlenmelerinin tek sebebi hayallerini gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları paradır. Riley'nin hayali "tel örgüsüz, özgür bir dünya" vaat eden Kuzey'e kaçmaktır, Cholo'nunkiyse günün birinde kulelerdeki lüks hayata kavuşmak.

Bu arada hem kentin içinde hem de dışında hayat değişmektedir. Yoksulların yaşadığı sokaklarda huzursuzluk ve anarşi baş göstermeye başlamıştır. Olağandışı bir gelişim gösteren dışarıdaki ölüler ordusuysa, iletişim kurmayı ve organize olmayı öğrenmektedir. Kaufman'ın milyonlarına göz koyan Cholo, Dead Reckoning'in komutasını ele geçirip harekete geçince Riley ve -yakın arkadaşı Charlie'yle (Robert Joy), sert mizaçlı bir kadın olan Slack'in (Asia Argento) de yer aldığı- ekibi Cholo'yu durdurmak ve kenti giderek daha büyük bir tehdit haline gelen zombilerden korumak için göreve çağırılır.

Viran olmuş bir dünyada geçiyor "Ölüler Ülkesi". Elektrik bile yok; tabii var olan kaynakların tümünü elinde tutup bu virane içinde eski dünyanın bir kopyasını yaratmaya çalışan ayrıcalıklı insanların yaşadığı bazı bölgeler hariç. "En büyük hata da bu..." diyor Romero. "Sorunları görmezden gelip kapımızın dışında tutarsak kurtuluruz sanıyorlar. Dışarıdaki sorunlara sırtlarını dönüp kendi küçük medeniyetlerini kuruyorlar. Filmin merkezinde bu mesele var. Kahramanlarımızsa, yiyecek getirebilmek için karanlık tarafa geçmek zorunda olanlar."

Kariyerinin başından beri istediği filmleri çekecek parayı bulmakta hep zorlanmıştı George Romero. Bu kadar uzun aralıklarla film çekmesinin sebeplerinden birisi buydu şüphesiz. Ama öte yandan, kendisi için de özel bir anlam ifade eden zombi serisine yeni filmler eklemek söz konusu olduğunda acceleci davranmaktan kaçındığı ve söyleyecek sözü olana kadar beklemeyi tercih ettiği de söylenebilir belki. Ne var ki son ara, "yürüyen ölüler" serisinin tarihe gömülmüş olduğunu düşündürecek kadar uzun sürdü. Bir röportajında bu gecikmenin sebebini açıklayan ve aradan geçen 20 yıl içinde yaptıklarından bahseden yönetmen, "Ölüler Ülkesi"nin hayata geçiş serüvenini şöyle anlatıyor: "60'lı, 70'li ve 80'li yıllarda bunlardan birer tane çektim biliyorsunuz, ama 90'ları kaçırdım. Ortağımla birlikte projeyi hayata geçirmenin bir yolunu bulamadık bir türlü. 8 yıl boyunca hiçbir şey yapamadık. Bir sürü yüksek profilli filmde çalışmıştım oysa ama hiç-

bir şey olmadı. 'Bruiser' diye küçük bir film yapmak için 5 milyon dolar bulduk ama onu da kimse izleyemedi. 'Bruiser'ın sebep olduğu yaralarımı sarmaya çalışırken bu proje üzerinde çalışmaya başladım ve gerçekten de tam 11 Eylül'den birkaç gün önce artık sunulabilir olduğunu düşünerek senaryoyu bir yerlere göndermeye başlamıştım. Tabii o sırada herkes daha hafif filmler yapmak istedi. Böylece projeyi bir buçuk yıl daha rafa kaldırdım ve sonra da normal kabul ettiğimiz yeni yaşama ve savaşa ayna tutan bir filme dönüştürdüm. Orijinalinde yine sorunu görmezden gelme düşüncesi vardı, Kaufman karakteri ve Fiddler's Green de vardı, ama savaştan ziyade AIDS gibi geniş kitleleri etkileyen hastalıkları görmezden gelmemizle ilgiliydi. Bence bu hali daha etkili."

Sonunda projeyi ilgi çekici bulan Universal'le anlaşarak, görece iyi imkanlarla ve daha tanınmış oyuncularla dolu bir kadroyla hayata geçirilen film, Amerika'da geçtiğimiz ay gösterime girdi. İlk haftasında 10 milyon doları bulan gişesine ve eleştirmenlerin yorumlarına baktığımız zaman Romero'nun hiç kimseyi hayalkırıklığına uğratmamış olduğunu söyleyebiliriz. Herkesin dikkatini çeken en önemli gelişmelerden birisi, bu filmde zombilerin evrim geçiriyor olması şüphesiz. Romero'nun, serinin ilk filminden beri zombileri kendinden önceki yönetmenlerden çok daha farklı bir yaklaşımla ele aldığını söylemiştik. Onun filmlerinde zombiler, türün önceki örneklerinde gördüğümüzün aksine yalnızca etrafa dehşet saçan canavarlar olarak değil kıyamet sonrasında mahvolmuş olsa da yolculuğuna devam eden bir dünyanın dinamiklerinden biri olarak çıktılar karşımıza hep. Bir röportajında kendisinin de söylediği gibi onlara kişilik kazandırmaktan hoşlanıyor, gerçek birer karakter gibi yaklaşıyordu Romero; ama bu kez bir adım daha ileri gitmiş ve eninde sonunda birer ölü olduklarına aldırmadan zihinsel olarak gelişim gösterebilen birer canlıya dönüştürmüş zombilerini. Yine eskisi gibi yavaş hareket ediyorlar ama onlar için olağanüstü sayılan bir gelişme göstererek birbirleriyle iletişim kurmayı, örgütlenmeyi ve organize bir şekilde hareket etmeyi öğreniyorlar. "Zamanı, tabii aynı zamanda dönemin sinemasal tarzını ve politikasını yansıtan küçük biçimsel değişiklikler yaptım" diyor yeni filmiyle ilgili olarak yönetmen. "Bu bilinçli bir tercihti ama zombiler konusundaki tarzımı değiştirmedim. Hala koşmuyorlar. Benimkilerin spor salonundan önce kütüphane üyeliği alacaklarını hep söylemiştim zaten. Zihinsel gelişimlerini daha fazla önemsiyorum. Koşarken o kadar korkunç olmuyorlar bence. Ben Frankenstein'larla Mumya'larla büyüdüm. Bunlar insanın üstüne ağır ağır gelirler."

Zombilerin görünümünden sorumlu olan makyaj uzmanı, Romero'nun önceki iki filminde birlikte çalıştığı ünlü makyaj ve görsel efekt ustası Tom Salvini'nin ekibinde yetişmiş olan Greg Nicotero. Kostümleri ve makyajlarıyla her zamankinden daha fazla insana benzeyen zombilerle karşılaşacağımız bu filmde gözlerde lens kullanarak donuk, ürkütücü bir bakış yaratmak ve böylece zombilerin diğer insanlardan kolayca ayırt edilmesini sağlamak onun fikri; yürüyen ölülerin sürekli açık havada yaşamaktan yıpranmış olması gereken saçlarına özel bir muamele uygulamak da öyle. Fazla efekt kullanmak istemediği için aynı zombinin yüzlerce kopyasını yaratmak yerine her gün en az iki saat süren bir makyajla zombiye dönüşen gerçek oyuncularla çalışan Romero, bu sebeple günde en az 15 oyuncuya makyaj yapmak zorunda kalan Nicotero ve ekibine zor anlar yaşatmışa benziyor. Yönetmen, düşük bütçeli olsa da nihayetinde bir stüdyo filmi olmasına rağmen "Ölüler Ülkesi"nde çalışan herkesin gerilla usulü film çektikleri eski günlerdeki kadar sıkı çalıştığını her fırsatta söylüyor zaten. "Bu film, öncekilerden çok daha büyük boyutlu bir prodüksiyon gerektiriyordu" diyor. "Dolayısıyla para lazımdı ve pek zengin değildik doğrusu. Filmi bitirebilmemiz için biraz daha para verdiler ama ondan sonra bile hala 20 milyonun altındaydık. Herkes fazla mesai yapıyordu. Yani setteki durumumuz öncekinden çok farklı sayılmazdı. Yine gerilla usulü bir çekimdi aslında ama ekip ve oyuncular muhteşemdi gerçekten, kimse kaytarmadı, kimse karavanda oturmadı, herkes gece gündüz işin başındaydı."

Yurtdışındaki sinema yazarlarının büyük bölümü filmden memnun kalmış görünüyorlar. Romero usulü bol kanlı bir zombi festivali izlemek isteyenlerin umduklarını bulacakları söyleniyor. Buna karşılık yönetmenin kendisini tekrar ettiğini düşünenler de var. Şimdilik yalnızca ilk hafta hasılatı konusunda bilgi sahibi olduğumuz film, açılış haftasındaki performansını devam ettirebilirse yapımcılara da istediğini verecek gibi görünüyor. O durumda kendisinden yeni bir zombi filmi bekleyenleri eli boş göndermeyeceğinin işaretlerini veren Romero, devam filmiyle ilgili hazırda bir fikri olduğunu da söylüyor. "Ölüler Ülkesi"nde anlattığı hikayenin ikinci bölümü olacak ve hikayeyi sonuçlandıracak bu filmi her şey yolunda giderse önümüzdeki yıl çekmeyi planlıyor yönetmen. Hikayenin sonuçlanması, zombilerin dünyasında her şeyin yoluna gireceği anlamına gelmiyor elbette. "Benim filmlerimin geleneksel korku filmleri olmadığı ortada" diyor yönetmen. "Temelde hikaye anlattığımı düşünüyorum.... bütün bunların altında insan hikayeleri var sonuçta. Eski korku filmleri, her ne kadar güzel filmlerdiyse de, dünyanın sonunu getirebilecek bir tehlikeyi konu alırdı; ve bütün mesele yeniden düzeni sağlamaktı. Benim filmlerimdeyse asıl korku, düzenin bir daha asla kurulmayacak olmasından kaynaklanıyor." ■

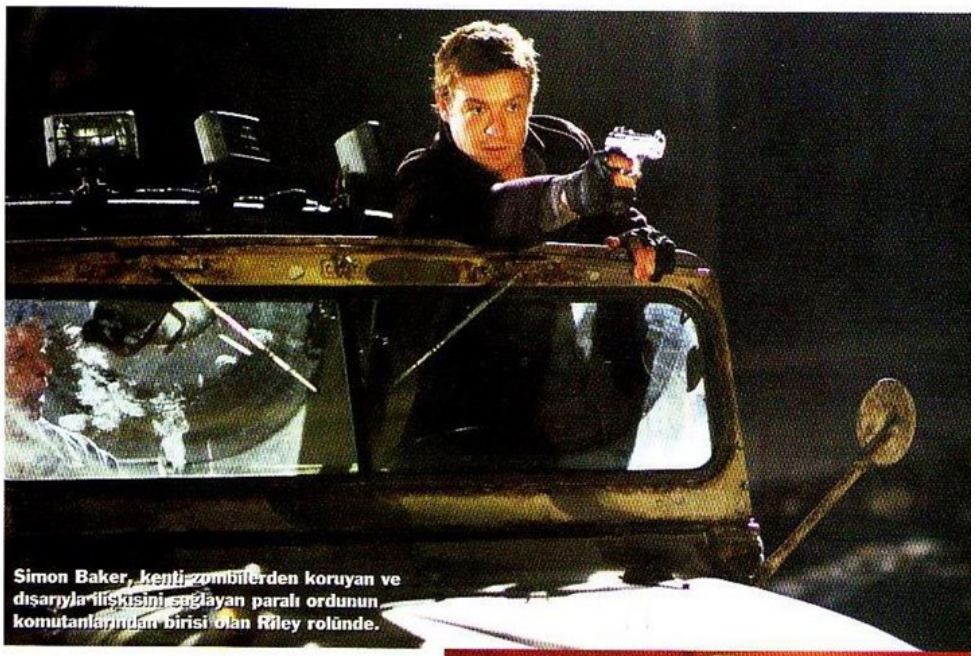

Simon Baker, kenti zombilerden koruyan ve dışarıyla ilişkisini sağlayan paralı ordunun komutanlarından birisi olan Riley rolünde.

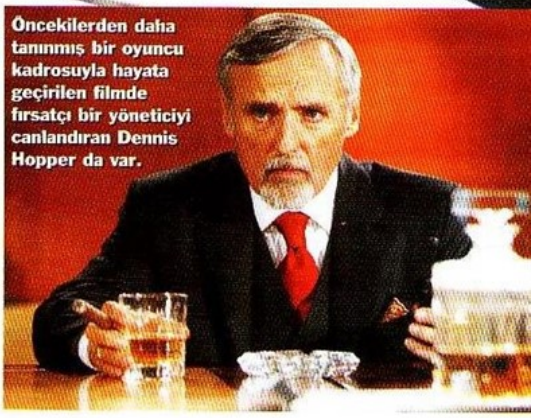

Öncekilerden daha tanınmış bir oyuncu kadrosuyla hayata geçirilen filmde fırsatçı bir yöneticiyi canlandıran Dennis Hopper da var.

EVREN hakkında bilmek istediğiniz her şey...

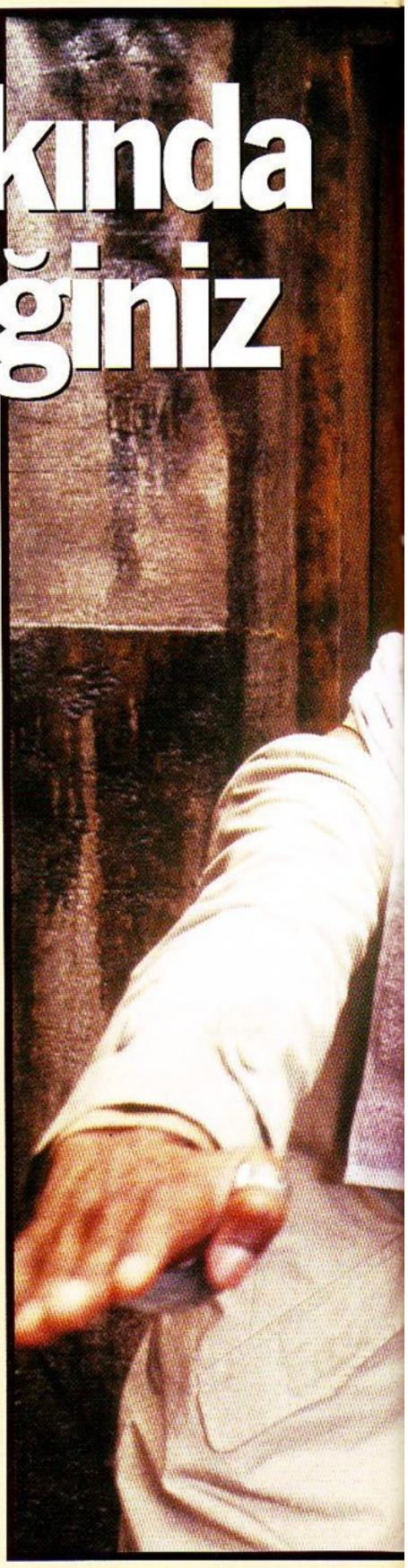

Hayatın en önemli sorularına en saçma cevapları veren Douglas Adams'ın klasikleşmiş eseri "BİR OTOSTOPÇUNUN GALAKSİ REHBERİ" (THE HITCHHIKER'S GUIDE TO THE GALAXY) nihayet beyazperdeye uyarlandı. Evrenin en uzak noktalarında baş döndürücü bir yolculuk için başparmaklar havaya!

DERLEYEN: EBRU ÇELİKTUĞ

Her şey 1978'de, BBC Radyo 4 dinleyicilerinin, daha önce hiç rastlamadıkları olağanüstü bir piyesle başladı: biraz bilim-kurgu "Odyssey", biraz hiciv, biraz da gerçekliği sorgulayan tarzıyla kısa sürede hayran kitlesi oluşturan bu oyun, Douglas Adams'a aitti. Daha sonra roman, televizyon dizisi, bilgisayar oyunu, sahne şovu, resimli roman ve bir havluya dönüştü, sonunda da sinema filmi olarak karşımıza çıkıyor. Çok önemli soruları sorarken (evren neydi, nerede başlıyordu, gerçeklik neydi ve en önemlisi hayatın anlamını öğrenebilecek miydik?) aslında bunlarla en inceden dalgasını geçen, komedi, fantezi ve bilim-kurgu edebiyatının sınırlarını zorlayan bu ilginç yazar, Cambridge'de İngiliz Edebiyatı okumuştu. İngiliz komedi geleneğinin önemli ayaklarından biri olan Monty Python serisine yazar olarak destek vermiş, "Doktor Kim" macerasına da katılmıştı. Gerçekten de evrenin bir yerinde böyle bir rehber olduğuna inanmış biri olarak, sonuçta kendisi bir tane yazmadıkça bunu bulma şansının az olduğunu düşünmüştü! Böylece, üzerinde sadece pijamaları ve robdöşambrı olduğu halde kısa süre sonra infilak edecek olan dünyadan, bir uzay gemisine otostop çekerek kaçan Arthur Dent'in inanılmaz, unutulmaz ve absürd hikayesini kaleme aldı. Şans eseri kısa sürede "rehber"le karşılaşan Arthur, kapağında galaksinin en önemli tavsiyesini okur ve şaşkına döner: "Panik yok!" Tüm bilgilerin toplandığı rehberin işte böylesine basit, pratik ve saçma bir öğüdü vardı evrene.

Radyo piyesinin başarısı karşısında, bir yayıncı Adams'tan, oyuna dayalı bir roman yazmasını istedi ve Adams da kendisini edebiyat dünyasının galaktik yıldızı olarak buldu. Kitap bir fenomene dönüştü, tüm dünyada 15 milyondan fazla sattı ve Adams dört tane devam kitabı daha yazdı: "Evrenin Sonundaki Restoran" (1980), "Yaşam, Evren ve Her şey" (1982), "Hoşçakal ve Balık İçin Teşekkürler" (1984), "Çoğunlukla Zararsız" (1992). Kitaplar çoksatar olmanın ötesine geçip kültürel bir fenomene dönüştü; içindeki buluşları ve yaşattığı mizahı, okurları okuma grupları oluşturarak tartışıyordu; hatta Darwinist bilim adamı Richard Dawkins ve fizikçi Stephen Hawking bile son bilimsel verilere dayanarak üzerinde konuşuyordu. Adams'ın en sevdiği kahramanları Paul McCartney ve

"Bir Otostopçunun Galaksi Rehberi"

Galaksiler başkanı Zaphod (Sam Rockwell) ve Ford Prefect (Mos Def) Altın Kalp'in barında.

John Cleese (Monty Python tayfasından oyuncu ve senarist) yeni projelere onunla imza atmak istiyorlardı. Adams ise yenilikçi ve özgün bir düşünür olarak yoluna devam etmek niyetindeydi. İlgi alanı sadece şov dünyası ve edebiyatla sınırlı değildi. Daha 70'li yılların sonu ve 80'lerin başında bu kadar yaygın ve kullanılır olmayan bilgisayarı ve nimetlerini keşfetmiş, internet ve multimedyanın gelecekte (bugünlerde) nasıl ilerleyip ivme kazanacağını öngörmüştü. Gerçekten de teknolojinin elverdiği ilk fırsatta bir multimedya şirketi kurmuş, interaktif bilgisayar oyunları tasarlamış, kendi web sitesi h2g2.com'da "Otostopçunun Galaksi Rehberi"nin gerçek dünya yayınına başlamıştı. Geleceği tehlikede olan dağ gorilleri ve gergedanlar için de kampanyalar düzenlemekten geri kalmamıştı. Ama en büyük isteği, artık günün birinde macerayı beyazperdeye taşımaktı. İlk başlarda Hollywood'daki teknolojinin bile fazla ileri olmadığı dönemde bunu ertelemenin daha uygun olacağını hissetti. Zaman ilerleyip dijital filmlerin ortaya çıkışıyla, kendi bilimkurgu komedisinin birçok yeni dönem Hollywood filmlerini etkilediğini izledi. Ve böylece hikayenin doğumundan yaklaşık 20 yıl sonra senaryo çalışmalarına başladı. Disney ile 1998'de bir anlaşma imzalandı ve sadece bu proje üzerinde yoğunlaştı. Ne yazık ki ani bir kalp kriziyle ölümü herkesi derin bir üzüntüye boğdu, 15 ülkede hayranlarının anma törenleri ve iki gökyüzü nesnesine Arthurdent ve Douglasadams adı verilmesiyle taltif edildi.

Bu trajik olay sonrasında, yakın arkadaşları ve iş ortakları, Adams'ın en büyük hayalini, onu hep yaşatmak için gerçekleştirmeye karar verdiler ve işe koyuldular. Bunların arasında uzun zamandır dostu ve ortağı olan Robbie Stamp de vardı: "Bu onun için hayati önem taşıyordu ve 20 yıldan beridir uğrunda kahramanca mücadele ettiği bir şeydi. Douglas her zaman 'Otostopçunun Galaksi Rehberi'nin devinimsiz, durağan bir yapısı olmadığını; değişik zamanlarda ve değişik medya ortamlarında farklı şekillerde canlandırılacağına ve vites değiştireceğine inanıyordu. Radyo oyunu romandan, roman bilgisayar oyunundan farklıydı, vs, vs... Filmin de hayranlarının seveceği başka şeylerle ve tabii yeni fikirlerle dolu bir başka versiyon olacağı konusunda çok netti. Ne yazık, tam bir yere ulaşmak üzereydi ki, hayatı sona erdi."

Spyglass Entertainment yapımcıları, önce Jay Roach ("Austin Powers" ve "Meet the Fockers"ın yönetmeni) ile anlaşacaktı, ama Roach yönetmek yerine yapımcı olmak istedi ve Spike Jonze'ye teklif götürdü. Jonze ise programı nedeniyle çekemeyeceğini bildirdi ama yapımcılara, İngiltere'de başarılı reklam fimlerine ve müzik kliplerine imza atmış "Hammer & Tongs" yapım şirketinin ikilisi Garth Jennings (yönetmen) ve Nick Goldsmith'i (yapımcı) önerdi. Daha dokuz yaşında romanı okuyup çok seven Jennings, kariyerindeki ilk sinema filminin "Bir Otostopçunun Galaksi Rehberi" olmasından çok memnun ve heyecanlı. Yapımcılar da ikiliyle tanışıp görüştüklerinde hikayeyi 21. yüzyılın yenilik ve trendlerini yakalayabileceklerine ikna olmuşlar. Zaten Jennings, kolunun altında sayısız taslak ve ön çalışma

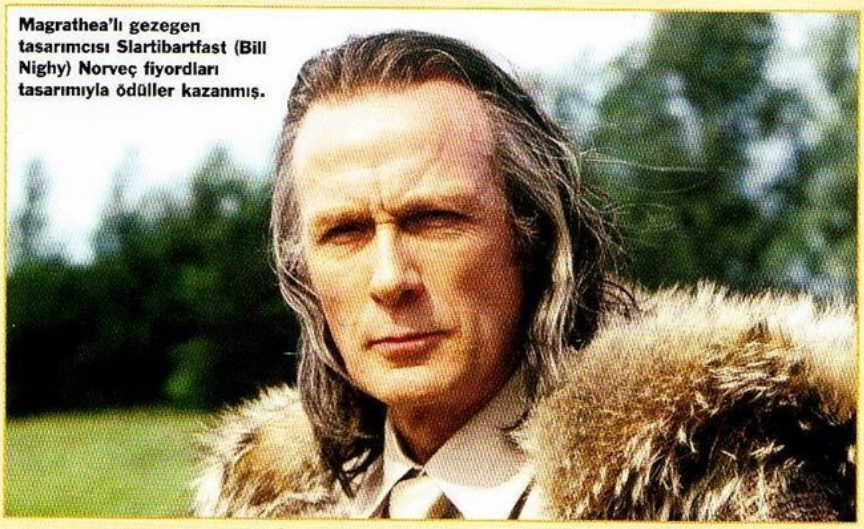

Magrathea'lı gezegen tasarımcısı Slartibartfast (Bill Nighy) Norveç fiyordları tasarımıyla ödüller kazanmış.

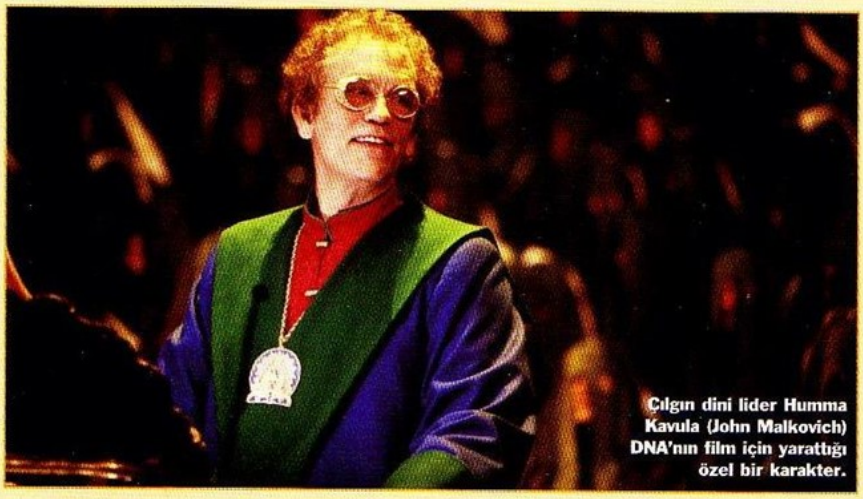

Çılgın dini lider Humma Kavula (John Malkovich) DNA'nın film için yarattığı özel bir karakter.

ile toplantılara katılmış. Böyle çok sayıda hayranı olan ve kültleşmiş bir eserin perdeye uyarlanması her açıdan riskli ve zor, bir o kadar da cesaret isteyen bir iş. Adams'ın yarattığı dünyanın her okurun imgelemindeki izdüşümü farklı olacağından, yönetmen ve yapımcıların en büyük sorunu, herkesin beğeneceği ve olası düş kırıklıklarını en aza indirgeyecek bir optimumda birleşebilmek olmuş. Jennings ve Goldsmith, kendilerinden beklenen ve taşıdıkları sorumluluğun yükünü sırtlarında fazla ağırlaştırmamaya çalışarak, tamamen projenin tadını çıkararak ve tabii ki en çok Adams'a sadık kalarak film üzerinde çalışmaya başlamışlar. Senaryo ise "Tavuklar Firarda"nın senaristi Karey Kirkpatrick'e emanet edilmiş. Kirkpatrick, ismini duysa da romanı hiç okumadığını utanarak itiraf ediyor ama bunun projeye çok daha nesnel ve yaratıcı bir bakış açısı katacağını da ekliyor.

"Uçmak kolaydır, sadece kendini yere fırlatırsın ve bunu unutursun" gibi şeyler söyleyen bir adamın projesini ele alıp kült bir eseri senaryo haline getirmek gerçekten de hem heyecan verici hem de cesaret isteyen bir şey. Kirkpatrick, Adams'ın film için hazırladığı taslaklara göz attığında, Adams kavramlar konusunda, kendisiyse yapılaştırma konusunda zengin fikirlere sahip olduğundan birbirlerini tamamlayacaklarını düşünmüş. Robbie Stamp, senaryoyu okuduğu anki duygularını şöyle açıklıyor: "Ensemdeki tüylerin diken diken olduğunu anımsıyorum. Olması gerekenin bu olduğunu anladım. Başı, ortası ve sonuyla sıkı bir film olacaktı. Tüm komedi parlaklığı ve yenilikler vardı ama daha geniş çapta seyirci için cazip bir senaryo olmuştu. Karey, Douglas'ın defalarca yüz yüze geldiği uçurumu aşmayı başarmıştı."

Jennings, storyboard çizimlerine başladı, aylarca süren çalışmalar sonucu, Adams'ın evreni ortaya çıkmıştı. Yönetmen ve yapımcıların buluştukları noktalardan biri de CGI (bilgisayar destekli görüntü) ve diğer özel efektlere olabildiğince az yer verilerek, sıradan bilim-kurgu ve uzay filmlerinin donuk ve sıkıcı havasından kaçınılmasıydı. Jennings: "Hepimize özel efektlerden gına gelmişti. Eğer film sadece özel efektlerden oluşsaydı utanç duyardık. Tabii ki değişik efektler kullandık ama bunları yemeğe katılan baharat kadar kullandık. Amacımız acayip, eğlenceli ve hatta vahşi bir şey ortaya çıkarmaktı. Kullanamadığımız esprileri görmeliydiniz!" diyor. Yapımcı Goldsmith de bilgisayardan çıkma sanal yaratıkların yerine maketlerle çalışmanın, filme çok daha fazla gerçeklik ve büyü kattığını düşünüyor. Özellikle oyuncular Jennings'in büyük bir sevgi göstererek filmin dünyasının çoğunu elden yaratma kararının kendileri için bir nimet olduğunu düşünmekteler. Trillian'ı canlandıran Zooey Deschanel'e göre: "Bir oyuncunun zaten bir uzay gemisindeymiş gibi yapması ya da berbat şiirler okuyan kocaman yaratıklara karşı oynaması; hele de bunu yeşil ekran önünde boşluğa karşı yapmak zorunda olması, zor ve konuya yabancılaştırıcı bir şey. Ama bu projede, filmin en komik ve garip şeyleri önümüzdeydi, bunlarla karşılıklı oynamak şansını bulduk. Tabii bu da filmin gerçeklik duygusunu artırıyor, eminim bu duyguyu seyirciler de ⇨

"Bir Otostopçunun Galaksi Rehberi"

Evrenin her köşesinde, işlemeyen bürokrasinin tembel, beceriksiz ve berbat şiirleriyle meşhur temsilcileri Vogon'lar.

yaşayacak." Bilgisayar destekli görüntüler filmde büsbütün yok değil; Zaphod'un ikinci kafası, dünyanın yok oluşu ve özellikle Humma Kavula'nın ilk başta nasıl görüneceğine karar veremeyip çeşitli değişimlere uğradığı sahnelerde kullanılmış. Yaratıkların etc kemiğe bürünmesine en güzel örnek de evrenin asık suratlı, beceriksiz ve gelmiş geçmiş en kötü şiirleri yazıp okuyan bürokratları "Vogon"lar. Başından beri Jennings'in kafasını en fazla kurcalayan konulardan biri Vogon'ların nasıl betimleneceğiymiş. Adams tarafından hep öfkeli, işgüzar ve duygusuz tipler olarak tanımlanan Vogon'lar, evreni yöneten bürokratlardı, bunlar yeteneksizlikleri oranında sorumlulukla yüklenmişlerdi. Bu ironiyi en fazla ortaya çıkaracak olan tasarımı belirlemek için, 19. yüzyılın ünlü politik karikatüristlerinden James Gillray'in çizdiği tiplerden ilham alındı. Bunlar, dönemin rüşvet yiyen yargıçları, kötü politikacıları ve kraliyet mahkemesinin çirkin görünümlü üyeleriydi; dev gibi, şişman, gaga burunlu tiplemelere deniz aygırımsı ve yeşilimsi özellikler de eklenince melez Vogon'lar ortaya çıkmış oldu. Vogon'ları, Muppet Şov'un yaratıcısı Jim Henson'ın yaratım ekibinden Jamie Courtier'nin liderliğindeki bir ekip meydana getirdi. Kil, köpük ve kauçuktan mamul Vogon'ların hareketli ve zengin ifadeli yüzleri için 35 ayrı motor kafalarına yerleştirildi ve bunlar deri altlarına tutturulduğundan, mimikleri sağlayan yüz kasları görevini gördüler. Vogon maketlerinin içindeki oyuncular, kendilerini dev kızarmış sıcak patateslerin içindeymiş gibi hissetti ve Vogon hareketlerini defalarca prova ederek çekimlere hazırlandı. Vogon'lar bu şekilde ilk kez sete girdiklerinde tüm ekip adeta dillerini yutmuş. Jennings, kasıtlı olarak çirkinleştirilmiş olsalar da kendilerine has bir güzellikleri ve dokunaklı bir ifadeleri olduğunu söylüyor. Vogonların uzay gemilerinin, onların ruhsuz ve hayalgücünden uzak sıkıcı yaratıklar oldukları için basit, sade, beton bloklardan oluşmuş gibi görünen düz, vasat görünümlü gemiler olarak tasarlanması da Jennings'in fikri.

Kitabın şanssız ve sıradan kahramanı Arthur Dent'i canlandıracak oyuncunun, karakterin silikliğine paralel olarak fazla tanınmayan biri olmasını isteyen Jennings, İngiliz komedi oyuncusu Martin Freeman'de karar kıldı. Şahsen de tanıdığı Freeman'in Douglas Adams'ın mizahıyla aynı frekansta olduğunu, Dent tarzı fark edilmeme durumunu onunla yakalayacaklarını düşünüyordu. Freeman için dünyada en son kalan insan olmayı canlandırmanın, bir oyuncunun reddedemeyeceği bir rol olmasının yanında, eserin hayranlarının gözü bu rolde olacağı için üzerinde baskı yaratan bir tarafı olduğunu da ıskalamıyor: "Arthur biraz ilginç biri çünkü etrafındaki dünya radikal bir şekilde değişiyor ve onu yerinden ediyor. Ayağının

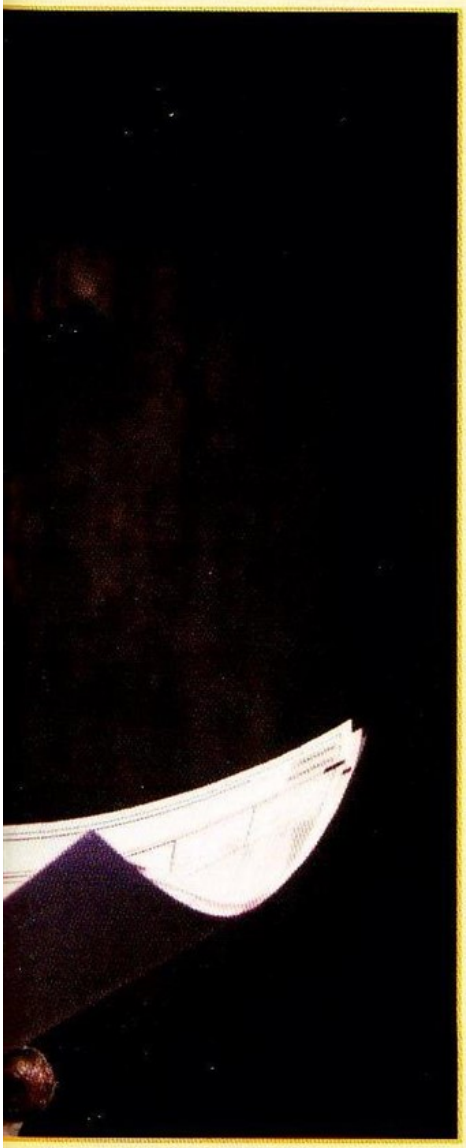

altından halı çekiliyor. Gezegeni, "hiperuzay otoyolu inşaatı"için yok ediliyor. Aşık oluyor. En yakın arkadaşının uzaylı olduğunu öğreniyor. Yani şartlar onu değişmeye zorluyor. 'N'oluyo burda?' diyen sıradan ve pasif bir İngilizden, kontrolü ele almaya ihtiyaç duyan birine dönüşüyor".

Arthur'un uzun zamandır arkadaşı olan ama aslında galaksi rehberinin gezgin ve aylak bir muhabiri olduğunu geç olsa da açıklamak durumunda kalan Ford Prefect, siyah hip hop şarkıcısı ve oyuncu Mos Def tarafından canlandırılıyor. Arthur'un olaylara karşı telaş ve panik içinde yaklaşmasının tersine Ford, kendine özgü serin ve bilge bir tavır geliştirmiştir. Onun sayesinde, evrenin zor şartlarında sıradan bir havlunun ne kadar işe yaradığını, ya da kulağa sokulan bir babil balığı sayesinde evrende duyabileceğimiz her dili anında anlayabileceğimizi öğreniriz. (Bu arada Ford Prefect adı, aslında ucuz bir İngiliz arabasının markasıdır, muhtemelen bu gezgin muhabir, dünyaya ilk düştüğünde, bu ismi alırken belki de buradaki en baskın hayat biçimi olduğunu sanmıştı diye Douglas Adams not düşmüştür). Mos Def, Ford Prefect'in isabetli kararlar alan, sorunları çözen, filozof ve James Bond gibi de bir yanı olan, içinde her şeyin olduğu alet kutusuna benzetmiş. Kitabın sloganını (Panik yok!) çok seven sanatçı, Arthur Dent ile Ford Prefect'in birbirini puzzle gibi tamamladığını ve komik bir ikili olduklarını düşünüyor.

Galaktik imparatorluğun iki başlı, üç elli parti müptelası başkanı Zaphod rolü, aslında Ford Prefect rolü için senaryoyu okuyan Sam Rockwell'e verildi. Rockwell de kitabın hayranlarından biri ve yönetmen Jennings ile aralarında oluşan uyum sayesinde doğaçlama da yapabilmesine olanak tanınan şartlarda çalışmış oldu. Jennings ve Goldsmith, Zaphod'u Elvis Presley, Bill Clinton ve Freddy Mercury karışımı, bir tür rock yıldızı kılıklı galaksi prensi olarak hayal etmişler, içinde bir tutam George W. Bush olması şartıyla. Rockwell de Zaphod'un bir tür sevimsiz albenisi olan, insanı sinir eden bir karizmaya sahip, evrenin en havalı adamı gibi ortalıkta dolaşıp aslında soytarının teki olduğunu düşünmüş. Başkanlıktan rahat kaçmak için beynini ikiye ayırıp iki başa sahip olan Zaphod'un bu durumunu daha sıra dışı bir hale getirmek için senarist Kirkpatrick ve yönetmen Jennings şöyle bir formül düşünmüşler: İkinci kafayı birincinin içine saklayıp sadece düzgün konuşan kafayla bir anlaşmazlığa düştüğünde yerinden fırlayacağı bir sistem kurmuşlar. Bu noktada başından beri pek de kullanmak istemedikleri CGI yöntemini ve protezleri bir araya getirmişler.

Douglas Adams'ın romanı perdeye uyarlamak için hazırladığı taslaklarda, aslında romanda bu derece ağırlığı olmamasına rağmen; Arthur, Zaphod ve Trillian arasında bir aşk üçgeni yer almaktaydı. Arthur evren-

Mos Def

Asıl adı Dante Terrell Smith ama "Most definitely"nin kısaltılmışı "Mos Def"i kullanıyor.

Önce hip hop'ın en umut vaat eden şarkıcılarından biri olarak müzik kariyeri başladı. Ama yeteneği ve fiziği onu oyunculuğa itti. Film çevirmeyi ve albüm çıkarmayı dönüşümlü olarak sürdürdü. 1994'te Bill Cosby'nin kısa ömürlü dizisi "The Cosby Mysteries"de küçük bir rolle ekranlarda göründü. 1997'de "Universal Magnetic" ile rap'e mızı bir giriş yaptı. Brooklyn'li olmak zaten De La Soul ve Bush Babees gibi gruplarla ilişki kurmasını kolaylaştırmıştı. 1998'de ilk albümü "Black Star" hip hop camiasını deyim yerindeyse salladı. Albümde Talib Kweli ve DJ Hi-Tek'in de katkısı vardı. Ertesi yıl solo albümü "Both Sides"ı çıkardı, ciddi bir başarı kazandı ve övgüyle karşılandı. De La Soul, A Tribe Called Quest ve Brand Nubian gibi rap grupları, hip hop'ın gangster bağlantılı, bol küfürlü yanından çok, siyah müzisyenlerin Afrika köklerini ortaya çıkarmak istiyordu; sosyal ve politik bilinçleri kuvvetliydi. Mos Def de onlardan sonra gelen bir müzisyen olarak bu mirası taşıyabilecek bilince ve karizmaya yeterince sahipti.

2000'lerde Billy Bob Thornton ve Halle Berry'nin bol ödül topladığı "Monster's Ball", Spike Lee'nin "Bamboozled"ının yanı sıra Broadway'de de boy gösterme fırsatı buldu. Çeşitli siyah müzisyenleri bulusturan Black Jack Johnson projesinde yer aldı. Yazar, yapımcı ve oyuncu olarak

MTV'ye skeclerden oluşan komedi serisi "Lyricist Lounge"ı hazırladı. 2003'te "The Italian Job"da Ed Norton, Charlize Theron ve Mark Wahlberg ile beraber rol aldı. Alan Rickman ile başrolü paylaştığı "Something the Lord Made" ile Emmy,Golden Globe ve Golden Satellite'in çeşitli kategorilerinde aday gösterildi. "Bir Otostopçunun Galaksi Rehberi"nde Ford Prefect rolünde izleyeceğimiz Mos Def, ekim ayında sabırsızlıkla beklenen ve çok beğenilen solo albümü "New Danger" ile Grammy ödüllerini de toparlayacağa benziyor.

Arthur Dent (Martin Freeman), Zaphod (Sam Rockwell), Ford Prefect (Mos Def) ve Trillian (Zooey Deschanel) Altın Kalp'in güvertesinde.

deki son dünyalının kendisi olduğunu zannederken, Zaphod'un gemisinde esrarengiz dünyalı güzel Trillian'ı, yani kozmik bir karışıklıktan dolayı ayrıldığı eski sevgilisini karşısında buluyordu. Trillian'ı "Almost Famous"tan hatırlayacağımız Zooey Deschanel canlandırıyor.

Hiç şüphesiz "Bir Otostopçunun Galaksi Rehberi"nin en sevimli, popüler ve komik karakterlerinden biri robot Marvin. Sirius Sibernetik Şirketi'nin isteğiyle gerçek insan kişilikleri ve duyguları taşıyan bir robot olarak tasarlanan Marvin, her zaman depresyon kuyusunun diplerindedir, çok alıngandır ve zekasının yüksekliğine yakışmayan angarya işlerle uğraştırıldığı için öfke doludur. Ünlü rock grubu Radiohead'in "Paranoid Android" şarkısı, adını Marvin'den almaktadır. Bu derece ünlü bir eserin bu denli ünlü kahramanının tasarımı merakla beklenmekteydi. Tasarımcı Joel Collins, yapımcıların kendisinden istediği klişe bir robottan uzak, farklı bir robot talebine; kocaman kafası sürekli bükük boynunun üzerinde, göbekli ve göz kenarları aşağı çekik (hep mazlum ve kurban!) çok şirin görünümlü bir Marvin yaratarak cevap verdi. Çünkü bu derece depresif bir ruh halinde birilerinin kendisini şirin bulması, Marvin için artı olarak dayanılmaz bir işkenceye dönüşecekti. 25 kilogramlık Marvin kostümünü Henson ekibi hazırladı ve bunu gene fantastik bir macera filmi "Willow"da ve "Yıldız Savaşları: Jedi'ın Dönüşü"nde oynayan Warwick Davis giydi. Davis, oldukça minyon bir tip ve kendi kilosuna yakın bir kostümün içinde Marvin gibi kronik bir depresifi oynaması işini kolaylaştırmış, tabii fiziksel olarak çok zorlanarak. Marvin'e sesini veren oyuncu ise Alan Rickman. Gezegen tasarımcısı Slartibartfast rolünde Bill Nighy tüm bilgeliğiyle boy gösterirken; Douglas Adams tarafından sinema filmi için özel olarak yaratılan dini lider Humma Kavula rolünde John Malkovich'i seyredeceğiz, üstelik filme kattıkları kendi doğaçlama sürprizleriyle.

Zaphod'a aşık Galaksi başkan yardımcısı Questular Rontok (Anna Chancellor) Vogon'larla işbirliği yaparak Altın Kalp'in peşine düşüyor.

Arthur ve Ford'u uzay burgacındaki kesin ölümlerinden kurtaran Altın Kalp adlı uzay

gemisini, Douglas Adams, basit bir tenis ayakkabısı formunda tasvir etmişse de, Jennings ve yapımcılar, yapım tasarımcısı Joel Collins'in 80 civarında eskizini inceleyip bir Ming vazonun mavi desenlerini taşıyan porselen demlik biçimindeki tasarımında karar kıldılar. Yumuşak ve sakinleştirici bir görünümü olan ve Arthur Dent'in, içinde kendini hoş bir oteldeymiş gibi hissettiği uzay gemisi, 4,5 ayda bir film setine dönüştürüldü. Herkesin istediği yemeği hazırlayan yemek makinasından, evrenin en güçlü içkisi "Galaksi Gargara Barutu"nun servis edildiği barına kadar, 3000 tane ampulün tek tek monte edildiği gemi, tüm ayrıntılarıyla sıfırdan inşa edildi. Gemideki en önemli cihazlardan biri de 7,5 milyon yıldır hayat, evren ve her şeye dair en önemli cevabı arayan ve sonuçta "42" cevabını bulan mega-süper bilgisayardı. (Bu noktadan sonra da cevabın hangi soruya ait olabileceğini aramaya başladı!)."Dame" Helen Mirren'ın seslendirdiği bilgisayarın tasarımı için Rodin'in düşünen adam heykelinden esinlenildi. Milyonlarca yıl önce ortaya çıkmış bir bilgisayar olarak, tasarımına retro bir hava da katıldı ve böylece "Derin Düşünce" ortaya çıktı.

Filme adını veren, bilinen evrende her olası nesne ve her imkansız nesne için her söylenti ve her bilgiyi içeren elektronik kitap, Adams'ın yaratıcı zekasından çıkma en önemli öğelerden biri. Mobil telefonlar, internet, dijital ajandalar henüz hayalken, Adams bunların bir gün gerçeğe dönüşeceğini biliyordu ve galaksi rehberini bunların öncülü olarak tasarladı. Yönetmen Jennings, rehberin dış görünümünden çok taşıdığı bilgi ve ileri sürdüğü fikirler açısından adeta filmin karakterlerinden biri gibi olmasından yola çıkarak, günlük hayatta kolayca arka cebe sıkıştırılıp ihtiyaç olduğunda kullanılacak, sıradan bir kitap olarak ele aldı. Yüksek entelektüelliğe sahip, biraz tepeden bakarak huysuz bir zeka ve otorite yansıtan rehberin sesi Stephen Fry'a ait.

Yapımcıların nefeslerini tuttukları bir sahne varsa, bu da, kitabın en ünlü bölümlerinden biri olan, nükleer bir füzenin, olanaksızlık makinası tarafından aniden bir ispermeçet balinasına dönüştürüldüğü sahne. Robbie Stamp, bu sahneyi tüm film için bir turnusol kağıdı testi gibi görmüş: eğer bu sahne başarıyla çekilirse, tüm filmin başarı kazanacağına kendini inandırmış. Bu sekansta her şeyin komik, gerçeküstü, felsefi ve beklenmedik olmasını istemiş. Jennings ise bu sahneyi bilgisayar destekli görüntü kullanarak çekebilecekken, son derece detaylı bir balinayı gerçekten düşerken çekmeyi tercih etti. Gerçek boyutları 15 metre olan ispermeçet balinasının 3-3,5 metre boyunda bir modeli Henson'ın ekibince hazırlandı. Kamera efekti kullanılarak bu son derece detaylı balina gökyüzünden düşüyormuş gibi çekildi. Sonuç o kadar gerçekçi olmuştu ki, sanki bir hava akrobatı elinde kamerayla düşerken balinayı çekmişti.

1982'den beri çekilmesi gündeme gelen ama çeşitli nedenlerle hep ertelenen film, Douglas Adams için büyük anlam taşıyordu. Kendi deyimiyle, "Son sur borusu üflenmeden önce herhangi bir zamanda, mutlaka..." çekilmeliydi. Hikaye canlı bir organizma gibi yıllar boyunca değişik şekillerde evrilmiş, farklı formlarda sevenleriyle buluşmuştu. Onun eşsiz zekasına ve yarattığı dünyaya duyulan sevgi ve hayranlık, tabii ki yapımcıların üzerinde gerçek bir baskı ve sorumluluk hissi yaratıyordu. Seyircilerin bilmesi gereken, kitabın birebir versiyonunu izlemek gibi bir beklenti içine girmemeleri, çünkü bu filmdeki karakter ve olayların hepsi, Douglas Adams'ın yaratıcılığının eseri ve şüphesiz o da hikayeyi yenilemek, güncellemek ve evrimleştirmek zorundaydı... ■

Douglas Adams

Her şey yıldızlara bakarken başladı. Radyo oyunu, roman ve başka şeyler peş peşe geldi. Genç yaşta dünyadan göçüp gitmeseydi filmini de görecekti.

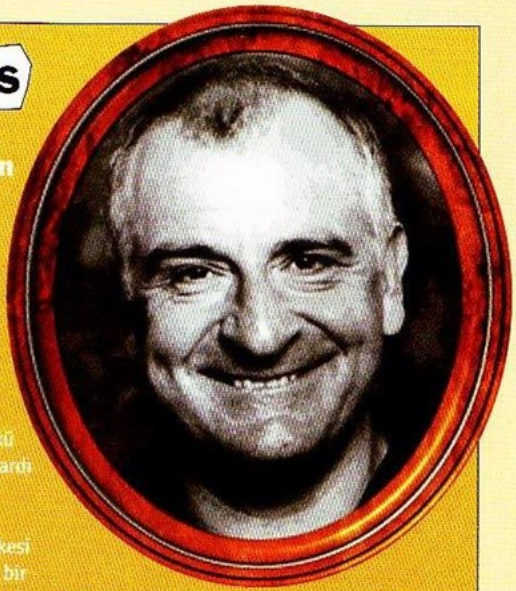

"Otostopçunun Galaksi Rehberi"ni yazma fikri, Douglas Adams'a gencken, Innsbruck, Avusturya'da, alkollüyken, bir arazide uzanmış yıldızlara bakarken gelmişti. Çünkü cebinde "Otostopçunun Avrupa Rehberi" vardı ve aylak aylak Avrupa'da gezinmekteydi. İnsanlar bilmediği dillerde konuşuyor ve onun dediklerini anlamıyorlardı. Belki herkesi tatmin edecek bilgiler ve tavsiyelerle dolu bir rehber, bu sorunu çözebilirdi. Hatta evrensel her türlü bilgiyi içeren çok daha çaplı bir kitapçık... İşte bu fikrin bir radyo oyununa dönüşmesiyle başlayan ve 20 yıldan fazla devam eden macera hala sürüyor, üzücü olan Adams'ın ömrünün filmi görmeye yetmemesi. 1952, Cambridge doğumlu Douglas Noel Adams, (hayranları daha sonra ona DNA diyecekti) edebiyat okudu ve yıllarca radyo ve televizyona sahne sovları yazdı; bazen oynadı ve yönetti de. Onu ilk kez Monty Pyhton'un yaratıcılarından Graham Chapman keşfetti ve "Monty Pyhton's Flying Circus"un bir skecini ona yazdırdı. (Skec, midesinden hıçaklanmış ölmek üzere olan bir adamla, çeşitli kağıtları doldurtmadan tedaviye başlamayan doktor arasında geçiyordu ve ilerde, uzayın bürokrasisinden sorumlu Vogon'lara esin kaynağı olacaktı). 1978'de BBC 4'te altı bölüm radyo piyesi olarak yazılan "Otostopçunun Galaksi Rehberi", kazandığı başarının ardından "Christmas Episode" diye bilinen ve içinde ilk kez paranoid android Marvin'in yer aldığı bölümüyle yılbası öncesi hayranı kitlesiyle buluştu. Ardından beş serilik roman ve BBC'de altı bölümlük TV dizisi ortaya çıktı. Kitaplar diğer versiyonların kaynağı oldu. Adams hep oyun oynamayı çok sevdi, romanların kapakları bile bir puzzle'ı oluşturacak şekilde tasarlanmıştı. 1987'de "Dirk Gently's Holistic Detective Agency", 1988'de "Long Dark Tea-time of the Soul" yayınlandı. John Lloyd ile yaptığı işbirliği sonucu da "The Meaning of Liff" ve "The Deeper Meaning of Liff" ortaya çıktı ve müthiş ses getirdi. "Gençlerin ve her zaman genç kalanların" kült yazarıydı artık ve kitapları bir çok ülkede basıldı. Keskin zekasının bol yergili, saçmayı ve gerçeküstü öğeleri harmanladığı çok özel mizahıyla, Adams en kötü esprisini henüz 49 yaşında kalp krizi'yle dünyadan göçerek patlattı.

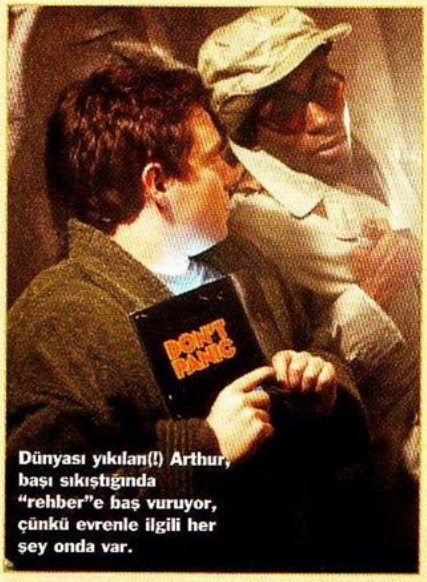

Dünyası yıkılan(!) Arthur, başı sıkıştığında "rehber"e baş vuruyor, çünkü evrenle ilgili her şey onda var.

dosya

20 maddede komedi

Komedi en eski drama janrlarından biri... Ve aynı zamanda hayli subjektif, seyircinin neyi nasıl algıladığıyla çok ilintili bir janr. Hem köklü bir geleneğe sahip olması, hem de zaman içinde farklı farklı eğilimleri bünyesine katarak zenginleşmesi sonucunda, bakış açısına göre farklı başlıklar altında toplanabilecek birçok alt-türü, birçok biçimi, birçok üslubu ve birçok tekniği var. 20 maddelik bu yazıda fars'tan parodiye; slapstick'ten screwball komediye; ironiden söz oyununa; romantik komediden korku komedisine varıncaya kadar bu devasa coğrafyanın belli başlı duraklarına uğruyor, komediyle ilgili başlıca kavramlara değiniyoruz. KUTLUKHAN KUTLU

1 Fars

Sıradışı durumların, beklenmedik olayların, bol bol hazırcevap, esprili repliğin sahası olan fars, epey hareketli öykülere gebedir. Yanlış anlamalar, kimlik karışıklıkları, fiziksel komedi, absürd... Hiçbiri, tansiyonu hayli yüksek olan bu güldürü türünün menzilinin dışında değildir. Tipik fars, bir karakterin diğerlerinden bir şeyler saklamaya çalışması üzerine ortaya çıkan binbir türlü aksilik ve beklenmedik olay üzerine kuruludur; her yeni hamle yeni bir beklenmedik olaya yol açar. Shakespeare'in "Comedy of Errors"ı (Yanlışlıklar Komedisi) bu türün örnekleri arasında gösterilebilir.

Günümüzde "fars" türü komedinin popüler örneklerinden biri, kendini nişanlısının ailesine beğendirmeye çalışırken her şeyin ters gitmesi sonucu oldukça güç durumlara düşen ve durumu idare etmek için söylediği yalanlar bir bir ortaya çıkan genç bir adamın öyküsünü anlatan "Meet the Parents"dır (ve devam filmi, "Meet the Fockers"). "There's Something About Mary" ve "Me, Myself & Irene" gibi filmleriyle Farrelly kardeşler, 90'larda bu komedi biçiminin yeniden yükselişe geçişinde önemli bir rol oynamıştır.

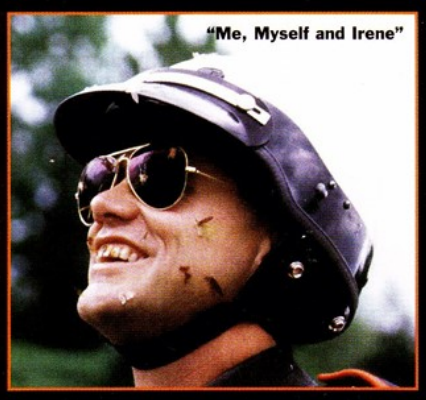
"Me, Myself and Irene"

2 Parodi

Parodi asıl olarak, bir üslubun çok yakın bir taklidine girişmekle yaratılan komedidir. Epey köklü, klasik edebiyatta da yeri olan bir yaklaşımdır ve genellikle "hiciv"le akrabadır, hatta hicvin bir çeşidi olarak bile görülür. Örneğin Cervantes'in "Don Kişot"u, "romans" denen kahraman-şövalye öykülerinin bir parodisidir.

Her ne kadar parodi sinemada da çok eski bir yaklaşım olsa da, özellikle 70'lerden itibaren giderek daha çok başvurulmaya başlanan bir yöntem halini almış ve İngiliz komedi grubu Monty Python'ın filmleri, Mel Brooks'un filmleri derken 80'lerde ZAZ rüzgarıyla bir ara komedinin en çok rağbet gören biçimi haline gelmişti.

"Monty Python and the Holy Grail", Kral Arthur ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri öyküsü etrafında kurulu olan kahraman-şövalyelik efsanesini alaya alır. Olmadık anlarda patlak veren ve uzayıp giden konuşmalarla, mistik ve heybetli görünen durumlara getirilen en absürd sonuçlarla ünlü, "Efsuncu Tim" gibi sakil isimlerle, "Truva taşvanı" gibi talihsiz askeri buluşlarla bezeli bu İngiliz parodi başyapıtı, en sık anılan ve en çok gönderme yapılan parodi filmlerindendir (örneğin Martin Scorsese'nin "Bringing Out the Dead" filminin adı, bu filmdeki bir replikten alınmadır). Aynı sıralarda Amerika'da ise Mel Brooks "Young Frankenstein" ve "Blazing Saddles" gibi bugün klasik olarak niteleyebileceğimiz parodiler çekiyor, böylece bu komedi biçiminin popülerliği giderek artıyordu. 1977'de John Landis'in yönettiği "Kentucky Fried Movie"nin senaryosunu yazan David Zucker, Jerry Zucker ve Jim Abrahams ise, üç yıl sonra yönetmenliğini de kendilerinin üstlendiği "Airplane!" ile o 70'lerde çokça örneği verilmiş uçak faciası filmleriyle dalga geçerken, Hollywood parodisinde ZAZ dönemini başlatıyordu. ZAZ ile birlikte parodinin alanının iyiden iyiye genişlediği söylenebilir; hesapta belli bir film türüyle dalga geçmek için yola çıkılmış olsa da, ZAZ'ın o son derece yüklü komedi temposunu ayakta tutabilmek için sinemayla ilgili akla gelecek her şeyden mizah üretiliyordu artık - parodi ettiği kaynakların ötesinde, absürd espri anlayışıyla ilgi gören bir komediydi ZAZ'ınki.

"Mars Attacks!"

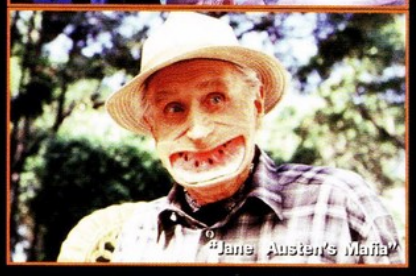
"Jane Austen's Mafia"

Parodi doğası gereği, seyircisinden belli bir birikim bekleyen bir komedi biçimi. Gönderme yaptığı kaynakla arasındaki küçük farklılıklardan mizah yarattığı için, seyirci parodi edilen şeyi bilmediği sürece şakayı yakalayamaz çünkü. Öte yandan parodi tam olarak bir alt tür olmadığından, çoğunlukla farsla, hicivle, ya da diğer komedi biçimleri ve türleriyle iç içedir... Örneğin ZAZ filmleri çoğunlukla slapstick mizaha ve farsa da sırtlarını dayarlar. Ayrıca "karma komedi türleri"nin hemen hepsi (romantik komediyi bir kenara bırakırsak), bolca parodi içerir.

3 Hiciv

Aslında hiciv sadece komedi değil, genel olarak bir edebiyat - hatta sanat - tekniği. Temelde hicvetmek, alay yoluyla yermektir... Ama bu alayın ya da yerginin mizah üretmek amaçlı olması gerekmez, yani komik olmayan hiciv de mümkündür. Öte yandan, "güldürürken düşündüren" ya da "ciddi komedi" gibi kalıplaşmış sözlerle ifade edilen komedilerin çoğu hicivdir - çoğu kara komedinin de.

Parodinin aksine hicvin bir kaynağı taklit etmesi gerekmez, yergisini taklit olmadan da yapabilir. Örneğin bir konu alışılmış olanın tam tersi biçimde (mesela alelade bir konu, görkemli bir biçimde) ele alınarak alay edilip yerilebilir. Öte yandan parodi gibi hicivde de okuyucuya / izleyiciye epey iş düşer; alay inceldikçe alay edenle alay edileni birbirinden ayırt etmek güçleşir.

"Brazil" ve "Breakfast of Champions" (küçük resim)

Jonathan Swift'in "Gulliver'ın Seyahatleri"nden Kurt Vonnegut öykülerine, hiciv çok uzun zamandan beri edebiyatta ve basında, sonraları ise radyoda, televizyonda, hatta internette epey rağbet gören bir teknik oldu (örneğin online olarak da basılan The Onion gazetesi, bir medya hicvidir; ayrıca hiciv, Türkiye'de de özellikle TV'de rağbet görmüş, örnekleri verilmiştir).

Bu teknik öteden beri sinemada da her zaman prestijli bir yere sahip oldu, özellikle de komedi türünün içinde kalarak sarsıcı eleştiriler getirmeyi mümkün kılması sebebiyle farklı farklı birçok usta sinemacı tarafından tercih edildi. Örneğin Charles Chaplin'in "Modern Times"; Stanley Kubrick'in "Dr. Strangelove or How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb" ve "A Clockwork Orange"; Luis Bunuel'in "The Discreet Charm of the Bourgeoisie"; Federico Fellini'nin "8 1/2"; Jean-Luc Godard'ın "Weekend"; Robert Altman'ın "M.A.S.H."; ve Terry Gilliam'ın "Brazil" filmleri sinema tarihinin klasik hicivleri arasındadır.

"Dr. Strangelove"

4 Pastiş (Pastiche)

Parodiyle kapı komşusu olan "pastiş", en kabaca açıklamasıyla, dalga geçmek yerine saygı duruşunda bulunmak, şapka çıkarmak için taklit etmektir. Mesela sinema söz konusu olduğunda Brian De Palma'nın Hitchcock filmleriyle ilişkisi "pastiş" çerçevesinde ele alınabilir. Öte yandan aynı terim bazen sadece tek bir kişinin ya da eserin taklit edildiği durumlar için de kullanılır. Örneğin sineması büyük ölçüde yine sinema üzerine kurulu olan Quentin Tarantino, kendi sevdiği sinemanın (özellikle de 70'ler sinemasının) pastişlerini sunmakla ün yapmıştır. Tarantino filmlerinde kamera açılarından ses ve müzik tasarımına, 70'ler sinemasının hakim tarzlarına gönderilmiş sayısız selam yakalayabilirsiniz.

"Kill Bill 2"

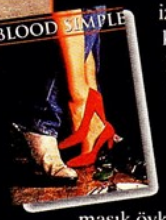

Joel ve Ethan Coen biraderlerin filmlerinde de çeşitli sinemasal üsluplara yönelik benzer bir sevgi ve oyunbazlık göze çarpar... Dikkatli bir seyirci, ister eski Hollywood stüdyo sistemine yönelik hicivleri "Barton Fink" olsun, ister destanların doğası üzerine (ve Coen'lere göre uzaktan uzağa Odysseus uyarlaması) bir fars olarak tanımlanabilecek "O Brother Where Art Thou", Coen biraderlerin sinema tekniklerini kullanma biçimlerinde bile sürekli bir alaycılık sezebilir... Ancak bu iflah olmaz alaycılığın filmlerini birer parodi haline getirip getirmediği, izleyiciden izleyiciye değişecebilecek, puslu bir konu. Örneğin "Blood Simple", öyküleri James M. Cain'in kaleminden çıkmış eski kara filmlere bir saygı duruşu olduğu kadar, söz konusu filmlerin iyice karikatürize edilip fars noktasına vardırılmış, yanlış anlamalarla dolu karmaşık öyküsüyle ve muzip kamera oyunlarıyla bezeli üstü kapalı bir parodisi olarak da değerlendirilebilir.

5 Slapstick

Abartılı bedensel aksiyon, özellikle de karikatürize edilmiş fiziksel tehlike ve şiddet üzerine kurulu komedi. Sessiz film dönemi Hollywood komedilerinin önemli bir kısmında ve çizgi filmlerde sıkça rastladığımız bir komedi türü slapstick. Karakterlerin birbirlerine herhangi bir kalıcı fiziksel hasar vermeksizin (ya da söz konusu hasarın da komiklik derecesinde abartılılı ve karikatürize olduğu) şiddet uygulaması en yaygın slapstick türlerinden biridir - ki zaten bu komedi türü de adını, tiyatroda aktörler birbirlerine vurduklarında buna uygun ses efekti çıkarmak için kullanılan taşınabilir bir araçtan alır ("slapstick"in Türkçesi kabaca "şamar sopası"dır ki söz konusu araç da zaten aşağı yukarı ön kol boyunda, birbirine menteşelenmiş iki tahta parçasından oluşur).

Amerikan sinemasında sessiz film döneminde Buster Keaton, Harold Lloyd ve Charlie Chaplin'in rol aldığı filmler, slapstick komedinin klasikleri sayılır. Bu dönem, aynı zamanda sinema tarihinin en ünlü, soluk kesici ve tehlikeli kimi numaralarının da komedi üretmek amacıyla filme çekildiği bir dönemdir. Buster Keaton'ın müthiş klasiği "The General"da trenin üzerinde koşup vagondan vagona atlayışı ya da Harold Lloyd'un bir binanın cephesine tırmanışı (ve bir saatin akrep ve yelkovanına tutunmuş halde sallanışı) sinema tarihinin en ünlü resimleri arasındadır. Slapstick komedinin büyük bir bölümü, seyircinin izlediği şiddetin gerçekle ilişkisi olamayacak kadar abartılı ve sürreal olduğunu hissetmesinden gelir; aksiyon kadar beden dilinin ve mimiklerin de mümkün mertebe karikatürize oluşu, bu hissi sağlama bağlamaya yöneliktir (belki de bu yüzden Şarlo'nun şapkalı ve bıyıklı yüzünden Buster Keaton'ın o ifadesiz suratına, Harold Lloyd'un gözlüklü çehresine, slapstick yıldızlarının simaları da bedensel becerileri kadar önemlidir). Bugün sinemada izlediğimiz ikna edici ve korku verici tehlikeli anların bir kısmı tamamen yapay biçimde, hatta bazen fiziksel herhangi bir araç kullanmaksızın, bilgisayar üzerinde yaratılmışken, sessiz film döneminin o son derece komik numaralarının çoğunun oyuncular tarafından gerçekleştirilen gerçek numaralar olması epey ironik bir durumdur.

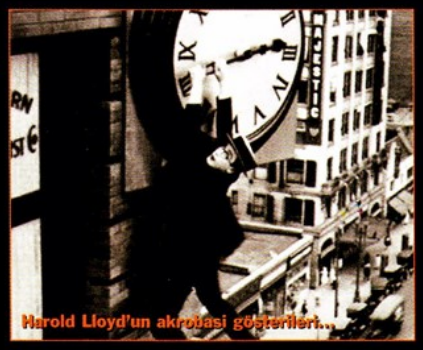
Harold Lloyd'un akrobasi gösterileri...

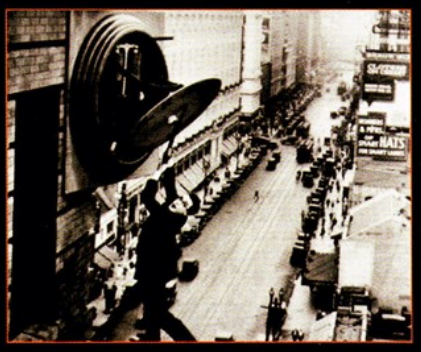

"The General"

Elbette slapstick komedi, animasyon için tükenmek bilmez bir kaynaktır. Karakterlerin mimiklerinden jestlerine, bedenlerinin girebileceği şekillere (ve tabii ki kansız bir şekilde alabilecekleri hasarlara), hatta içinde bulunabilecekleri çevreye kadar her şeyin hayalgücünde belirdiği gibi tasarlanabileceği çizgi film, ideal slapstick evrenidir - ve ne kadar ideal olduğunu da tarihi boyunca bu konuda klasik ardına klasik çıkararak göstermiştir. Mesela kedi Tom ile fare Jerry'nin, Road Runner ile Wile E. Coyote'nin arasındaki bitmek bilmez çekişmeler, sürekli slapstick komedi üretir. Silindir altında kalmalar, topun içinde gülle niyetine kilometrelerce uzağa fırlatılmalar, ağıza dinamit sokulup havaya uçurulmalar, uçurumdan düşmeler, pompayla şişirilip iğneyle patlatılmalar... Hepsi de tatminkar bir şekilde abartılı, kansız, kalıcı hasarsız ve komik sonuçlar çıkarır ortaya.

Öte yandan, slapstick komedinin oyunculu sinemadaki altın çağının sessiz film dönemi olması, bu tarzın demode olduğu ya da artık sadece çizgi filmlere ait kadim bir biçim olduğu anlamına gelmiyor... Modern komedide de slapstick vazgeçilmez bir unsur olmayı sürdürdü. Peter Sellers'ın Pembe Panter serisinde slapstick en önemli komedi öğelerinden biriydi; ZAZ komedilerinden bu yana parodilerde de bu biçime sıkça başvurulur oldu. Günümüzde gençlik komedi filmlerinde, yeni nesil farslarda ve tuvalet mizahına yatkın filmlerde slapstick hâlâ sık sık karşımıza çıkıyor.

"American Pie"

6 Tuvalet Mizahı

Adı üzerinde... Dışkı ve idrar türü bedensel işlevleri güldürü konusu yapan komedi türüne tuvalet mizahı denir. Örneğin "South Park" çizgi dizisinde bu mizah türünün kullanımı, işi insan dışkısından bir karakter yaratmaya kadar götürmüştür (Mr. Hanky).

Tuvalet mizahının bu dar anlamı çoğunlukla, sadece farklı bedensel işlevleri değil, genel olarak insanlar tarafından zevksizce ve edepsizce bulunan konuları da içerecek biçimde genişletilir. Örneğin "Dumb & Dumber", "There's Something About Mary" gibi Farrelly biraderler filmleri sayesinde son on yıllık dönemde tuvalet mizahı yeniden Hollywood komedisinin ön saflarına çıkmıştır ("There's Something About Mary"de Farrelly'lerin insan sperminin jöle olarak kullanımı gibi sınır zorlayan bir espriyi Cameron Diaz gibi çok sevilen bir yıldız üzerinden normalize etme çabaları özellikle unutulmazdır - Farrelly'ler bu açıdan, tuvalet mizahının ana akıma yedirilmesinde epey pay sahibidirler).

Tuvalet mizahı genellikle tabu üzerine kurulu diğer komedi üretme biçimleriyle birleşir - en çok da cinsellik üzerine kurulu mizahla. Bu tür "tabu"lardan (cinsellik, envai çeşit bedensel işlev, eşek şakaları) beslenen komedi türlerinden biri de, 80'lerde "Porky's", "Screwballs" ve "Revenge of the Nerds" gibi örnekler vermiş, bugün ise en çok "American Pie" serisiyle temsil edilen gençlik komedisi türüdür.

"There's Something About Mary"

7 Sitcom

"Durum komedisi" anlamına gelen "situation comedy"nin kısaltmasıdır. Aslında sitcom, radyoda doğmuş bir formattır ama günümüzdeki popüler örnekleri TV'dedir. Tipik bir sitcom, kısa sürede tanıdık hale gelen, tekrar eden karakterler ve tanıdık bir ya da birkaç mekan (çoğunlukla ev ya da işyeri) etrafında döner. Günümüzün en popüler TV dizisi formatlarından birini oluşturan sitcom'un örnekleri arasında "Cheers," "Fawlty Towers", "Mad About You", "Scrubs" ve "Friends" gibi diziler sayılabilir.

Sinemada sitcom genellikle söz konusu formatın ve genel olarak televizyonun, hatta medyanın hicvedilmesi amacıyla, parodi edilerek kullanılır. Sitcom'u biçim olarak ya da düpedüz öykü konusu olarak ele alıp, medya ya da popüler kültür eleştirisine girmiş filmlere "Truman Show" ve "Pleasantville" örnek gösterilebilir.

"Pleasantville"

8 Screwball Komedi

"It Happened One Night"

Artık pek kullanılmayan bir tanım. "Screwball comedy" 30'lu yıllarda Hollywood'da örnekleri görülmeye başlayan ve 40'ların ortalarına doğru tükenmeye yüz tutan bir komedi. Bu türün üzerinde çok da anlaşılmış bir tarifi yok, ama "screwball comedy" terimi çoğunlukla bahsi geçen dönemde çekilmiş, birbirleriyle sürekli didişen - ve diline çabuk - bir kadın ve bir erkek karakterin etrafında geçen, farsa eğilimli komedileri tanımlıyor. Howard Hawks'un "Bringing Up Baby"si

(küçük resim) ve "His Girl Friday"i, George Cukor'ın "The Philadelphia Story"si bu türün önemli örnekleri arasında... Ayrıca "romantik komedi"nin de sinemadaki önemli örneklerinden olarak gösterilen Frank Capra filmi "It Happened One Night" da, sürekli didişen iki karakteriyle ve kurnazca diyaloglarıyla bir "screwball komedi" kabul edilir.

9 Kara Komedi

Geleneksel olarak mizah konusu yapılmaması beklenen, ciddi ve üzücü konular (ölüm, savaş, yoksulluk, hastalık, delilik, vs.) üzerine kurulu komedilerdir. Kara komediler çoğunlukla, belki de kullandıkları konuların ağırlığını taşıyabilmek için, hiciv özelliği de taşır. Örneğin sinema tarihinin en büyük kara komedi klasikleri arasında "Dr. Strangelove", "A Clockwork Orange" ve "M.A.S.H." gibi hicivler vardır. Kurt Vonnegut'un "Slaughterhouse Five"ının, Joseph Heller'ın "Catch-22"sunun sinema uyarlamaları kara komedidir. Ayrıca Coen biraderlerin çoğu filmi kara komedidir (en başta da "Fargo" ve "Barton Fink").

Aslında 80'lerden itibaren ayrıntılı resmedilmiş şiddetin sinema seyircisi tarafından giderek daha kolay tolere edilir olmasıyla birlikte, kara komedinin ekseninin biraz kaydığı söylenebilir - sonuçta "Elm Sokağı'nda Kabus"un azılı katili Freddy Kruger'in bir "komedyen"e dönüşmesi de bunun göstergesidir - ama sonuçta, komedinin çoğu alanında olduğu gibi, bir komedinin tam anlamıyla "kara" olup olmadığı da nihayetinde biraz da seyircinin zihninde biçimlenen bir tanımlama. Kara komedinin diğer örnekleri arasında, bir lisede popüler kızların intiharını (en azından öyle görünen ölümlerini) takiben başgösteren intihar salgınını konu alan 80'ler gençlik filmi klasiği "Heathers"; baştan sona şiddetle, cinayetle ve felaketle örülü "Very Bad Things"; Gus Van Sant'ın Nicole Kidman'lı "To Die For"u ve John Cusack'in bir kiralık katili oynadığı "Grosse Pointe Blank" sayılabilir.

"A Clockwork Orange"

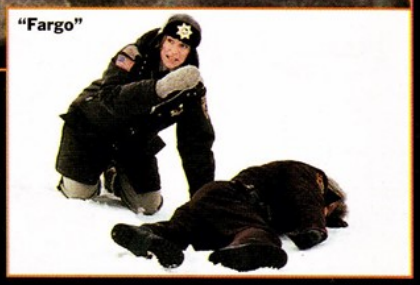
"Fargo"

10 Vodvil

Bizde daha ziyade, diyalogların şarkılarla desteklendiği hareketli ve eğlenceli bir tiyatro oyunu türünü belirtmek için kullanılıyor... Amerika'da ise vodvil denince akla gelen, yeni kıtada epey tutulmuş olan "varyete"ler - yani çeşitli yetenek, hokkabazlık, şarkı, dans gösterilerinin birarada sunulduğu bir sahne şovu - akla geliyor. Vodvil her iki türlü de sinemaya değil, tiyatroya ait bir terim... Öte yandan "vodvil türü komedi" ya da "vodvil gibi komedi" dendiğinde genellikle, çok çeşitli öğelere yer veren karmaşık bir komedi kastedilir.

11 İroni

İroni tarifi en zor edebi tekniklerden, hatta kelimelerden biri. İroninin bir türü, bir şeyin geçerli ya da gerçek olduğunun aşikar olduğu durumlarda müstehzi bir şekilde aksini söylemekten ibaret olan ifade biçimidir. Alaycı bir şekilde, bir şeyin aksini ifade etmek yani. Öte yandan ironi illa ki sözle yapılan bir şey değildir; görsel ironi, hatta bir durumun ironisi diye kavramlar da vardır.
Klasik edebiyatta ironi, Sokrat'ın zamanından kalma "tecahül-ü arif" olarak nitelediğimiz, "bilmiyormuş gibi yapmak" yönteminden kaynağını alıyor (ki ironi kelimesi, zaten tam da bu anlama gelen eski Yunanca "eironeia"dan geliyor). Öte yandan bugün genellikle kullanıldığı biçimiyle ironi, beklenen şeyle gerçekleşen şey arasındaki uyumsuzluk üzerine kuruludur. Sinemada kullanılan ironi de genellikle ya "alay" yollu kullanılan ironi - yani alaycı bir şekilde düşünülenin aksinin söylenmesi - ya da beklenenle tamamen uyumsuz bir görsel öğenin ya da anlatımın kullanılması üzerine kuruludur. Terry Gilliam, Woody Allen, Coen biraderler ve Quentin Tarantino'nun filmlerinde elle tutulur bir görsel / sinemasal ironi vardır.

12 Görsel Komedi

İngilizce'de "sight gag" denen bu komedi tekniği, adı üzerinde, diyalog ya da genel olarak ses üzerine kurulu olmayan, tamamen imgeyle elde edilen komediyi işaret ediyor. Örneğin slapstick komedi, her ne kadar adını ses çıkarmaya yarayan bir tiyatro aracından alsa da, büyük ölçüde görsel komediden oluşur. Mr. Bean'in çok değerli bir tabloyu berbat edip sonra da ümitsizce kurtarmaya çalıştığı o cidden gerginlik ve acı verici bölüm, upuzun bir "sight gag"dir mesela. Görsel komedinin yaygın bir biçimi de, seyircinin öncesini bildiği bir görsel durumu - çoğunlukla sahneye en olmadık yerinde dalarak - tamamen yanlış değerlendiren bir karakter üzerinden elde edilenidir.

13 Söz Oyunu

Görsel olarak değil, tamamen bir lafın kullanımından elde edilen mizah türüdür (hatta çoğunlukla yapılan laf oyununun durumla dahi bir alakası olması gerekmez). En yaygın türü, eşsesli kelimelerin ya da çok yakın seslere sahip kelimelerin kullanımıyla elde edilenidir (ki İngilizce'de buna "pun" denir). Shakespeare'in oyunlarında sıkça başvurduğu bir teknik olan söz oyunu, günümüzde modern sinemada da popülerliğini korumaktadır (ZAZ'ın başyapıtı "Airplane!"deki "surely / Shirley" karışıklığından "Meet the Parents"ın kahramanının soyadına - Focker - varıncaya dek, sık sık karşılaştığımız bir mizah türüdür laf esprisi).

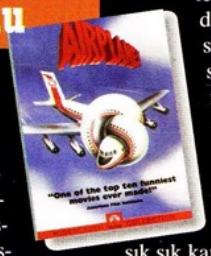

KLASİK KOMEDYA KATEGORİLERİ

Karakter komedyası, entrika komedyası ve töre komedyası, tiyatroda ortaya çıkmış komedi kategorileridir. Bugün komedi türlerini tanımlamada bu kategori isimlerine eskisi kadar çok başvurulmasa da, hâlâ çokça kullanılan mizah biçimleridir.

14 Entrika Komedisi

Genellikle karmakarışık olayların ortaya çıkardığı komik durumlar üzerine kurulu, diyaloglardan ve söz oyunlarından ziyade, bu durumlardan mizah çıkaran bir komedi türüdür. Bu komedi türü, adını Shakespeare'in bir oyununa da vermiştir (Comedy of Errors). Çoğu entrika komedisi yanlış anlamalar ve kimlik karışıklıkları ile, bunların ortaya çıkardığı içinden çıkılmaz, komik durumlar üzerine kuruludur. Kilit nokta, seyircinin olup bitenleri bilmesi, karakterlerin ise bilmemesinin yarattığı o komik ama gerilimli havayı yaratmaktır. Yanlış anlamalardan doğan karışıklıklar üzerine kurulu komedi, günümüz sinemasında da hayli sık başvurulan bir mizah türüdür. Bill Murray'nin "The Man Who Knew Too Little"ı tipik bir entrika komedisi örneğidir (ayrıca Coen biraderlerin ilk bakışta komedi gibi bile görünmeyen "Blood Simple"ı da, ketum ve güvensiz karakterleri sebebiyle içinden çıkılmaz bir hal alan bir yanlışlıklar komedisi olarak değerlendirilebilir).

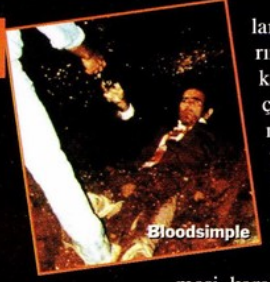

15 Töre Komedisi

"My Fair Lady"

Adı üzerinde, törelerin, adetlerin, belli bir sosyal sınıfın (özellikle de üst sınıfların) davranış kalıplarının tuhaf ve çelişkili yönlerinin altını çizip iyice karikatürize ederek, onları dev aynasında sunarak güldürü üretmek üzerine kuruludur. Moliére'in (Kibarlık Budalası) ve Oscar Wilde'ın (The Importance of Being Earnest) ünlü örneklerini verdiği bu komedi türünün sinemada da epey örneği vardır. Mesela George Bernard Shaw'un Pygmalion'unun bir uyarlaması olan "My Fair Lady" ve "Father of the Bride" bu tür komedinin örnekleridir.

Father of the Bride

"My Fair Lady"

16 Karakter Komedisi

Yine adı üzerinde, genel olarak toplumun ya da belli durumların değil, bireysel olarak insanın komik yanları üzerine kurulu, kadim bir komedi biçimidir. Bu türün klasik örneklerinden biri, Moliére'in "Cimri"sidir. Tiplemelerin çok önemli paya sahip olduğu karakter komedisi, tiyatroda olduğu kadar sinemada ve televizyonda da popülerdir.

"Nutty Professor"

KARMA KOMEDİ TÜRLERİ

Aslında komedi her türle etkileşerek ortaya yeni bir alt tür çıkarabilir: kara film komedisinden tutun da (mesela "Dead Men Don't Wear Plaid"), mahkeme filmi komedisine ("My Cousin Vinny"), bilimkurgu komedisine ("Starship Troopers" ya da "Spaceballs"), fantezi komediye (Groundhog Day) ve hatta dini komediye kadar ("Monty Python's Life of Brian"). Öte yandan, özellikle Amerikan sinemasının sıkça örneğini verdiği, artık ufak ufak "alt tür" olarak nitelenebilecek kadar kalabalık ve kalıpları belirlenmiş karma komedi çeşitleri de var.

17 Romantik Komedi

"Sleepless in Seattle"

Muhtemelen karma komedi türlerinin en ünlüsü olan romantik komedi, sinemada o kadar çok ürün vermiş ve öylesine belirli formüllere sahip bir alan ki, çoğu zaman kendi başına bir tür muamelesi görüyor.

Aslında romantik komedi epey eski bir öykü türü ve kökleri sinemanın icadından yüzyıllarca öncesine uzanıyor. Mesela edebiyat tarihindeki en ünlü bazı romantik komediler, Shakespeare'in kaleminden çıkmış oyunlar (özellikle de "Much Ado About Nothing"). Ozanın Kraliçe I. Elizabeth döneminde yazdığı romantik komedilerin bazı temel öğelerinin günümüzün örneklerinde de görülüyor olması, bu alt türün ne kadar az değişen bir yapıya sahip olduğunu gösteriyor.

Romantik komedi, iki sevgilinin birbirlerine kavuşmasının engellerle ve aksiliklerle dolu öyküsünü anlatan komedi biçiminde özetlenebilir. Özellikle Hollywood usülü romantik komedide çoğu zaman sözkonusu iki kişinin tanışması, didişmesi, biraraya gelmesi, sonra ayrı düşmesi ve nihayetinde - mutlu son - yeniden birleşmesi üzerine kurulu hayli katı bir formül vardır. Öyle ki öykünün önemli noktalarının - mesela iki sevgilinin ayrı düşmesinin - ne kadar süre sonra gerçekleşeceği üzerine iyi tahminler yürütmek hiç de zor değildir. Genellikle iki kişinin "kendisi için doğru kişi"yi bulması üzerine kurulu, geceleyin yatağa tek başına girmenin en büyük kabusu teşkil ettiği modern birer kent masalı gibi sunulan standart Hollywood romantik komedisinde

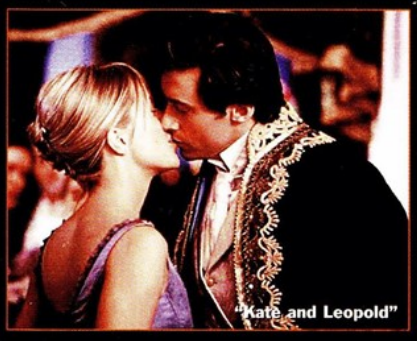
"Kate and Leopold"

"When Harry Met Sally"

öykünün çekirdeği aşktır; nadiren eksik olan yan karakterler hayli renklidir ama genellikle bu renklilik mizah üretmek için ek bir kaynak işlevi görür ve sözkonusu kişilerin, normalin sözcüsü esas karakterler etrafındaki uydu konumununu pekiştirmekten öteye gitmez.

Standart Hollywood romantik komedisinde, öykünün geçtiği şehir de tam bir masal diyarı gibi iki sevgili kadar paya sahiptir. 80'ler sonrası Amerikan romantik komedisinin en önemli isimlerinden Nora Ephron'un elinden çıkma filmlerde - "Sleepless in Seattle"ın Seattle'ı ve "You've Got Mail"in New York'u gibi - bu durum özellikle belirgindir. Şehrin karakterlerin ruh halini yansıtacak biçimde resmedilmesi ve iki karakterin arasındaki ilişkinin durumunun görsel olarak mevsimlerde ifade bulması pek de az rastlanılan bir şey değildir.

Hollywood romantik komedisinin farklı sesini şüphesiz Woody Allen'ın "Woody karakteri" diyebileceğimiz o çok aşina kişiliği gezintiye saldığı filmler oluşturur. Woody Allen'ın romantik komedilerinin en dikkat çekici yanlarından biri, türün içindeki temel kaygıyı komik bir kentli nevrozuna dönüştürmesidir.

Romantik komedi, karma bir tür olduğu için başka bir tür komedi biçimiyle aynı filmi paylaşabilir, ama muhtemelen en çok kesiştiği komedi türü, yine bir çiftin komik ve romantik maceraları üzerine kurulu "screwball komedi"dir.

18 Aksiyon Komedisi

Amerikan seyircisinin geleneksel olarak "pür eğlence" muamelesi ettiği iki film türünün, komedinin ve aksiyonun evliliği öteden beri çok popüler olsa da, 80'li yıllardan itibaren giderek ana akımın önemli bir kulvarı haline geldi. Hem komedi, hem de aksiyonda zamanlama ve ritmin önemi düşünülecek olursa, doğal bir evlilik bu. 80'lerde Eddie Murphy'nin "Beverly Hills Cop" ve "48 Hours" filmleri, becerikli ve ağzı kalabalık polis rolünde bir komedyenin bu karışım için ne kadar uygun bir seçim olduğunu göstermişti. Son yıllarda, bu model üzerine kurulu çok sayıda aksiyon / komedi örneği izledik. Özellikle Chris Tucker ve Jackie Chan'i biraraya getiren iki "Rush Hour" ve Will Smith ile Martin Lawrence'ın eşleştiği iki "Bad Boys", diline çabuk karakterler ile sinemasal el çabukluğunun hâlâ çok ilgi gören bir bileşim olduğunun ispatıydı. İlk "Beverly Hills Cop"ın yönetmeni Martin Brest'in 1988 tarihli "Midnight Run"ı, başrolünde bir komedyene yer vermemesine karşın, Robert De Niro'nun olağanüstü performansının da hatırı sayılır payıyla türün unutulmaz örnekleri arasına giriyordu. Eddie Murphy ise 90'larda "Metro" ile bu türü (ve hatta bir ölçüde, tiplemeyi) bir kez daha ziyaret ediyordu.

Aksiyon komedilerinin genelinde polisiye öyküler ağırlıkta olmasından ve Hollywood geleneğinde polisiyenin genellikle "iki ortak" üzerinden yürümesinden dolayı, bu karma

"Şangay Şövalyeleri"

türde Martin Lawrence / Will Smith ve Chris Tucker / Jackie Chan gibi "komik ikililer" görmeye çok alışığız. Öte yandan aksiyon komedisi yapmak için illa ki polisiye öykü gerekmediği kesin; serüven filmleri, korsan filmleri, soygun filmleri, hatta kiralık katil filmleri gibi alt türler de komedi çıkarmak için çok uygun birer alan olduğunu defalarca göstermiş bulunuyorlar. Özellikle parodi işin içine girdiği zaman, belli kalıpları olan herhangi bir tür, ideal komedi alanına döndürülebiliyor. 80'lerden itibaren kısaca ZAZ olarak anılan (ve Jim Abrahams, David Zucker ve Jerry Zucker'dan oluşan) parodi ekibinin üyeleri, casusluk filmlerinden felaket filmlerine ve "Top Gun" tarzı pilot filmlerine, çeşitli alt türleri gezinerek bunun ideal örneklerini vermişti.

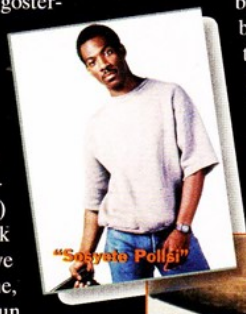
"Sosyete Polisi"

Uzakdoğu sinemasında, özellikle Hong Kong sinemasında çok uzun süre boyunca adeta türler üstü bir tür olan "dövüş filmi", diğer bütün türler gibi komediyle de etkileşiyordu ve Jackie Chan filmleri bunun en iyi örnekleri arasındaydı. İnanılmaz fiziksel becerileriyle ve Hong Kong usülü yakın plan saptanan abartılı yüz ifadeleriyle Jackie Chan'in filmlerinde komedi öyle önemli bir unsur ki, kendisi başka dövüş filmi yıldızları kadar, Hollywood'un en büyük "slapstick" üstadlarından Buster Keaton'ın da veliahtı olarak gösteriliyor. Jackie Chan'in neredeyse tamamını dublörsüz ve kamera hilesiz gerçekleştirdiği inanılmaz hareketler, fotojenikliğini bir yetenek şovunun büyüleyiciliğiyle destekliyor.

Rush Hour

Hollywood'un son yıllarda yeniden keşfettiği bir diğer aksiyon komedisi ise, kılıç şakırtılı filmler oldu. Kılıçlı kahramanın çoğu zaman bir komedyenin "sahneyi dolduran" karizmasına sahip olması beklendiğinden, kılıç şakırtılı filmlerle komedi her zaman doğal bir birliktelik sürmüştür; dahası bu tür zekice edilmiş tek cümlelik espriler kadar, örneğin Jean-Paul Belmondo'nun 1962 tarihli "Cartouche"unda görüleceği üzere, "slapstick" türü fiziksel komediye de çok yatkındı. Gore Verbinski'nin "Pirates of the Caribbean"ı korsan filmlerine ve genel olarak kılıç şakırtılı filmlere müthiş bir saygı duruşunda bulunurken, özellikle Johnny Depp'in Kaptan Jack Sparrow rolündeki performansı sayesinde, aksiyon komedisinin de son yıllardaki en popüler örneklerinden biri arasına giriyordu.

"Karaip Korsanları"

19 Spor Komedisi

Spor filmlerinin nihayetinde kinetik enerjiyle, hareketle beslendiği gerçeği göz önünde bulundurularak bu karma tür de aslında aksiyon komedisinin bir koluymuş gibi düşünülebilir ilk başta... Oysa genellikle spor komedilerinde, aksiyon komedisinde aynı derecede yaygın olmayan belli bir eğilim dikkat çeker: Beklenmedik olanın gerçekleşmesi, pek ihtimal verilmeyenin başarılı olması - yarışı sürprizin kazanması. Oyuncuları kısa boylu ve çelimsiz bir takımın basketbol ligi şampiyonu olması, kafası biraz ağır işleyen bir sucu çocuğun müthiş bir Amerikan futbolcusu haline gelmesi, güneşli Jamaika'dan çıkıp kış oyunlarına katılmayı başaran bir kızak ekibi gibi... Hatta, türler bulamacının uç noktalarında, kısa boylu ve çelimsiz sayılabilecek bir lise öğrencisinin kurt adama dönüşerek çıktığı maçlardaki "insanüstü" performansıyla takımını başarıya götürmesi gibi...

"Teen Wolf"

Spor filmleri zaten çoğunlukla zayıf görülen tarafın sürpriz yapmasını, inancın, çok çalışmanın ve ekip olarak birbirine bağlılığın zaferini ele alan filmlerdir. Çoğunlukla bir spor filmini izlerken özdeşleşmemiz istenen tarafın (ya da kişinin) karşısında aşılmaz engeller, yenilmez rakipler olduğu hissine kapılırız ilk başta. Spor komedisinde bu engeller iyiden iyiye muazzam bir hal alabilir, rakipler heybetin cisimlenmiş haline, yenilmezlik timsallerine dönüşebilir, kahramanlarımız ise adet olandan çok daha az donanımla ya da niyetle, beklentimizi iyice düşürecek biçimde sunulabilir. Bazen de komediyi sağlayan unsur ortaya zaten yenilmez bir güç çıkarır, bu durumda "yarış"ın heyecanlı olması için (çünkü heyecansız bir yarış spor filmi için bir nevi suçtur) yeni bir engel ve yeni bir sürpriz sunulur.

"Waterboy"

Örneğin Adam Sandler'ın "Waterboy"unda, beklenmedik olan bu saf ve yavaş zekalı, dahası fiziksel olarak da pek dikkat çekici olmayan sucu çocuğun muhteşem bir Amerikan futbolcusu çıkması ile gerçekleşir; aşılması gereken engel ise maçları kazanmaktan ziyade, onu baskıcı annesinin parmağının altından kurtarıp sahaya çıkarmaktır. Michael J. Fox'un 80'li yıllar gençlik/korku/komedi/spor filmi gibi karmakarışık bir şekilde etiketlenebilecek "Teen Wolf"unda ise "Kurt"un bütün rakipleri kolaylıkla sahadan sileceği o kadar aşikardır ki, kahramanımız - bir gurur meselesi doğrultusunda - maça kurt adam olarak değil normal, kısa boylu ve nispeten çelimsiz bedeniyle çıkar (ve tahmin edin sonuç ne olur). Tom Berenger, Charlie Sheen ve Wesley Snipes gibi oyuncuların rol aldığı "Major League"de ise, yeni sahibinin özel olarak küme düşsün diye topladığı disiplinsiz ya da yaşlı oyunculardan kurulu takım, işi inada bindirip şampiyonluğa aday olur.

Spor genellikle zihinlerde disiplin, çalışma, ciddiyet, hırs ve tanrı vergisi fiziksel yatkınlık ve beceri gibi özellikleri çağrıştırdığından, spor komedileri sık sık bu nitelikleri sarsacak tiplemelere ve durumlara yer verir; bunun sonucunda da olağanüstü yeteneklere ve özelliklere sahip, tuhaf inanışları bulunan, kimi son derece lakayt, isteksiz ve "yanlış fiziksel özelliklerde" karakterleri sık sık görürüz spor komedilerinde.

20 Korku Komedisi

Tuhaf bir bileşim gibi görünse de, korku ve komedi unsurlarını harmanlayan filmler epey uzun süredir, istikrarlı bir şekilde tekrar tekrar popüler olmayı başararak, seyircinin rağbet ettiği karışımlardan biri olduğunu gösterdi. Belki komedi gibi korkunun da seyircinin hislerini yönlendirmek, onun üzerinde güçlü (ve gözle görülür) bir etki yaratmaya çalışmak üzerine kurulu olması sebebiyle; hatta belki de bir şeyden korkmak ile ona gülmenin birbirine komşu olması sebebiyle, doğal bir işbirliği bu...

Korku komedisi, muhtemelen parodinin en sık devreye girdiği karma komedi türü. ZAZ usülü (ama ZAZ'ın elinden çıkmamış) "Exorcist" parodisi "Repossessed" bir yana, 90'lı yıllarda korku sinemasını yeniden popüler hale getiren "Scream" serisinin tamamı aslında 80'ler korku sinemasının bir parodisi olma özelliğine sahipti. Yine de bu durum, serinin de parodi konusu olmasını engellemedi! Sonuçta ortaya, en başta 80'ler korku filmlerinin parodisinin parodisi olan (ve bunun yanısıra, "Scream"in açtığı yoldan gelmiş yeni korku filmlerini de alaya alan) "Scary Movie" filmleri çıktı.

Korku komedisi, Abbott ve Costello'nun korku sinemasının çeşitli ünlü yaratıklarıyla karşılaşmalarından Roman Polanski'nin "Vampirlerin Dansı"na varıncaya kadar, epey uzun ve faal bir tarihe sahip aslında. Ama George Romero'nun 60'ların sonunda "Night of the Living Dead"i ile başladığı kabul edilen, daha sonra Wes Craven, Tobe Hooper, David Cronenberg gibi yönetmenlerin de eklendiği (ve en azından zamanı için epey kanlı ya da görsel açıdan rahatsız edici) "modern korku sineması", içinde zaten epey sarsıcı hicve ve ironiye yer veriyordu. Toplumsal taşlamadan "canavarlar"ın tasarımına, hatta kimi zaman kamera hareketlerine kadar, alttan alta bir komedi hissediyordunuz 70'ler modern korku filmlerinde - ama onca kanın, onca "gore"un içinde belki çok da dikkati çekmiyordu bu damar. Ancak 80'lerde Sam Raimi "Evil Dead" serisinde, tamamen zıvanadan çıkmış kamerası ve eski EC çizgi romanlarına bir saygı duruşu niteliğindeki kötücül güçler taifesiyle, korku komedisini yepyeni, son derece hareketli ve "slapstick"e epey yakın duran bir noktaya taşıdı. Öyle ki bugün bu tür, "Evil Dead" üçlemesinin başrol oyuncusu Bruce Campbell'ın uydurduğu hayli komik terimle, "splatstick" olarak da anılıyor (bu terimde tokat anlamına gelen "slap" kelimesinin yerine, "püskürme" anlamına gelen - ve elbette ki seride bol bol fışkıran yeşil renkli bedensel sıvılara işaret eden - "splat" kelimesi koyulmuş).

Bugün hem korku filmi parodisinin, hem Sam Raimi'nin korku imgeleri arasında düzenlediği o tamamen pervasız eğlence gezintilerinin etkilerini görüyoruz popüler sinemada. Hatta, bir ölçüde, Harold Ramis'in "Ghostbusters"ı, Joe Dante'nin "Gremlins"i ya da Tim Burton'ın "Beetlejuice"unun da. ■

"Evil Dead"

"Hayalet Avcıları"

"Çığlık"

klasik
Dünya Sinemasının Ustaları

Ömer Kavur

Bir ustanın ardından

Sinemamızın büyük yeteneklerinden biriydi Ömer Kavur. Filmlerinde kendine has bir dünya kurmayı, ilk bakışta ayırt edilebilecek bir atmosfer yaratmayı başaran, seyircisini mistik öğelerle bezenmiş farklı dünyasına davet eden bir hikaye anlatıcısı, ama her şeyden önemlisi görüntülerle düşünen katıksız bir sinema adamıydı. Ömer Kavur'un ölümü, hiç kuşkusuz Türk sineması için büyük bir kayıp. Evet, başka bir Ömer Kavur filmi daha olmayacak. Ama bu büyük sanatçı, ardında bıraktığı eserleri ile genç kuşaklara ilham vermeyi sürdürecek...

PINAR TINAZ GÜRMEN

Son filmi "Karşılaşma"nın çekimlerinde.

Ömer Kavur'u sadece bir kez gördüm. 2001 yılı yazında "Sinema Dersleri" söyleşisi için gittiğim yazıhanesinde... Beyoğlu'na sözleştiğimiz saatten çok önce gittiğimi, uzunca bir süre civarda dolaştığımı ve heyecanımı yenip, merdivenleri bir türlü çıkamadığımı anımsıyorum. Neredeyse çocukluğumdan beri hayranı olduğum ve filmlerini kendime son derece yakın hissettiğim bu insanla tanışmak, beni oldukça heyecanlandırıyor, hatta korkutuyordu. Nasıl biriydi Ömer Kavur? Hayalimde yarattığım gibi miydi? Sorularımı çocukça mı bulacaktı? Onun yanında denizde damla gibi kalan sinema birikimimle alay eder miydi? Karşısına oturduğumda, tüm bu düşüncelerim siliniverdi. Bana hemen çay içmek istediğini çünkü çok heyecanlı olduğunu söyledi. Uzun zamandır röportaj vermiyordu ve kendi deyimiyle eli ayağına dolaşmıştı... O an, Ömer Kavur'un da etten kemikten bir insan olduğunun farkına vardım. Son derece kibar, zeki, kültürlü ve insancıl biriydi. Suskun ve sakin yapısında filmlerinden aşina olduğum bir gizem saklıydı. Konuşmakta zorlanacağımızı sanıyordum ama iki saati aşkın bir süre sohbet ettik. Evet onu ilk kez görüyordum ama hep tanıyormuş gibiydim. Bu da filmlerine kendine ait çok şey katmayı başarmasından, sinema yaparken de "kendisi" olmayı sürdürmesinden kaynaklanıyor olmalıydı. Bir daha karşılaşmadık. Ama Ömer Kavur, filmlerinde yarattığı büyülü dünyaya beni her zaman kabul etti ve edecek bunu biliyorum... Benim gibi pek

"Akrebin Yolculuğu"nun setinde.

çok sinemasever, o artık yaşamıyor olsa da, onunla Anayurt Oteli'nin kasvetli koridorlarında, Yusuf ile Kenan'ın gecelediği terk edilmiş mekanlarda, Kırık Bir Aşk Hikayesi'nin yaşandığı kıyı kasabasında, Akrebin Yolculuğu'na ev sahipliği yapan saat kulesinde veya Gizli Yüz'ün küçük saat tamirhanesinde karşılaşmayı sürdürecek...

Bazı filmler vardır, jeneriğine bakma gereği duymadan kime ait olduklarını rahatlıkla söyleyebilirsiniz. Bir Metin Erksan filmini, bir Yılmaz Güney filmi ile karıştırmak olanaksızdır. Fellini'nin yaptığı işin altına imza atması gerekmez. Tarkovski, Godard, Bergman ya da Bunuel için de aynı şey söylenebilir. Onların gerek görselliği, gerekse hikayeye yaklaşımlarıyla diğerlerinden ayrılan farklı bir yapıları, kendilerine özgü bir tarzları vardır. Ömer Kavur için de tamamen doğrudur bu saptama. Kimseye benzemez onun dünyası. Anlattığı hikaye ister toplumsal gerçekçiliğe uygun olsun, ister son derece kişisel bazı meseleleri masaya yatırsın, seyirciye tuhaf bir biçimde geçen büyülü bir atmosfere sahiptir. Yolculuk teması çok ilgisini çeker Ömer Kavur'un. Özellikle de kahramanların kendi içlerine yaptıkları yolculuklar, arayışlar, hesaplaşmalar, seçilen veya dayatılan yalnızlıklar... Kavur'un kahramanları, dar bir çevreye sıkıştırılmış, kendilerini ifade etmekte zorlanan, toplumca dışlanan ve genellikle de bu aykırılıklarını hayatları ile ödeyen insanlardır. Bazen yaşanamamış bir aşkın pençesine düşerler, bazen hiç tanımadıkları ürkütücü bir atmosfer içinde hayatta kalmaya çalışırlar, bazense çareyi kendilerinden bile kaçmakta bulurlar.

Varoluşçuluğun yanısıra, tasavvuf düşüncesi ile de iç içedir Ömer Kavur sineması. Özellikle son dönem filmlerinde Doğu masallarına özgü bir mistisizm gösterir kendini. Türk sinemasından Metin Erksan'a ve ustanın unutulmaz filmi "Sevmek Zamanı"na tutkundur. Antonioni, Visconti, Tarkovski, Kieslowski, Wenders ve Lynch'in yanısıra, Erden Kıral'ı, Lütfi Akad'ı, ilk dönem filmleriyle Halit Refiğ'i yakın bulur kendisine. Edebiyatta ise Kafka, Hesse ve Auster vazgeçilmez idolleridir. İlginç, anlaşılması zor, ama bir o kadar da tadına doyulmaz bir sinemadır Ömer Kavur'un yaptığı. Yalnızlığın, zamanın, gerçekliğin ve yaşamın sorgulandığı...

Ömer Kavur, 1944 yılında Ankara'da dünyaya geldi. Çocukluk ve gençlik yılları babasının dışişlerinde görevli olması nedeniyle, çeşitli şehirlerde, hatta ülkelerde geçti. İlkokula Ankara'da başlayıp, İstanbul'da bitiren Kavur, ortaokulu Yugoslavya'daki bir Amerikan okulunda okudu. Yurda döndüğünde ise okulunun verdiği eğitim geçersiz sayıldığından, Robert Kolej'de orta öğrenime tekrar başladı. Lise ikinci sınıfa kadar bu okula devam etti. Pek parlak bir öğrenci değildi. Biyoloji dersinden bir türlü geçer not alamayınca, nakil olduğu Kabataş Erkek Lisesi'nden mezun oldu.

Sinemaya ilgisi daha çocukluk yıllarında başlamış, Robert Kolej'e devam ettiği dönemde iyice artmıştı. Yeni çıkan kitapları okumamış, filmleri izlememiş olmanın ayıp sayıldığı elit bir çevrede yetişen Kavur, sanata olan ilgisini yaşıtlarından biraz daha ileri götürerek, önce fotoğraf çekmeye, daha sonra ise görüntü yönetmeni olarak sinema dünyası içinde yer almanın hayallerini kurmaya başladı. O dönemlerde en çok etkilendiği sinemacıların başında Antonioni, Visconti, Godard ve Truffaut geliyordu. Filmlerini tam olarak anlayamasa da, bu ustaların eserlerinde onu çeken farklı bir şeyler vardı...

Babası, oğlunun sinemacı olma isteğine çok sıcak bakmadı gerçi ama, seçimine saygı duydu ve Kavur'u eğitim için Fransa'ya gönderdi. Paris'in önemli sinema okullarından Conservatoire Independant du Cinema Française'nin yanısıra, gazetecilik ve sosyal bilimler bölümlerini de bitiren genç sanatçı adayı, Sorbonne Üniversitesi'nde sinema tarihi üzerine mastır yaparak eğitimini tamamladı. Paris, Kavur için sadece okuldan ibaret değildi kuşkusuz. Sanat dünyasının kalbi sayılan bu şehirde sayısız film izleme imkanı buldu. Ayrıca sinemanın mutfağında yer alma ve dünyaca ünlü yönetmenler ile çalışma fırsatını da yakaladı. Alain Robbe-Grillet'nin "Yalan Söyleyen Adam" ve Bryan Forbes'in "Chaillot Delisi" filmlerinde asistanlık yaptı, televizyon projelerinde çalıştı.

Yurda döndüğünde eğitimi ve asistanlık deneyimi olan, istekli bir sinemacıydı ama Türkiye şartlarında alışılmış kalıpların dışında işler yapmak isteyen sanatçıların karşılaştıkları güçlükler malumdu. Bir süre reklam filmleri çekti ve belgeseller yönetti.

"Yatık Emine"

İlk uzun metrajlı filmini çekme fırsatını 1974 yılında, bir Refik Halid Karay uyarlaması olan "Yatık Emine" ile yakaladı yönetmen. Fikir yapımcı şirket olan Günaydın Film'den gelmiş, Kavur da yapmak istediği sinemaya çok yakın bulmasa da, öneriyi büyük bir fırsat olarak görüp, değerlendirmişti. Daha senaryo yazımı aşamasında sansürle başı derde giren film, ikinci meşrutiyet döneminde fahişelik yaptığı gerekçesiyle küçük bir kasabaya sürülen genç bir kadının; Emine'nin öyküsünü anlatıyor, kıstırılmış bireyin dramını, toplumun kendisine benzemeyenleri yok etmeye yönelik saldırganlığını, çıkarı tehlikeye giren insanların sonucunu düşünmeden giriştikleri acımasız eylemleri gözler önüne seriyordu. Fahişelik yapmak Emine'nin tercihi değildi. Ailesinin göz bebeği iken kaçırılmış, bir daha evine dönecek cesareti bulamamıştı. Kasabada kadın, erkek herkesin gizli bir kıskançlıkla birlikte, düşmanca duygular beslediği genç kadına, politik nedenlerle sürgün edilmiş hasta bakıcı Server ve halkın "deli" lakabını yakıştırdığı arzuhalci İsmail dışında sahip çıkan olmuyor, oldukça duyarlı bir insan olmasına rağmen, yeterince cesur davranamayan komutan bile, zavallı kadının açlıktan ölmesine engel olamıyordu...

Son derece sarsıcı bir içeriğe ve bir o kadar da sağlam bir sinema diline sahip olan "Yatık Emine", ne yazık ki, çoğu eleştirmen tarafından görmezden gelindi. Hatta dönemin politik ortamı içinde "gereksiz" olarak tanımlandı. Oysa konusu itibarıyla duygu sömürüsüne son derece yatkın olmasına rağmen, seyircisinde kaderci bir üzüntü yerine, düzeni değiştirmeye yönelik bir başkaldırı isteği yaratmayı başaran film, geleceğin Ömer Kavur sinemasına dair güçlü ipuçları taşıyor ve henüz ilk filmini çeken yönetmenin sahip olduğu pırıltıyı apaçık yansıtıyordu.

Renkli bir film olan "Yatık Emine"den siyah beyaz bir kare.

klasik

Dünya Sinemasının Ustaları

"Yusuf ile Kenan"

"Yusuf ile Kenan"

İlk filminin yarattığı hayal kırıklığı ile tekrar reklam sektörüne yöneldi Ömer Kavur. Hayır, sinemaya küsmemişti. Amacı para kazanmak ve bir sonraki filmini finanse edecek güce erişmekti. Öyle de oldu. Senaryosunu Onat Kutlar ile birlikte yazdıkları "Yusuf ile Kenan", 1979 yılında, altı aylık bir ön çalışmanın ardından çekildi. Babaları kan davalıları tarafından gözleri önünde öldürülen ve hayatta kalan tek akrabaları olan amcalarını bulmak üzere İstanbul'a gelen 12 ve 14 yaşlarındaki iki kardeşin öyküsünü anlatıyordu film... Hiç tanımadıkları, korkutucu bir dünyada yalnız başlarına kalan çocukların yaşadıklarını, gördüklerini ve hissettiklerini büyük bir cesaret ve duyarlılıkla yansıtmıştı Kavur filminde. Parasız, kimsesiz ve ne yapacağını bilmez şekilde İstanbul'un arka sokaklarına gelen çocuklar için iki farklı yol beliriyordu. Suç örgütlerine katılmak veya bu çocuk yaşta ağır şartlarda çıraklık yaparak geçinmeye çalışmak... Yusuf, kardeşinden daha atak ve kendince korkusuz olması ile suça yöneliyor, Çarpık adıyla anılan, ağabeyi ile birlikte tecavüz ve cinayetten hüküm giydikten sonra salıverilen 15 yaşlarındaki bir delikanlı ile birlikte oto teybi çalmaya başlıyordu. Kenan'ın ise yolu farklıydı. O, torna atölyesinde çıraklık yapan küçük Mustafa'nın izinden gidiyor ve alın terini seçiyordu. Son derece inandırıcı ve naif karakterler yaratmıştı Ömer Kavur. Fahişe olan annesinin geceleri çalışırken sokağa bıraktığı ufak tefek, sevimli bir oğlan olan Böcek lakaplı Cenk, kendisiyle dalga geçilmesini hazmedemeyip, Böcek'i bıçaklayarak öldüren hırsız Falkonetti, baba dayağından kaçıp, bir başına Adana'dan İstanbul'a gelen ve tüm gününü trende seyahat ederek geçiren küçük çocuk, Anadolu'dan göç edenlerin İstanbul'u mahvettiklerinden dem vurup "Bunları eğitmek değil, öğütmek lazım" diyen Lale hanım ve geceleri duvarlara yazılar yazan tornacı çırağı Mustafa gibi... Ve elbette filmin karakterleri kadar önemli olan İstanbul şehri de başarıyla yansıtılıyordu filmde. Karanlık ve pis sokakları, terk edilmiş binalarda, arabalarda geceleyenleri, yirmi kişinin aynı odada kaldığı hanları, iki kişiye bir tabak yemek verilen polis karakolları, kahvehaneleri, çıplak genç kızların dansettiği derme çatma meyhaneleri ile bilinmeyen, beki de bilinmek istenmeyen bir İstanbul...

Kavur filmin finalinde, çocukların ayrılan yollarını iyice belirginleştiriyor, içeri giren Yusuf'a karşılık, Böcek ile azat etmek için yakaladıkları kuşları serbest bırakan Kenan'ın Mustafa ile işe başlamasının altını çiziyordu. Ancak Kenan'ın karakolda geçirdiği günlerde besleyemediği kuşlardan ikisi ölmüştü. Tıpkı bu kuşlar gibi, sokaklara terk edilmiş çocukların da hepsi yaşayamayacaktı... Cem Davran ve Şevket Avşar başta olmak üzere, çocuk oyuncuların başarısı ile dikkat çeken film, Nazım Hikmet'in şu dizeleri ile noktalanıyordu; "Dünyayı çocuklara verelim/ kocaman bir elma gibi verelim, sıcacık bir ekmek somunu/ hiç değilse bir günlüğüne doysunlar/ dünyayı çocuklara verelim/ bir günlük de olsa öğrensin dünya arkadaşlığı/ çocuklar dünyayı alacak elimizden/ ölümsüz ağaçlar dikecekler..."

"Yusuf ile Kenan"ın sansüre takıldığını söylemeye herhalde gerek bile yok. Öncelikle çocukların sokaklarda gecelemesi, evsiz ve aç olmaları, suça itilmeleri, küçük yaşta işçi olarak çalışmaya başlamaları, cinayete, tecavüze kurban gitmeleri sansür kurulunun tepkisine yol açmış, üstüne üstlük, Çarpık'ın girmeye çalıştığı suç örgütünün, aşırı milliyetçi gruplarla bağlantılı olduğunun filmde ima edilmesi kesinlikle bağışlanmamıştı. "Yusuf ile Kenan"ın gösterimi Danıştay kararından sonra yapılabildi. Aynı yıl Antalya Film Festivali'nde jüri bu yasaklamayı reddedince tartışmalar büyüdü ve o yılki festival, sansür kurulunu protesto amacıyla iptal edildi. Özellikle aşırı sağ kesimin baskıları nedeniyle filmin vizyon gösterimi de sağlıklı bir şekilde yapılamadı. "Yusuf ile Kenan" Türk sinemaseverlerin karşısına ancak 1982 yılında sorunsuz olarak çıkabildi. Oysa Kavur filmini yurtdışındaki festivallere göndermiş, pek çok övgünün yanısıra, 1980 yılında düzenlenen Uluslararası Milano Film Fuarı'ndan büyük ödül ile dönmüştü...

Ömer Kavur'un "Yusuf ile Kenan"da yapmak istediği politik bir mesaj vermek değildi. O içinde yaşanılan gerçekliği resmetmeyi, o güne dek Türk sinemasında ancak ve ancak seyircinin duygularını sömürmek için kullanılan çocuk öğesini kendine has bir üslupla işlemeyi ve Türkiye'nin karanlık yüzüne çocukların gözünden bakabilmeyi amaçlamıştı... Her ne kadar gösterimi sorunlu olmuşsa da, "Yusuf ile Kenan", önemli bir gişe başarısı elde etti ve eleştirmenlerin bu genç yönetmeni nihayet keşfetmelerini sağladı.

"Ah Güzel İstanbul"

1981 yılında Füruzan'ın bir öyküsünden uyarlanan "Ah Güzel İstanbul" ile tekrar kamera arkasına geçti Ömer Kavur. Bu kez anlattığı dokunaklı bir aşk hikayesiydi; uzun yol şoförü Kamil ve genelevde tanıştığı Cevahir arasında gelişen... Yönetmen kamerasını yine toplumdan dışlanan, çukurdan çıkmaya çalıştıkça batan, kısacası kaybeden insanlara doğrultmuştu. İki sevgilinin mutlu olma çabaları sonuç vermiyor, toplum onları her fırsatta itiyor, her ne kadar kendi istekleri doğrultusunda olmasa da, kötü yola düşmüş bir kadın ve kaçakçılık yapmak zorunda kalan bir erkeğin aklanmasına olanak tanımıyordu. Kavur, temiz bir aşkı, alabildiğine kirletilmiş bir ortamda, karmakarışık bir şehrin göbeğinde, gitgide kozmopolitleşen ve yaşanmaz hale gelen İstanbul'da yeşertiyor, filmini umutsuzluğa sürüklenen ve geçmişinden duyduğu utanç nedeniyle Kamil'in kendisini gerçekten sevdiğine bir türlü inanamayan Cevahir'in intiharı ile noktalıyordu.

"Ah Güzel İstanbul" her ne kadar Kavur'a göre filmografisinin en zayıf halkası olsa da, eleştirmenler cephesinde ilgi ile karşılandı. 18. Antalya Film Festivali'nde en iyi 2. film ödülünü kazanmasından başka -ki jüri o yıl birincilik ödülü vermediğinden, festivalin en iyisi kabul edilebilir- SİYAD seçimlerinde

de yılın en iyi filmi ilan edildi. Üstelik gişe başarısı da yönetmenin önceki çalışmalarının çok üstündeydi. Elbette bu noktada filmin başrol oyuncuları Kadir İnanır ve Müjde Ar'ın büyük katkısı olduğunu da belirtmek gerekir...

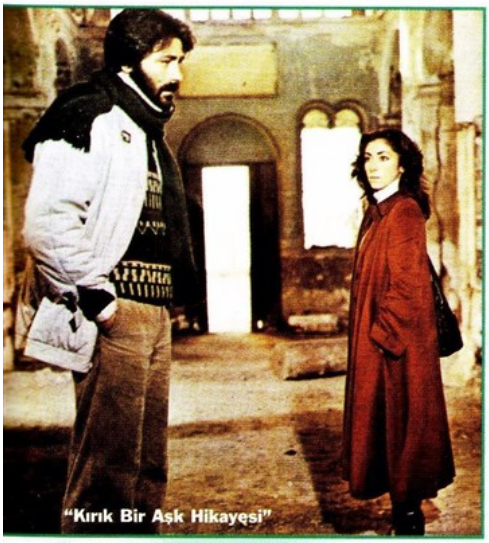
"Kırık Bir Aşk Hikayesi"

"Kırık Bir Aşk Hikayesi"

Edebiyata düşkünlüğü ve edebiyatçıların sinemaya olumlu katkıları olacağına dair inancı herkesçe bilinen yönetmen, bir sonraki filmi, 1981 yapımı 'Kırık Bir Aşk Hikayesi'nde yine Türk yazınının önemli isimlerinden biri olan Selim İleri ile birlikte çalıştı. Ele aldığı yine imkansız bir aşk öyküsüydü. Küçük bir kasabaya tayin edilen edebiyat öğretmeni Aysel ve kasabanın eşrafından nişanlı bir delikanlı olan Fuat arasında filizlenen aşk, yine toplumsal engellere takılıyor, kasaba ahlak anlayışının ikiyüzlü çarpıklığı ve çıkar ilişkilerinin insanı kıskıvrak yakalayan boğuculuğu altında eziliyordu. Kavur, kasaba hayatını resmetmekte oldukça başarılıydı. Kadınlar arasında kaynatılan dedikodu kazanları, erkeklerin bitmek bilmeyen gece alemleri, sevgiden ziyade maddi çıkarların örtüşmesi üzerine kurulan evlilikler sağlam kurulmuş karakterler aracılığıyla perdeye yansıyor, içinde hapsolan yaratıcılığı ile bu kasabada sıkışıp kalan resim öğretmeni Bedri'nin intiharla sonuçlanan dramı ve Aysel ile Fuat'ın aşk adına başkaldırışları hikayenin akışını hızlandıran öğelere dönüşüyordu. Aysel ve Fuat finalde ayrılmak zorunda bırakılıyorlardı evet ama, gerçek bir aşkın asla ölmeyeceğinin de altını çiziyordu Kavur. On yıl sonra biraraya gelen iki sevgilinin belki beş dakika bile sürmeyen dokunaklı buluşması kolay kolay unutulmayacak bir sahne olarak geçiyordu Türk sinema tarihine...

"Kırık Bir Aşk Hikayesi", hem yönetmeninin sinema dilini kullanımdaki başarısı hem de senaryo yazarı Selim İleri ve filmin özgün müziklerini hazırlayan Cahit Berkay'ın yaratıcı çalışmaları ile beğeni kazandı. Kadir İnanır ve Hümeyra'nın yanısıra, Halil Ergün, Kamran Usluer, Neriman Köksal, Güler Ökten, Orhan Çağman, Nezihe Becerikli, Muadelet Tibet ve Özlem Onursal gibi oyuncuları biraraya getiren film, 19. Antalya Film Festivali'nden en iyi 3. film ve en iyi yönetmen ödülleri ile döndü.

"Göl"

"Göl"

Kavur, ertesi yıl senaryo yazımında yine Selim İleri ile birlikte çalıştığı bir aşk ve tutku öyküsü olan "Göl"e imza attı. Olay yine küçük bir kıyı kasabasında geçiyor, eşi üç yıl önce gölde boğularak ölen ve bu olaydan sonra ruhsal dengesini büyük ölçüde yitiren Murat beyin, kasabaya şarkıcı olarak gelen Nalan'a saplantılı bir biçimde tutunması ile gelişiyordu. Murat'ın sanrılı iç dünyasında Nalan, ölen eşinin ta kendisiydi. Ona aşkını defalarca ilan eden, evine dönmesi için yalvaran, sonuç alamayınca kaçırıp, çiftliğine kapatan Murat bey karakteri başarıyla çizilmişti. Korkutucu olduğu kadar, çektiği acıdan dolayı saygı uyandıran Murat beyin yanısıra, Nalan'ın saf bir aşk ile bağlandığı balıkçı Hasan da sağlam bir kişilikti. Nalan'a olan aşkı ve idealist yapısı ile kasabalıya, hatta Murat beye bile kafa tutan Hasan, finalde Nalan ile mutlu bir geleceğe adım atıyor, bu aşk üçgeninin kaybedeni Murat bey oluyordu. İçini kemiren acıya dayanamayan Murat beyin intihar sahnesi unutulacak gibi değildi. Kavur'un o güne dek gerilim ögesini en güçlü şekilde kullandığı filmi olan "Göl", anlık geri dönüşlere dayalı kurgusu ile de yetkin bir sinema dili örneği sunuyordu seyircisine. Hakan Balamir, Müjde Ar ve Talat Bulut'u biraraya getiren film, her ne kadar yönetmeni pek tatmin etmediyse de, Kavur sinemasının en farklı örneklerinden biri olarak sinema tarihimiz içindeki yerini aldı.

Film Eleştirilerinden...

"Yatık Emine, mevsimin en ilginç filmlerinden. Okuldan yetişme bir yönetmen olan Ömer Kavur bu uzun metrajlı filminde, kolayca melodrama dönüsebilecek bir konuyu, dürüst, özenli ve kolaya kaçmayan bir biçimde sinema diline aktarabilmis. Giysilerin, dekorların özel bir önem kazandığı tarihsel filmlerin, sinemamızda çoğunlukla ilkel, düzmece olduğu hemen ortaya çıkan bir yapıya dönüstüğü göz önüne alınırsa, 'Yatık Emine'nin inandırıcılık sağlayabilen nadir filmlerden biri sayılması gerektigi hemen anlasılır.'

Aydın Sayman (Milliyet Sanat/27 Aralık 1974/Sayı 112)

"Dil ve görüntü gibi birbirlerinden oldukça farklı anlatım araçlarını kullanan iki sanatçının böylesine şaşırtıcı bir benzer dünyada biraraya gelmesi, sinemamızda pek rastladığımız olaylardan biri değil. 'Anayurt Oteli' öncellikle bu açıdan, sinema-edebiyat yakınlaşmasının en güzel örneklerinden birini verdiğinden büyük bir film.'

Burçak Evren (Türk Sinemasında Yeni Konumlar/Broy Yayınları Ocak 1990/Sayfa 118)

"Gizli Yüz çok başarılı bir yapıt. Bu başarı, her seyden önce, Ömer Kavur'un yönetimine borçlu. Düzeyli, hafifliklerden, bayağılıklardan uzak durmaya hep özen gösteren, tutarlı, ölçülü bir sinema adamı Ömer Kavur...'

Selim İleri (Argos Ocak 1992/Sayfa 58)

"Ömer Kavur her seyden önce, yürümeyi öğrenmeden koşmaya meraklı olan, bunu da ciddi, önemli film yapmak sayan sinemamız ortamında başlı başına yenilikçi gibi görünen bir sey yapmış; çok başarılı, dört başı mamur bir gerilim filmi çekmis. Çok sükür son zamanların Türk sinemasında, sinema filmi çekmenin her seyden önce eldeki malzemenin ve aracın tüm imkanlarını kullanarak bir hikaye anlatmak olduğunu bilen ve filmine bu profesyonelliği sokabilen bir yönetmenlik çabasıyla karşı karşıyayız."

Fatih Özgüven (Körebe/Video Sinema/Sayı 10/Sayfa 12)

"Kavur, bir bekleyişin, bir arayısın, bir takibin altını çizmesini, küçücük olaylara yüklü bir gerilim katmasını çok iyi biliyor. Hasan'la Ayse kamyona yaklasarak, Sabahat'in kaçmış olduğunu algılarken, küçük kızın kaydutlarca paramparça edilmis bebeğini bulma sahnesinin içerdiği gerilim buna tipik bir örnek. Kavur'un, büyük, savlı öyküler yerine, toplumsal tabanlı gerilim öyküleri anlatmasını kendi adıma çok başarılı buluyorum."

Atilla Dorsay (Amansız Yol/Cumhuriyet/7 Aralık 1985)

Filmlerinden diyaloglar

"Ağabeyim diyor ki, yoksulluk ve korku adama her şeyi yaptırır."
Mustafa - Yusuf ile Kenan

"Sevincini yitirme. Cemiyet dışına itilmen senin suçun değil. Benim gibi sen de alışılagelmiş fikirlere karşı koydun sadece."
Server - Yatık Emine

"Evliliğe değil, birbirini sevmeyen kan kocalara karşıyım. Mutsuz çocuklara, sevgisiz evlere karşıyım."
Aysel - Kırık Bir Aşk Hikayesi

"Yaşamak derdine düşünce anılar siliniyor."
Nalan (Emine) - Göl

"Bir yüzü diğerinden ayıran nedir? Bir hikaye. Anlamlı bir yüz hep bir hikaye anlatır." Kadın - Gizli Yüz

"Şimdi kimse saat nedir farkında bile değil. Belki bunun için insanlar kederli, belki bunun için kendi hikayelerini bile anlatamıyorlar. Akreple yelkovanın arkasında nasıl bir can vardır hissetmiyorlar bile. İnsanlara saatlerin sırrını anlatabilmek isterdim. O zaman uykudan uyanır gibi dünyaya yeniden gözlerini açarlardı. kederlerinden kurtulurlar ve belki kendi hikayelerini bile anlatabilirlerdi."
Saat tamircisi - Gizli Yüz

"Sen hüzünle savaşmazsan, bütün ömrün boyunca yakam hiç bırakmaz. O korkunç bir hastalık gibi, boynunu bükersen, hüzün adamı yer bitirir."
Kahvehanedeki adam - Gizli Yüz

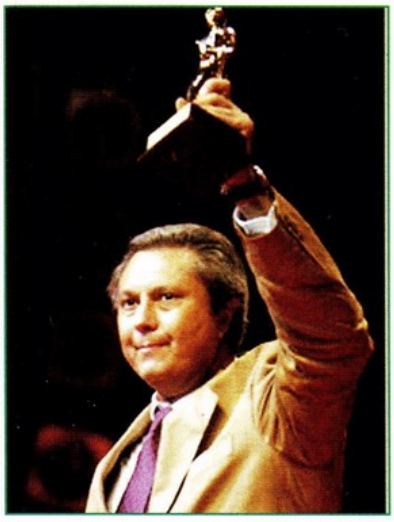

"Körebe"

"Körebe"

"Göl"den sonra, film çekimine bir süre ara veren ve senaryo arayışlarını sürdüren Kavur, bu kez Barış Pirhasan ile birlikte oturdu masa başına. Aslında amacı kendisine özgü bir hikaye oluşturmak ve Yeşilçam'ın beklentilerini bir yana koyarak, farklı bir projeyi hayata geçirmekti. İkili, Dostoyevski'nin "Kumarbaz"ı ve Shakespeare'in "Hırçın Kız"ı üzerine odaklanmışken, Kavur'un aklına çocuğunu yitirmiş bir annenin dramını ele alma fikri geldi. Başrollerini Türkan Şoray ve Cihan Ünal'ın paylaştıkları polisiye - gerilim türünde bir film olan 1985 yapımı "Körebe" böyle doğdu. O sıra yeni anne olmuş olan Türkan Şoray'ın role uygunluğu tartışılmazdı. Ancak zamanın gözde çifti olan Şoray ve Ünal'ın filmde birlikte yer alıyor olması, bazı şartlanmaları da beraberinde getiriyordu kuşkusuz. Durumdan zaman zaman rahatsızlık duyan Kavur, "Klasik bir Türkan Şoray-Cihan Ünal filmi olmaması için elimden gelen ne varsa, yapmaya çalıştım," diyerek düşüncelerini dile getirmişti bir röportajında. "Körebe" gerçekten de alışılmadık bir film oldu. Senaryosunu karakterlerden çok, yaşanan açmazlara, İstanbul'un bilinmeyen karanlık yüzünün betimlenmesine ve bir an bile etkinliğini yitirmeyen gerilim atmosferine odaklamıştı yönetmen. Çocuğu kaçırılan Meral'in yıllardır yaşadığı zengin ve huzurlu İstanbul'dan çıkarak, karanlık, pis ve her türlü suça gebe varoşlarda kayıp kızını araması başlı başına bir gerilim oluşturuyor, belki de hayatında ilk defa tıklım tıklım dolu toplu taşıtlara binen, dilenciler, suçlular ve evsizler ile karşılaşan, üstelik fidyecilerden dayak yiyen genç kadının şaşkınlığı, kızını bulamamanın acısına karışıyor, ona burnunun dibinde olmasına rağmen o güne dek fark etmediği bambaşka bir dünyanın kapısını aralıyordu. Gerçi Kavur filminin finalinde Meral'i küçük kızına kavuşturmayı seçmişti ama hemen her köşesine kötülük bulaşmış bu kentte kim bilir ne çok yitik çocuk vardı? Kaçırılma, belli ki çok daha geniş bir kaybolusun metaforuydu...

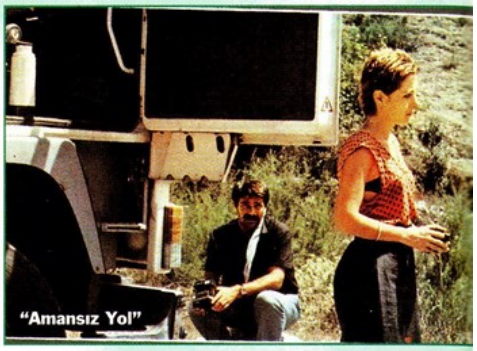
"Amansız Yol"

"Amansız Yol"

Aynı yıl, kaçış ve yolculuk teması üzerine kurulu bir film olan "Amansız Yol"a imza attı yönetmen. Senaryo ortağı yine Barış Pirhasan'dı. Kavur, önceki filmlerine benzer bir dünyayı tanıtıyordu seyircisine. İstemeden batağa saplananların, zengin olma hırsıyla suça itilenlerin ve geleceğe dair tüm umutlarını yitirenlerin dünyasını... Uzun yol şoförü Hasan, zengin olmak hayaliyle gitmişti Almanya'ya. Ancak kirli işlere bulaştığından hapse düşmüş, yurdundan ve ardında bıraktığı sevgilisi Sabahat'ten ayrı kalmıştı. Yıllar sonra döndüğü İstanbul'da, hala çok sevdiği Sabahat ile karşılaşıyordu. Ne var ki, Sabahat karanlık işlere bulaşmış olan Yavuz ile evlenmiş, bir kız çocuk sahibi olmuştu. Üstelik kızına bakabilmek için fahişelik yapıyordu. Yoğun bir hayal kırıklığı yaşayan genç adam, aniden ortadan kaybolan Yavuz'un peşine düşen adamlardan Sabahat'i ve kızı Ayşe'yi kaçırmak için seferber oluyor, üçlü sonu belli olmayan bir yolculuğa çıkıyordu. Amaç Sabahat'i Mardin'deki teyzesine götürmekti ama, geçen bunca zamandan ve yaşananlardan sonra ailesinin yüzüne bakamayacağını düşünen genç kadın, Hasan'ı ve Ayşe'yi terk ederek kayıplara karışıyor, çıkılan bu gerilimli yolculuk, karakterlerin içsel hesaplaşmalarına sahne oluyordu. Hasan, vaktiyle zengin olma hırsına kapılıp, Sabahat'i yüz üstü bırakmaktan pişmandı, Sabahat ise kirli hayatından dolayı suçluluk duyuyordu. Olan bitenden bir şey anlamayan Ayşe'ye gelince, kucağından hiç indirmediği bebeği Maviş ile birlikte umutlu bir bekleyiş içindeydi. "Amansız Yol"un kahramanları için bu kez mutlu bir geleceğin kapısını aralamıştı Kavur. Yavuz'un öldürülüşünden sonra, Ayşe'yi alarak Sabahat'i aramak için yollara düşen Hasan, eskisinden çok daha iyimser,

hatta umut doluydu...
Film, Kültür bakanlığı başarı ödülünü kazanmasının yanısıra, Uluslararası İstanbul Sinema Günleri'nde en iyi üç filmden biri seçildi. Ancak filmin önemi sadece aldığı ödüller ile sınırlı değildi. "Amansız Yol" Ömer Kavur sinemasında bir dönüm noktasını işaret ediyordu. O güne dek, birey ve toplum ilişkilerindeki açmazları irdeleyen ve fanteziden çok gerçekliği ön plana çıkaran bir sinemayı benimseyen Kavur, bundan böyle daha kişisel, daha metaforik, daha imgelere dayalı bir hikaye anlatımını ön plana çıkaracak, gerçek anlamda "istediği" filmleri yapmaya başlayacaktı. Şöyle diyordu yönetmen bir röportajında; "Amansız Yol'u yapana kadar piyasayla flörtüm devam etti. Ama ondan sonra o koşullarda film yapmamaya karar verdim. Artık film yapacaksam, ya tam yapmalıydım, yada hiç yapmamalıydım..."

"Anayurt Oteli"

"Anayurt Oteli"

Bu cesur çıkışın ardından gelen film, Türk sinemasının en iyi on filmi arasında gösterilen bir Yusuf Atılgan uyarlaması; "Anayurt Oteli" oldu... Kavur'un "Eğer bir yazar olsaydım, 'Anayurt Oteli'ne çok benzer bir metin yazmayı arzu ederdim" dediği ve her yönüyle kendine çok yakın bulduğunu belirttiği roman, yedi aylık doğuşu ve sünnetinden hemen sonra kaybetmesi nedeniyle annesine doyamamış, kendisini dış dünyadan mümkün olduğunca soyutlayarak, içinde hüküm sürebildiği tek yer olan Anayurt oteline sığınan, bir gece yarısı çıkıp gelen ve bir hafta sonra döneceğini söyleyerek kayıplara karışan gizemli kadına çaresizce aşık olup, kadının dönmeyişi ile intihara sürüklenen otel işletmecisi Zebercet'in öyküsünü anlatıyordu. Macit Koper'in unutulmaz oyunu ile hayat bulan Zebercet, seyircide hem acıma, hem de tedirginlik uyandıran bir karakterdi. Yalnızlığı, zaman zaman hayalinde tatmin ettiği bastırılmış saldırganlığı, saplantılı davranışları, gizemli kadının odasında, onun eşyalarına dokunarak yaşamaya çalıştığı ulaşılmaz aşkı ve dış dünyaya uyumsuzluğu ile acınası bir kişilikti Zebercet. Ancak onunla özdeşleşmek, o kadar da kolay değildi. Otelin odalarını gözetleyen, cinsel arzularını hizmetçi kız Zeynep ile doyuran, kendisini umursamayan bu saf ve dünyadan habersiz kızı bir cinnet anında - belki de varlığını ona duyurmak için - boğarak öldüren, kedisinin kafatasını parçalayan Zebercet'in "hasta" ruhu, çok geçmeden ortaya çıkıyor, seyirci üzerinde Hitchcock'un meşhur "sapık"ı Norman Bates'e benzer bir etki yaratıyordu. Belki Zebercet çok daha ürkütücüydü. Çünkü her şeyiyle bizden biriydi. Rutin işlemler için gittiğinde bile karakolda eli ayağına dolaşan, horoz dövüşünde kan görmeye dayanamayan, herkese karşı nazik olmakla birlikte, bastırdığı duygularını zaptetmekte zorlanan bir küçük kasaba esnafı...
Kavur, Zebercet'in hastalıklı iç dünyasını yansıtmakta oldukça başarılıydı. Karanlık koridorları, odaları, ışıkla sıvanan ve dış dünya ile bağlantıyı kesen pencereleri, damlayan musluğu ve tik taklarıyla sessizliği delen duvar saati ile git gide ıssızlaşan otel, Zebercet'in anayurduydu. Sürekli belediye anonsları yapılan çarşısı, herkesin birlikte dua ettiği cuma namazları, karate filmleri oynatan sinemaları ile kasaba, son derece boğucu ve kıstırıcı bir atmosfere sahipti; hem Zebercet, hem de seyirci için. Zebercet'in Zeynep'i öldürdükten sonra gittiği mahkeme salonunda katil ile özdeşleştiği, kendisine sert davranan kestanecinin tezgahını devirdiğini hayal ettiği sahneler kadar, bıyığını kestirip, kendisine yeni giysiler aldığı bölüm de kahramanın iç dünyasının karmaşıklığını mükemmel biçimde resmediyordu.
Romanı, büyük ölçüde aslına sadık kalarak sinemalaştırmıştı Ömer Kavur. Ancak 1960'larda geçen öyküyü, 1980'lere taşımış, Zebercet'in cinsel sapmalarını aza indirgemiş, eşcinsel imalara mümkün olduğunca yer vermemişti. Zebercet'in vaktiyle ulaşılmaz

Ömer Kavur diyor ki...

"Ben yalnızlığı tatmış, yalnızlığın nasıl olduğunu bilen bir insanım. Yolculuk yapan zaten yalnızlığı sever. Yolculuk biraz da arayışın nedenidir. Bence bunlar iç içe geçen temalardır ve birbirlerinden ayırt etmek pek mümkün değildir."

"Siz kamerayı sabit bir insanın dramı üzerine tutabiliyorsanız, seyirciler de o insan dramıyla özdeşlesebiliyorlarsa, hiç korkmayın. O zaman ne bir kamera hareketine gerek var, ne de devinimli bir seye. Bence tamamen mesele insanın kendisidir."

"Sinema ciddi bir yatırımdır. Her ciddi yatırımda olduğu gibi proje üzerinde çok düsünmek, çok çalısmak gerekir."

"Bir sanat eserinin çözüm önermesine çok karşıyım. Bence çözüm getirdiği an öğretici bir nitelik kazanır. Bana göre sanatçı temel olarak dünyayı nasıl yorumluyorsa, sorunları ona göre ortaya koymalıdır. Çözümü bu diyalektik içinde aramak gerekiyor."

"Kendini tanımayan bir birey, hiçbir ideal uğruna topluma yararlı olamaz."

"Türkiye'de herkes imkanların kısıtlı olusundan yakınıyor. Sınırların belliyse, mahkum olmussun demektir."

"Herhangi bir konuda film yapabilmek mümkün olabilmelidir ve mümkündür. Önemli olan o konuyu nasıl aktardığımızdır."

"Bence kendi ritminiz neyse, sinema diliniz de odur. Akılcı bir sey değildir, kişinin mizacıyla bağlantılıdır... Kendi içsel ritmiyle, kurmak istediği düsünce arasında yaratılan bağdır sinema dili... Bir planı o veya bu açıdan çekmek bir duyumsamaya, hissetmeye bağlıdır."

"Benim gözümde her film, bitmis bir ask gibidir. Ama hala o filmle ilgili içimde yasayan bir sey vardır. Film çektigim mekanlara ve sehirlere bir daha hiç gitmedim. Bu çok kisisel bir sey. Bunun benim için anlasılır bir açıklaması da yok..."

"Sinema yapmak istiyorsanız, direneceksiniz. Bu direnç yoksa, dünyanın en kabiliyetli insanı bile olsanız sinema yapmanız mümkün değil."

"Neyi aradığımız çok önemli değil. Çünkü neyi arıyor olursak olalım, kanaatimce varılacak nokta aynıdır; yani gerçeği arıyoruz. Kendimizle, insanoğluyla ilgili gerçeği."

Onun için ne dediler?

"Her zaman mesafeli olmakla birlikte duyarlı, çok ince, zarif bir insandı. Enikonu alaycıydı ama kendisini de alaya alabilecek kadar zeki. Çevresinde, özellikle sinema çevresinde olup bitenleri görmüyormuşcasına davranıyor; gerçekteyse - deyim yerine oturacak- seytanın yattığı yeri biliyordu. Fakat özünde bir yalnızlık insanıydı."
Selim İleri

"Ömer bey duyarlılığı çok engin bir yönetmen. Çalışmadaki yumuşaklığı, oyunculuğu tahrik edici..."
Cihan Ünal

"Ömer'in dünyaya, zamana bakışı bana doğru geliyor. Zamana rağmen kalanlar ve zamanla gidenler..."
Sahika Tekand

"Ömer Kavur, sinemamızda hikayelerin görünürdeki anlamını aşıp, daha derinlere gitmeyi deneyen ve seyirciye sorular sordurabilen sayılı yönetmenlerden biridir."
Atilla Dorsay

bir kadına aşık olup, intihar eden dayısı ile özdeşleşmesi ise, filmde sadece bir ayrıntı olarak yer alıyor, dolayısıyla film kahramanının dayıdan ziyade anneye olan saplantılı tutkusu ön plana geçiyordu. Bu belki de roman ve filmin ayrıldığı en önemli noktaydı. Zira eleştirmenler ve yönetmen arasında küçük anlaşmazlıklara neden oldu. Kavur ısrarla Zebercet'in intihardan önce baktığı fotoğrafın dayısının aşık olduğu kadına ait olduğunu söylese de, romanı hiç okumamış bir seyircinin filmden çıkaracağı sonuç, resmin Zebercet'in annesine ait olduğuydu...

Filmin başka bir ilginç özelliği de kronolojik olarak çekilmesiydi. Dört bin kilometre yol kat ettikten sonra, Aydın'ın Nazilli ilçesinde buldukları eski bir konakta çekim yapmaya karar veren Kavur ve ekibi, son derece rahat şartlarda çalışmış, hem tüm mekanların birarada olüşundan, hem de Cengiz Ergun gibi idealist bir yapımcının varlığından güç alarak, sahneleri sıra ile çekmeyi seçmişlerdi. Bu çalışma sistemi yönetmen ve oyuncular için bütünden kopma riskini ortadan kaldıran büyük bir lükstü.

1986 yapımı film, Fransa'da düzenlenen Nantes 3. Kıta Film Şenliği'nde büyük ödülün sahibi oldu. 24. Antalya Film Festivali'nde en iyi 2. film seçilmesinden başka, Kavur'a En İyi Yönetmen ödülünü de kazandırdı. 44. Venedik Film Festivali'nde FIPRESCI ödülünü alan "Anayurt Oteli", 8. Valencia Akdeniz Film Festivali'nde en iyi 3. film seçildi. Ayrıca SİYAD'ın değerlendirmesinde yılın en iyi filmi ilan edildi. Kavur ise aynı değerlendirmede en iyi yönetmen ödülüne layık görüldü.

Ömer Kavur için meslek yaşamındaki en önemli dönüm noktasıydı bu film. Düşüncelerini "Anayurt Oteli'ne kadar yaptığım filmlere baktığımda, 'Yusuf ile Kenan'ı belki ayrı tutmak gerekir, ne köy olurlar, ne de kasaba..." diyerek dile getiren yönetmen, gerçi oldukça insafsız davranmıştı ama o güne dek Yeşilçam'ın beklentileri ile kendi istekleri arasında sıkışıp kaldığı da doğruydu. Bu noktadan sonra artık her şey farklı olacak, Kavur, sadece kendi istediği sinemayı yapacaktı...

"Anayurt Oteli"

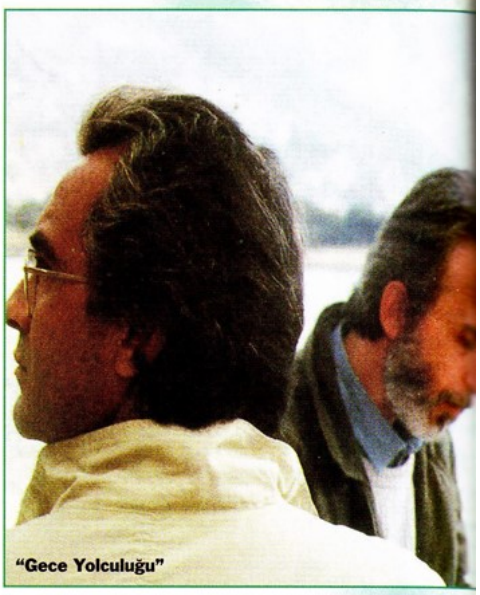
"Gece Yolculuğu"

"Gece Yolculuğu"

1987 yapımı 'Gece Yolculuğu' yönetmenin bu düşüncesinin bir dışavurumuydu. Filmin baş kahramanı olan Ali, o güne dek istediği filmi çekme şansını bulamamış, yaptığı işlerden memnun olmayan bir film yönetmeniydi. Senarist arkadaşıyla mekan bakmak üzere çıktıkları yolculuk, Ali'nin kendisi, çevresi, mesleği ve beklentileriyle giriştiği bir hesaplaşmaya dönüşüyordu. "Bu film kişisel izlenim ve anılarımdan kaynaklanıyor ama öz yaşamsal bir yanı yok" diyen yönetmen, yaratıcılığın baltalandığı Yeşilçam düzenine olduğu kadar toplumumuzun genelinde yaşanan kültürel erozyona da eleştirel bir bakış açısıyla eğilmişti. Ne var ki, "Anayurt Oteli"nin parlak başarısının ardından gelen bu kişisel film, eleştirmenlerce pek beğenilmedi. Gişedeki başarısı da önceki Kavur filmlerinin çok altında oldu. Yönetmenin en sevdiği filmlerinden biri olan "Gece Yolculuğu", tüm olumsuzluklara rağmen Kültür Bakanlığı başarı ödülünü kazandı. 25. Antalya Film Festivali'nde En İyi Film seçildi ve Kavur, En İyi Yönetmen ödülüne layık görüldü.

"Gizli Yüz"

"Gizli Yüz"

Yönetmenin bir sonraki projesi, senaryosunu Orhan Pamuk'un hazırladığı 1990 yapımı "Gizli Yüz" oldu. Kavur sinemasında özel bir yeri olan film, Pamuk'un "Kara Kitap" adlı eserinde yer alan küçük bir öyküden yola çıkılarak oluşturulmuştu. Zamanı, zamanın götürdüklerini, ardında bıraktıklarını, kaybolan kültürleri, insanın varoluşu ve yaşamı üzerine sorularını, cevap arayışlarını, çevresine, hatta giderek kendisine yabancılaşan, kim olduğunu, ne aradığını bile unutmaya başlayan insanların dramlarını mistik bir söylemle ele alan "Gizli Yüz", aramanın bulmaktan çok daha önemli ve gerekli olduğunun altını çiziyor, hem içerik, hem de atmosfer anlamında Doğu masallarına ve tasavvufa yaslanan bir yapı sergiliyordu. Filmi, 12. yüzyılda yaşamış İran'lı tasavvuf düşünürü Feridedin Attar'ın "Binlerce, binlerce sır bilinecek, o gizli yüz gösterince kendini..." dizeleri ile başlatan Kavur, yaratılmış her şeyin Tanrı'dan bir parça olduğunu öne süren ve insanın aradığı her şeyi -Tanrı'yı bile- yalnızca kendi içinde bulabileceğini dile getiren varlık birliği düşüncesini anlatının tümüne yaymayı başarmıştı. Ön planda anlatılan ise, gizemli bir aşk öyküsüydü. Pavyon fotoğrafçılığı yapan genç, çektiği fotoğrafları her sabah inceleyen ve aradığı yüzü, belki de kendi eksik yarısını bu kareler arasında bulmaya çalışan gizemli bir kadına tutkuyla aşık oluyor, kadın ise aradığını hasta saatleri tamir eden bir saatçi ustasında bulduğunu sanarak, ortadan kayboluyordu. Sevgilisinin peşinden umutsuzca giden ve onu bulmayı hayatının anlamı haline getiren genç ise, bu yolculuk sırasında yaşamın farklı yüzleri, acıları, umutları ve yanılsamaları ile karşı karşıya geliyor, arayışın hiç bitmediği ve bitmeyeceği hayat yolculuğunun anlamını nihayet çözüyordu. Bu yolculuğun haritası insan yüzlerinde saklıydı. Ve nihayetinde kendi yüzü de bir haritaydı...

Kavur, Orhan Pamuk'un da katkısıyla tam bir imgeler dünyası yaratmıştı "Gizli Yüz"de. Akıp giden zamanı ve kaybolan değerleri temsil eden saatler, her biri başka bir öyküye gebe insan fotoğrafları, gazete kupürleri, eskimiş, terk edilmiş objeleri ile unutulmuş mekanlar, kasabanın her yanından görülebilen, başka bir deyişle varlığı yadsınamayan saat kulesi hep bu mistik dünyanın parçalarıydılar. Ana öyküyü destekleyen yan olayları da filmine dahil eden Kavur, pavyon fedaisi gencin, İngiliz kraliçesi ile İran şahından olma kötü niyetli prensese tutulmasından, fotoğrafçı gencin babasının yasak aşkına, altından kendi yüzü çıkmayacağından korkarak jiletle tıraş olmayı reddeden garsondan, hayatın anlamını paraya satan üç kağıtçı saat tamircisine kadar pek çok ilginç öğeyi ele alıyordu.

Ve elbette mekan kullanımı açısından birinci sınıf bir filmdi "Gizli Yüz"... Gizemli kadının bir masa, bir saat, bir ayna ve kesilmiş fotoğraf kırpıntılarından ibaret odası, hayatının tek amacının o yüzü bulmak olduğunun altını çiziyordu örneğin. Tik takların hiç susmadığı küçük saat tamirhanesi ise, zamanla yitirilenlerin geri kazanılmaya çalışıldığı bir yer, duyguları tedavi eden bir hastane gibiydi. Fotoğrafçı gencin babasının cenazesi için gittiği anayurdu; Ölüler Şehri, adına yakışır şekilde, soğuk, renksiz, ıssız ve ürkütücü bir biçimde resmedilmişti. Gözleri kapanmayan

Ömer Kavur diyor ki...

"Sansürden daha fazla, kapalı ekonomi sistemi ve kültürel erozyonu önemsiyorum... Çok seslilik, çok yoz bir tek sesliliğe dönüşmüştür. Çok zengin, çok sesli bir kültür geçmişimiz var. Fakat günümüzde ekonomik ve toplumsal değişimler sonucu kültürümüzde çok ciddi bir erozyonun varolduğu göze çarpmaktadır."

"Bence sanatçı tanıdığı çevreyi anlatmaya çalışmalıdır. İnandırıcılık ancak o oranda varolabilir... Anlattığı her şeyde kendi dünya görüşü, kendi kültürü, kendi estetik beğenisi, kendi mizacı, yani kişiliği hep hakimdir. Sanatçının kişiliğini, kendi yaptığı sanat ürününe yansıtabilmesi çok önemli."

"Filmlerimi kendim için yapmıyorum. Duygu ve düşüncelerimi insanlarla paylaşabilmek için film yapıyorum."

"Bence sinemanın en önemli kaynağı edebiyattır... Bir edebiyat eserini alıp uyarlamak, edebiyat - sinema ilişkisinin tümünü temsil etmiyor. Bence edebiyatta yer alan, yeni şeyler söylemeye hazır, kendi dünya görüşü olan insanlarla çalışmak, bu çalışmayı sinema adına yapmak gerekiyor."

"Sinema yalnızca ekonomik özgürlüğe değil, düşünce ve ifade özgürlüğüne de gereksinen bir sanat dalıdır. Bu ortam sağlanamadığı sürece yaratıcıların en üst düzeyde bir yetkinliğe ulaşması da o denli olanaksızdır."

"Bana göre bir yaratıcı için en ciddi kısıtlama, en tehlikeli olan şey, ön denetim yani beklentilere hizmet etme eğilimidir. Yönetmenlerimiz kendi istedikleri filmleri yapmıyor. Kendi anlatmak istediklerini cesurca anlatmaya çalışmıyor. Türk sineması olarak sözümüzü daha cesur söylemek zorundayız. Başkalarına ait hikayeleri anlatmakla bence hiçbir yere varılamaz."

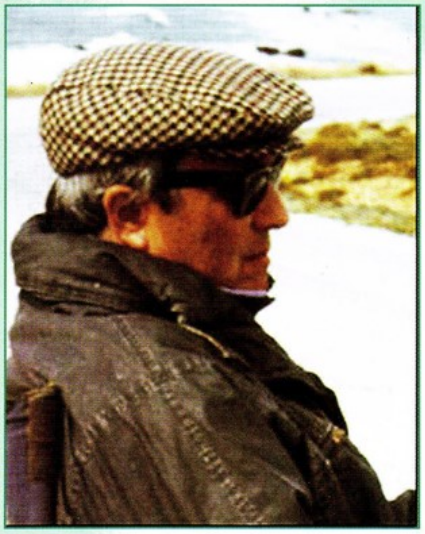

"Akrebin Yolculuğu"

ölü adam, aşığının gözleri oyulmuş fotoğrafı, ağaca asılmış ölü kuşlar, tarlaları bekleyen tuhaf korkuluklar hep bu kasvetli dünyanın parçalarıydılar. Kavur ve Pamuk'un zekice tasarladıkları video bant görüntüleri ise, bambaşka bir tat içeriyordu. Gizemli kadın ve saat tamircisinin hasta ruhları iyileştirmeye yönelik monologlarından oluşan bu filmler, hem alt metni zenginleştiriyor, hem de kahramanların karmaşık iç dünyalarına ışık tutuyordu. Çoğu sahnede bir rüya etkisi yaratmayı başaran Kavur, düz bir mantıkla anlaşılamayan, ama beslendiği görüntüler ve rüyalara özgü anlık aydınlanışlar ile anlamlanan sahnelerini ustalıkla tasarlamıştı. Gizemli kadın ve saat tamircisinin içinde ne olduğu seyirciye gösterilmeyen kutuya sevinçle bakışları ve adeta aradıklarının o kutu içinde olduğunu hissettirmeleri ise, Bunuel'in "Gündüz Güzeli"ne gönderilen bir selam niteliğindeydi...

"Gizli Yüz" her açıdan, Kavur sinemasının en beğenilen örneklerinden biri oldu. Zuhal Olcay, Rutkay Aziz, Fikret Kuşkan, Savaş Yurttaş gibi sinemamızın önemli isimlerini biraraya getiren film, yurtiçinde ve dışında sayısız ödülün sahibi oldu.

"Buluşma"

Bu parlak başarının ardından, 1995'te ilgi ile karşılanan bir ortak proje içinde yer aldı Ömer Kavur. Türk sinemasının sorunlarına çözüm üretmek amacıyla, önde gelen yönetmenlerimiz tarafından kurulan Sinema Vakfı'nın finanse ettiği, Kavur'dan başka, İrfan Tözüm, Yusuf Kurçenli, Erden Kıral, Zeki Ökten, Orhan Oğuz, Ali Özgentürk, Atıf Yılmaz, Barış Pirhasan ve Memduh Ün'ün de birer kısa filmle katıldıkları proje, beşer kısa hikayeden oluşan iki uzun metrajlı filmden meydana geliyordu. "Aşk Üzerine Söylenmemiş Her Şey" ve "Yerçekimli Aşklar" adı verilen filmlerin ana teması sevgi ve hoşgörüydü. Kavur, 'Buluşma' adını verdiği kısa filminde aynı adamla evlenmiş olan iki kadının, yıllar sonra adamın mezarı başında bir araya gelişlerini konu edinmişti. Ancak ona göre bu projenin değeri sadece ilettiği hoşgörü mesajından ibaret değildi. Bu film, kurulan vakfın bir manifestosuydu...

"Akrebin Yolculuğu"

Ertesi yıl, sinemasının en ilginç örneklerinden biri olan "Akrebin Yolculuğu" ile bir kez daha çıktı Ömer Kavur izleyenlerinin karşısına... Zamanın döngüselliğini, geçmiş, bugün ve yarının iç içe geçtiği, hayallerin gerçeklere karıştığı bir yer olan Gölköy'de kurulmuş tutkulu bir aşk hikayesi çerçevesinde anlatan Kavur, bu kez senaryo yazarı olarak "Anayurt Oteli"nden beri dost olduğu Macit Koper ile çalışmıştı. "Akrebin Yolculuğu", Kavur'a ait mistik dünyanın mükemmel bir yansımasıydı. Gizemli bir adamdan aldığı adres ve anahtar ile bu küçük kasabadaki saat kulesine gelen Kerem usta, saati onarmaya çalıştığı süre içinde, kendisini içten içe tanıdık bulduğu ama bilinç düzeyinde anlamlandıramadığı bir dünyanın içinde buluyor, kasabanın ağası Agah beyin genç eşi Esra'ya aşık oluyordu. Kasabaya geldiği gün tanık olduğu esrarengiz bir cinayetin, finalde kendi ölümüne dönüşeceğinden habersiz olan Kerem, içine düştüğü bulmacayı çözmeye çalışırken, pek çok ilginç yüz ile karşılaşıyor, zaman kavramına ve hayatın anlamına dair sorularla yüklü bir iç hesaplaşmaya yöneliyordu.

Zaman aslında yoktu. Yinelenen hep aynı hayat, yaşayan hep aynı insanlardı. Terk edilmiş saat tamirhanesini Tekerrür sokağına boşuna yerleştirmemişti Kavur. Esra' nın çocukluğunda aşık olduğu oğlan çocuğu da, yıllar önce kasabaya saati onarmaya gelen ve çan ısmarlayan esrarengiz usta da, Kerem de aslında aynı kişiydi.

Zaman izafiydi. Birinin saati hızla çalışırken, bir diğerininki durabilirdi. Esra'nın saati, küçük kızının ölümü ile birlikte durmuştu örneğin. Ve bu akışsızlık, onu bu kasabayı terk etmekten alıkoyuyordu. Yıllardır dostluk kurduğu papağanı, aniden ortaya çıkan sahibi tarafından götürüldüğünde yaşlı otelcinin sa-

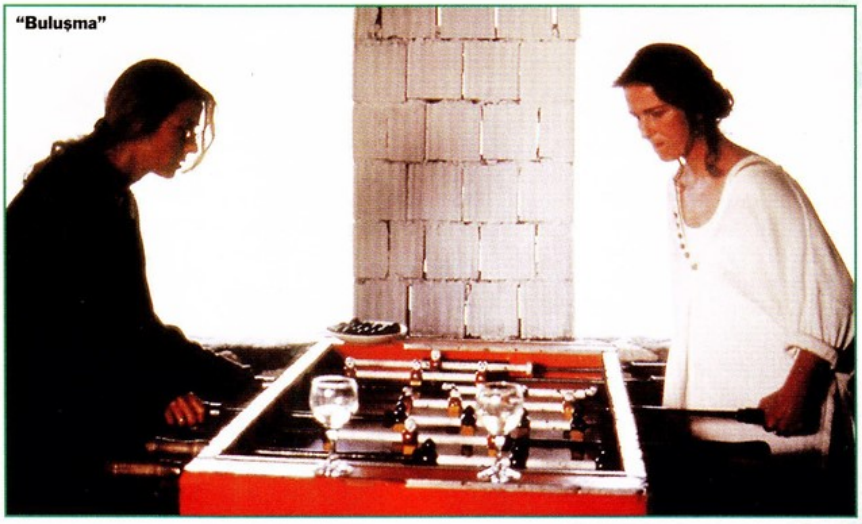
"Buluşma"

ati de durmamış mıydı?
Geçmişimiz, bazen unuttuğumuz, bazense aslında hiçbir zaman bize ait olmamış deneyimler ile örülüyordu hafızamızın içinde. Kerem'in göle düşürüp, günler sonra kör müzisyenlerin oyununa katıldığında bulduğu güncesi, artık hiçbir şey söylemiyordu örneğin. Gölün suları Kerem'in geçmişini silmişti. O ise defterine geçmişe dair anımsadıklarını yazmaya çalışmaktansa, bugünü kaydetmeyi tercih ediyordu, belki yarına kalır umuduyla. Film, kör müzisyenler esprisi nedeniyle Antonioni'nin "Blow Up/Cinayeti Gördüm" filmi ile karşılaştırıldı ama özde iki filmin anlattıkları oldukça farklıydı. Antonioni, hayali bir topla tenis maçı yapanları kullanarak, gözümüzün önünde duranları görmekten aciz olduğumuzu vurguluyor, hayatı bir yanılsamaya benzetiyordu. Kavur'un anlatmak istediği ise, gözle görünmesine imkan olmayan kavramları, sezgisel olarak algılayabildiğimizdi. Nitekim, müzisyenlerin panayır yerinde verdikleri konserde, Kerem, Esra ve Agah bey arasında yaşanan gerilimi görürcesine müziklerine yön verişleri, hatta ertesi gün otelciye Kerem'in dönmüş olduğunu haber vermeleri bu sezgisel kavrayışın işaretiydi.
Gerek Erdal Kahraman imzalı görüntüleri, gerekse Şahika Tekand, Mehmet Aslantuğ ve Tuncel Kurtiz'den oluşan oyuncu kadrosunun yetkinliği ile beğeni toplayan film, 50. Cannes Film Festivali'nin resmi bölümüne seçilerek gösterildi. Bu bölümde yer alacak filmlerin ne kadar sıkı bir elemeden geçirildikleri düşünüldüğünde Kavur'un başarısı iyice ortaya çıkıyordu. Film ayrıca 9. Ankara Film Festivali'nde En İyi Yönetmen, senaryo ve Jüri Özel Ödüllerini kazandı. 15. İstanbul Film Festivali'nde En İyi Film ve En İyi Yönetmen ödüllerine layık görüldü.

"Melekler Evi"

"Akrebin Yolculuğu"ndan sonra aktif sinema yaşamına dört yıl ara veren Ömer Kavur, yıllar önce Onat Kutlar ile birlikte yazmaya başladıkları ancak hayata geçiremedikleri bir proje olan 2000 yılı yapımı "Melekler Evi" ile geri döndü. Senaryoyu "Sır" adıyla ele almış olan Kavur ve Kutlar'ın hazırladıkları taslak, daha sonra Feride Çiçekoğlu tarafından geliştirilmiş ve "Sudaki Pırıltılar" adını almıştı. Son olarak senaryo ekibine katılan Erol Hızarcı'nın katkılarıyla çekime hazır hale gelen senaryo, Güneydoğu'da fotoğraf çeken bir savaş muhabirinin, tesadüfi olarak içine düştüğü karanlık olayları ele alıyor, yine aralanmaya çalışılan bir sır perdesi üzerine odaklanıyordu. Kavur "Melekler Evi"nde siyaset - mafya ilişkilerini ele almıştı bu kez. Biraz da konunun Türkiye'nin gündemini meşgul eden olaylar ile sıkı bir bağlantı içinde olması nedeniyle, seyircinin ilgisini çeken "Melekler Evi", eleştirmenler cephesinde pek beğenilmedi. 37. Antalya Film Festivali'nde En İyi 2. film seçilen filmin en ilginç yanı, Kavur'un plastik öğeleri önceki çalışmalarından farklı bir tarzda kullanmış olmasıydı. Yönetmenin kemikleşmiş seyircisinin alışageldiği kasvetli, karanlık ve gizemli mekanların yerini parlak ışığı ve sarı rengin hakim olduğu doğası ile güneydoğu manzaraları alıyor, dış çekimler bir adım öne çıkıyordu. İçerik olarak kara film türüne yakın bir örnek olan "Melekler Evi"nde kullanılan sıcak renkler, bambaşka bir etki yaratmış, olayları boğucu bir atmosfere taşımıştı...

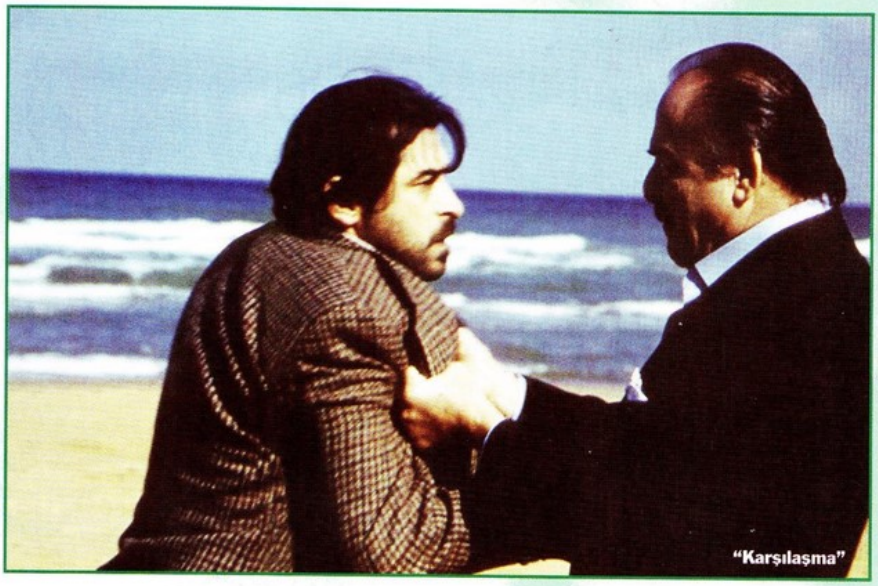
"Karşılaşma"

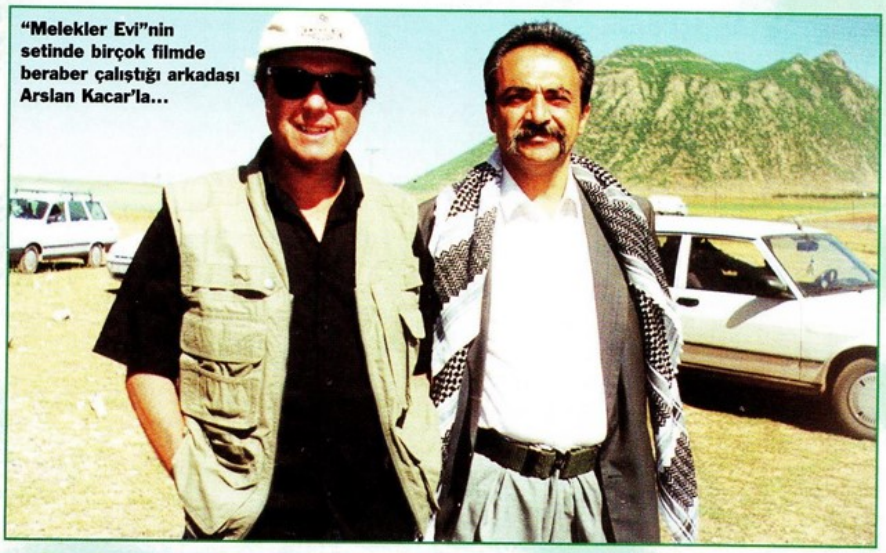
"Melekler Evi"nin setinde birçok filmde beraber çalıştığı arkadaşı Arslan Kacar'la...

"Karşılaşma"

Ömer Kavur' "Melekler Evi"nden sonra yine bir süre sinemaya ara verdi. Ancak bu seferki ayrılık, yakalandığı amansız hastalık nedeniyleydi. Uzun süre kanser tedavisi gördü. Kemoterapi iyi sonuç verdi ve yıl 2002 olduğunda yeni bir film çekecek gücü buldu kendisinde. Yaşam ve ölümle hesaplaşmayı, hayata yeniden tutunma umudunu ele aldığı "Karşılaşma" böyle doğdu. Kanser tedavisi sırasında tanışan iki adamın; Sinan ve Mahmut'un, gerilimle başlayan ve Mahmut'un öldürülmesinden sonra, sırların aydınlatılmaya çalışıldığı bir polisiye çehresine bürünen hikayesi, hem eleştirmenlerden, hem de seyirciden tam not aldı. Aynı yıl, Antalya Film Festivali'nde En İyi Film ve Halk Jürisi Ödülü'nün yanısıra, En İyi Yönetmen ve senaryo ödüllerini de alan "Karşılaşma", Uğur Polat, Çetin Tekindor, Lale Mansur, Aytaç Arman ve İsmail Hacıoğlu'ndan oluşan oyuncu kadrosuyla da dikkati çekti.
Bu ilginç ve düşündürücü çalışma, ne yazık ki yönetmenin Türk sinemasına son armağanı oldu. Ömer Kavur, kanser ile mücadelesini kaybettiğinde 61 yaşındaydı. Bir dönem oyuncu ve müzisyen Hümeyra ile evlenmiş, ayrılmıştı. Hiç çocuğu olmadı. Ancak ardında onu örnek alarak yetişen genç bir sinemacı kuşağı ve birbirinden ilginç 14 film bıraktı... ■

Hollywood dine mi sarılıyor?

"Din her zaman her türden üretimin, ister ticari isterse sanatsal olsun konusu olagelmiştir; çünkü insanların her zaman 'Ben nereden geldim, nereye gidiyorum?' gibi soruları ve sorunları olmuştur." NİHAL BENGİSU KARACA

Başlıktaki soru geçtiğimiz ay Aksiyon dergisinin yaptığı bir dosya ile tartışmaya açıldı. Konuyla ilgili yaklaşımımı tez elden belirtme pahasına bu soruya şöyle çevirerek sormak istiyorum: Hollywood'un "bir" şeye sarılabilmesi mümkün müdür? Maksat propaganda yapmak olsa bile. Ya da aynı kapıya çıkacak şekilde tersten sorabiliriz soruyu: Hollywood'un sarılmadığı tek bir şey kaldı mı sahiden? Erotizm, müzik, 2. Dünya Savaşı, Körfez Krizi, aldatma, aşk, anne oğul ilişkisi, baba kız ilişkisi, öksüzlük, yetimlik, ölüm, gelecek, bilim, teknoloji, soykırım ilk akla gelenler.

Sinemanın dine sarıldığını ve ondan pozitif bağlamda yararlandığını söylerken Avrupa ve Latin Amerika ülkelerinde sorgulayan ya daha açık söylemek gerekirse "kilise karşıtı olan" filmlerin son dönemlerde ne kadar çok arttığına da dikkat etmek gerekir: "Amen" (Costa Gavras), "Günah" (Carlos Carrera), "Kötü Eğitim" (Pedro Almadovar) gibi. Hatta İrlanda'da çamaşırhanelerde çalıştırılan rahibelere nasıl davranıldığı ile ilgili Peter Mullan filmi "Magdelena's Sisters" (Bizde "Günahkar Rahibeler" adıyla gösterildi) gerçeklere isabet etmekle beraber düpedüz katolik kilisesi karşıtı bir filmdir. Yine "Stigmata" adlı film dinin özüne ilişkin doğru şeyler söylemekle beraber Vatikan'da bulunanları koltuk ve mevki düşkünü din baronları olarak tanımlar.

Büyük prodüksiyonlu, teknik cafcafı bol bir filmi ontolojik kaygılar üzerine yoğunlaşırken gördüğümüzde genel olarak iki eğilimin sularına giriyoruz: a) Çok iyimser olabiliyor ve "adamların" doğruyu bulduklarına filan inanabiliyoruz. b) Çok fesat olabiliyor ve "adamların" kendi dinlerini yaymak için böyle filmler yaptıklarını düşünebiliyoruz. Üstelik ikinci eğilim çoklukla baskın çıkıyor ve filmlere "propaganda maksatlı yapılmış!" damgasını vurmak şaşırtıcı derecede kolay olabiliyor.

Oysa bir filmi propaganda filmi olarak yargılamak o kadar kolay değil. Çok kaba içeriklerle sunulan düpedüz propaganda filmlerini çok rahat ayırabiliriz elbette; yakın zamanlarda gösterime girmiş Nicholas Cage'li "Büyük Hazine"nin, tapınak şövalyeleri üzerinden hem dini hem de Amerikan milliyetçiliği propagandası yaptığını görmek için derin bir duyuş ve seziş kaabiliyetine sahip olmaya gerek yoktu. Ama bazen daha iyi bir film, mesela Robert Zemeckis'in "Contact - Mesaj" filmi için de aynı yafta sözkonusu olabiliyor. Amacı propaganda olmadığı halde, sonucun etki gücündeki aşırı doz nedeniyle, bu türden filmleri propaganda filmi, hatta inancı bilimsellikle uzlaştırmaya çalışan bir tür yeni protestanlığın propaganda araçlarından saymak kimileri için hiç zor olmuyor. Kimi zaman da, iyimserlik dezenformasyon yaratıyor, "Cennetin Krallığı" adlı filmin halk arasında "İslam'ı öven bir film" ya da "İslam propagandası yapan film" olarak kodlandığını hayretle tespit edebiliyoruz. Oysa "Cennetin Krallığı" düpedüz "Beyler, dinleri azaltalım" uyarısından başka bir şey değil. Kahramanı lehine anlaşılmaz bir "zafer" ihdas etmiş olan filmin Haçlı seferlerini ucundan kıyısından eleştiriyor olması, evet bir parça "objektiflik" barındırması, filmin "İslam" propagandası yaptığı zehabını doğurmaya yetiyor, garip bir biçimde.

Din her zaman her türden üretimin, ister ticari isterse sanatsal olsun konusu olagelmiştir; çünkü insanların her zaman "Ben nereden geldim nereye gidiyorum?" gibi soruları ve sorunları olmuştur; insanı bam telinden yakalamak, onun hikayeyle özdeşleşmesini sağlamak sinemanın amaçlarından biri olduğu için dinin bu sorulara verdiği cevaplar her zaman el altında olmuştur; elbette orijinal halleriyle değil; senaristin hayal dünyasında yüzlerce imbikten geçtikten sonraki halleriyle.

Elbette tüm o "dünyanın sonu" filmlerinde hep İncil'deki büyük savaş ve kıyamet epizodlarından esinlenilmiştir. "Terminatör"den tutun da, "Armegeddon"a, "Derin Darbe"ye kadar. Burada yalnız hep bu sonu kabul etmeyi hazmedemeyen insanoğlunun dünyanın ömrünü uzatmaya çalıştığı, bu sona direndiği görülür, determinist ve pozitivist Batı düşüncesinin "son" fikrine "bir çıkış yolu olmalı" diye bakarak; esinlendiği metinlere bir sağ kroşe sallar. Dünyanın sonunu getiren bilimsel gelişmenin, insanın aklını sorumsuzca kullanmasının neden olduğu çevresel felaketlerin yine insan ak-

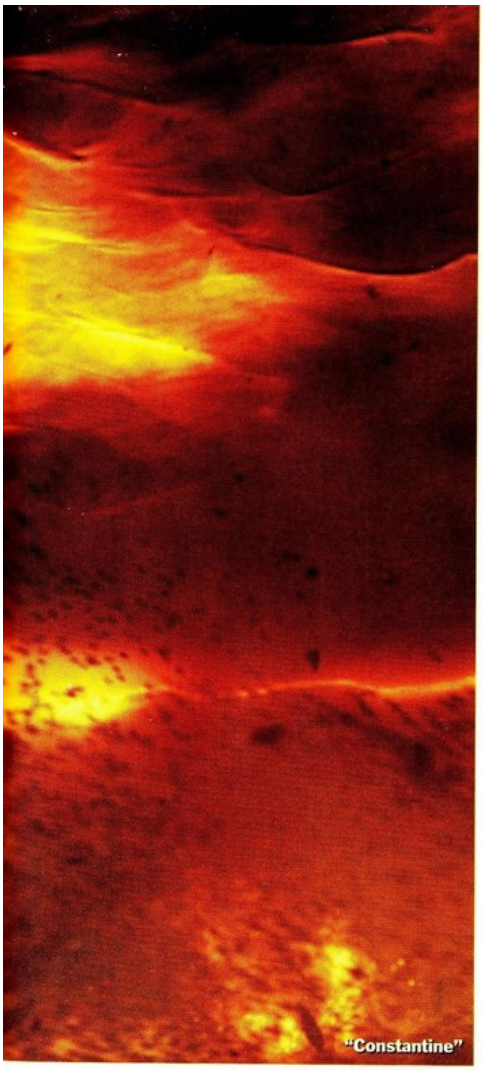
"Constantine"

"Stigmata"

lıyla aşılabileceği gibi bir hüsnüniyete sığınma çabası vardır. Nitekim bir kahraman çıkar ve kendinden feragat etme pahasına dünyanın sonunu önler; bu kısımda da zaman zaman bir İsa mesih figürüyle özdeşleştiğini görürüz kahramanın. "Matrix"te Neo kendini feda ederken mekanik metalden bir haçın üzerinde bağlıdır görsel olarak. Hakeza "Armageddon" da bir kendini feda örneği vardır; "Yeşil Yol"da da. Geçen aylarda gösterime girmiş olan "Constantin"de de ancak kendinden vazgeçtiği ve bir fedakarlık yaptığı anda dünyanın şeytan tarafından ele geçirilmesini engeller. Genelde bu filmlerde dünyayı felaketlerden kurtaracak olanın "kendinden başkasını düşünme, hayatını ortaya koyma" yani fedakarlık merkezinde geliştiği gözlemlenir. Bunlar olurken İsa'nın tüm insanların günahının bağışlanması için kendini feda etmesine sıkça gönderme yapılır. Çünkü her ne kadar dinlerin amacı insanları o sona hazırlamak ise de, bu sinemanın dini metin ya da motiflerden beklediği şey değildir. O 90 dakikalık yolculuğunun sonucunda rahatlamış, sanal kurtuluşunu yaşayıp sükuna ermiş ve verdiği paraya değdiğini düşünen bir seyirci hedeflemektedir. Sinema çıkışında istavroz çıkarıp din değiştiren bir meczup değil. Kabaca "mainstream" filmlerinde rastladığımız ve dini ögeler diye tanımladığımız şey bugün bütün dünyaya bir mal gibi satılmakta olan protestan değerlerdir, bu doğru. "Bruce Almighty - Aman Tanrım"dan "Meet Joe Black"e, "Constantin"e kadar pek çok film akıl alır, hizaya gelir bir dinin sularında seyretmekten yanadır; hatta mümkünse kendisiyle dalga geçebilen bir din olmalıdır bu. Amerikan fıkralarına aşina olan şeytanların, pantolon askısıyla dolaşıp aşık olabilen, Harlem aksanı çakabilen meleklerin dünyasında katolik dünya aşağılanır, ortodoks alemin ise esamesi okunmaz. Protestanlık, Hollywood'un sattığı ucuz ama görkemli, mesajı teknik destekle hızlandırılmış ve ortalama seyirciyi bağrından yakalayabilme etkisine sahip verimli bir "mal"a dönüşmüş durumdadır. Dünyanın öteki ucundaki seyirci için bu hem eğlenceli hem de genellikle kendi dini ile kurduğu ortalama ilişkisini tazeleyen bir sürece dönüşür. Cennet cehennem şeytan ve melekler, Tanrı ve onun insanları idare etme biçimi üzerine kimi zaman dramatik ögelerle, kimi zaman ambiyansa dayalı gotik enstrümanlarla yinelenen "ortak temalar" haz veren tüketilebilir nesnelere dönüşürler. Hiçbir zaman Hıristiyanlık hakkında sahici bilgiler içermezler. Ancak önemi yadsınamaz biçimde seyirci bazı imajlara aşina haline gelir. Dolayısıyla hem mal satılmış olur, hem de benzeri imajları içeren diğer mallara yatkınlık hasıl olur. Film şirketlerinin "ötesini" önemseyeceklerini düşünmek gaftır fakat. Büyük stüdyo yöneticilerinin itirafları arasında geçen gerçeklik, büyük bir dağıtım ve pazarlama ağına sahip olan film şirketlerinin "Üçüncü Dünya" dedikleri alanlardan gelecek geliri "casting" ile sağlamaya çalıştıklarıdır. "Keanu Reeves iyi mi gidiyor? O zaman bol bol Keanu bulunsun!"

Bu filmlerin, yüzyüze geldikleri ilk hedef kitle - enerjinin an be an paylaşıldığı Batılı liberal toplumlar- açısından sosyal fayda sağlaması amacıyla bol bol diğerkamlık ve fedakarlık içerdikleri ihtimali de gözden kaçmamalıdır öte yandan. Batı toplumlarındaki benmerkezciliğin had hudut tanımaz boyutu düşünüldüğünde, insanları kollektif bilinçaltındaki en güçlü imgelerle -şimdilik dini göstergelerle- yönlendirme saiki; kârını maksimize ederken "ahlaki bir duruş da sergiliyor olmak" ayrıcalığı, sinema işletmecilerini son derece memnun ve mesut edecektir sonuçta. Zaman zaman toplum mühendisliği ile kol kola yürüyen sinemanın her zaman yapageldiği bir şeydir bu. Bugün İsa, üçleme, ölümden sonra hayat gibi metaforlarla kışkırtılmaya çalışılan bir toplumsal dayanışma yoluyla ticari kaygılarını ahlakileştiren sinema, yarın başka imgelerle, kimbilir belki McDonalds amblemiyle aynı misyonlara soyunabilir. "Şişir Beni" adlı belgeselde kendisine gösterilen İsa resmini "tanıyamayan" 5-6 yaş grubu çocukların hepsinin McDonalds amblemini sektirmeden tanımlamaları böylesi bir karanlık tablonun işaretçisi gibidir.

Türk sinemasında "din soğukluğu"

Halk dilinde "Hatice'ye değil, neticeye bak" diye bir tabir vardır. Eninde sonunda, amaç her ne olursa olsun, din "mainstream" dediğimiz sinema türü için korkulası bir şey olmamıştır ve işte günü gelmiş, insanlarda "Acaba Hollywood dini meselelerin önemi hakkında bir dönüşüm mü geçiriyor?" şüphesi uyandıracak kadar çok sayıda tema kullanılabilmiştir.

Biz bunları bırakalım ve kendi sinemamıza bakalım biraz. Sahi Türk sinemasında nerede durmaktadır din? Bir yerde durabilmekte midir daha doğrusu?

Türk sinemasında dini "dışarda bırakma" tutumu arabesk bir parçaya konu olabilecek denli hezeyanlı bir süreç içinde gelişmekte. Sinemanın modern bir sanat olması, modernliğin batılılaşma ile tanımlanması, modern sanat üretiminde bulunan bireyin "çağdaşlığı" motto'dan dogma'ya taşıması dinin Türk sinemasındaki ⇨

"Amen"

varlığına set çeken bir zemin oluşturdu. "Beyaz Sinema" kendisini sinemanın aktığı ana artere eklemleyemedi, modern Türk sineması ise kendini "dindar" ve "dini" olandan olabildiğince ayrışma çabasına vermiş olduğundan genel manada din kapsam dışı kaldı. Öyleki din bir Fransızın ya da İngilizin içsel sorunlarına dahildir, yani özel alanında vuku bulan olaylar tarikiyle bir metnin ve dolayısıyla bir filmin araştırma, tartışma ve hatta yüceltme alanı olabilir. Fakat bizim Türk sinemamızda "birey" gülünesi şekilde laiktir ve sanki öyle olması doğalmış gibi yapılır; Teşvikiye'de oturan Robert Koleji mezunu bir hercai menekşeyi anlatırken dini ögelerden beslenmek çok gerekmeyebilir belki. Ama Türk filmlerinin Adana doğumlu orta sınıf bir ailenin çocuğunu anlatırken de karakteri hiçbir inanç nüvesiyle donatmayıp onu bile isteye eksik bırakması, bir refleks olamayacak kadar keskin bir yargının eseridir. Bir ateistin bile Tanrısızlık ile ilgili soruları ve sorunları ele alınabilmiş değildir öte yandan. Türk sineması dine karşı ciddi bir tavır koymakla beraber samimi bir "ateist" karakteri bile yaratamamıştır.

Türk sinemasının gerçek bir karakter ortaya koyamamasında dine ilişkin yargıların payı büyük. Daha "Selamünaleyküm" gibi halk arasında genel olarak yaygınlık kazanmış bir ifade bile Türk sinemasına yeni yeni girmekte. Bırakın ontolojik kaygıları ve dinlerin insanın varoluş sorunlarına getirdikleri aşkın yorumları; büyük Türk yönetmenleri son derece dramatik ve sosyolojik olaylarda bile, işin içinde din faktörü varsa sağır ve dilsiz kesiliyorlar. Üniversite kapılarında ağlayan, ikna odalarında taciz edilen kadınlar sinematografik bir malzeme olarak bile kayda değer görülmemekte.

Bütün bunlarda elbette dindar insanların aynı zamanda muhafazakar olmalarının, sinemaya süfli bir şey olarak bakmalarının da büyük payı var. Muhafazakar çevrelerde sinema, biraz da 80'li yıllarda eski aile sinemalarını işgal eden seks filmleri nedeniyle ani bir irtifa kaybına uğradı, handiyse bir "kötü alışkanlık" düzeyinde kaldı uzunca bir süre. Onun etki gücü küçümsendi; sinemanın insanın iç dünyasının zenginleşmesi, zevk-i seliminin gelişmesi, muhakeme gücünü ve tefekkür yeteneğini besleyen yanları hiçe sayıldı. Çağın kültür ve bilgi akışının giderek görselliğe dayanan bir yön takip ettiği gerçeği ıskalandı. Şifahi-sözlü kültürden yazılı kültüre geçiş aşamasını henüz tamamlamış bir toplum olduğumuz için, görüntü ile hikaye anlatmanın hızla artan önemi de benzer bir gecikmenin konusu oldu. Sinemanın diğer sanat dallarına göre oldukça pahalı olması da elbette nedenlerden biri. Bu durum sinemaya bir sanat olarak gönül veren ve aynı zamanda onu varoluşsal kaygılar içeren zihinsel bir haritaya göre yeniden tanzim edecek dindar yönetmenin "bağımsızlığını" imkansız kıldı. Sinemaya yatırım yapmaya kerhen razı olan sponsor/yapımcı verdiği paradan "hayır" neş'et ettiğine iyice emin olmak maksadıyla, filmleri manipule etti, yönetmenin sinematografik kaygılarının ikinci planda kalmasına neden oldu. Fakat elbette sinema gibi ancak tutkuyla açıklanabilecek bir alan sözkonusu olduğunda bunların hiçbiri bahane değil. Belki de o nedenle tutkuyu yok eden etmenlere bakmalı. Onu körelten, yolundan saptıran, bulanmasına neden olan etmenlere. Asıl sorun ülkemizde halen aşılamayan ideolojik saplantıların, laiklik ve İslam arasındaki gerilimin sanatçının sabrını taşıracak ve onu yılgınlığa itecek kadar ağır bir travmaya neden olmuş bulunması kanımca. Resmi tezlerin dışında kalan herhangi bir söylemin hemen herhangi bir katakulle ile yargısız infaza tabi tutulması; sanat piyasasının bir "yaşam tarzı" kıskançlığı ile kendisi gibi düşünmeyen ve yaşamayan yönetmenleri yalnızlığa itmesi ve onları görmezden gelmesi müteddeyyin sinemacıyı çok zorlu ve çetin bir süreç olan film yapma sevdasından soğuttu. Bu yılgınlık iledir ki, bu niyetlerle sinema yapmaya başlayan yönetmenler zaman içinde kendilerini "update" edemediler, sinema bilgilerini güncelleyemediler ve zamanla daha iyi filmler yapabilmenin imkanlarını da aramadılar. Bu ülkenin sorunlarına "Batılılar" gibi bakarak, Türk insanının gerçek hikayelerine "Fransız" kalarak film yapmayı kendilerine şiar edinmiş sinema çevreleri ise tekelci tavırlarını giderek daha da perçinliyorlar. Eurimages'in Türkiye temsilciliğini "ötekiler" aldı diye feveran edilmesi benzer kamplaşma-çatışma ortamına hizmet etmekten öte, sahici kaygılar içeriyor mu? Şüpheliyim.

Son söz: Hollywood'un dinle ilişkisi "tecimselliğin" sığ sularında "one nigt stand"den öte bir samimiyet içermiyor; Türk sinemasındaki "din soğukluğu"nun çözülümü ise ideolojik saplantıların yarattığı körleşme nedeniyle mümkün olmaktan uzak görünüyor şimdilik. ■

"Magdalena's Sisters"

DVD Rehberi

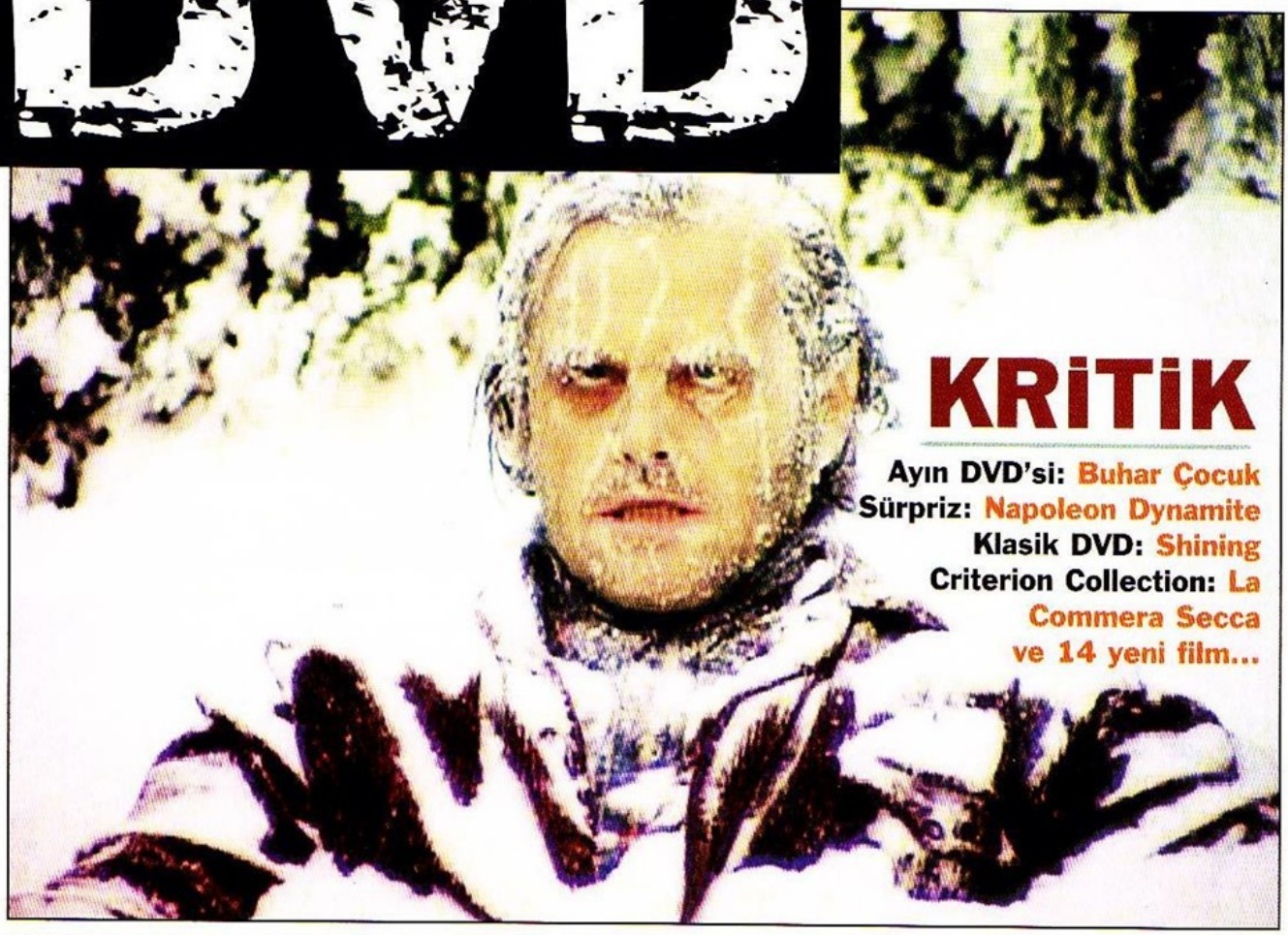

KRİTİK

Ayın DVD'si: Buhar Çocuk
Sürpriz: Napoleon Dynamite
Klasik DVD: Shining
Criterion Collection: La Commera Secca
ve 14 yeni film...

kült filmler

Dördüncü Adam (De Vierde man)

teknik analiz

Kırmızı Değirmen

gömülü hazineler

Cehennem Sıcağı

bir film bir an

The Breakfast Club

Hazırlayan: Engin Ertan
engin_ertan@yahoo.com

Temel İçgüdü'nün Flamancası

Ünlü yönetmen Paul Verhoeven'ın sanat sinemasıyla popülerlik arasında garip bir çizgide yer alan, her bir elemanı son derece başarılı olmuş Hollanda döneminin en kayda değer örneklerinden birisi "DÖRDÜNCÜ ADAM" (De Vierde man). Sayısız referansla zenginleşen bu oyunbaz filmin, sinemaseverlere epey keyifli dakikalar vaat ettiğini belirtmek gerek.

Soutendijk filmde eşsiz bir femme fatale portresi çiziyor.

Onüç yıl sonra "Temel İçgüdü" yeniden gündemde. Bir yandan 2006 Mart'ında gösterime girmesi beklenen devam filmiyle ilgili bilgilerin kesinleşmesi, diğer yandan DVD'sinin geçtiğimiz aylarda ülkemizde de satışa sunulması nedeniyle. Yönetmen Paul Verhoeven ise merakla beklenen yeni filmi "Zwartboek"in çekimlerine başlamak üzere. Evet, filmin isminden de anlayacağınız üzere, yönetmen uzunca bir Hollywood macerası ertesinde tekrar ana vatanı Hollanda'ya dönüyor. Durum böyleyken, bu sayfalarda kendisinin ilk döneminden bir filme yer vermek de gayet yerinde gözüküyor. Üstelik "Temel İçgüdü" ile sıkı sıkıya bağ içerisinde olan bir filmine. Nasıl mı? Ufak bir girizgâh ertesinde hep beraber görelim isterseniz.

Öncelikle Verhoeven'ın Hollanda dönemi nedir, onu bir açıklamak gerek. Yönetmenin bu döneme ait filmlerinde üç aşağı beş yukarı aynı isimlere denk gelmek mümkün; senarist olarak Gerard Soeteman, yapımcı olarak Rob Houwer, görüntü yönetmeni olarak ya Jan de Bont ya da Jost Vacano, oyuncu olaraksa Rutger Hauer'in başı çektiği ve Jeroen Krabbé, Renée Soutendijk gibi isimlerin de birden fazla kez katıldıkları bir grup söz konusu. Prodüksiyon olarak gayet iddialı ve düzgün, ayrıca seks ve şiddeti sergilemek konusunda da pek çekimser davranmayan (öyle ki, Verhoeven'ın sonraları ABD'de çektiği ve epey tartışma yaratmış işleri bunların yanında hafif kalır) bu filmler, önce birer yerel hite dönüşmeyi, daha sonraysa tüm bir ekibin adını ülke sınırları dışına taşımayı becermişler. Zaten Verhoeven başta olmak üzere, adını andığımız diğer kişilerin de sonraları uluslararası arenada kendilerine yer bulmaları büyük ölçüde bu filmlerin eseri. Provokatif ve etkileyici bu filmler dizisinin son halkası ise "Dördüncü Adam" veya orijinal ismiyle "De Vierde man".

Bir roman uyarlaması olan "Dördüncü Adam", sinema tarihinde denk gelebileceğiniz en oyunbaz, en sinsi filmlerden birisi. Her şeyden önce, ünlü bir Hollandalı yazar olan Gerard Reve'nin romanından uyarlandığını ve bir yazar olan baş karakterinin adının da Gerard Reve olduğunu belirtmek gerekiyor. Bu romandan kalma bir espri mi, yoksa senarist Soeteman ve Verhoeven'ın planladıkları bir oyun mu, bilmiyoruz. Zira Reve'nin romanını okumuş değiliz. Ancak bu durum "Dördüncü Adam"ın temalarına cuk oturuyor. Filmin hikâyesine geçmek gerekirse; Gerard Reve (Jeroen Krabbé) katolik ve eşcinsel bir yazardır. Belki alkol sorununun da etkisiyle sık sık hayaller kurmakta, bu hayaller ise kendisinin yaratıcılığına ve yazacağı romanların temalarına katkıda bulunmaktadır. Gerçek ve hayal arasında gidip gelen Reve, inançlı olmak ve günah işlemek arasında da zikzaklar çizer. Kendisinin de belirttiği gibi; "hayal olan bir şeyi yeterince fazla anlattığında inanılır kılmakta" ve "gerçeği yalan söylemektedir", ta ki "bir şeyin gerçekten olup olmadığına dair bilgisini yitirinceye değin". Reve'nin bu garip alışkanlığı ve zengin hayal gücü, Vlissingen'de bir konuşma yapmak üzere yola çıktığında tekrar harekete geçer. Tren yolculuğu boyunca karşılaştığı hemen her objeyi, her insanı bir sembol gibi görmeye ve bu şekilde algılamaya başlar.

Vlissingen'deki konferans sona erdiğinde Reve, hayranı olan Christine'den (Renée Soutendijk) evinde kalmak üzere bir teklif alır. Saat geç olduğu için Amsterdam'a giden son treni kaçıran ve otelde kalmak istemeyen yazar, kadının önerisini kabul eder. Ölen kocasından kalma bir güzellik salonunu tek başına işleten Christine'nin deniz kıyısındaki evinde önce biraz cilvelesir, sonra da soluğu yatakta alırlar. Kadın hayranı tarafından bastan çıkartılan eşcinsel yazarımız, başta biraz zorlansa da onunla beraber olur. Gece ise Christine tarafından hadım edildiğine dair bir kâbus görür. Ertesi günü evine dönmeden önce Christine'nin Köln'de çalışan sevgilisi Herman'ın (Thom Hoffman) bir fotoğrafına denk gelir. Genç erkeği arzulayan Reve, tekrar ufak bir oyuna kapı açar. Vlissingen'deki ziyaretini uzatarak, şehre geri döndüğünde Herman'ı elde etmeyi kafaya koyar. Ancak zamanla Christine'nin bastan çıkarttığı ve sonra evlendiği erkekleri öldüren bir "kara dul" olduğuna inanmaya başlar. Bu sefer Herman'ı kurtarmaya soyunan Reve'nin teorisini destekleyen ve kendisini koruyan ise sık sık rüyalarına giren Meryem Ana olur.

Söylenenlere bakılırsa "Dördüncü Adam", Verhoeven'ın sembolizmi bilinçli olarak abarttığı bir film. Önceki filmlerini (özellikle de "Soldaat van Oranje"ı) gerektiğinden fazla duygusal ve sansasyonel bulan Hollandalı elestirmenleri susturmak, hatta bir bakıma onlarla dalga geçmek adına böyle bir çabaya girismis.

Gerçekten de filmi yer yer kör parmağım gözüne bulmanız, sembolizmin neredeyse absürd bir boyuta vardığını düşünmeniz mümkün. Kaldı ki "Dördüncü Adam"ı çözümlemek ve referanslarını keşfetmek için ne çok zeki, ne de çok entelektüel olmak gerekiyor. Hatta film neredeyse kendi kendini açıklar bir yapıya sahip. Mesela, Reve'nin hadım edilmeye dair kâbusunu ve Christine'nin bir kuaför olmasını (makasını sadece Reve'nin kâbuslarında onu hadım etmek için kullanmıyor, bir sahnede saçlarını da kesiyor) birarada ele alabilirsiniz. Ancak Verhoeven filmin daha önceki bir sahnesinde erkek karakterinin karşısına Samson ve Delilah'yı tasvir eden bir tablo çıkartıyor, hatta Christine'nin kullandığı, formülü kendisine ait şampuana da Delilah adını veriyor. Diğer yandan filmde Meryem adının çeşitli durumlarda kullanılışına (Maria, Mary, Ria, hatta kilit bir sahnede Reve'nin "bloodymary" içmesine varıncaya değin), çarmıha gerilmis

Filmde İsa figürü Gerard Reve'nin karşısına farklı şekillerde çıkıyor. Bazen bir kuşun cesedinde...

İsa figürünün farklı şekillerde canlandırılmasına, kırmızı ve mavi renklerinin sunumuna kadar uzatabiliriz bu oyunu. Ancak bu abartı ne "Dördüncü Adam"ın tadını kaçırıyor, ne de onu basitleştiriyor. Bilakis yönetmenin esas olarak üzerine oynadığı şeyi, yani ironiyi güçlendiriyor.

Aslında söyle de diyebiliriz, "Dördüncü Adam" Verhoeven'ın kariyeri boyunca sık sık yaptığı, özellikle de "Temel İçgüdü", "Showgirls" veya "Starship Troopers" gibi Amerika dönemi filmlerinden tanıdık olduğumuz üzere, sağ gösterip sol vuran bir film. Bir yandan seyircisine okuması ve yorumlaması için kışkırtan bir yapı ve ilginç semboller sunuyor, diğer yandan bunları bizzat açıklayıp oyuncağını elinden alıyor. Bu sadece teolojik değil, farklı düzlemlerde de filmin üzerine gittiği bir şey. Örneğin "Dördüncü Adam"ın Hitchcock vari yapısını veya '50'lerin kara filmlerine yaptığı göndermeleri de gözden kaçırmak imkansız. Essiz bir femme fatale portresi çizen Soutendijk'in kostümlerinde ve saç modelinde "Çifte Tazminat"ın Barbara Stanwyck'inden, "Postacı Kapıyı İki Kere Çalar"ın Lana Turner'ına kadar çok şey bulmanız mümkün. Diğer yandan Krabbé de kendisinden başka kimsenin farkında olmadığı bir durumu keşfeden ve çevresindekileri buna inandırmaya çalışan tipik bir Hitchcock karakterini andırıyor. Kaldı ki filmin geneline de bir zamansızlık hakim.

Verhoeven ve görüntü yönetmeni Jan de Bont'un mekânları resmedişleri ne tam anlamıyla geçmişe, ne de filmin çekildiği döneme denk düşüyor.

Esasında "Dördüncü Adam"da Verhoeven'ın en zekice üzerine gittiği ve oynadığı unsur gerçeğin kime nasıl gözüktüğü ve kim tarafından nasıl algılandığı. Bu nedenle röntgencilikten tutun, gözün bir sembol olarak kullanılmasına, film medyumunun sunumundan aynalardaki yansımalara değin pek çok numaraya başvuruluyor. Elbette baş karakterin bir yazar olması ve gerçeğin algılanışı üzerine bizzat söyledikleri de bu oyunu iyiden iyiye zenginleştiriyor. Başta da değindiğimiz, filmin baş karakterinin uyarlandığı romanın yazarıyla aynı isme sahip olması ise oyunun sınırları ve kurallarını neredeyse sonsuza kadar genişletiyor. İşte, bu gerçeği farklı şekillerde algılama durumu, filmin oyun sahasına cinsel rolleri de katıyor. Escinsel olan Reve'nin kadın hayranı tarafından baştan çıkartılması veya tipik bir femme fatale olarak resmedilen Christine'yi sevişirken bir erkek çocuk olarak görmeye çalışması gibi. "Dördüncü Adam"ı "Temel İçgüdü" ile bağlayan unsur da büyük ölçüde bu noktada yatıyor. Zira "Temel İçgüdü"de Sharon Stone tarafından canlandırılan Catherine Tramell bu filmdeki Reve ve Christine'nin bir karışımı, hem fiziksel olarak hem de karakter özellikleri açısından. Kaldı ki "Temel İçgüdü"yü ilginç kılan özelliklerinin büyük ölçüde hayli ironik ve açılımları sonsuza kadar genişleyen bir oyun olmasından kaynaklandığını, ayrıca cinsel rolleri ters yüz etmek üzerine benzer bir çaba olduğunu da hatırlatmak gerekiyor. Filmin sonunu açık etmek istemeyiz ama Reve'nin kurduğu teori ister gerçek olsun, ister hayal, yazarın Christine'nin serrinden koruyan unsur bir yandan inancının kuvveti, diğer yandan ise escinsel kimliği oluyor. Başka bir deyisle Verhoeven film boyunca üzerine oynadığı ironiyi, finalde son derece provokatif bir sekilde seyircinin yüzüne çarpıyor. "Dördüncü Adam"ı ne tam anlamıyla mizojin, ne gerçekten muhafazakâr, ne de açık fikirli bulmak imkansız bir hâl alıyor. Aslında oyunun keyfi de büyük ölçüde burada yatıyor. Kuralları Verhoeven koysa bile, finalde filmi nereden algılayacağını bir bakıma seyirciye bırakıyor.

Son noktada "Dördüncü Adam"a tekrar baktığımızda karşımızda hem biçim, hem de içerik açısından son derece zengin ve keyifli bir film durduğunu görüyoruz. Üzerine düşünmesi ve yönetmeniyle beraber oynanması, en az De Palma'nın en sıkı işleri kadar keyifli bir oyun bu. Dolayısıyla henüz görmemis sinemaseverler için kesfedilmesi neredeyse bir zorunluluk. Filmin 1. Bölge DVD kopyasına ***www.amazon.com*** adresinden ulaşabileceğinizi belirttikten sonra, "Temel İçgüdü" ile pes pese izlenmesinin oyunun keyfini daha da arttıracağını eklemekte de fayda var.

Gerard Reve: Meryem Ana benimle... Meryem aramızda...
Doktor de Vries: Meryem aramızda mı? Burada Vlissingen'de mi?

Verhoeven'ın dinsel sembollere bolca yer verdiği bu özgün kara komedisinde Meryem Ana figürü de sık sık karşımıza çıkıyor.

... bazense arzuladığı Herman'ın bedeninde.

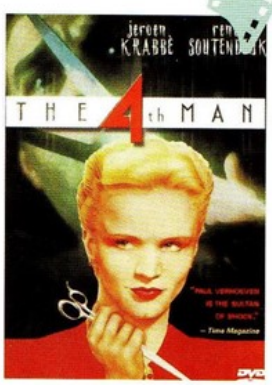

DÖRDÜNCÜ ADAM
(De Vierde man)
Yönetmen: Paul Verhoeven. **Yapımcı:** Rob Houwer. **Senaryo:** Gerard Soeteman (Gerard Reve'nin romanından). **Görüntü Yönetmeni:** Jan de Bont. **Kurgu:** Ine Schenkkan. **Sanat Yönetimi:** Roland De Groot. **Müzik:** Loek Dikker. **Kostüm Tasarımı:** Elly Claus. **Oyuncular:** Jeroen Krabbé (Gerard Reve), Renée Soutendijk (Christine Halsslag), Thom Hoffman (Herman), Dolf de Vries (Doktor de Vries), Geert de Jong (Ria), Hans Veerman (Levazımatçı), Hero Muller (Josefs), Caroline de Beus (Adrienne). 1983 Hollanda yapımı, 105 dakika.

Hazırlayan: Kerem Akça
k_akca@yahoo.com

Kırmızı Değirmen

Kamera

Kamera kullanımı

Sabit-normal: % 49,25
Vinç: % 19,37
El kamerası: % 13,98
Dolly: % 6,59
Uçak-helikopter: % 5,43
Steadicam: % 3,71
Skycam: % 1,67

Kamera hareketi-duruşu

Sabit haldeyken...

Zoom in: % 41,12
Pan: % 26,17
Hızlı pan: % 15,89
Tilt: % 9,34
Zoom out: % 7,48

Açı

Bakış açısı (öznel kamera) : % 34,62
Üst açı: % 33,08
Alt açı: % 20,77
Çarpık açı (Dutch angle): % 11,53

Filmin özellikle ilk bölümündeki şarkı arayısı sahnesinde kullanılan ve slapstick komediye destek olan çarpık açılardan biri
Plan uzunluğu: 1 saniye

Diğer

Vinç hareketi: % 35,73
Kaydırma: % 25,8
Moving shot (Uçak çekimi): % 15,55
Hareketli üst açı: % 14,73
Öznel kamera: % 4,09
Yükselme: % 2,29
Alçalma: % 0,82
Slow disclosure (yakın plandan genis plana açılım): % 0,66
Roll: % 0,33

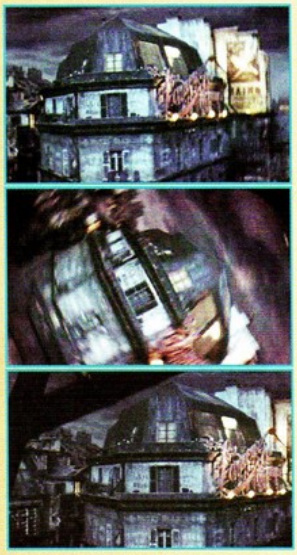

Bu sahnede vinç ile elde edilen 180 derece dönme hareketi (roll) kullanılıyor. Filmin içinde bir "uyum kesmesi"nin ardına yerleştirilerek bir önceki plandan bu plana geçiş için işlevsel bir görev üstleniyor.
Hareket uzunluğu: 2 saniye

Tavana ray döşeyerek, yani dolly yerleştirilerek elde edilen bir hareketli üst açı örneği. Filmde zaman zaman karşımıza çıkıyor.
Plan uzunluğu: 9 saniye

Yeniden yaratılan Paris'in çeşitli yerlerine ulaşmak ve şehre genel bir bakış atmak için "uçak-helikopter"e fazlasıyla ihtiyaç duyuluyor. Bu sahne ise sevgililerin evlerinin balkonlarından geriye doğru çekilip kırlara doğru gelen bir kamera kullanımını gösteriyor.
Plan uzunluğu: 41 saniye

Çekim ölçekleri

Yakın: % 26,03
Orta yakın (omuz): % 25,22
Orta: %20,56
Çok yakın: % 6,49
Amors: % 5
Genis (genel): % 4,06
Orta-uzun (diz): % 3,99
Tam (boy): % 3,31
Yakın (başka objelere): % 2,03
Yakın (daktilo): % 1,62
Yakın (elbise): % 0,61
Establishing (master): % 0,47
Çok çok yakın: % 0,41
Çok genis (uzak): % 0,2

Bilmin ütopik 20.yy bası portresini göstermeye yardımcı olan "establishing shot"lardan biri
Plan uzunluğu: 3 saniye

Focus

Dar odak: % 56,94
Derin odak: % 41,23
Odak Kaydırma: % 1,63
Out of focus: % 0,2

Kırmızı Değirmen'in içindeki sahnelerde fazlasıyla tercih edilen "derin odak"lardan biri
Plan uzunluğu: 2 saniye

Richard Roxburgh karakteri, Nicole Kidman'ı elde edememesinin üzüntüsünü sinir ile ifade ederken, "intercut" devreye girer. Kidman'ın 1 saniyeden bile kısa olan çok yakın planı araya girer. Sonrasında ise konuşma devam eder.

Kurgu

Geçiş

Paralel kesme: % 82,15
Intercut (Araplan): % 8,62
Jump Cut (Sıçrama): % 5,85
Uyum kesmesi: % 3,38

Efekt

Dissolve: % 73,12
Superimposition (Bindirme): % 18,75
Wipe (Silme): % 4,38
Açılma - kararma: % 3,75

Filmin tamamını yaklaşık 30 saniyede gördüğümüz "Superimposition", burada Ewan Mcgregor karakterinin kötü ruh halinin bir simgesi olarak

kullanılıyor.
Plan uzunluğu: 2 saniye

Hız

Slow-motion: % 74,03
Fast-motion: % 22,78
Reverse: % 1,82
Freeze frame: % 1,37

Filmin "% 94,01"i normal hız ile lineer akarken, geri kalan "5,99"luk payda ise hız oranı ile oynanıyor. Bu payın yüzdelere bölünmüş halini, yandaki oranlarla size sunuyoruz. Hızlı çekim genelde slapstick komedi oranının arttığı ve vinç hareketinin uzadığı sekanslarda etkili oluyor. Yavaş çekim ise filmin tamamına yayılmış durumda. Ewan McGregor'un geçmiste yasanan olayı anlattığı flashbackteki "Kırmızı Değirmen" tasvirinin ardından gerçek zamana geri dönüste, yaklasık 8 saniyelik bir "reverse" kullanılıyor. "Donuk kare" ise zaman zaman karsımıza çıkıyor.

Renk

Mavi: % 20,7
Kırmızı: % 20,69
Siyah: % 15,08
Sarı: % 13,87
Parlak renk skalası: % 7,31
Isık yalıtımı (karanlık): % 5,99
Solgun renk skalası: % 5,48
Isık yalıtımı (aydınlık): % 3,19
Siyah-beyaz: % 2,23
Yeşil: % 1,68
Gri: % 1,45
Isık patlama: % 0,8
Beyaz: % 0,62
Turuncu: % 0,49
Mor: % 0,28
Kahverengi: % 0,14

Baz Luhrmann'ın yarattığı masal dünyasında özellikle mavi-kırmızı-sarı renklerinin hakimiyetini görüyoruz. Bunlar aynı zamanda kökenlerini Hint kültüründen de alıyorlar. Özellikle Nicole Kidman'ın üzerinden kırmızı bir elbisenin ve mavi ışığın eksik olmaması bu atmosferin en önemli kamıdı. Siyah ise genellikle filmin kötüsü olarak görebileceğiimiz Richard Roxburgh'un girdiği mekanlarda ve Nicole Kidman'ın hastalığının doruğa ulaştığı zamanlarda devreye giriyor. Solgun renklerin yoğun olduğu renk skalasına Nicole Kidman'ın hasta yatağında yattığı anlarda; parlak renk skalasına ise "Kırmızı Değirmen"in içindeki renkli dünyaya girdiğimiz anlarda tanık oluyoruz. Genel tabloya baktığımız zaman filmdeki renk kullanımının ne kadar cesitli olduğunu görebiliyoruz.

Objektif

Teleobjektif: % 55,83
Normal objektif: % 34,23
Genis açı objektif: % 7,5
Zoom objektif: % 2,25
Balık gözü objektif: % 0,13
Teleskop: % 0,06

Filmin içindeki daktilo yakın planlarından birkaç tanesinde "balık gözü objektifi" kullanıldığını görüyoruz.
Plan uzunluğu: 1 saniye

Genel rakamlar

Mcguffin (fimin merkezi olan önemli bir nesne): Kırmızı Değirmen & Daktilo
En kısa plan: Yaklaşık 12 kare (frame)
En uzun plan: 1 dakika 10 saniye
En kısa sahne: 5 saniye
En uzun sahne: 7 dakika 29 saniye
En kısa sekans: 21 saniye
En uzun sekans: 19 dakika 36 saniye
Plan sekans sayısı: 2
Müzik girişi: 117 kez
One-liner: "Come What May"

2001

Avustralya-ABD yapımı
Yönetmen: Baz Luhrmann
Oyuncular: Ewan Mcgregor, Nicole Kidman, Jim Broadbent, Richard Roxburgh, John Leguizamo, Garry MacDonald, Kylie Minogue
Senaryo: Baz Luhrmann & Craig Pearce
Görüntü Yönetmeni: Donald Mcalpine
Kurgu: Jill Bilcock

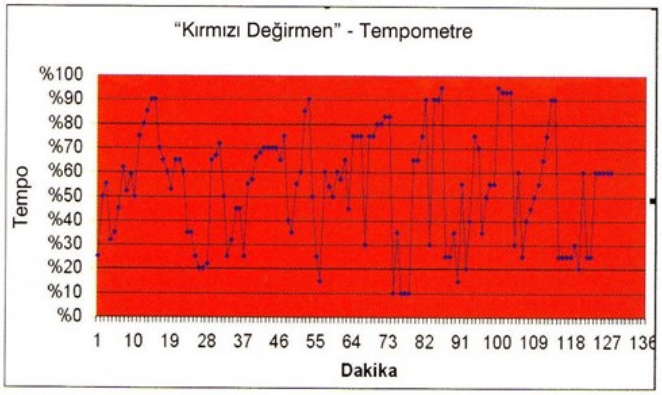

DVD

Türkiye'de 2 cdlik dvd versiyonu bulunabilir. Uzatılmış dans bölümlerinden 5 alternatif sona kadar birçok extrasıyla arşivciler için biçilmiş kaftan. Tiglon'un piyasaya sürdüğü dvdde türkçe altyazı da mevcut. Dvdnin menüsü de ruhuna uygun ve görülmeye değer. www.hepsiburada.com adresinden temin edilebilir.

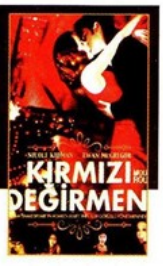

Hazırlayan: Alkan Avcıoğlu
alkanavcioglu@yahoo.com

Cehennem Sıcağı

(Hundstage / Yön: Ulrich Seidl, 2001)

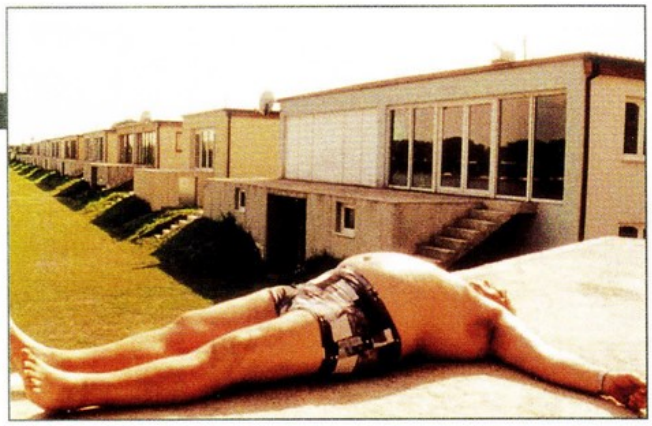

Senses of Cinema tarafından 1990'ların en önemli Avusturya'lı belgesel yönetmeni olarak nitelenen Ulrich Seidl, en son olarak "Jesus, You Know" (2003) ile elestirel anlamda bol övgü toplamıştı. Orijinal adıyla "Hundstage", en yaygın kullanım gören İngilizce adıyla "Dog Days", Türkçe çevirisi ise "Cehennem Sıcağı" (2001) olan film, yönetmenin filmografisindeki tek kurmaca film olarak göze çarpıyor. Aslında 1980'lerden bu yana belgesel çeken ve asıl çıkışını 1990'lar başında yakalayan Ulrich Seidl, ne "Cehennem Sıcağı"nın bir kurmaca film olduğunu ne de diğer filmlerinin birer belgesel olduğunu kabul etmiyor. Röportajlarında filmlerinin belgesel ya da kurmaca olarak etiketlendirilmesine karsı çıktığını her fırsatta belirten yönetmenine göre tüm filmleri hem belgesel hem de kurmaca özellikler taşıyor. Zira "Cehennem Sıcağı"nın tüm nitelikleri de belgesel tarzına yakın bir kurmaca olmasına dayanıyor diyebiliriz.
Ulrich Seidl özellikle "Animal Love" (1996) ve "Models" (1998) ile temalarını ve üslubunu gözler önüne sermişti. Yönetmenin hemen her filminde rastlanan gündelik hayata ait detaylar ve yalnızlık teması, izleyiciye rahatsızlık veren bir sinema dilinde bulusuyordu. Hatta Werner Herzog "Sinemada cehenneme hiç bu kadar doğrudan bakmamıştım" diyerek "Animal Love"a övgüler dizmişti. Ama yine de, üç sene önce ülkemizdeki sinemaseverlerin Gezici Avrupa Film Festivali'nde de izleme fırsatına eristiği "Cehennem Sıcağı" kesfedilmeyi bekleyen bir cevher olan Ulrich Seidl sinemasının en iyi örnegi olarak düsünülebilir. Film, Dog Days ismiyle anılan ve Ağustos ayına denk düsen senenin en sıcak haftasında geciyor. Viyana'nın banliyösünde yasayan bir avuç karakterin hayatlarını izlediğimiz filmde kabaca 6 öykü var diyebiliriz. Henüz filmin açılış jenerigindeki tek planlık görüntüler ile isminden de faydalanarak Sidney Lumet'in "Dog Day Afternoon"unun (1975) açılısına gönderme yapan film, Klaudia ve kıskanç sevgilisi Mario ile başlıyor. Paralel kurgu ile birçok karakter arasında gidip gelen film birçok karakterin ismini öğrenmemize dahi izin vermiyor. Mario ve Klaudia arasındaki dengesiz iliski dısında; kızlarını kaybetmis olan ve ayrılmalarına rağmen aynı evde yasamaya inat ederek birbirlerini görmezlikten gelmeye çalışan bir çift; zihinsel özürlü olan ve gününü otostop yapıp farklı arabalara binerek geçiren Anna; karısı ölü olmasına rağmen 50. evlilik yıldönümlerini kutlamaya hazırlanan yaslı ve şisman bir adam ve onun eviyle ilgilenen bir diğer yaslı kadın; sevgilisinin eve başka bir erkek daha getirmesiyle aşağılanan bir öğretmen ve tüm bu karakterlerin evini dolaşmasıyla bir nevi köprü görevi üstlenen güvenlik sistemleri ve alarm satıcısı, filmde izlediğimiz diğer öyküleri oluşturuyor. Yalnızlığın, iletişimsizligin ön planda olduğu "Cehennem Sıcağı"nda dozunda bir kara mizahın varlığından da rahatlıkla söz edilebilir. Ama yine de ilk bakışta filmin en önemli özelliğinin, "rahatsız etmek" veya "irrite etmek" olduğu ortaya çıkıyor. Filmin Berlin'deki ilk gösteriminden önce izleyicilere rahatsız edici bir gece dileyen yönetmen kadar filmden rahatsız olan birçok izleyici de bunu doğruluyor. Film boyunca sürekli terleyen insan tenini görmenin ötesinde "Cehennem Sıcağı"nın irrite eden başka bir boyutu var aslında. Bu yapı, Ulrich Seidl'ın isminin Gaspar Noe, Michael Haneke veya Amerika'dan Todd Solondz ile birlikte anılmasına neden oluyor. Ancak "Cehennem Sıcağı"nın rahatsız ediciliği farklı olarak siddete dayanmıyor. Tam aksine banliyöde yasayan bir avuç insanın son derece monoton gündelik yasamlarına dayanıyor. "Cehennem Sıcağı" belki Batı toplumlarında görülen bireyselleşme çerçevesinde artan iletişimsizlik, yalnızlık veya değer yitimini gözler önüne serme amacı açısından Haneke'yle bir paydada bulusuyor fakat bunu yaparken Bresson minimalizmine dayanan bir ekol ile her sahneyi, her mizanseni realist kılmaya çalışıp fazlasına yönelmeyerek, filme minimum müdahalede bulunarak gerçeklestiriyor bunu. Bu tercihler Seidl'ın belgesel havası veren çekimleriyle destekleniyor. Aslında Seidl'ın anlatımına baktığımızda film iki ana tercihten oluşuyor: Birincisi, kameranın neredeyse hiç hareket etmediği, genis odaklı genel plan çekimler. Bu çekimlerde özellikle objelerin geometrik uyumu ve çerçevelenis tarzı görselliğe modernist bir hava katıyor. Bu tercih filmin absürd yapısına da katkıda bulunuyor denilebilir; evler, otoparklar, süpermarketler gibi son derece gündelik hayata ait olan birçok sey "Cehennem Sıcağı"nda tuhaf bir sekilde dünyadısı duruyor. Karakterlerin tuhaflıklarını da es geçmemek gerekir. Film boyunca sürekli tenis topunu yere vurarak rahatsız edici, tekdüze bir ses çıkaran adam; komsusunun gürültüsünü duymamak için çim biçme makinesini açık bırakan Mr Walter; otostop yaparak bindiği araçlardaki insanları popüler kültür soruları (en çok tercih edilen 10 süpermarket, en seksi 5 TV spikeri vs..) yağmuruna tutan Anna; bir toplu seks seansından çıkıp ölen kızının mezarını ziyaret eden kadın ve sevgilisine silah zoruyla "La Cucaracha" sarkısını söyleten adam. Tüm bu tuhaflıklar absürd olduğu kadar Seidl'ın anlatımındaki ikinci tercihi nedeniyle rahatsız edici bir hal alıyor: Karakterler evlerinin içindeyken, kamera sallanmaktan ve titremekten çekinmeyen omuz çekimlerine başlıyor. Adeta amatör, ev yapımı video kaydı görüntüleri izler gibi hissediyoruz. Üstelik karakter tuvalete gittiğinde bile kameranın onu takip edişi bu yapıyı iyice röntgenci bir havaya sokuyor. Zaten yönetmen de amacının Big Brother tarzı programların bir art-house versiyonunu çekmek olduğunu söylüyor. Tüm bunların üstüne Seidl'ın profesyonel olmayan oyuncular kullanışı (hatta filmdeki iki karakter kendi mesleklerini oynuyor) her seyi daha süssüz ama inandırıcı bir hale getiriyor. "Cehennem Sıcağı"nın rahatsız ediciliği de bir bakıma burada yatıyor: Yalnızlığımızı, değer bosluğumuzu, depresyonumuzu yüzümüze vurmak için adeta gizlice evimize girmiş gibi yapıyor. Son olarak filmin Venedik Film Festivali'nde Altın Ayı ödülüne layık görüldüğünü de hatırlatalım.

DVD **Filmin fazla extra içermeyen bir DVD versiyonu www.kino.com adresinden temin edilebilir. Fragman dısında sadece yönetmenle yapılan bir röportaja rastlanılabilecek DVD yine de bu benzersiz filmi izlemenin en ideal yolu. Türkçe altyazı olmayan DVD'de İngilizce altyazı mevcut. Meraklısı için aynı sitede Seidl'ın "Animal Love"ının ve "Models"ının DVD baskılarının bulunduğunu da belirtelim.**

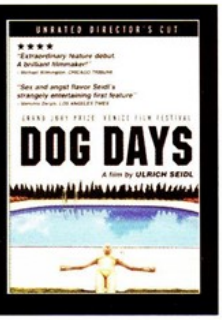

Hazırlayan: Uğur Bayazıt
riget123@yahoo.com

The Breakfast Club

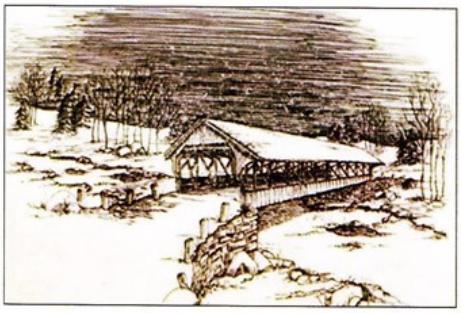

Bu film, beyazperdede izlemiş olup, zihnimizde tekrar tekrar yaşatacak denli sevdiğimiz "an"ların, büyük bütçelere, görsel efektlere, ölüm-kalım meselelerine gerek duyulmadan da yaratılabileceğinin canlı kanıtı. Söz konusu "an" için, bir adet kurşun kalem, boş bir kağıt, belli ölçüde çizim yetisi ve kepekli saçlar yeterli!

Çocukluktan ergenliğe geçiş... Bir nevi, cırcır ördek yavrusundan kuğuya dönüşüm süreci olarak da nitelendirilebilecek bu dönem, ardı arkası kesilmeyen sayısız sancıyı da beraberinde getirir. "The Breakfast Club", her bünyede farklı açılımlar gösteren bu sancılı dönemi mercek altına yatırıyor. Ön yargıların, iflah olmaz egoların, iletişimi frenlediği, yer yer önüne geçtiği bir dönem bu. Farkedilmek, kendini kabul ettirmek, hatırlanmak uğruna içten içe bir mücadelenin verildiği, sistemin parçası olmak adına üstlenilen sosyal rollerin git gide birer maskeden ibaret olduğu... Sahsı, neredeyse "gençlik filmi" janrı ile özdeşleşmiş senarist, yönetmen John Hughes'un imzasını taşıyan "Ferris Bueller's Day Off", "Weird Science", "Sixteen Candles", "Pretty in Pink", "Some Kind Of Wonderful" gibi filmleri arasında bası çeken "The Breakfast Club", bu türün köse taslarından biri. Sahip olduğu ruha paralel olarak, tam da 80'li yılların merkezinde yer alan, üzerinden 20 yıl geçmesine rağmen, hala tazeliğini koruyabilen, türdeşleri için rol modeli olma işlevini günümüze değin sürdüren bir yapım. Bugün itibariyle, temsil ettiği türün, "American Pie" gibi, geyiğin sınırlarını zorlama mantığından yola çıkan filmlerin başını çektiği örneklerinden ziyade "Mean Girls", "The Faculty", "Dazed and Confused" gibi elindeki malzemeyi, ironik bir yaklaşım ile de olsa ciddiye alan filmlere daha yakın duruyor.

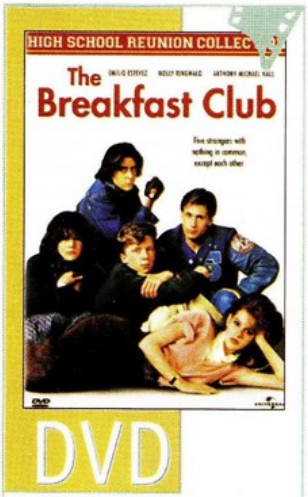

The Breakfast Club. 1985. Yönetmen: John Hughes. Oyuncular: Emilio Estevez, Anthony Michael Hall, Judd Nelson, Molly Ringwald. Süre: 100 dk.
Bu DVD'yi amazon.com'dan satın alabilirsiniz.

Film, lise sıralarından yabancısı olmadığımız stereotiplerden derlenmiş bir grup yeni yetmenin, okul kurallarını ihlal etmeleri sonucu verilen ceza gereğince cumartesi gününü okulun kütüphanesinde geçirmelerini konu alıyor. Ceza süresince, kendilerine, hiçbir şey yapmayıp sadece durmaları ve kim olduklarına dair bir kompozisyon yazmak üzere düşünmeleri öğütlenen "Kahvaltı Kulübü"nün üyeleri, "güzel" Claire, "asi" Bender, "inek" Brian, "egzantrik" Allison ve "sporcu" Andy'den oluşuyor. Her birinin gözetim cezasına çağrılma nedeni farklı. Claire, ders saatinde alışveriş yapmayı tercih ettiği, Bender, gereksiz yere yangın alarmını çalıştırdığı için, Andy, yaptığı sakanın, takım arkadaşına fiziksel zarar vermesi sonucu, Brian, dolabındaki silahın ateş alması nedeniyle orada bulunuyor. Allison ise tam bir davetsiz misafir! Cumartesi günü yapacak daha iyi bir işi olmadığı için bu cezaya iştirak ediyor.

Kuşkusuz, bu kulübün üyeleri, Michael Moore'un "Bowling For Columbine"da belgeleyip Gus Van Sant'ın "Elephant / Fil" ile ete kemiğe bürüdüğü günümüz gençlerine oranla daha naif bir durusa sahip. Bu karakterlerin temel sıkıntısı, aile bireyleri ve sosyal çevreleri ile kurmaya çalıştıkları iletişim girişimlerinin sonuçsuz kalması. Kendilerini oldukları gibi kabul görecek bir çevreden yoksun olmaları nedeniyle her birinin, kendine uygun gördüğü bir savunma mekanizmasının arkasına sığınıp "mış gibi yapması". Claire, zorunluluk haline gelmiş popüler kimliğini sürdürmek adına güzelliğinin ve alışverişin arkasına saklanıyor. Bender, yaşamdaki "dengenin" iki yüzlülüğüne karşı duyduğu çaresizliği isyankar kimliği ile gizliyor. Andy ve Brian, üzerlerindeki baskıyı hiçe sayarak, hırslı aileleri ile iletişim kurmalarını sağlayan tek araç olan spor ve derslerdeki başarılarına sığınıyorlar. Kendisini her anlamda dışlanmış hisseden Allison ise, bu rolü hepten benimseyip, saçlarının, kılık kıyafetinin, alışılagelmişin dışındaki davranışlarının gerisinde, çevresindeki her şeye uzak duruyor. Taban tabana zıt olan bu karakterlerin, bir kütüphane fonunda gelişen iletişim girişimleri atışmalar ile başlıyor. Saatler geçtikçe, bu atışmalar, sohbete, paylaşıma git gide vicdani bir hesaplaşmaya dönüşüyor. Dışarıdan görünenin aksine, bu "uygunsuzlar"ın, ortak noktalarda buluşmalarına, birbirleriyle konuştukça, maskelerinin düşmesine, kendileri ve karşılarındaki kişiler hakkındaki gerçeklerle yüzleşmelerine eşlik ediyoruz. Hepsi aynı dertten, insanların onları görmek istedikleri şekilde görmelerinden mustarip. Son kertede, benlikleriyle barıştıklarında, tarafların, "sistemin", tam anlamıyla bir parçası olamasalar da, "sistemin" özündeki değişimin bir parçası olduklarını görüyoruz. "The Breakfast Club"ın meziyetleri de bu değişim süreci içerisinde kendini göstermeye başlıyor. Tabi ki, bu meziyetlerin mimarı, senarist, yönetmen John Hughes. "Kahvaltı Kulübü", bir başka yönetmenin elinde, laf salatası yapan, teatral, sıkıcı bir film olabilecek iken, Hughes'un keskin gözlemlerinin ürünü olan, sayısız ayrıntı ile zenginleştirilmiş senaryosu, ironik diyaloglar, kıvrak mizansenleri, yer yer karakterlerin ağzı olma işlevini üstlenen müzik kullanımı ile enerjisi perdeden taşan, dört dörtlük bir işçiliğe dönüşüyor.

Bu başarıya ek olarak, Molly Ringwald, Anthony Michal Hall, Emilio Estevez, Ally Sheedy ve Judd Nelson gibi dönemin popüler oyuncularından oluşan oyuncu kadrosu da, canlandırdıkları karakterlere yakıştırılan sıfatların hakkını fazlasıyla veriyor. Hatta, Ally Sheedy, bahsedeceğimiz "an"ın merkezinde duruyor. Kahramanlarımız, birbirleriyle henüz iletişim kuramamışken, ağırdan alan zamana karşı, kendilerince oyalandıkları bir süreçte, Ally Sheedy'nin canlandırdığı Allison karakteri, üstlendiği egzantrik sıfatına yaraşır bir "an"a imza atıyor. Çizmiş olduğu bir kış peyzajının üzerine, saçlarındaki kepekleri kar misali yağdırıp yaratımını hayranlıkla izliyor. Bu an, yazılmış bir mizansenin, karakter hakkında ne ölçüde tanımlayıcı olabileceğini duyumsatmakla kalmayıp, ergenliğe geçiş dönemindeki kişinin, kendi dünyasını ifade etmesi açısından, sıradışı fikirlere ne kadar açık olabileceğinin ve bu dünyanın ne denli basit ve küçük ayrıntılarla zenginleşebileceğinin altını çiziyor.

Geçtiğimiz ay, MTV Sinema Ödülleri töreninde, yapımının yirminci yıldönümü vesilesiyle "The Breakfast Club"a onur ödülü verildi. Kulüp üyelerinden, Anthony Michael Hall, Molly Ringwald ve Ally Sheedy ödülü almak üzere tören salonunda hazır bulunuyorlardı. Teşekkür konuşması yapmak için mikrofona yaklaşan Ally Sheedy'nin, tam yirmi yıl önce yaptığı gibi elleriyle saçlarını karıştırması ise az önce bahsettiğimiz "an"ı hepten belleklerimize kazıyan bir anı oldu.

DVD kritik

Hazırlayan: Kerem Akça
k_akca@yahoo.com

Buhar Çocuk / Steamboy (2004)

Y: Katsuhiro Otomo
O: Anne Suzuki, Manami Konishi, Katsuo Nakamura, Masane Tsukayama
Bölge: 2 (Türkiye) 121 dakika
1.85:1 Genis Ekran (Anamorfik)
Japonca 5.1 DD, İngilizce DTS
Türkçe, İngilizce Altyazı
15 Haziran Sony
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Var
Biyografi & Filmografiler: Yok

19.yüzyılın ikinci yarısında endüstri devrimi sonrasında geçen film, bir 'steam-punk' animesi. "Akira" ve "Memories" ile Japon animesinde kendine has bir yer edinen Katsuhiro Otomo'nun on yıldır üzerinde çalıştığı projenin görsel altyapısı, oldukça sağlam ve özenli. Yönetmen, 19.yüzyıl dünyasını bir animasyona uyarlama işinin altından ustalıkla kalkıyor. Dönemin bilimadamlarına deli gözüyle bakma sorununu ele alan film, aslında o bilindik karşılaştırmaya giriyor: "İnsan mı? Teknoloji mi?". Bunu anlatmak için de seçtiği dönem, fazlasıyla uygun. Çünkü henüz bilim adamlarının toplumdan saklanarak icatlar kotardıkları bir dönemden söz ediyoruz. Burada, bilginin babadan oğula geçme kültürü ve mitolojideki "Quest" kavramı devreye girerek bas karakterimizin yolunu çiziyor. 'Buhar Çocuk' olarak adlandırılan bu çizgi kahraman, aslında Manchester'daki evinde (henüz Londra'yı bile görmemiş) sakin bir yaşam süren 10-15 yaşlarında bir çocuk. Ta ki bir gün dedesinden bir kutu ve arkasından iki mafya tipli adam ziyaretine gelene kadar. Bu andan itibaren filmin yönü bilimkurguya dönerken, 'film-noir' ögeleri de devreye giriyor. Babasının ve dedesinin bilim adamı olduğunu ve yüksek enerji dağıtabilen "Buhar Topu"nu icat ettiğini öğrenen kahramanımız, bu mirası korumakla görevlendiriliyor (yani 'quest'e çıkıyor). Bu aşamadan sonra kuşaklar arasındaki anlayış farkı, bilim adamlarına Avrupa, ABD ve Japonya'daki yaklaşım farkı gibi kavramlar devreye giriyor. Ama asıl vurgulanan nokta, filmin çok yüksek bir tempo ile seyir etmesi ve "icat galerisi"ne dönüşmesi. En basit enerji kaynağı olarak gördüğümüz "buhar", saymakla bitmeyecek derecede fazla olusuma gebe oluyor. Filmdeki en önemli olay ise Londra'da büyük bir binanın altında adeta bastırılmış bir şekilde bulunan "Buhar Kalesi"nin bir anda bastırıldığı yerden yükselmesi ve bütün şehiri yerle bir edecek bir güce kavuşması. Bu olayın, 'bilimsel icatların turistlere eğlence amaçlı gösterilirken' cereyan etmesi de filmin söylemek istediklerini yerine getiriyor: Bilim aslında ciddiye alınması gereken birşeydir. Bastırırsan bir an gelir patlar!

Sahne sayısı: 28
Kutu: 2 diskli klasik seffaf kutu. Kutunun üstündeki kağıdın arkasının da seffaf olmasından faydalanarak "sahne seçimi" yerleştirilerek kullanılmış.
Menü: İngilizce. Filmin ruhuna uygun bir şekilde tasarlanmış. Steamboy yazısı ve bas karakterin kendisi ile başlayıp 'Buhar Kalesi'nin içindeki buhar topuna doğru yaklaşan bir klip kullanılıyor. Arka plana ise filmden bir müzik yerleştirilmiş. Yan menülerde, yine hikayenin atmosferinin içinden farklı resimlere rastlamak mümkün.
Diğer Ekstralar: Filmde 7 tane özel ek bulunuyor: "The Voyage of Steamboy" adlı kapsamlı bir yapım belgeseli (birçok bölüm halinde); "Re-voicing Steamboy" adlı filmin ingilizce versiyonu için seslendirme öyküsü (Anna Paquin, Alfred Molina gibi oyuncularla); üçe bölünmüş ekran vasıtasıyla filmin çizim öyküsünü ve efektlerin eklenisi (birinci ağızdan yorumlar eşliğinde); Katsuhiro Otomo röportajıyla on senelik yapım öyküsü; filmin kapanış jeneriğinin yazısız hali; son rötuşlar yapılmadan önceki mekan çizimleri; beş sahne üzerinden animasyondaki aşamalar. Bunların çoğunu filmin tema müziği eşliğinde izleyebiliyoruz. Ancak türkçe altyazı yok.

Film: ✪✪✪✪
Kutu: ✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪✪
Extralar: ✪✪✪✪

Ekstra detayları

1. Katsuhiro Otomo'nun uzun süredir hazırlandığı film için 1997'de çektiği pilot filmin çizimleri bulunabiliyor.
2. Filmin üç boyutlu dünyası üçe bölünmüş ekran ile yansıtılıyor. Hem günümüz İngiltere'sinden ve filmden görüntüler, hem de çizimlerin resimleri yan yana yerleştirilmiş. Animenin çizimcileri ve efekt sorumlularının yorumları da, ne kadar özenli ve detaylı bir iş kotardıklarını kanıtlıyor.
3. Animenin yazısız kapanış jeneriğinde hikayenin devamı, set resimleri ve ilginç detayları görebiliyoruz.
4. Filmin son aşamadan önceki çizimlerini bulabiliyoruz.
5. Bazı sahnelerin son haline dönüşmeden önceki ham hallerini izleyebiliyoruz.

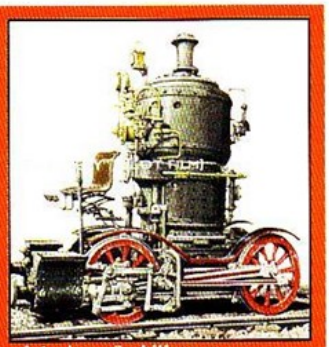

Napoleon Dynamite (2004)

Y: Jared Hess
O: Jon Heder, Jon Gries, Aaron Ruell, Efren Ramirez
Bölge: 2 (Türkiye) 91 dakika
1.78:1 Genis Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
Haziran Paramount / Plaermo
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Yok
Diğer fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Yok

Wes Anderson ve Alexander Payne gibi Amerikan bağımsız sinemasının 90'lı yıllarına damga vurmus isimler, birçok yönetmeni de etkilediler. Jared Hess de bu isimlerinden biri. Hess, onların minimalist görsel yapılarla kotardıkları absürd mizah anlayışlarını kullanıyor. Bunun içine ise, 70'ler ve 80'lerin gençlik filmlerini yerleştiriyor. Filmin 'soundtrack'inde de o dönemin izlerini görmek mümkün. ("Forever Young" ve "Largen Than Life" gibi şarkılar içeriyor) Zaten filmin dünya çapında gördüğü beğeni ve 'Fox Searclight'a kazandırdığı hasılat bir yana, MTV tarafından da finanse edilmesi de bu detayların önemini açıkça gösteriyor. Filmde "Graduate", "Dragonslayer" gibi gençlerin ilgi odağı haline gelmis filmlere belirgin göndermeler de görebiliyoruz. Hess, Tsai Ming Liang ve Elia Suleiman gibi isimlerin sinemalarına da yakın duran bir is kotarıyor. Hikayeye bakarsak, anlatının bir anti-kahramanın yolundan gittiğini görebiliyoruz. Jon Heder'in canlandırdığı Napoleon Dynamite karakteri okulun en salak (nerd) öğrencisi. Zaten, karikatür (veya çizgi roman) çizmek dışında hiçbir özelliği olmadığını kendi de belirtiyor. Napoleon, keçi besleyerek boşluk bir arazinin ortasındaki evinde yaşıyor. Bu da, aynen ağabeyi ve amcası gibi konformist bir yaşam sürdüğünü ama sıkıldığını resmediyor. Filmde özellikle üzerine gidilen yan karakterler arasında amcası, ağabeyi, okul arkadaşı Pedro ve kız arkadaşı

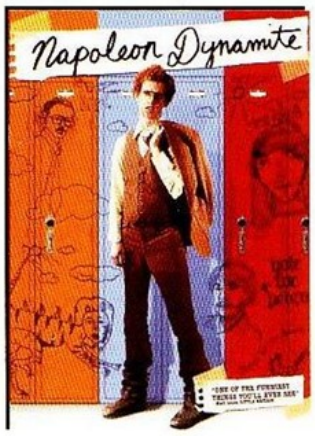

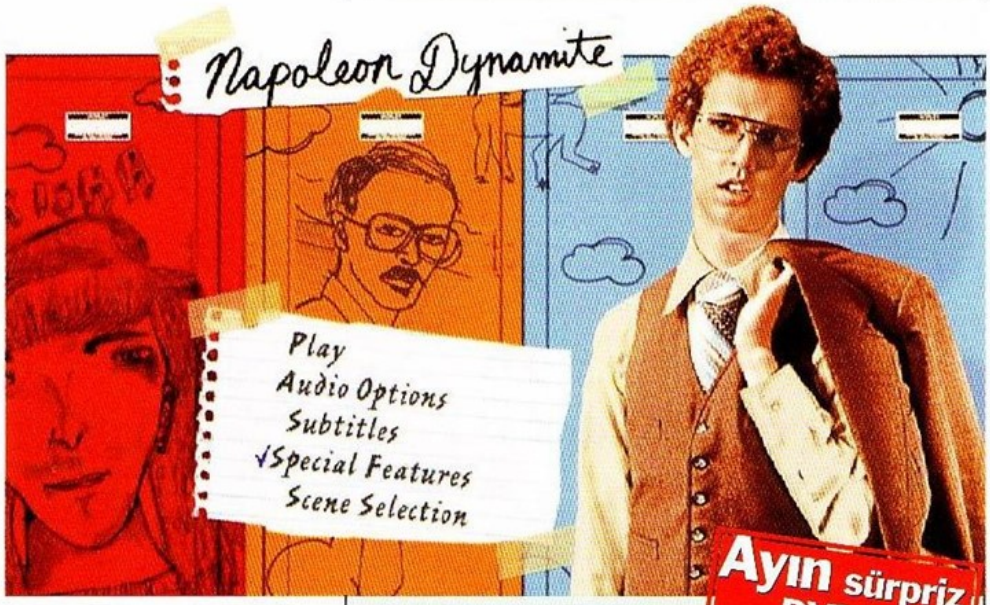

Ayın sürpriz DVD'si

yer alıyor. Çizgi roman karakteri gibi yaratılmak istenen bu karakterler, sanat yönetimi ve kostümler aracılığı ile tanımlanıyorlar. Örneğin okuldaki dolapları açık mavi, kırmızı, sarı olarak görebiliyoruz. Aynı zamanda, son derece mesafeli bir oyunculuk sergileyerek bu karakter portrelerini çiziyorlar. Yani, 'dış görünüs' aracılığı ile karakterlerin üzerine gidiliyor. Minimalist görsel yapının onlara açtığı alan ile birlikte oyuncuların bir yüz ifadesinden çok fazla mizah malzemesi çıkanlabiliyor. Böyle kullanılmaları, filmin büyük beğeni toplayan dans sahnesi, Napoleon'un uydurma zaman yolculuğu icatını denemesi gibi örneklerle absürd bir görünüme kavusuyorlar. Jared Hess anlayısı, gençlik filmi modelinin içinde Amerikan toplumunun yansıması olarak vuku buluyor. Filmin 'okul başkanı seçimi' sahnesiyle Bush'a göndermeler içerdigi de söylenebilir. Daha fazla eğlence için kapanış jeneriğinden sonra karşımıza çıkan düğün sahnesini es geçmeyin!

Sahne sayısı: 20
Kutu: Klasik siyah.
Menü: İngilizce. Filmin 'çizgi roman'-vari havası menüye de yediriliyor. Ana menüde, sarı, açık mavi ve kırmızının üstüne bindirilmis ana karakterimiz Napoleon'u görüyoruz. Alt menülerde ise fotoğraflar ve aynı renkler çokça kullanılıyor.
Diğer Ekstralar: "Wedding of the Century" adlı absürd isimli klasik bir yapım belgeseli izlenebiliyor. Pek doyurucu olmadığını söylemek lazım. Filmden çıkanlmış 4 eğlenceli sahneye de ulaşabilirsiniz. Eklerde Türkçe altyazı seçeneği de mevcut.
Film: ✪✪✪✪
Kutu: ✪✪
Menü: ✪✪✪
Extralar: ✪✪✪✪

ESİN KAYNAKLARI

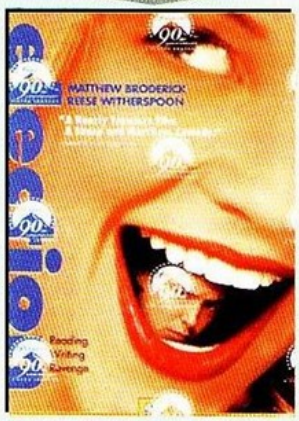

Seçimler / Election (1999):
(2.Bölge-Türkiye- Paramount)
Alexander Payne, ülkemiz vizyonuna uğramayan bu filminde bir okuldaki seçim kavgasını minimalist bir görsellikle perdeye yansıtıyordu. Seçim konusunun gençlik filmine uyarlanmış versiyonu diyebiliriz. Özellikle Reese Witherspoon'un canlandırdığı inatçı seçim adayı karakteri dikkat çekiyordu. Ama tabii ki komedi anlayısı da daha çok detaylı yan karakterlerler betimlemerinden besleniyordu.

Rushmore (1998)
(1.Bölge)
Wes Anderson'ın ilk filmlerinden "Rushmore", yönetmenin o absürd çizgi romanlık karakterlerini gençlik filminin içine yediriyordu. Jason Schwartzman, Bill Murray, Olivia Williams gibi oyuncuların tiplemeleri, Anderson'ın minimalist tarzının içerisinde öne çıkıyorlardı. Özellikle 60'ların sonu ve 70'lerin basındaki gençlik filmlerinden etkilendigi, filmin 'soundtrack'inde etkisini gösteriyordu. Film, yönetmenin daha serbest çalıştığı sonraki dönemi için önceden hazırladığı yapı taslarından biriydi.

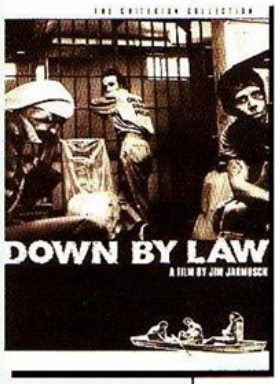

Down by Law (1986)
(1.Bölge - Criterion Collection)
Amerikan Bağımsız sinemasının yapı taslarından Jim Jarmusch, bu filminde minimalist bir komedi sunuyordu. Aralarında Roberto Benigni'nin de bulunduğu üç karakterin üstüne giden film, skeçlerden oluşuyordu. Ana mekan olarak ise kendine hapishaneyi seçiyor, bir kodeste yalnız kalmış üç uç karakterden besleniyordu.

Wimbledon (2004)

Y: Richard Loncraine
O: Paul Bettany, Kirsten Dunst, Jon Favreau, Sam Neill
Bölge: 2 (Türkiye) 94 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
1 Haziran Universal / Tiglon
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum : Var
Film Fragmanı: Yok
Diğer fragmanlar: Var
Biyografi & Filmografiler: Yok

Film, arka planına Wimbledon tenis turnuvasını yerleştiren bir romantik-komedi. Türün bütün kalıplarını, kliselerini sonuna kadar kullanıyor. Ancak reklam yönetmenliğinden gelme İngiliz yönetmen Richard Loncraine, tesadüfleri anlamlı bir şekilde hikayeye yerleştirerek biraz tanınbilimsel, biraz yapay bir dünya kuruyor. Zira aşıkların birbirlerini 'soyut' yolla etkilediklerini göstermek için mizansenler kuruyor. Bu yolla da türün inandırıcılıktan yoksunluğunu kabulleniyor aslında. 'İç ses' (çoğunlukla Paul Bettany'nin alter egosu olarak), 'dış ses' gibi kavramlar, kamera hareketleri ve kurgu biçimci bir yapı oluşturuyor. Dünya sıralamasında 119.sırada yer alan İngiliz tenisçi Peter Colt (Paul Bettany) ve kadın tenisçiler arasında üstlerde yer alan Amerikalı Lizzie Bradbury (Kirsten Dunst), bu romantik-komedinin esas ikilisi olarak karşımıza çıkıyor. Karşılaşmaları, birbirlerine aşık olmaları ise tesadüf sonucu oluyor. Sonrasında ise "kortta özel hayatından kim daha fazla etkilenir?" sorusunun üzerine gidiliyor. Aralarındaki aşk ise tabii ki sapasağlam ayakta duruyor. Zira tanın yanlarında ve tesadüfleri onların yoluna çıkarıyor (Locraine'in yönetmenlik tarzının yalancısıyız). 'Peter'ın menajerini canlandıran Jon Favreau ve 'Lizzie'nin babasını canlandıran Sam Neill için yazılan yan karakterler ise filmin komedi dozunu arttırıyor. Son olarak, neredeyse her spor filminde karşımıza çıkan hatalar için yapımcıları uyaralım: 1-Her tenis maçından önce oyuncular, kortta antreman yapar; 2-Büyük turnuvalarda, bayan ve erkek yarı finalleri aynı saatlerde yapılmaz; 3-Eşleşmelerin programı önceden bellidir.

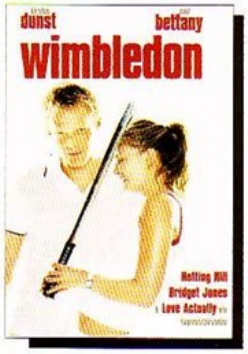

Sahne sayısı: 16
Kutu: Klasik şeffaf.
Menü: İngilizce. Filmin son sahnesinin en önemli bölümü üstüne tema müziği yerleştirilmiş. Kısa açılışı ise Wimbledon'da bir kortun maç gününe hazırlanışı ile yapıyor. Tasarımı da "Wimbledon" ruhuna uygun olarak "Wimbledon dijital" olarak tenis kortu fonunu arkasına almış. Sahne seçimlerinde rakamların set skoru formatına uydurulması da bu kullanımın ilginç örneklerinden.
Diğer Ekstralar: DVD'de, Türkçe altyazı seçeneği ile de izlenebilen 4 tane belgesel bulunuyor: Wimbledon Tenis Turnuvası'na hiç doyurucu olmayan bir bakış atılıyor; Özel efektler ile ilgili detaylı bir görsel açıklama sunuluyor; Oyuncuların tenisi nasıl öğrendikleri gösteriliyor; kamera arkası görüntüleri sunuluyor.
Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪✪
Extralar: ✪✪✪

Elephant / Fil (2003)

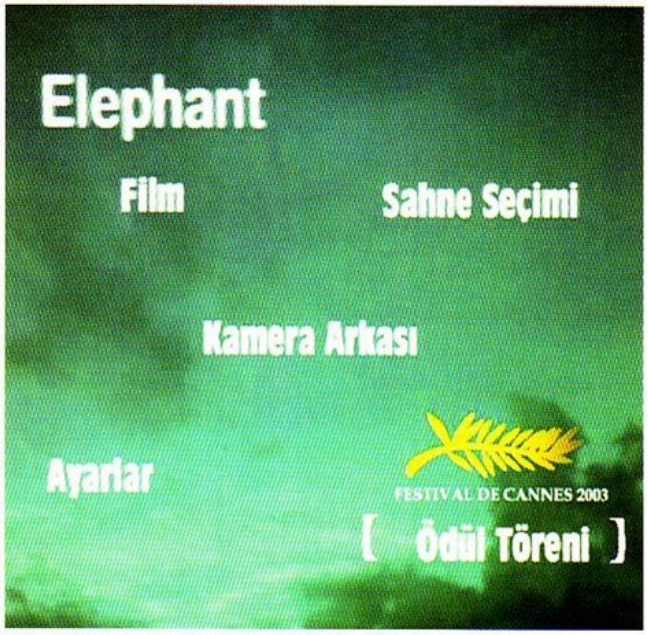

Y: Gus Van Sant
O: John Robinson, Alex Frost, Elias Mcconnell, Nathan Tyson
Bölge: 2 (Türkiye) 78 dakika
1.33:1 Tam Ekran
Türkçe 2.0 S, İngilizce 5.1 DD
Türkçe, İngilizce Altyazı
1 Haziran PRA Films / Tiglon
Yaygın Ekstralar:
Sesli Yorum: Yok
Film fragmanı: Yok
Diğer fragmanlar: Var
Biyografi & Filmografiler: Yok

Gus Van Sant, minimalist bir görsellikle yansıttığı filminde, adeta ABD'deki bir lisenin röntgenini çekiyor. Asla popüler olabilecek öğrencilerle kısıtlı kalmıyor. Okulda okuyan her türlü öğrenciye değinmeyi tercih ediyor. Filmin neredeyse tamamını plan sekanslardan oluştururken, okulun içini çok iyi kullanıyor. Zaten bunun için planlı bir program yaptığını da biliyoruz. ABD toplumuna genç yasta şiddetin aşılanması konusu üzerine giden "Fil", Michael Moore'un "Benim Cici Silahım" ile benzer yönler de taşıyor. Ancak asıl sebep olarak, gençlerin konformist yaşamlarını ve internet/tv gibi görsel iletişim araçlarını rahatça kullanabilmelerini gösteriyor. Yani kültürel olusumlara yöneltiyor eleştiri oklarını. Sant'in, şiddet ile klasik müziği birleştirerek sunması ise Stanley Kubrick'in "Otomatik Portakal"ında da tanık olduğumuz bir kullanım. Sonun tam anlamıyla açık kalması veya John karakterinin babasının Bush'a benzetilmesi gibi durumlar da filmin üzerinde düşünme dakikalarımızı arttırıyor.

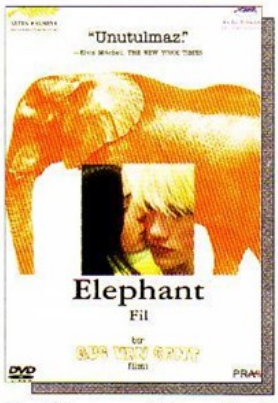

Sahne sayısı: 38
Kutu: Klasik beyaz.
Menü: Türkçe. Karanlık bulutların geçişinin arkasına bindirilmiş klasik müziği 30 saniye boyunca gözlemliyoruz. Filmin ana temasını yansıtan bir menü tasarımı olduğu söylenebilir. Sahne seçimine girildiğinde ise sahnelere "karakterlere" ve "parkurlara" göre atlayabiliyoruz.
Diğer Ekstralar: "Elephant'ın setinde" ve "Cannes Film Festivali Ödül Töreni" adlı iki seçenek bulunuyor. Biri doyurucu bir yapım belgeseli sunarken; diğeri filmin Cannes'da ödül aldığı anı resmediyor. İkinci ekte yer alan Van Sant'in heyecanlı yüz ifadesi ise bir bonus.
Film: ✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪
Extralar: ✪✪

Always / Daima (1989)

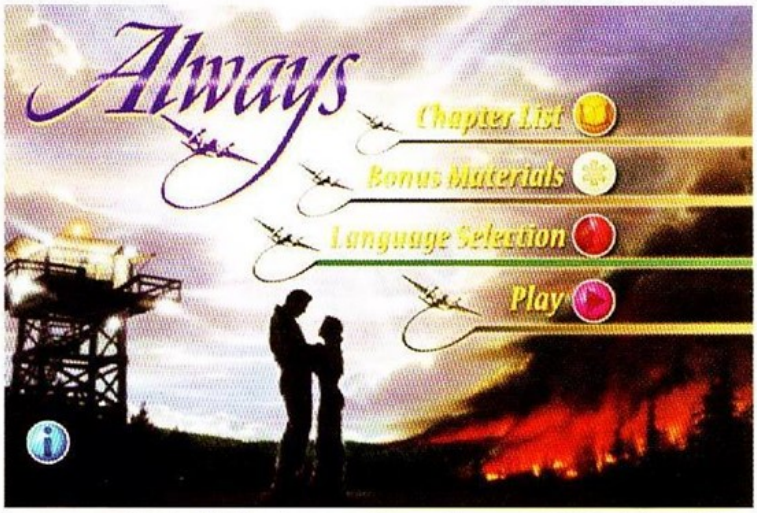

Y: Steven Spielberg
O: Holly Hunter, Richard Dreyfuss, John Goodman, Audrey Hepburn
Bölge: 2 (Türkiye) 117 dakika
1.85:1 Geniş Ekran
İngilizce 5.1
Türkçe, İngilizce Altyazı
14 Haziran Universal / Tiglon
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Var

Tam bir Spielberg filmi var karşımızda. Romantizm, komedi, aksiyon, macera, fantezi (hatta korku filmi öğesi olarak hayalet) türlerini birleştiren bir 'mainstream' sinema örneği. Pete (Richard Dreyfuss), yangın söndürücü uçak pilotudur ve işinden çok memnundur. Eşi Dorinda'ya (Holly Hunter) büyük bir aşk ile bağlıdır. İş arkadaşları tarafından çok sevilmektedir. Samimi bir ortamda çalışmaktadırlar. Ancak Dorinda şehire gitme hayali ile kavrulmaktadır. Bu noktadan sonra film, küçük bir yerden şehre gitme filmi olmaktan çıkıp bir "fantezi"nin izini sürer. Çünkü Pete ölür ve hayalet olarak geri gelir. Spielberg, bu geri dönüşün romantizm ve mizah dozu üzerine gitmeyi tercih eder. Ancak filmi, acıklı bir sonla kapatır. Filmin unutulmaz kapanış sekansına dikkat çekmek ise boynumuzun borcu. Richard Dreyfuss ile Holly Hunter arasındaki hem ölüm öncesi hem ölüm sonrası anlar, fazlalıkla dikkat çekicidir. Film bir yıl sonra çekilen ve daha başarılı bulunan "Hayalet / Ghost" ile de birçok ortak yön taşır.

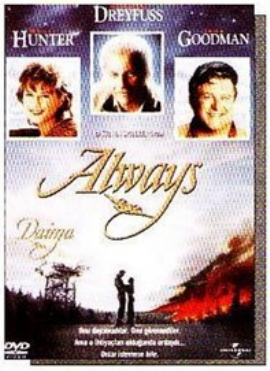

Sahne sayısı: 18
Kutu: Klasik siyah.
Menü: İngilizce. DVD formatının ilk çıktığı zamanlardaki ikonlar kullanılıyor. Arka planda ise filmin bir resmi bulunuyor. Demode ve müziksiz bir menü ile karşı karşıyayız. Tabii bu kadar eski bir menü olunca, DVD kullanım rehberi de es geçilmemiş. "I" (information) ikonu ile o rehbere ulaşılabiliyor.
Diğer Ekstralar: Kapsamlı prodüksiyon notları ve 'Universal'in internet linkleri bulunuyor.
Film: ✪✪✪
Menü: ✪
Extralar: ✪

Eğreti Gelin (2004)

Y: Atıf Yılmaz
O: Nurgül Yeşilçay, Onur Ünsal, Müjde Ar, Sevket Çoruh
Bölge: 2 (Türkiye) 114 dakika
1.85:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
Haziran Yeşilçam Filmcilik / Palermo
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Var

Bir Atıf Yılmaz filminin klasiği olarak toplumsal bir konu, hikayenin arka fonuna yerleştirilmiş. Bu sefer Türk toplumundaki "Eğreti gelin" sorununun getirileri masaya yatırılıyor. Eğreti gelinin hem kendi özel hayatı açısından, hem alan aile açısından, hem de eğittiği çocuk açısından nasıl bir sorunsal oluşturduğu inceleniyor. Bu, köyde yaşayan farklı kesimden (aydın, cahil vs) insanların gözünden anlatılıyor. Atıf Yılmaz'ın görselliği önemsemeyen senaryonun üzerine giden anlayışı filmin tamamına hakim. Nurgül Yeşilçay, Sevket Çoruh, Metin Akpınar, Müjde Ar gibi oyuncuların rollerine iyi oturduklarını söyleyebiliriz. Zaten duygusal gel-gitlerle (ki film zaman zaman melodrama kayıyor) oyuncuların performansları öne çıkıyor.

Sahne sayısı: 12
Kutu: Kabartmalı Karton kaplı klasik siyah.
Menü: Filmin ruhuna uygun bir şekilde düzenlenmiş. Solda Eğreti gelin yazısının üstüne Nurgül Yeşilçay'ın fotoğrafı yerleştirilmiş. Geri kalan kısımda, filmden kısa kısa bölümler ard arda kurgulanmış, arka plana ise filmin müziği döşenmiş.
Diğer Ekstralar: Filmin 2 'teaser'ı izlenebilir. Aynı zamanda her DVD'de standart bir kamera arkası belgeseli ve Sezen Aksu'nun "Eğreti Gelin" şarkısının klibini bulabilirsiniz.
Film: ✪✪
Menü: ✪✪✪✪
Extralar: ✪✪

Spanglish (2004)

Y: James L.Brooks
O: Adam Sandler, Paz Vega, Tea Leoni, Shelbie Bruce
Bölge: 2 (Türkiye) 133 dakika
1.85:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
15 Temmuz Sony
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum : Var
Film fragmanı: Yok
Diğer fragmanlar: Var
Biyografi & Filmografiler: Yok

Adam Sandler'ın ciddi halini bir kaseye koyun, üstüne kültür farkları romantik-komedisi özelliklerini ekleyin, üstüne Amerikan taşrası dramını katın, Spanglish'i elde edersiniz. Anlaşılacağı gibi fazlasıyla dağınık bir yapım var karşımızda. Film, Meksikalı bir kız ile annesinin ABD'ye göçünü konu alıyor. Ancak anneyi canlandıran Paz Vega İngilizce bilmediği için, Amerikalı bir ailenin yanında çalışması komik anlara sebep oluyor. O ailedeki problemler devreye girince, ortaya sorunlu aile bireylerini ve Meksika-ABD kültürlerinin farklarını ayrı ayrı işlemeye çalışan bir film çıkıyor. Yani uzun komedi mizansenleri ve aile bireylerinin detaylı sorunları arasında darmadağın oluyoruz. James L.Brooks fazlasıyla ciddi ve dolu olmaya çalıştığı için bir süre sonra filmin kontrolünü tamamen kaybediyor ve abartılı oyunculuklara çeviriyor gözünü. Asıl garip olanı Adam Sandler'ın fazlasıyla ciddi takılması ve bu abartılı oyunlara asla katılmaması. Böylece Sandler, ciddi rollerde kullanılmak istediğini bu filmde açıkça belli ediyor. Ancak onun yeteneği buna müsait değil. 'Slapstick' komediyi uygulayan ve kendine ait bir kitlesi olan bir oyuncudan 'yakışıklı aşık' veya 'ideal aile babası' yaratmak imkansız bir şey.

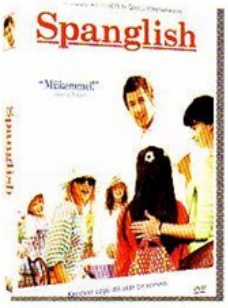

Üstelik 2 saat boyunca bunu izlemek..!
Sahne sayısı: 28
Kutu: Klasik şeffaf.
Menü: İngilizce. Adam Sandler ve Paz Vega önde hareketsiz dururlarken, arka planda hareketli deniz dalgaları görüyoruz. Bu kullanımın filmin ruhunu yansıtmaktan çok, romantik-komedi yönünün üzerine gittiğini söyleyebiliriz. Diğer seçeneklere girince ise filmden kısa klipler devreye giriyor. Özellikle "Sahne Seçimi"ndeki ince uzun taslar, filmin ruhunu tamamıyla yansıtıyor.
Diğer Ekstralar: DVD'de klasik bir yapım belgeseli (HBO'dan), "Bir sandviç nasıl yapılır?" adlı tarif de içeren komik bir bölüm, 12 çıkarılmış sahne ve oyuncuların seçmelerinden görüntüler (yönetmenin yorumu seçeneğiyle) bulunabilir. 'DVD-rom'unuz var ise 'Acrobat Reader'da çekim senaryosunu okuyabilirsiniz.
Film: ✪
Menü: ✪✪✪
Extralar: ✪✪✪

Hero / Kahraman (2003)

Y: Zhang Yimou
O: Jet Li, Maggie Cheung, Zhang Ziyi, Tony Leung
Bölge: 2 (Türkiye) 95 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
Mandarin DD 5.1, Türkçe DD 5.1
Türkçe, İngilizce Altyazı
Temmuz Medyavizyon
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Yok
Film fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Yok

Zhang Yimou'nun Jet Li, Tony Leung, Maggie Cheung, Zhang Ziyi gibi Çin sinemasının en başarılı isimlerini bünyesinde toplayan filmi, aslında 'wuxia' türü içinde yenilikçi bir noktaya oturuyor. Zira film hem aksiyonu, hem görselliği, hem de felsefeyi eşit ölçüde bünyesinde taşırken sinema diliyle de büyük başarı sağlıyor. Bir hikayenin 4-5 farklı bakış açısı ve ortam üzerinden anlatılmasını aynı sayıda renk kullanımıyla düzenleyen yapım, bu yönüyle de usta görüntü yönetmeni Christopher Doyle'a çok şey borçlu. Tam anlamıyla görsel bir şölen olduğunu söyleyebileceğimiz "Kahraman", aynı zamanda ünlü bestecisi Tan Dun'un ezgileriyle de dikkat çekiyor. Filmi düello-dövüş sahnelerinin üzerinden anlatan Yimou, hepsinde farklı bir doku ve kavram yakalıyor. DVD'ye görüntü aktarımında yaşanan sorunlar ise bu görsel dünyaya girme heyecanınızın biraz üzerine basabilir. Zira kopyada birçok yerde kumlanmalar göze çarpıyor.

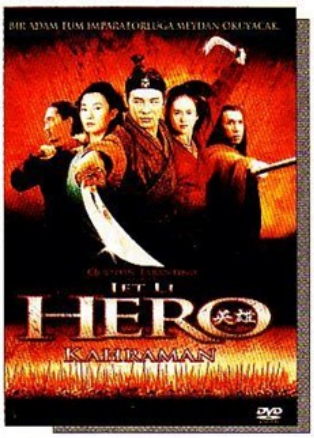

Sahne sayısı: 14
Kutu: Kabartmalı karton kaplı klasik siyah.
Menü: Türkçe. Ufak bir açılışın ardından sol tarafa menünün başlıkları yerleştirilirken, sağ tarafta filmden görüntüler akıyor. Ancak ekranın tamamını kullanamayan bir çalışma olduğunu söyleyebiliriz. Dil seçeneklerinde üstüne tıkladığımız ses veya altyazının bir ikon ile aktif hale getirilmesi de fazla rastlanmayan bir özellik.
Diğer Ekstralar: 20 dakikayı aşkın kapsamlı bir yapım belgeseli izlenebilir. Bu belgesel 4 bölüme ayrılıyor: "Perdearkası", "Aksiyon", "Güçlükler", "Sihir". Quentin Tarantino'nun Jet Li ile kariyeri ve film üzerine yaptığı söylesi ise çok ilginç anlar içeriyor. 4 sahnenin storyboard çizimleri film çekimleriyle üst üst gösterilirken, soundtrack tanıtımı da eklerin arasında yer alıyor. Türkçe altyazı seçeneği olmasına karşın, altyazıdaki hatalar gözden kaçmıyor.
Film: ✪✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪
Extralar: ✪✪✪

Little Buddha / Küçük Buda (Özel Kolleksiyon Edisyonu) (1993)

Y: Bernardo Bertolucci
O: Keanu Reeves, Chris Isaak, Bridget Fonda, Ruocheng Ying
Bölge: 2 (Türkiye) 135 dakika
2.22:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
Türkçe 2.0 S, İngilizce 5.1 DD
Türkçe, İngilizce Altyazı
14 Haziran Saga / A.E. Film
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Yok
Film fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Var

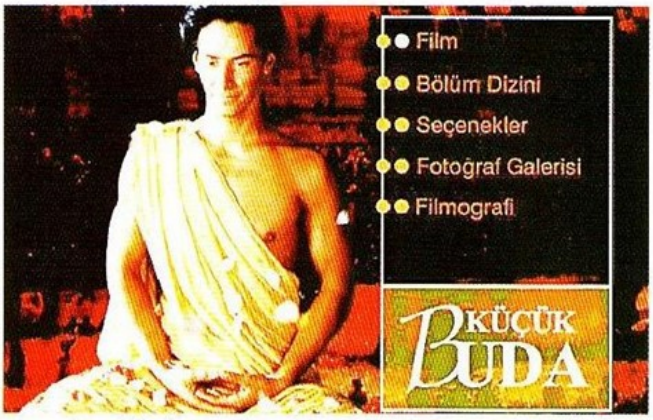

Bernardo Bertolucci, eski kültürlere olan ilgisini Hint kültürünün felsefik açılımı olan "reenkarnasyon" temasıyla bütünlüyor. Film, aslında birbirine paralel iki öykü anlatıyor. 'Küçük Buda' olarak anılan ve 2500 yıl önce yaşamış olan 'Lama Dorje' ile ABD'de yaşayan 10 yaşlarında Jesse'nin hikayelerini üst üste bindiriyor. Bunu yaparken de varoluşçuluk etkisi yoğun olarak hissediliyor. Keanu Reeves'in oynadığı Lama Dorje, her şeyi mükemmel olarak görüyor. Jesse'nin ise hayatın gerçeklerinden haberi yok.. İkisi de ölüm, acı, yaşlılık gibi birçok kavramın olgunluğuna erişmiş değiller. O yüzden ortaya ilginç bir bütünlük çıkıyor. Vittorio Storaro'nun kullandığı renkler, filme olan ilgimizi arttırıyor. Ancak Bertolucci, bu mitoloji, felsefe yüklü ve ağır tempo ile akan hikayeyi mizah sosu ile hafifletiriyor. Konvansiyonel bir sinema anlayısı benimsiyor. Bu nedenle reenkarnasyon, yeniden doğum, varoluşçu gelişim gibi birçok kavramı ciddi anlamda hissedemiyoruz.

Sahne sayısı: 15
Kutu: 2 diskli klasik kalın siyah kutu.
Menü: Türkçe. Üzerinde uğrasılmamış ve sadece Keanu Reeves'in üstüne gidilmiş bir menü tasarımı gözlemliyoruz. Sadece Reeves'in resmini solda, 'kırmızı bir arka plana' bindirilmiş olarak görüyoruz.
Diğer Extralar: 60 Dakika uzunluğunda Bernardo Bertolucci'nin filmi çekmesine sebep olan "Kensur Ripoche Belgeseli" sadece ilgililerine hitap eden bir ek. Reenkarnasyon ve Hint kültüründeki yeri ile ilgili kapsamlı ve gerçekçi bir belgesel. Klasik bir "Filmin Perde Arkası" belgeseli (belgesel 15 dakika olmasına karşın 7.dakikaya kadar izlenebiliyor) ve filmin setinden ve içinden fotoğrafların bulunduğu fotoğraf galerisi bulunabilir. "Yönetmenin yorumu" bölümü ise komik bir şekilde sadece "Filmin Perde Arkası"na 7.dakikasından girmemizi sağlıyor. Ekstralarda çevirisinde hatalar bulunan türkçe altyazı mevcut.
Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪
Extralar: ✪✪✪

Kurtar Beni! / Saved! (2004)

Y: Brain Dannelly
O: Jena Malone, Mandy Moore, Macaulay Culkin, Patrick Fugit
Bölge: 2 (Türkiye) 92 dakika
1.85:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
Nisan MGM / Tiglon
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Yok

Jena Malone'un halüsinasyonunda 'İsa' olarak gördüğü birinden hamile kalması gibi ilginç bir başlangıca sahip olan bu film, Amerikan kültüründeki dini inanışların bir yorumu adeta. Her şeyi, geleceği çizen bir tesadüf olarak gören ve dine fazlasıyla inanan baş karakter ve onun arkadaşları arasında geçen bir gençlik filmi. Filmde escinsellik gibi kavramlar da devreye giriyor. Ancak mizah yönünün öne çıkarılma çabası Patrick Fugit, Mandy Moore, Macaulay Culkin gibi oyuncuların canlandırdığı karakterlerin abartılı kullanılmasına yol açıyor. Böylece film itici ve dağınık bir hale geliyor. Sonunun bağlanışı ise tutucu bir noktada oluyor. Yani aslında hıristiyanlara hitap eden dini kodlamalara sahip bir film ile karşı karşıyayız.

Sahne sayısı: 32
Kutu: Klasik seffaf.
Menü: İngilizce. Filmin dini öğeleri merkez alan hikayesini tamamen yansıtıyor. Ortaya yerlestiren bir kalp ekran ile klipler görüyoruz. Etrafında ise beyaz ışınlar ve bir seytan kuyruğu, anlamlı bir hal alıyor. Zaten menüye ilk girişimiz bir İsa resmi ile oluyor. Sonradan diğer seceneklere geçislerde de bu görsel öğe kullanılıyor.
Diğer Extralar: 4 dakikalık kısa bir standart yapım belgeseli izlenebilir. Adı ise "Dualarımız Kabul Olsun". Alternatif/Çıkarılmış/Uzatılmış sahneler bölümünde ise 11 tane sahne mevcut. Aralarından birinin alternatif açılış sahnesi olması dikkat çekiyor. "Çekim Hatalar"ında dört çekim hatası (özellikle oyuncuların hata yaptığı anlar) resmediliyor. "Saved - Gerçekler" bölümünde ise filmde gizemli kalmış altı öğenin gizemi çözülüyor.
Film: ✪✪
Menü: ✪✪✪✪
Extralar: ✪✪✪

YENİLER

1.Bölge

2 Agustos - Alexander
(2 dvd - yönetmenin kurgusu)
Cypher
Downfall
Guess Who
9 Agustos - Off The Map
16 Agustos - Brown Bunny
Sin City
Strings
Wedding Date
23 Agustos - A Lot Like Love
Child Star
Four Friends (1981)
Gladiator
(Extended Edition)
Layer Cake
Trauma (Argento)
23 Agustos The Card Player
(Argento)
Truman Show (Collector's Edition)
Weekend (Godard)
30 Agustos - Kontroll (2004)
Monster-in-law
Ong-Bak
Sahara (2005)

2.Bölge-Ingiltere

1 Agustos - Alexander (2 Disc)
Machinist
15 Agustos - Notre Musique
22 Agustos - Battle Royale 2 (2 Disc Special Edition)
Cursed
Life is a Miracle
Palindromes
29 Agustos - XXX 2

Türkiye

Meet the Fockers - Universal / Tiglon
Ring 2 - Universal / Tiglon
Ray - Universal / Tiglon
Garden State - Fox / Tiglon
Open Water - PRA Films / Tiglon
Saw - PRA Films / Tiglon
Miss Congeniality 2 - Warner / Tiglon
The Fog - Studio Canal / Palermo
Sans Kapıyı Kırınca - Öğer Film / Palermo
Tünel - Belge Film / Palermo
Following - Ans / Palermo
Holes - Pinema / Palermo
House (bütün seri) - Ans / Palermo
Kung Fu Hustle - Sony

De-Lovely / Cole Porter'ın Aşkı (2004)

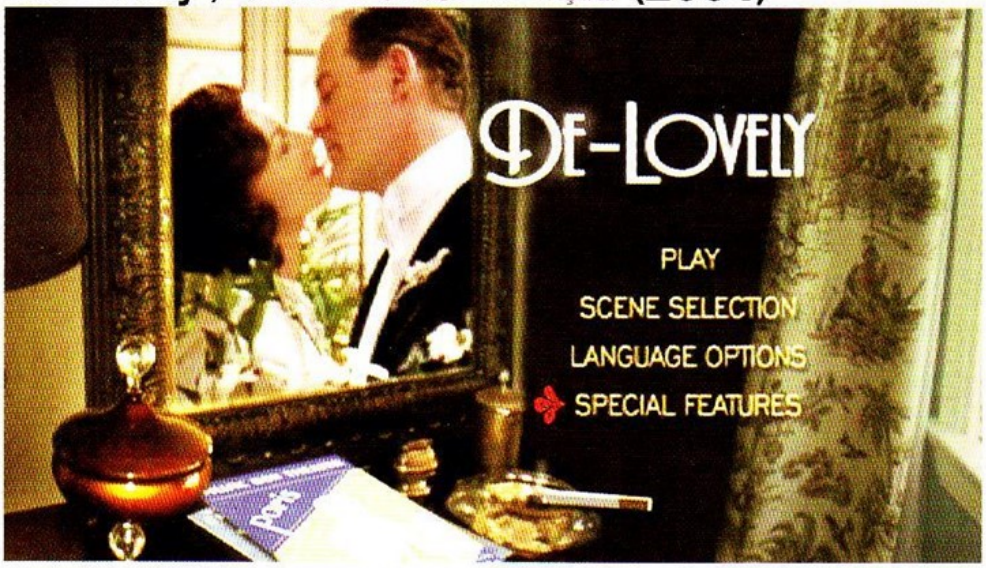

Y: Irwin Winkler
O: Kevin Kline, Ashley Judd, Jonathan Pryce, Kevin Mcnally
Bölge: 2 (Türkiye) 120 dakika
2.35:1 Genis Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
İngilizce Altyazı
Haziran MGM / Tiglon
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diger fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Yok

Özellikle Broadway müzikallerinin ve müzikal filmlerin betecisi olarak tanınan Cole Porter'ın yaşam hikayesi, kendine film nezninde yer buluyor. 1964'de hayatını kaybeden bestecinin biyografik-müzikal bir film ile karşımıza çıkmasında "Chicago"nun yakaladığı başarının payı büyük. Zira Broadway müzikallerinin başlı başına bir mecra olusturduğu sonunda kavranmış durumda. "Chicago", film modeli olarak da bu alanın ruhunu tam anlamıyla hissettiren bir film idi. Ancak film, aslen zaten bir Broadway müzikali yönetmeni olan Bob Fosse'nin "All That Jazz"ini esin kaynağı olarak alıyor ve biyografik ama hayali bir yapının üzerine gidiyor. Yine bir ölüm meleği, baş karakteri ölüme götürüyor. "De-Lovely", teatral bir yapı kurarak müziği ön plana çıkarmaya çalısıyor. Aslında film, Hollywood sesli dönemi ilk müzikallerinin anlayısını kullandığı için eski olarak görülebilir. Ancak yönetmen Irwin Winkler ilk andan amacını belli edip epizodik bir anlatı yapısı kuruyor, ışığı tiyatro sahnesindeymis gibi kullanıyor, oyunculardan tiyatroda sergiledikleri tarzda performans almayı amaçlıyor ve en önemlisi de müziği en öne yerlestiriyor (Zaten filmin aldığı "PG" ratingi de bu anlayısın bir kanıtı). Elbette filmin biyografik bir hikaye olması ve 60'lı yaslarının sonunda vefat eden bir sanatçının neredeyse otuz yılına ışık tutması, hikayenin kurulmasına dezavantaj olarak yansıyor. Ancak hikayedeki belirli dönemler, akılcı bölümler aracılığı ile geçiliyor ve kurgu kullanımları bu anlayısın lehine isliyor. Bu nedenle de Winkler, her ne kadar "Chicago" ya da "Phantom of The Opera" (önümüzdeki aylarda DVD'sini tanıtma olanağı bulacağız) gibi saf bir uyarlama olmayıp, biyografik bir hikaye anlatsa da, onların yapısını kullanıyor. Basrole de Kevin Kline ve Ashley Judd gibi tiyatro alanında basarılı oyuncuları dahil etmesi filmin gücünü arttırıyor. Elbette Elvis Costello, Robbie Williams, Natalie Cole gibi müzisyenlerin bestelerini de içeren özenli müzik çalısmaları, filmin modelinin oturmasına büyük katkı yapıyorlar. Irwin Winkler'ın hikaye kurgusu, paralel kurgu, uyum kesmesi gibi kavramlara açık yönetimi de bu yapının içinde devreye giriyor. Kısaca Cole Porter'a değinmemiz gerekirse: 1929 yılında "Paris" adlı Hollywood'un ilk sesli filmlerinin birinin bestecisi olarak öne çıktı. Sonrasında ise 1950'de "Kiss Me Kate" Broadway müzikali ile yaslansa da tükenmediğini gösterdi. Kariyerindeki mihenk taşları olarak bu iki tarih görülebilir. Ancak tabii biseksüel bir şahıs olması da özel hayatının hiçbir zaman yolunda gitmemesine neden oldu ki, bu konu filmde fazlasıyla öne çıkarılıyor...

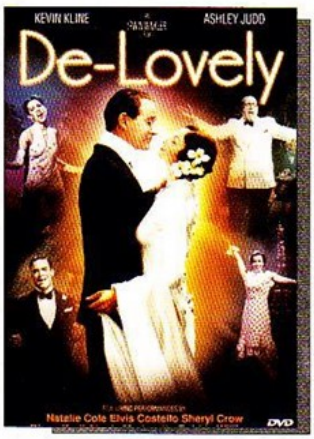

Sahne sayısı: 32
Kutu: Klasik şeffaf.
Menü: İngilizce. Filmin ruhuna tamamen uygun, hatta önemli bir sahnesinden kopyalandığını iddia edebileceğimiz "teatral" bir menü ile karşı karşıyayız. Öne bir ayna ve makyaj malzemeleri yerleştirilirken, aynanın içinde Kevin Kline ile Ashley Judd'ı dansederken görüyoruz. Arka planda ise elbette filmin unutulmaz müzikleri mevcut!!
Diger Ekstralar:
15 dakikalık filmin müzik çalısmasındaki özeni birinci ağızdan betimleyen bir belgesel ve 25 dakikalık kamera arkası 'görüntülerini-püf noktalarını' gösteren bir belgesel sunuluyor. "Be A Clown" ve "Love for Sale" (ki filmi izleyince bu sahnelerin neden seçildiğini anlayacaksınız) sahnelerinin çekim öyküsüne iliskin 5'er dakikaya yaklasan iki bölüm daha yer alıyor. Ayrıca 9 tane çıkarılmıs sahne (biri alternatif son) ve filmin soundtrackinin televizyon reklamına ulaşılabilir. Türkçe altyazı seçeneği mevcut değil.
Film: ✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪✪
Extralar: ✪✪✪✪

KISA-KISA

Bu ay tanıttığımız Türkiye'de çıkan neredeyse bütün DVD'lerde, DVD üzerinde yazan film süresiyle DVD'deki film süresi arasında uyumsuzluk göze çarpıyor. Palermo filmleri ve "Steamboy" dısında bütün DVD'ler bu sorundan mustarip. Sirketleri, filmlerin kopyalarını özenle incelemeleri konusunda uyarmak boynumuzun borcu.

Ben-Hur" sonunda (13 Eylül'de) 4 DVD'lik '1.bölge' bir koleksiyon versiyonuna kavusuyor. Filmin "A Journey Through the Pictures" adlı kapsamlı belgeseli DVD'nin önemli ekleri arasında yer alıyor. Aynı zamanda 6 Eylül'de "To Kill a Mocking Bird" de özel bir '1.bölge' versiyonuyla raflardaki yerini alacak. DVD'deki ekler arasında Gregory Peck belgeseli ve yönetmen Robert Mulligan ile yapımcı Alan J.Pakula'nın beraber yaptıkları keyifli bir sesli yorum seçeneği dikkat çekiyor. Bir başka özel versiyon da "Rumble Fish" için düzenlendi. O da 13 Eylül'de raflardaki yerini alacak.

Tiglon, sonbaharda Fox'dan "Star Wars: Bölüm 3", "Saklambac", "Elektra" ve "Cennetin Krallığı", PRA Films'den "Blade:Trinity" gibi filmlerle sezona iddialı girmeye hazırlanıyor.

Sony, sonbaharda "Closer", "Hitch" gibi önemli yapımlarla karşımıza çıkacak.

A.E. Film, sonbaharda Visconti'nin basyapıtı "Rocco and His Brothers"ı çıkmaya hazırlanıyor.

Temmuz ayı içerisinde Tiglon birçok DVD'nin Türkçe altyazı-dublaj-menü içeren yeniden baskısını çıkardı. Bunlar: "Big Momma's House", "Bedazzled", "Shallow Hal", "Unfaithful", "The Beach", "Men of Honor", "Me, Myself and Irene", "The Full Monty". İlgililerine duyurulur.

Nicolas Roeg'in David Bowie'li klasiği "The Man Who Fell on Earth", 20 Eylül'de sanına yakısır bir criterion DVD'sine kavusuyor. Ekler arasında ne ararsanız var.

Fast Times at Ridgemont High / Ridgemont Lisesi'nde Hızlı Günler (1982)

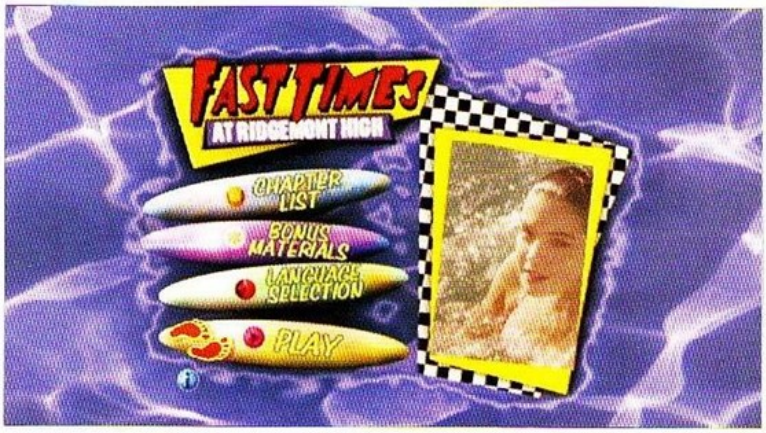

Y: Amy Heckerling
O: Sean Penn, Jennifer Jason Leigh, Phoebe Cates, Nicolas Cage
Bölge: 2 (Türkiye) 90 dakika
1.85:1 Genis Ekran
İngilizce 2.0 Dolby Digital
Türkçe, İngilizce Altyazı
21 Haziran Universal / Tiglon
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Var
Diger fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Var

80'lerdeki genclik filmleri furyasını başlatan yapımlarından biri var karşımızda. Günümüze kadar kült mertebesine ulaşmış bu klasik, "Amerikan Pastası" serisinin öncüleri arasında da sayılabilir. Zira gençlerin gözünden uyusturucu, cinsellik gibi kavramlara hiç çekinmeden detaylı bir sekilde giriyor. Hem erkek hem kız karakterleri belirli bir paket içinde sunmasıyla da yaklasım farklarını sergiliyor. Hikayeye gençlerin gözünden yaklaşılması da "cinsellikle ilk tanışma" gibi temaların derinleşmesini sağlıyor. Filmde Sean Penn, Jennifer Jason Leigh gibi oyuncuların 20 yaslarındaki hallerine tanıklık ediyoruz. Sean Penn'in uç karakterlerin altından kalkma yeteneğinin, Leigh'in ise 'sanat için soyunurum' cümlesine uyan cesaretinin ilk örneklerini görmüş oluyoruz.

Sahne sayısı: 18
Kutu: Klasik seffaf.
Menü: İngilizce. Filmden bir klip ile giriliyor, sörfcü birinin bıraktığı sörf parçalarından seçenekler oluşturuluyor. Ardından sağ tarafa bir pencere açılıp filmden görüntüler sunulurken, arka planda havuzun akıntılı halini görebiliyoruz. Arka plandaki müzik ise filmden diyaloglar dahi içeriyor. Ancak eski DVD'lerde olan ikonlar bu tasarımın özenini biraz olsun bozuyor.

Diger Ekstralar: Filmin nasıl kült mertebesine eristigine dair bir tarihçe sunan nostaljik bir belgesel (39 dk.) izlenebiliyor. İki de ilginç bölüm bulunuyor. Birinde filmdeki dört önemli yeri harita üzerinden sectiğimizde mekan ile ilgili görüntülü bilgilere ulaşıyoruz. Digerinde ise filmin soundtrackindeki müziklerin bulunduğu sahnelere atlayabiliyoruz. Türkçe altyazı bulunmayan eklerde, prodüksiyon notlarına da ulaşabiliyoruz.

Film: ✪✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪
Extralar: ✪✪✪

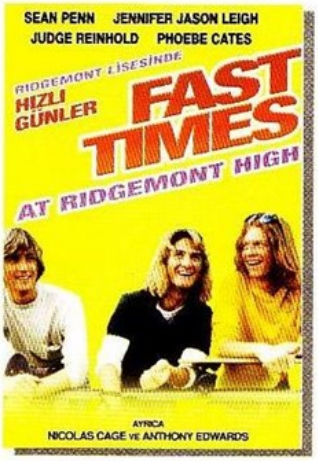

Sideways (2004)

Y: Alexander Payne
O: Paul Giamatti, Thomas Haden Church, Virginia Madsen, Sandra Oh
Bölge: 2 (Türkiye) 122 dakika
1.85:1 Genis Ekran (Anamorfik)
Türkçe 5.1 DD, İngilizce 5.1 DD
Türkçe, İngilizce Altyazı
7 Temmuz Fox / Tiglon
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Yok
Film Fragman: Yok
Diger fragmanlar: Var
Biyografi & Filmografiler: Yok

Amerikan bağımsız sinemasının mihenk taslarından biri olan Alexander Payne, bu yıl kazandığı 'Oscar'la kendini geniş kitlelere de tanıttı. Özellikle "Seçimler / Election" ile Amerikan kültüründen beslenen yeni bir film modeli doğuran yönetmen, sonrasında ülkemizde iki filmi ile vizyon sansı buldu. Minimalist görsel yapısı, oyuncuların üzerine giden anlayısı, karakterlerin derinlemesine islendiği senaryoları ve çoğunlukla zıt kutuplar arasındaki uçurumları sergileyen mizah anlayısı, Payne'in en temel özellikleri arasında yer alıyor. "Seçimler"de Renee Zelweeger ile Mathew Broderick arasındaki uçurumu, "Sideways"de Paul Giamatti ile Thomas Haden Church arasında görmek mümkün. Ancak tabii ki çok farklı yerlere uzanan iki zıtlasma görebiliyoruz. Bu filmi, daha çok bir alt tür olarak kabul gören "buddy movie"nin bağımsız versiyonu olarak da yorumlamak mümkün. "Sideways" yönetmenin en az politik ve en hafif filmi gibi gözükse de yol filmi türünün 'kimlik arayısı' temasını bünyesinde bulundurması ve sarap metaforunu karakterlerin gelisim sürecini yansıtmakta kullanması, Payne'severler için bu dezavantajı avantaja çeviriyor. Zaten yan karakter tasvirleri de her Payne filmi gibi yine fazlasıyla detaylı.

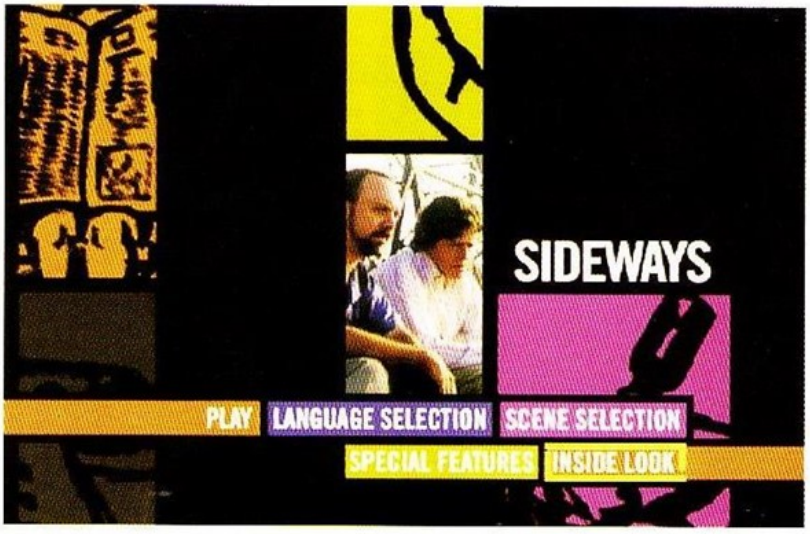

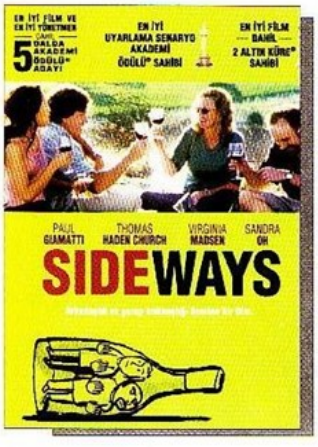

Sahne sayısı: 32
Kutu: Klasik.
Menü: İngilizce. Sadece filmden bir resmin bulunması, herhangi bir kliple ilgi çekici hale gelmemesi, menü tasarımını özensiz bir görünüme sokuyor. Ama bu, arka planda filmin tema müziğini dinlerken kendini kaptıran "Sideways" hayranları için dikkatten kaçabilecek bir nokta.

Diger Ekstralar: İki standart özellik bulunabiliyor: "Yapım belgeseli" (6 dk.) ve "Çıkarılmış Sahneler" (7 tane).

Film: ✪✪✪✪
Menü: ✪✪
Extralar: ✪✪

La Commera Secca / The Grim Reaper (1962)

Y: Bernardo Bertolucci
O: Wanda Rocci, Romano Labate, Alfredo Leggi, Renato Troiani, Alvaro D'Ercole
1.Bölge - Yönetmenin Kurgusu
Çıkış Tarihi: 1 Subat 2005
Kolleksiyon No: 272

Giulia Sokağı'nın amansız orakçısı, tırpanını yükseltmişti bile...

Bertolucci'nin 22 yasında çektiği ilk filmi "La Commera Secca", aslında arkasına Akira Kurosawa'nın "Rashomon"undaki fikri alan bir yapım. Film, Roma'da bir ölüm ya da cinayeti, beş görgü tanığının yorumlarıyla çözmeye çalışıyor. Bizi beş insanın tarafına da götürüyor ve farklı sonuçlar çıkarttırıyor. Farklı perspektifler ve bakış açılarının üzerine gidiyor. Sinema tarihine baktığımızda İtalyan sineması'nda 'Yeni Gerçekçilik' son demlerini yaşarken Federico Fellini, Michelangelo Antonioni gibi yönetmenlerle "Sanat Sineması" ilk yıllarına giriyordu. Dünya sinemasını ise Fransa'daki "Yeni Gerçekçilik" akımı kavuruyor. ABD'de ise özellikle "Film-noir" türü en verimli dönemini 50'lerde yaşamış, 60'lara iyi girme çabası güdüyor. O dönemde (özellikle yeni gerçekçilik döneminde) İtalya'daki birçok yönetmenin, beraber çalıştığını görüyoruz. Senaryo-Yapımcılık-Yönetmenlik arasında mekik dokuyorlar. Bertolucci de 1961'de ilk filmi "Accattone"yi çeken Pasolini'ye assistan olarak yardımcı olmuştu. Bu filmde ise onu senarist olarak yanına alıyor.

Filme gelirsek. Bertolucci, özellikle film-noirların gölgeli ışık kullanımından fazlasıyla etkileniyor. Zaten filmin hikayesi de bir polis araştırmasını içerdiği için, oraya daha yakın durduğu söylenebilir. Ancak 'yeni gerçekçilik'in etkilerini de arkasına alıyor. Zira Roma'da yaşayan acılı ve sorunlu karakterlerin üzerine gidip, onların psikolojilerini resmetmeye çalışıyor. Cinayeti de bu yolla çözmeyi deniyor. Fakat filmin bu yönünün fazla öne çıktığını söyleyemeyiz. Yeni Dalga etkisine gelirsek. Beş görgü tanığı için neredeyse farklı bir görsel dünya kurulduğunu görebiliyoruz. Özellikle ailesinden uzakta kalan ve asker kıyafeti ile dolaşan üçüncü tanığı atlamalı kurgu aracılığı ile yansıttığını söyleyebiliriz. Karakterlere gelirsek. Hepsinin (Roma hayatının alt kesimlerinde ve arka planında kalanların) ana bir portresini çıkarttığına tanık oluyoruz. Yani Fellini'nin "La Dolce Vita"sında daha çok ön planda ve sosyetenin içinde geçenler resmedilirken, burada kaybedenler tasvir ediliyor. İlk karakterimiz Luciano, 15 yaşlarında bir öğrenci. Ailesinden dışlandığı için kendini sokaklara atıyor. Ormanda yaşıtlarının oluşturduğu bir grup tarafından sıkıştırılıyor. Parktan ise sadece geçiyor. İkinci karakterimiz Bustelli, 30 yaşlarında ve ailesiyle beraber yaşayan bir sahıs. Ancak ailesinin içinde sürekli yaşanan kavgalar onu dışarıda birşeyler aramaya sevk ediyor. O da o kötü ortamdan çıkıp kendini şehir hayatının içine atıyor. Üçüncü karakterimiz Teodoro, yine 20 yaşlarında bir asker. O ise fazlasıyla kızlarla ilgilenen ve ilişki arayışı olan bir kişilik. Ailesinden kopuk yaşadığı da aşikar. Evine gittiğini değil, kendini parka attığını görüyoruz. Bankta oturan karakterimiz yere bakıyor ve kara kara düşünüyor. Burada Bertolucci'nin sürekli hareket eden (ki formalizminin ilk tohumlarını bu film ile attığı söylenebilir) kamerası ile etrafı gözlemliyoruz. Bu karakteri gören dördüncü karakter Natalino ise olaya en yakın görgü tanığı olarak yansıtılıyor. Parkta ki tanığın 15-20 yaşlarında çocuğu görmesiyle beraber onların ifadelerine geçiyoruz. Yani üçüncü karakterden sonra artık yaşamlar iyice kesismeye başlıyor. Ama beşinci ikili tanık, tek kişiye (Pipit) iniyor. Çünkü bu ikilinin diğer bireyinin, polisten korktuğu için kaçtığını ve ifadesinin alınamadığını öğreniyoruz (Bu da Bertolucci'nin hikaye kurgusunda en sona yerleşiyor). Yani Bertolucci hikaye kurgusunu kurarken olay örgüsünün önemini, cinayetin nasıl çözüleceğini ve karakterlerin psikolojilerini (ki bu, toplumsal konular nedeniyle öne çıkıyor) göz önünde bulunduruyor. Filmin en karamsar bölümlerine ise bu beş ifadenin arasında fahişenin evinin görüntüsü ile vaki oluyoruz. Zira hiç konuşmayan, ayna karşısında makyaj yapan karakter ve bir gök gürültüsüyle geçilen bu ev, aslında filmin olay örgüsü içinde önemli bi yere yerleşiyor...

5 Kilit An

1. İlk tanığımız, Bertolucci'nin kaydırma uzun bir plan tercih ettiği sahnede, etrafını görmeden yürüyor.
2. İkinci tanığımızı, bir planda film-noir tarzı bir gölge oyunu ile annesiyle sevgilisinin arasında görüyoruz.
3. Üçüncü tanığımızı, olayın cereyan ettiği parkın ortasında bir bankta oturup kara kara düşünürken...
4. Dördüncü tanığımızı, tanık odasında anlamı bize bırakılmış ekspresyonist gölgelerle yansıtıldığı bir kare.
5. Beşinci tanığımızı ise, kendi 'flashback'inde kızlarla mutlu mesut otururken izliyoruz.

Bu ay çıkan Criterion DVD'leri:
Boudu Saved from Drowning (Jean Renoir)
Flowers of St. Francis (Roberto Rossellini)
Harakiri (Masaki Kobayashi)

Jacket (2005)

Y: John Maybury
O: Adrien Brody, Keira Knightley, Jennifer Jason Leigh, Daniel Craig
Bölge: 1 103 dakika
2.35:1 Geniş Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
İngilizce Altyazı
21 Haziran Warner Bros
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Yok
Film Fragmanı: Var
Diğer fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Yok

Filmin, 'Sundance Film Festivali'nde yapılan dünya galasında John Maybury şöyle demişti: "O kadar bağımsız film çektim, ilk bağımsız olmayan filmimi Sundance'e aldılar". Buradan da anlasılacağı üzere, karşımızda aslen metafizik üzerine giden bir korku filmi var. Ancak tür kırması olduğu için ekspresyonizme ilgisi olduğunu bildiğimiz Maybury'nin müdahalerini de içerdiği söylenebilir. Film, neo-noir, korku, akıl hastanesi filmleri, duygusal-drama, savaş filmi, bilimkurgu gibi birçok türü içinde barındırıyor. Ancak bunları belirli bir dengeye oturttuğunu söyleyemeyiz. Tesadüflerin kaderi değiştirebildiği gerçeğini merkezine alıyor. Yani son dönemde rastladığımız "Kelebek Etkisi"nin farklı bir versiyonu diyebiliriz film için. Aynı zamanda bir cinayet arastırmasına sokuyor bizi, ama akıl hastanesindeki karakterlerin dramına da giriyor (bunun arka planına da Körfez Savası'nın getirdiği bunalım halini yerleştiriyor). Yani fazlasıyla karmaşık bir durum ile karşı karşıyayız. Filmin yükseldiği yerler olarak da zaman yolculuğu içeren ve mitolojideki yeniden doğum kavramını öne çıkaran (zira Adrien Brody filmde iki kere yeniden doğuyor) bölümleri olduğunu söyleyebiliriz. Ancak film, kendi malzemesinden yiyip bu yönünü güçlendirmek yerine zaman zaman başka şeylerle uğraşmaya çalışıyor ve dağınık bir hal alıyor.

Sahne sayısı: 25
Kutu: Klasik Siyah.
Menü: İngilizce. Filmin korku yönünü yansıtan bir menü tasarımı mevcut. Genel fikri ne kadar işlediği ise tartışma konusu.
Diğer Ekstralar: Deneysel yönetmen John Maybury'nin tarzına uygun iki tane ek bulunuyor. İkisi de arka plana filmden görüntüler, ön plana ise ekipten bireyler yerleştirerek sunuluyor. Bunlar "The Look of Jacket" adlı özel efektlerle ilgili yapım belgeseli ve "Project History and Deleted Scenes". Ancak iki ekin de pek doyurucu olduğu söylenemez.
Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪
Extralar: ✪✪

1 Yönetmen 3 DVD

Gus Van Sant (Fil / Elephant)

Drugstore Cowboy (1989)
(2.Bölge - MGM / Tiglon)
My Own Private Idaho (1991)
(1.Bölge - Criterion Collection)
Can Dostum / Good Will Huting (1997)
(2.Bölge - Film Pop / Miramax)

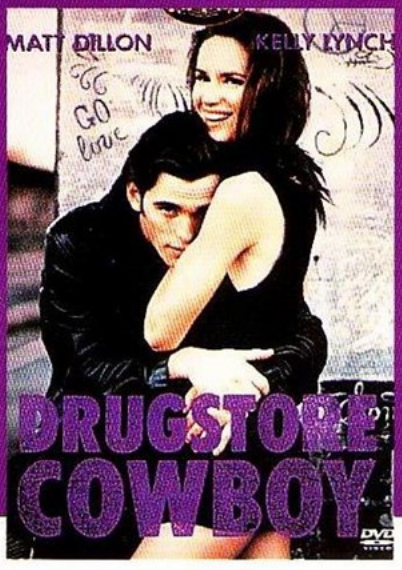

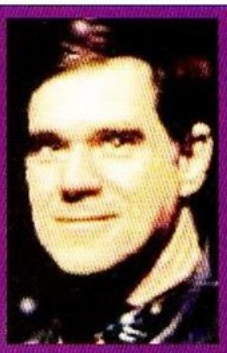

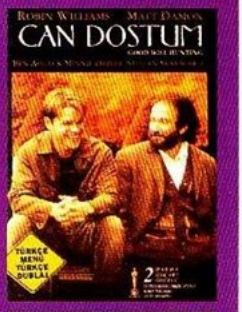

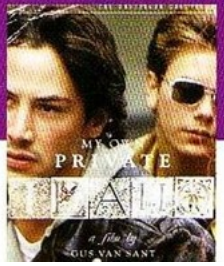

1 Oyuncu 3 DVD

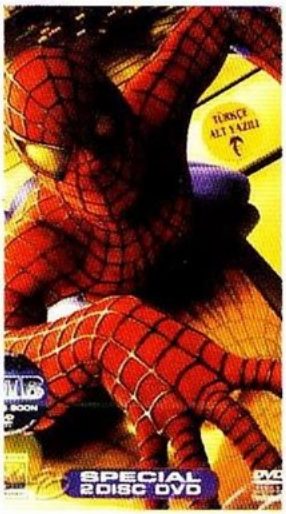

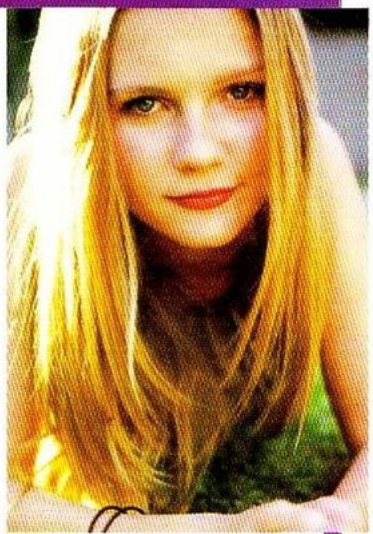

Kirsten Dunst (Wimbledon)

Herkes Onu İster / Get Over it (2001)
(2.Bölge - Film pop / Palermo)
Çılgın Güzel / Crazy/Beautiful (2001)
(2.Bölge - Touchstone / Tiglon)
Örümcek Adam / Spider-Man (2002)
(2.Bölge - Sony)

Apollo 13 (1995)

Y: Ron Howard
O: Tom Hanks, Kevin Bacon, Bill Paxton, Gary Sinise
Bölge: 2 (Türkiye) 134 dakika
2.35:1 Genis Ekran
İngilizce DTS
Türkçe, İngilizce Altyazı
14 Haziran Universal / Tiglon
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Var
Film Fragmanı: Yok
Diger fragmanlar: Yok

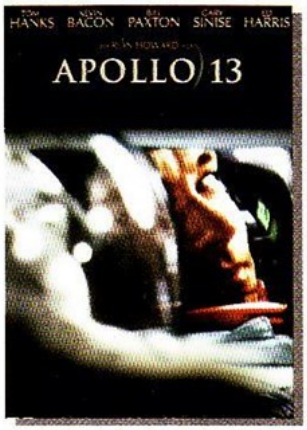

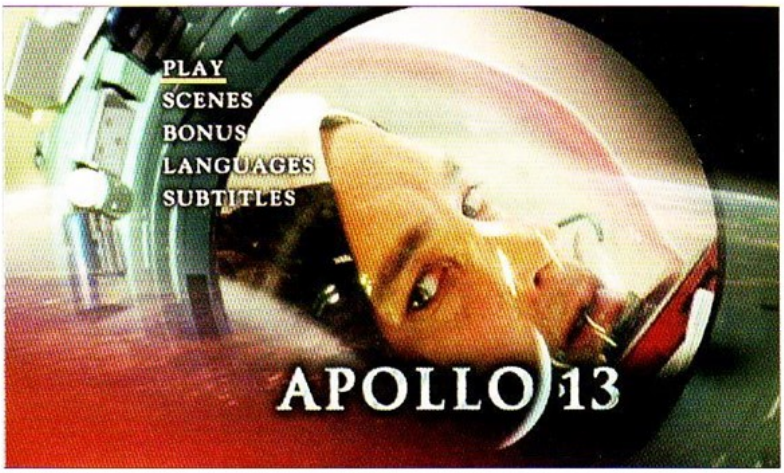

Biyografi & Filmografiler: Yok
'Oscar'lı oyuncuları ve teknik ekibi bünyesinde bulusturan "Apollo 13", çekildiği yıl bir Oscar projesi olarak tasarlanmıştı. Ancak kazandığı 9 adaylıktan sadece 'kurgu' ve 'ses' dallarında ödüle uzanabildi. Ama şu anda baktığımızda kadrosunun defalarca Oscar adayı olmus ve ödül kazanmıs isimlerden olustuğunu görüyoruz: Brian Grazer (yapımcı - Akıl Oyunları), Ron Howard (yönetmen - Akıl Oyunları), Tom Hanks (oyuncu - Philadephia-Forrest Gump), Ed Harris (oyuncu - Truman Show), James Horner (müzisyen - Titanic). Gerçek bir olaya değinen film, Neil Armstrong'un aya ayak basması sonrası Mars'a ayak basma denemesini merkeze alıyor. Bu nedenle de hem bu görevin verdiği heyecan, hem uzayda hayat mücadelesinin verdiği gerilim, karakterlerin tamamına işliyor. Böylece Howard, psikolojik yönü ağır basan bir gerilim kotarıyor. Uzay gemisinde ortaya çıkan sorunlar ve Mars'ın hemen yanından geri dönülmesi ile beraber biraz melodramatik egilim kazanan film, oyuncularına çok sey borçlu. Filmin etkileyici ses bandı aktarımının başarılı olduğunu da belirtelim.
Sahne sayısı: 20
Kutu: Klasik seffaf
Menü: İngilizce. Filmden kliplerin arka arkaya dizilmesi, Amerikan ulusal marsısının ses bandına yerleştirilmesi ve Amerikan bayrağının görüntüsünün üste bindirilmesi ile yakalanılan menü tasarımı oldukça başarılı. Filmin ruhunu tamamıyla yansıtan özenli bir çalısma olduğunu söyleyebiliriz.
Diğer Ekstralar: Yok
Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪✪✪✪
Extralar: ✪

First Daughter / Başkanın Kızı (2004)

Y: Forest Whitaker
O: Katie Holmes, Michael Keaton, Marc Blucas, Amerie Rogers
Bölge: 2 (Türkiye) 102 dakika
1.85:1 Genis Ekran (Anamorfik)
İngilizce 5.1 Dolby Digital
Türkce, İngilizce Altyazı
14 Haziran Fox / Tiglon
Yaygın Ekstralar
Sesli Yorum: Yok
Film Fragman: Yok
Diger fragmanlar: Yok
Biyografi & Filmografiler: Yok
Son dönemde romantik-komedi türünün içinde farklı bir egilim dikkat çekiyor. "Acemi Prenses", "Sevgi Herseydir", "Prens ve Ben" gibi filmlere baslayan bu egilim, "Baskanın Kızı" ile devam ediyor. Film özünde, kraliyet ailesinin yeni varisi olarak görülen kadın karakterleri merkeze yerlestiriliyor. Devreye giren çogunlukla normal insanların arasından bir erkek de bu karakter ile ask yasıyor. Elbette ki devreye soylu yaşam ile halk yasamı arasındaki farklılık giriyor. Böylece mizah malzemesi de kendiliğinden çıkmıs oluyor. DVD'sini gördüğünüz film ise bu kez, 20 yasına kadar ABD Baskanı olan babasının yanından ayrılmamıs bir kızın, aynı kalıplarla düzenlenmis öyküsünü sunuyor. Elbette baba (Michael Keaton) tutucu olduğu için Katie Holmes'un oynadığı karakterin gençliğini yaşaması oldukça sorunlu bir hal alıyor. Filmde özellikle yan karakterlerle yakalanan mizah dikkat çekiyor. Görüntü transferinin de kusursuza yakın olduğu düsünülürse, "romantik-komedi" kitlesi için ideal bir film var karsımızda...

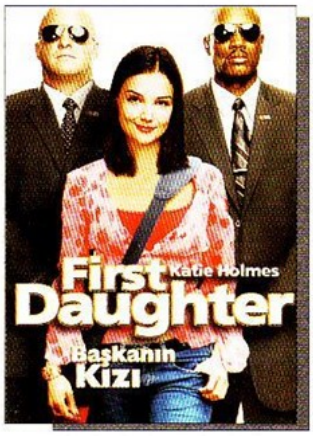

Sahne sayısı: 28
Kutu: Klasik seffaf.
Menü: İngilizce. Klip içermeyen, sadece filmin romantik-komedi yönünün üstüne giden bir menü tasarımı var. Alt menülerde de aynı özensizlik göze çarpıyor. Arka plandaki müzik ve seçeneklerin üstünde dolasırken beliren küçük kelebek de menünün diger özellikleri.
Diger Extralar: 3 kısa seçenek mevcut. Uzatılmıs sahneler bölümünde filmin en komik iki sahnesinin (doğum kontol hapı ve striptiz) az da olsa uzatılmıs tam versiyonlarını izleyebiliyoruz. İlk belgeselde, filmin koreograficisi Miranda Garrison'ın yorumlarıyla dans sahnelerinin nasıl olusturulduğunu ögreniyoruz. İkinci belgeselde ise projeye başladıktan kısa süre sonra hayatını kaybeden filmin bestecisi Michael Kamen'in çalısmaları hakkında, yardımcısı Blake Neely'in ağzından aydınlatılıyoruz.
Film: ✪✪✪
Menü: ✪✪
Extralar: ✪✪

The Shining (1980)

Yönetmen : Stanley Kubrick
Senaryo : Stanley Kubrick, Diane Johnson (Stephen King'in romanından)
Oyuncular : Jack Nicholson, Shelley Duvall, Danny Lloyd, Scatman Crothers, Barry Nelson, Philip Stone, Joe Turkel
1980 / 115 dk.
İngilizce / Türkçe Altyazılı
2. Bölge / Türkiye

'Psikolojik korku' adıyla nitelenen türün amiral gemisi "The Shining", birçoklarına göre Stanley Kubrick'in gerçek başyapıtı olarak gösterilmekte. ("2001: A Space Odyssey" hayranları sinirlenip, itiraz etseler de) Kubrick usta, 14. filmi olan "The Shining"i Stephen King'in çok satan ünlü romanından beyazperdeye uyarlamış, (roman, ülkemizde 'Medyum' adıyla yayınlanmıştı.) özgün hali 142 dakika olan film, ticari sinemaya 115 dakika olarak yansımıştı. Filminde insanoğlu ile ilgili en ufak olumlu görüş ve umut taşımayan Kubrick, King'in romanını tamamen kötümser bir bakış açısıyla ele almış, 'sosyal hayvan' olarak nitelediği insanın geleceğiyle de ilgili tamamen karamsar bir tablo çizmişti. Usta aktör Jack Nicholson filmde, Jack Torrence rolünde 'olağanüstü' bir performans sergilemiş, sinefiller tarafından sinema sohbetlerinde ve anketlerde, 'sinema tarihinde yer eden en etkileyici roller' kategorisinin en üstlerinde yer almıştı. Colorado dağlarında kurulmuş Overlook oteli, yazın ardından bütün misafirlerini yolcu etmiş, kendini bekleyen 'ölü' ve 'sessiz' mevsime, insanlara kapılarını kapatacağı kış sezonuna hazırlanmaktadır. Karlarla kaplı soğuk kış günlerinde, otelin yalnızca bir misafiri olacaktır. O da kışın otelle ilgilenmek ve 'taşınmaz mala' göz kulak olma işini üstlenmiş Jack Torrence'tır. En büyük düşü olan 'iyi bir kitap' yazma hayalini boş ve sessiz otelde gerçekleştireceğini düşünen Jack, eşi Wendy ve oğlu Danny ile birlikte, üç kişilik klasik bir 'çekirdek aile' konumunda otele yerleşir. Kısa sürede bastıran kar fırtınası aileyi dış dünyadan yalıtır. Günler geçtikçe, medyumluk ve telepatik güçlerden nasibini fazlasıyla almış küçük Danny, otelde bir şeylerin ters gittiğini fark eder. Uzun süre önce karısını ve iki kızını öldürmüş olan otel çalışanı Bay Grady'nin hayaleti ile karşılaşan Jack Torrence ise, büyük bir hızla 'kötücül' ve farklı bir kimliğe dönüşmekte, kaçınılmaz bir 'cinnete' sürüklenmekte, çıldırmaktadır. Overlook oteli, Torrence ailesini yok etmek üzeredir.

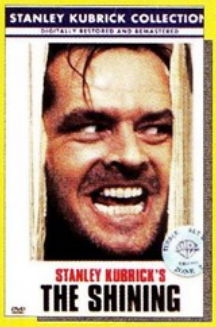

Kubrick, kötülüğün insanın doğasında olduğunu ve her tür ilişkinin her an kötülüğe kurban gitme olasılığının bulunduğunun altını çizer, "The Shining"te. Tıpkı Jack Torrance'ın başarısızlık, alkol ve yalnızlık sonucu aklı dengesini yitirmesi ve kötülüğe teslim olması gibi, kıskançlık, şüphe ya da yalnızlığın, kötülüğü en fazla körükleyen etmenler olduğunu gösterir. Kötülük sonunda yenilse bile, belirli bir süre içinde değişik şekillerde karşımıza çıkacaktır. Kötülük vardır ve var olmaya da devam edecektir. Zaman kavramını çarpıtan delilik, yoğun bir vahşete dönüştüğünde yapılacak pek bir şey kalmamıştır geriye.

Stephen King'in kitabını alıp, metni çeşitlendiren ve genişleten Kubrick, filminde izleyiciyi şok üzerine şoka uğratmış ve korku tutkunlarını müthiş etkilemişti. 'İlk epik korku filmi' olarak anılan yapıma, eserin sahibi King, hiçbir zaman sıcak yaklaşmamış, Kubrick'in; eserin ruhunu beyazperdeye yansıtamadığını savunmuştur. Eleştirmenler, filmi aynı fanatik hayranları gibi değerlendirmiş, hatta bazıları yönetmenin, Stephen King'in orta halli romanını ayağa kaldırmayı başardığını iddia etmişlerdi. Film, görsel olarak da son derece etkileyici bulunmuştu. Kubrick'in stilize anlatımının yanı sıra rafine görüntülerin payı, olumlu eleştirilerde oldukça ağırlıklı olarak yer almıştı. Çekimlerde özel bir simetri kullanılmış, görüntü yönetmeni John Alcott, aynı Kubrick gibi büyük övgüler toplamıştı. 'Single point perspective' adlı özel çekim tekniği, otelin izole haliyle, kahramanların yalnızlık ve çaresizliklerini kusursuz olarak ortaya koymuş, izleyiciyi her an yükselen gerilime hazırlamayı başarmıştı.

'Wendy, I'm home...', 'Come to dady, Danny boy...' gibi, hatırlandıkça tüyleri diken diken eden diyaloglarıyla akıllarda yer eden Jack Nicholson dışında, fiziksel özellikleri ve davranışlarıyla sinir krizinin eşiğinde olduğunu hissettiren Wendy Torrence rolünde Shelley Duvall ve yönetmenin binlerce aday arasından büyük bir özenle seçtiği yedi yaşındaki Danny Lloyd'un performansları da filmin değerine değer katan noktalardandı. Otelde kabus dolu olayların geçtiği '237' numaralı oda kapısının yakın plan çekimleri, Danny'nin boş otel koridorlarında bindiği üç tekerlekli bisikletin parkede çıkardığı sesin halı üzerinde kesin bir sessizliğe dönüşüp, tekrar parkeye ses olarak taşınması, olası bir vahşeti yaklaştırmakta ve gerilimi hep diri tutmayı sağlamaktaydı. Jack Torrence'ın uzun süre çalıştığı romanın, daktiloya sayfalarca yazılan 'çok sıkılıyorum'la sınırlı olması, 'red room'un tersten okunuşu olan 'murder' kelimesi, kapıyı delip geçen balta ve otelin bahçesinde bulunan labirentteki ölümüne kovalamaca, filmin unutulmaz sahneleri arasındaydı. Küçük Danny'nin, kendinde de bulunan medyumluk yeteneğini fark edip, onlara yardıma koşan otelin aşçısı Dick Hallorann rolünü üstlenen Scatman Crothers'ın (1910-1986) da küçük fakat lezzetli rolüyle filmin başarısını körükleyen isimlerden biri olduğunu belirtmekte yarar var.

DVD klasik

Filmden önemli bir not daha: "The Shining"de, Kubrick'in Amerikan yerlilerine, Kızılderililere yapılan kıyımlarla ilgili mesajlara yer verdiği belirtilmiş ve sağlam kanıtlar ortaya konmuştu. Şöyle ki, Colorado dağlarına, yerlilerin kutsal saydıkları bir yere inşa edilen otelin adı, gözardı etmek, kaale almamak, görmezden gelmek anlamını içeren 'overlook'tu. Otelin asansörlerinden tasarcasına akan kan, katledilen Kızılderililere aitti ve bütün kötülükler, geçmişte kalmış büyük ve haklı bir 'lanetten' kaynaklanmaktaydı. Fakat Kubrick, her zaman olduğu gibi kesin bir şey söylemiyor ve izleyiciye asla belirleyici bir metin sunmuyordu. Zaman kavramıyla oynuyordu filminde ve finale yerleştirdiği fotoğrafa dikkatli baktığınızda, yeniden ürperdiğinizi ve bütün kötülüklerin bir şekilde devam edebileceğini fark ediyordunuz. Jack Torrence'ı delirten, otelin geçmişi ve koşulları değildi belki de. Belki de Jack Torrence, kalıcı bir kötülüğün ta kendisi ya da bir parçasıydı. Hepimiz gibi. 'Overlook' oteli yaşadığımız dünyanın ta kendisiydi. Bizler de birer Jack Torrence.

MURAT ERSAHİN

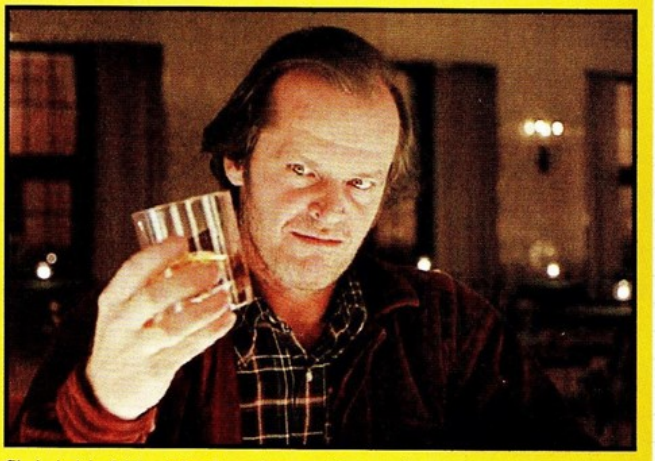

Söylesi: Senem Erdine
serdine@merkezdergi.com.tr

Işıl Yücesoy

Reha Erdem'in önümüzdeki aylarda gösterime girmesi beklenen filmi "Korkuyorum Anne"yle yıllar sonra yeniden sinema seyircisinin karşısına çıkan usta tiyatro sanatçısı, bu filmdeki performansıyla hem Ankara'da hem Adana'da ödül kazandı.

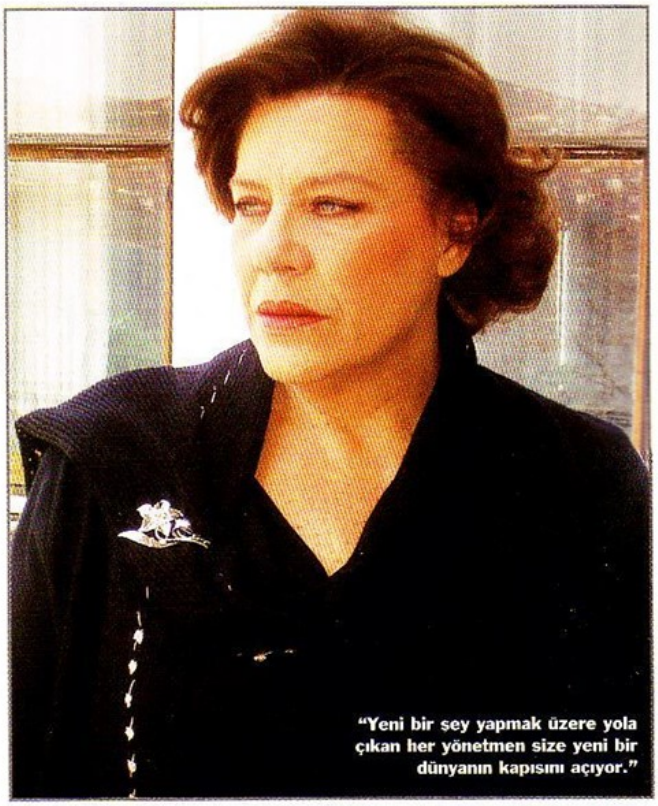

"Yeni bir şey yapmak üzere yola çıkan her yönetmen size yeni bir dünyanın kapısını açıyor."

Unutamadığınız filmler...
"Venedik'te Ölüm"ü geçen gün yine gösterdiler televizyonda. Müthiş bir sey. 50 kere seyretsem bıkmam. Bence en iyi filmlerden bir tanesidir. Bir de "Potemkin Zırhlısı".

Hangi oyuncuları beğenirsiniz?
Bir kere su "Bridget Jones'un Günlüğü"nde oynayan kadına hastayım; Rene Zellweger. Onu inanılmaz derecede beğeniyorum. Eski oyunculardan Richard Burton'ın oyunculuğu beni her zaman çok heyecanlandırmıstır. Sener Sen'in oyunculuğunu çok duru ve temiz bulurum. "Eskıya"da inanılmazdı mesela. O film de unutamayacağım filmlerden bir tanesidir. Genç kusaktan Nejat İsler'in "Mustafa Hakkındaki Her Sey"deki performansı, ama oradaki performansı müthisti. Filmi de çok begendim. Fatih Akın'ın "Duvara Karsı"sını da çok begendim. Simdi izlemek üzere sıraya koyduğum DVD'ler var, mesela "Karpuz Kapugundan Gemiler Yapmak". Onlara henüz bakamadım ama mutlaka izlemek istiyorum.

Hangi yönetmenleri seversiniz?
Bob Fosse'a hastayım. Müzikal konusunda onun üzerine kimseyi bilmiyorum. Belki kendi branşım olduğu için ilk o geliyor simdi aklıma. Spielberg çok önemli tabii. Hiç tarzım olmadığı halde, sanata bakışımız hiç de bulusmadığı halde Woody Allen'ı çok beğenirim. Benim oyunculuk anlayısıma, benim bakıs açıma aykırı olmasına rağmen bir dahi olduğunu düsünüyorum. Yılmaz Güney'i çok beğenirim. Türkiye'den Çağan Irmak'ı, Fatih Akın'ı ve bir de Uğur Yücel'i çok beğeniyorum. Dünyaya bakısında büyük bir incelik ve çok naif çizgiler buluyorum, seviyorum onu.

Bir filmden yarısında çıktığınız oldu mu?
Ciddi olarak söylüyorum, zamansızlıktan çok az sinemaya gidebiliyorum ve hatta daha ötesini söyleyeyim, bu yıl maalesef tiyatroya da gidemedim. Dizi çalışmaları bir yana bir evin hem kadını hem erkeği olmak da çok zor. Dolayısıyla zamanım çok kısıtlı. Onun için de görüsüne güvendiğim birkaç arkadasımın "Aman bunu kaçırma" dediği filmleri görmeye çalısıyorum. Onlardan çıkmak aklıma bile gelmiyor zaten. Ayrıca tiyatrodan gelme bir alıskanlığım var; ne kadar sevmesem de her oyunu sonuna kadar seyrederim çünkü oradaki emeği, çekilen sancıları bilirim. O yüzden beğenmesem de çıkmak bana biraz ayıp gelir, çıkamam.

Çocukluk kahramanınız kimdi?
Sizin çocukluğunuzdaki gibi değildi hayatımız tabii. Televizyonumuz yoktu, bir tek radyomuz vardı. Konservatuvar yıllarında gördük birçok seyi. Babam müzisyendi. Klasik müzik sesleri içinde büyümüstüm ama babamın çaldığı piyanodan ya da 33'lük plaklardan öteye gitmeyen bir klasik müzik sevgisiydi bu. Dolayısıyla benim kusağımdan insanlar ne diyor bilmiyorum ama çocukluktan kalan fazla isim yok benim aklımda. Belki de babamdı benim kahramanım. Onunla dans etmekten, onunla müzik dinlemekten, onunla yürüyüs yapmaktan çok büyük keyif alırdım. Çok farklı, çagı çok önden takip eden bir adam olduğunu simdi anlıyorum tabii.

Yalnızlığı mı kalabalığı mı tercih edersiniz?
Yalnızlığı hiç sevmem. Yalnız insan kendi kendine yettiğini sanır ama aslında o bir kısır döngüdür. Yalnızlıkta ne öğrenecek bir sey bulabilirsiniz ne öğretecek bir sey bulabilirsiniz; dolayısıyla yalnızlıktan hiç hoslanmam ama çok kalabalığı da sevmem. Kendi beynimin, yüreğimin dokunduğu, sectiğim insanlarla birlikte olmayı tercih ederim.

Küsüp somurtur musunuz yoksa bagırıp çagırır mısınız?
Avaz avaz bagırırım. Aslında bagırdığım zaman çok tehlikeli değildir, gecicidir ama bagırmayıp susuyorsam iste o tehlikelidir çünkü karsımdakini siliyorum demektir.

Çalışmadığınız aksamlarınız nasıl geçer?
İlk önce gelip bir dus yaparım, sonra rahat kıyafetlerimi giyerim, sonra ya müzik dinlerim, ya film seyrederim, ama bunların hiçbirini yalnız yapmayı sevmem, 15 yasında bir kızım var, onunla paylasırım. Dolayısıyla ailemle beraberimdir.

Sabah ilk iş ne yaparsınız?
Yine bir dus, sonra kahvaltı.

Hangi konuda zayıfsınız?
İnsanlara karsı iradesizimdir. İçim acır, çok kırılırım fakat belli etmemeye çalısırım fakat bir noktaya kadar. Bu tarafımı sevmiyorum.

Hangi konuda güçlüsünüz?
Çalısmak. Zaten bizim meslekte çalısacaksınız ki olacak, baska bir sey yok. Ben de çalısmayı gerçekten çok severim. Hiç bos duramam. Hiçbir sey yapmasam radyo piyesi yazarım.

Ölümden sonra ne var?
Galiba geri dönmek var. Ona biraz inanır gibiyim çünkü insan bir sürü seyi ikinci kez yasıyormus gibi hissediyor veya gördüğü yeri daha önce de görmüs gibi hissediyor. Tabii belki de bu sevdiklerimi yeniden görebilmek için inanmak istediğim bir kandırmaca bilmiyorum, bilimsel izahını yapamam.

Hayal kurar mısınız?
Çok. Kendime ait bir tiyatrom olsaydı çok mutlu olabilirdim. Bir de böyle çok güvendiğim, inandığım arkadaslarla ciddi bir konser vermek isterim. Bu da bir hayalim ama gerceklesmemesi için bir neden yok.

Mutlu aşk var mı?
Aşk var. Mutlu ask da var. Hepimiz yasadık, ama aşkın sonu da var. Her seyi kabul edeceksiniz hayatta ve hiçbir yasanandan pismanlık duymayacaksınız. Ben eşimle iyi ki ask yasadım, bir çocuğum var, bu çok önemli. Gönül isterdi bitmemesini ama her sey gibi ask da bitiyor.

Hangi kent?
İstanbul'un her kösesi özel. Çok çabalıyorlar ama çirkinlestiremediler.

Hayatınız filme çekilecek olsa adı ne olurdu?
"Hayatım".

Yeni bir sinema projesi var mı?
Hayır, su anda böyle bir proje yok, teklif de yok. İtiraf edeyim ki su anda benim de öyle bir projeye ayıracak zamanım yok. Bir de "Korkuyorum Anne"yle kazandığım ödüller galiba bir hayli mesuliyet yükledi. Dolayısıyla teklif gelirse secmek durumundayım.

Mutlaka çalışmak istediğiniz bir yönetmen var mı?
Daha evvel Reha Erdem'le ve dizi dünyasında da Çağan Irmak'la çalıstım. Yaklaşımları birbirinden çok farklı olsa da her ikisi de pırıl pırıl, basladıkları her çekim gününe hazır gelen insanlardı. Her ikisine de sanatımı teslim ettim, dolayısıyla çok güveniyorum ve ikisine de sahip çıkılması gerektiğini düsünüyorum. Popüler kültür içinde sapla saman birbirine karıstı bizde biraz ama bu arada gerçek sanatçıları bezdirmemek gerekiyor. Sinema izleyicisi olarak bizlere de secici olmak ve yeri doldurulamayacak olan gerçek sanatçılara sahip çıkmak düsüyor. Bir isim vermek istemiyorum çünkü yeni bir sey yapmak üzere yola çıkan her yönetmen size yeni bir dünyanın kapısı açıyor. Birlikte yapılabilecekleri deneyerek görüyorsunuz. Onun için ben çok açığım.

Şu anda doların kaç YTL olduğunu biliyor musunuz?
1.350, 1360 civarında galiba.

sinema KOLEKSİYON

BIG FISH

(2003) Genelde hep edebiyat klasiklerini uyarlamasına ve her seferinde farklı hikayeler anlatmasına karşın bir Tim Burton filmini görür görmez tanımak mümkün... Öyle ki belki de gelecekte kafkaesk denir gibi, "burtonesk" denmeye başlanacak. Türkiye'de ne yazık ki gösterime girmeyen 2003 tarihli "Big Fish" adlı film, Daniel Wallace'ın kitabından uyarlanmıştı. Başrolünde Ewan McGregor'un oynadığı film, seyirciyi birçok hikayeyi biraraya getiren rengarenk, eğlenceli bir masal dünyasına götürüyordu.

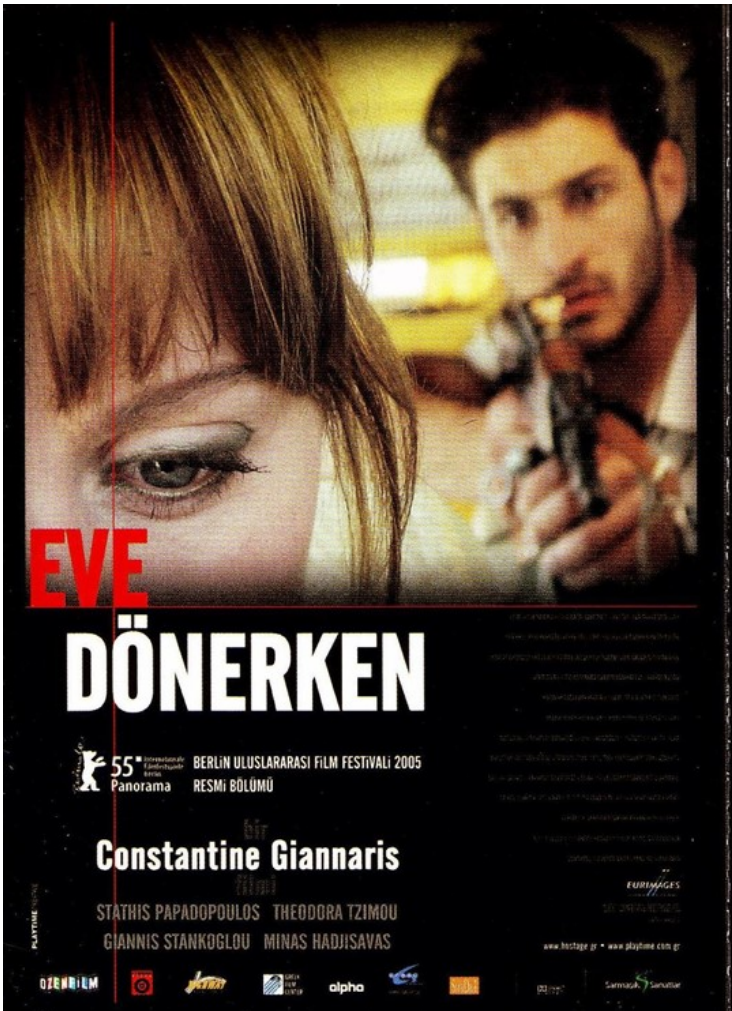
EVE
DÖNERKEN
55 Panorama
BERLİN ULUSLARARASI FİLM FESTİVALİ 2005
RESMİ BÖLÜMÜ
bir
Constantine Giannaris
filmi
STATHIS PAPADOPOULOS THEODORA TZIMOU
GIANNIS STANKOGLOU MINAS HADJISAVAS
EURIMAGES
www.hostage.gr • www.playtime.com.gr
PLAYTIME
ÖZENFİLM
alpha
Samsun Sanatlar

STÉPHANE MARSIL SUNAR
STOMY BUGSY
TITOFF
Marsilya'yı yerle bir edecekler...
ÖDEŞME
"PAYOFF"
BİR GILLES PAQUET-BRENNER FİLMİ
ELODIE NAVARRE JEAN YANNE «TONTON» ROLÜ İLE NOÉMIE LENOIR ETIENNE CHICOT VE DANIEL DUVAL
www.ozenfilm.com.tr

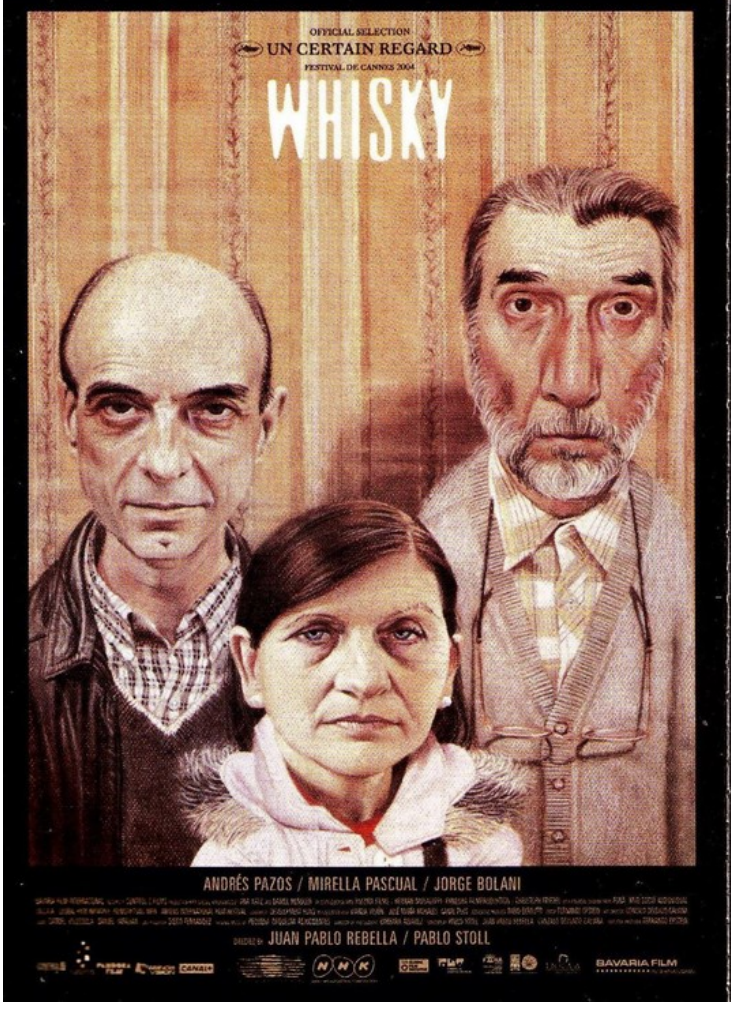
OFFICIAL SELECTION
UN CERTAIN REGARD
FESTIVAL DE CANNES 2004
WHISKY
ANDRÉS PAZOS / MIRELLA PASCUAL / JORGE BOLANI
DIRECTED BY JUAN PABLO REBELLA / PABLO STOLL
BAVARIA FILM

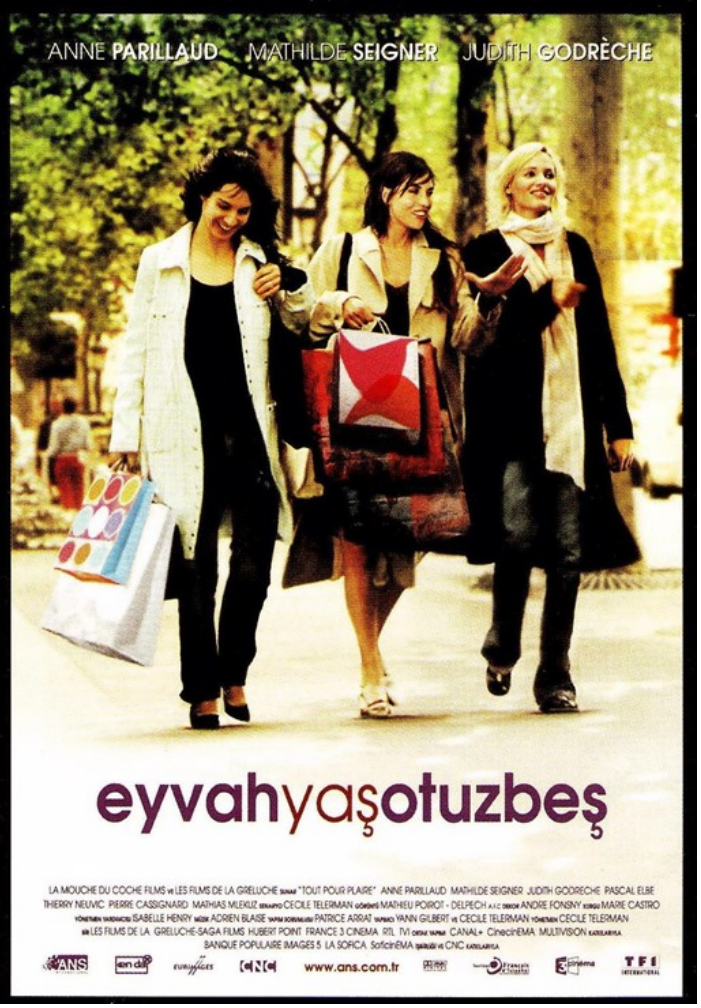
ANNE PARILLAUD MATHILDE SEIGNER JUDITH GODRÈCHE
eyvahyaşotuzbeş
LA MOUCHE DU COCHE FILMS VE LES FILMS DE LA GRELUCHE SUNAR "TOUT POUR PLAIRE" ANNE PARILLAUD MATHILDE SEIGNER JUDITH GODRECHE PASCAL ELBE
THIERRY NEUVIC PIERRE CASSIGNARD MATHIAS MLEKUZ SENARYO CECILE TELERMAN GÖRÜNTÜ MATHIEU POIROT - DELPECH A.F.C. DESIGN ANDRE FONSNY KURGU MARIE CASTRO
YÖNETMEN YARDIMCISI ISABELLE HENRY MÜZİK ADRIEN BLAISE YAPIM SORUMLUSU PATRICE ARRAT YAPIMCI YANN GILBERT VE CECILE TELERMAN YÖNETMEN CECILE TELERMAN
BİR LES FILMS DE LA GRELUCHE-SAGA FILMS HUBERT POINT FRANCE 3 CINEMA RTL TVI ORTAK YAPIM CANAL+ CinecinEMA MULTIVISION KATILARIYLA
BANQUE POPULAIRE IMAGES 5 LA SOFICA SoficinEMA YARDIMCISI VE CNC KATILARIYLA
ANS
en dit
EURIMAGES
CNC
www.ans.com.tr
TFI INTERNATIONAL

ÖDEŞME
GOMEZ & TAVARES (PAY OFF)

Yönetmen: Gilles Paquet-Brenner. **Oyuncular:** Stomy Bugsy, Titoff, Elodie Navarre, Jean Yanne, Noémie Lenoir, Etienne Chicot, Daniel Duval, Philippe Lemaire, Eléonora Donde, Tony Amomi. **Senaryo:** Renaud Bendavid, Gilles Paquet-Brenner. **Görüntü Yönetmeni:** Denis Rouden. **Müzik:** David Moreau. **Kurgu:** Bertrand Collard. **Yapım Tasarımcısı:** Alain Veyssier. **Yapımcı:** Stéphane Marsil. **Süre:** 109 dk. **Yapım:** Fransa. **Dağıtımcı:** Özen Film.

Gösterim Tarihi: 15 Temmuz

Konu: Gomez ve Tavares... Gomez, Marsilya'ya Paris'ten transfer olmus; tetige basmakta her zaman biraz aceleci davranan bir polistir. Cok namuslu ve tutkulu bir polis olduğuna dair ünü kendisinden önce Marsilya'ya ulasmıstır. Oldukça sert bir adamdır ve o hep en zor durumlarda göreve çağrılır. Tavares ise tam bir Marsilya'lıdır. Hiçbir zaman tuttuğu tarafı belli etmeyen, kendi menfaatleri için polis adını hiç tereddüt etmeden kullanan ve şehirde herkesin yerel bir kahraman gözü ile baktığı genç bir adamdır. Marsilya'da islenen ve intiharmıs gibi gösterilen bir cinayeti çözme görevi onlara verilir. Böylece Marsilya sokaklarında heyecanlı bir kedi-fare oyunu baslar.

Yönetmen: Gilles Paquet-Brenner'in daha önce yönettiği "Les Jolies Choses" adlı bir sinema filmi var.

Oyuncular: Fransız hip hop şarkıcısı Stomy Bugsy'nin rol aldığı filmler; "Ma 6-T va crack-er", "Carla", "De l'amour", "Les Jolies choses", "Le Boulet", "3 zéros", "Le Fleuve", "Nèg maron" ve "Shadows in the Sun"...

sinema

EVE DÖNERKEN
HOSTAGE

Yönetmen: Constantine Giannaris. **Oyuncular:** Stathis Papadopoulos, Theodora Tzimou, Giannis Stankoglou, Minas Hadjisavas, Arto Apartian, Marilou Kapa-Valeonti, Konstantina Angelopoulou, Antonis Ntourakis, Manolis Afoliano. **Senaryo:** Constantine Giannaris. **Görüntü Yönetmeni:** Panagiotis Theofanopoulos. **Müzik:** Nikos Patrelakis. **Kurgu:** Ionna Spiliopoulou. **Yapımcı:** George Lykiardopoulos, Constantine Giannaris, Baran Seyhan, Jale Onanç. **Süre:** 105 dk. **Yapım:** Türkiye, Yunanistan. **Dağıtımcı:** Özen Film.

Gösterim Tarihi: 8 Temmuz

Konu: Kuzey Yunanistan'da bir sabah genç bir adam, Selanik'e giden bir otobüse biner. Bindiği otobüsü silah tehdidiyle kaçırır ve yolculardan yedisini rehin alır. Sol eliyle bir el bombası tutmaktadır. Amacı yarım milyon avroluk fidyeyi alıp, ana vatanına güvenli bir şekilde dönmektir. Otobüsün kaçırılışı ulusal televizyonda naklen verilir. Gelecek 20 saat boyunca polis arabalarının, televizyon ekibinin, umutsuz akrabaların ve olayı izleyen seyircilerin eşliğinde, vahşi ve zaman zaman da kasvetli ve komik bir kovalamaca başlar.

Yönetmen: Constantine Giannaris'in yönettiği uzun metrajlı filmler "From the Edge of the City" ve " One Day in August"...

Oyuncular: Stathis Papadopoulos, Giannaris'in yönettiği "From the Edge of the City" ve " One Day in August"da rol aldı.

sinema

EYVAH, YAŞ 35
TOUT POUR PLAIRE

Yönetmen: Cécile Telerman. **Oyuncular:** Mathilde Seigner, Anne Parillaud, Judith Godrèche, Mathias Mlekuz, Thierry Neuvic, Pascal Elbé, Pierre Cassignard, Pascal Elso, Marc Citti, Bernard Yerlès. **Senaryo:** Jérôme Soubeyrand, Cécile Telerman. **Görüntü Yönetmeni:** Matthieu Poirot-Delpech. **Müzik:** Adrien Blaise. **Kurgu:** Marie Castro-Vasquez. **Yapım Tasarımcısı:** André Fonsny. **Yapımcı:** Yann Gilbert. **Süre:** 105 dk. **Yapım:** Fransa. **Dağıtımcı:** ANS.

Gösterim Tarihi: 15 Temmuz

Konu: Marie, hayatında tek bir tablo satmamış bir ressamla evli, başarılı bir doktordur. Evi tek başına çekip çevirmektedir. Kocasının artık tembelliğe varan davranışlarından bıkmıştır. Florence, iyi gitmeyen bir evlilik ile bir reklam ajansında pasif bir görev arasında sıkışıp kalmıştır. Kocası ise başarılı bir yöneticidir. Eve ve esine ayıracağı çok zamanı yoktur. Kansı hep ikinci planda kalmaktadır. Juliette, üçlünün hâlâ bekar olan tek üyesidir. Bir yandan hizmet verdiği müşterilerinden parasını toplamaya çalışan bir yandan da beyaz atlı prensi bulmaya çabalayan genç bir avukattır. Çocukluktan beri arkadaş olan bu üç kadın, özel yaşamları ve iş hayatındaki sorunlarla başa çıkmaya çalışır.

Yönetmen: "Eyvah, Yas 35", Cécile Telerman'ın yönettiği ilk film...

Oyuncular: Mathilde Seigner; "3000 scénarios contre un virus", "Le Sourire", "Rosine", "J'aime beaucoup ce que vous faites", "Mémoires d'un jeune con", "Portraits chinois", "Nettoyage à sec", "Vive la république", "Francorusse", "Vénus beauté", "Belle maman", "Le Temps retrouvé", "Le Bleu des villes", "Le Mal des femmes", "Harry, un ami qui vous veut du bien", "Le Coeur à l'ouvrage", "Le Lait de la tendresse humaine", "Betty Fisher et autres histoires", "Une hirondelle a fait le printemps", "Inch'Allah dimanche", "Tristan", "Mariages!", "Le Genre humain - 1ère partie: Les parisiens", "Le Genre humain - 2: Le bonheur c'est mieux que la vie"de rol aldı.

sinema

WHISKY

Yönetmen: Juan Pablo Rebella, Pablo Stoll. **Oyuncular:** Andrés Pazos, Mirella Pascual, Jorge Bolani, Daniel Hendler, Ana Katz, Alfonso Tort. **Senaryo:** Gonzalo Delgado, Juan Pablo Rebella, Pablo Stoll. **Görüntü Yönetmeni:** Bárbara Álvarez. **Kurgu:** Fernando Epstein. **Yapımcı:** Fernando Epstein, Christoph Friedel, Hernán Musaluppi. **Süre:** 95 dk. **Yapım:** Uruguay. **Dağıtımcı:** Barbar Film.

Gösterim Tarihi: 8 Temmuz

Konu: Hayatında eski püsü çorap fabrikasından başka bir seyi olmayan altmıs yaslarındaki Jacobo, sağkolu Marta ile sessiz, sakin ve düzenli bir hayat sürmektedir. Aralarında alışkanlık, iş ve karşılıklı bağımlılık dışında görünürde hiçbir iliski yoktur. Jacobo'nun Brezilya'da yaşayan başarılı ve evli kardesi Herman, uzun yıllar sonra ziyarete geleceğini haber verince düzenleri altüst olur. Annelerinin ölümlerinin üzerinden bir yıl geçmistir ve farklı ülkelerde yaşayan kardesler anma töreni sebebiyle biraraya geleceklerdir. Her seyi rekabete döken Jacobo, evli ve çocuklu kardesinden altta kalmamak için Marta'dan kansı gibi davranmasını rica eder. Marta, Jacobo'nun yanına taşınır ve yıllardır beraber çalışan bu iki yabancı, üçüncü bir yabancının sayesinde birbirlerini tanımaya baslarlar.

Yönetmen: Juan Pablo Rebella ve Pablo Stoll'un ilk sinema filmi "25 Watts"...

Oyuncular: Jacobo'yu canlandıran Andrés Pazos, daha önce "El Rey del río" adlı filmde küçük bir rol almıstı.

sinema

yazın en serin dvd'leri sony'de!

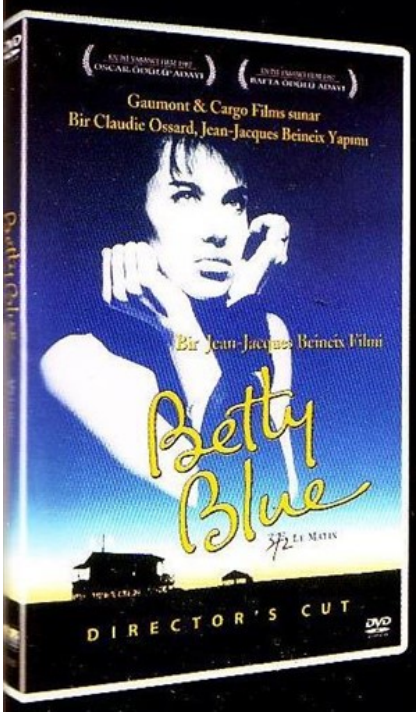

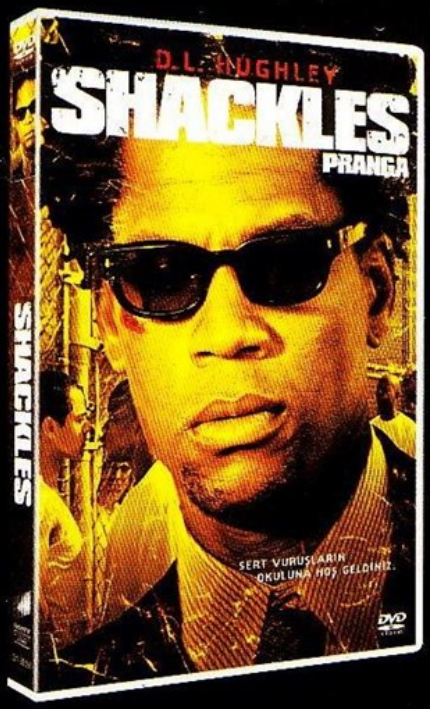

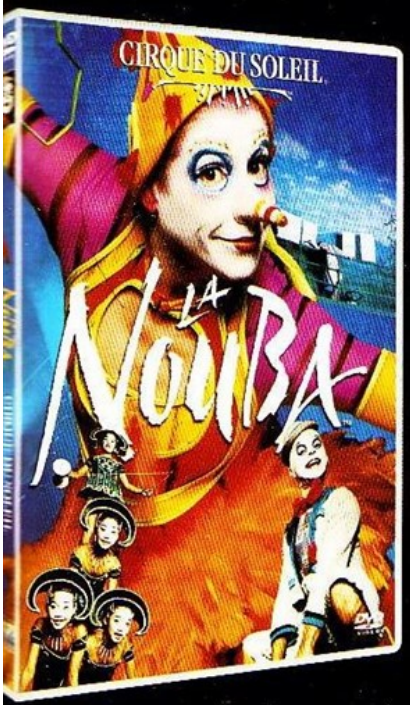

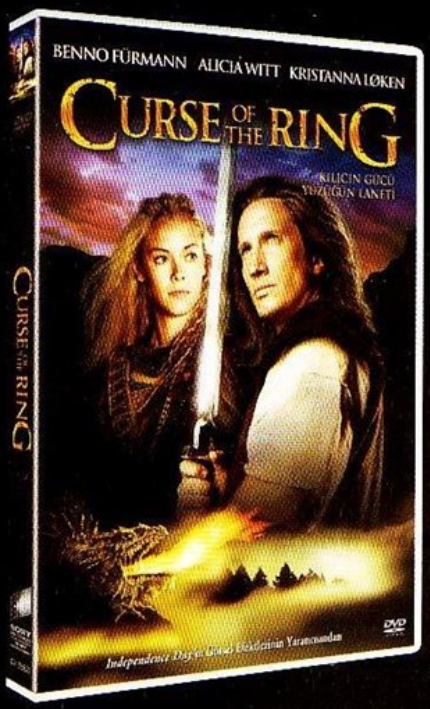

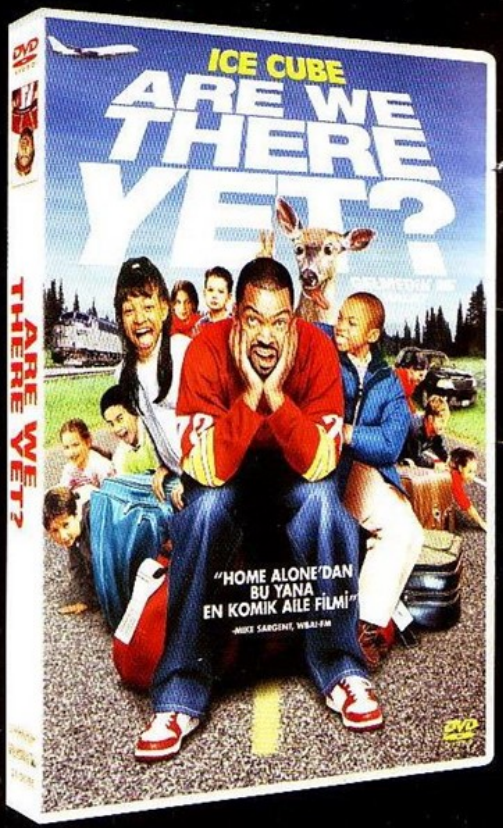

DVD VIDEO VCD VIDEO

satış noktalarında

SONY PICTURES HOME ENTERTAINMENT

Koç

Allianz

FOTOĞRAF MERAKLILARINA GÜZEL HAVADİS

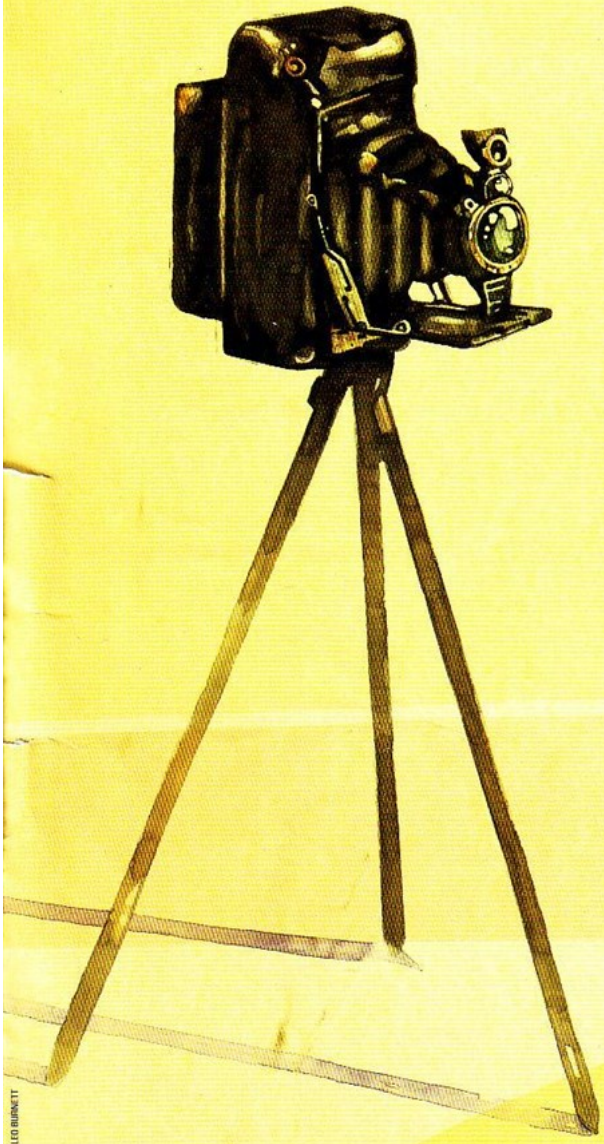

LEO BURNETT

MEVZU..

"ZAMANA DİRENEN TARİH"

Hani bir çınar ağacı vardı.
Muhallebiciyle taş mektebin tam ortasında.
Ziya Dede bütün gün nargile içerdi gölgesinde.
Sahi ne oldu onlara?
Kimi baki kalan bu kubbede hoş bir seda oldu.
Kimi zamana inat ayakta kaldı.

12. fotograf müsabakasında bu sefer zamana mağlup olmayan tarihimizi arıyoruz.

12. GELENEKSEL KOÇ ALLIANZ FOTOĞRAF MÜSABAKASI

Seçici heyet:
- Ersin Alok (Fotoğraf Sanatçısı)
- Laleper Aytek (Fotoğraf Sanatçısı)
- İsa Çelik (Fotoğraf Sanatçısı)
- Nadir Ede (Fotoğraf Dergisi Genel Yayın Yönetmeni)
- Murat Germen (Fotoğraf Sanatçısı/Öğretim Üyesi)
- Güven İncirlioğlu (Fotoğraf Sanatçısı/Öğretim Üyesi)
- M. Kemal Olgaç (Koç Allianz Murahhas Aza/Genel Müdür)

Müsabaka türleri:
Müsabaka "siyah/beyaz" ve "renkli" olmak üzere iki ayrı dalda yapılacaktır ve her dal için ayrı mükafat verilecektir. Her aday, iki ayrı dalda yarışabilir.

Mükafatlar:
- Birinciye 5.000 Yeni Türk Lirası
- İkinciye 3.000 Yeni Türk Lirası
- Üçüncüye 2.000 Yeni Türk Lirası

Müsabaka takvimi:
Eserlerin 15 Eylül 2005 Perşembe akşamına kadar teslim edilmesi gerekmektedir. Posta ile gönderilmesi durumunda doğabilecek gecikmelerden Koç Allianz mesul değildir.

Müracaat adresi:
Koç Allianz Fotograf Müsabakası 2005
Bağlarbaşı, Kısıklı Cad. No: 11
Altunizade 34662 İstanbul

Teferruatlı bilgi:
0216 556 60 80 veya
www.kocallianz.com.tr

Koç Allianz 12 12 Fotoğraf Yarışması

Yarışmamız, Fotoğraf Sanatı Federasyonu'nca onaylanmıştır: 2005/28